

Riksdagens protokoll

2004/05:13

Onsdagen den 13 oktober

Protokoll
2004/05:13

Kl. 09.00 – 12.34
13.00 – 23.10

1 § Partiledardebatt

Partiledardebatt

Anf. 1 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Ärade åhörare! Det är spänning i luften, det är partiledardebatt, och det pratas om kommande hårda bandage under dagens debatt. Göran Persson ska, sägs det, ägna sig åt ett av sina signum i sin tid i svensk inrikespolitik, att mosa sina motståndare. Vi får väl se hur det blir med det. Vi får se hur åhörare som följer svensk inrikespolitisk debatt uppskattar den typen av sätt att bemöta varandra.

Detta blir också en dag då kommunismens blodiga historia hinner i fatt de sista troende kommunisterna i denna kammare. Det kommer säkert att bli en prövningens dag för Lars Ohly så där som det blir när man har gått fel och gjort bort sig lite grann. Vi får se hur det blir.

Jag tänker börja i en annan ända. Jag har under hela min politiska gärning tyckt att det har varit viktigt att röra mig ute i verkligheten, i viktiga verksamheter för att lära mig mer, för att lyssna och för att också ta med mig de erfarenheterna i den roll jag har här i Sveriges riksdag.

Jag har under de senaste veckorna rest till det som är kärnan i det svenska skolväsendet, nämligen till en lång rad kommunala skolor över hela Sverige. Jag har suttit med lärare, elever, föräldrar och ledning och diskuterat hur den svenska skolan ser ut. Det som har slagit mig är att väldigt mycket av vår debatt här i kammaren ofta är fel på det sättet att den är för grov och för digital. Från denna talarstol beskrivs den svenska skolan antingen som bra eller som dålig, ungefär som att det fanns en och samma sanning för varje skola i hela Sverige.

Min känsla är att skolan är både bra och dålig och att det skiljer mellan olika skolor. Det har blivit påtagligt att det är en annan skola än den jag gick i. Ni vet hur svårt det är för föräldrar att någonsin erkänna att barnen går i en annan skola än den man själv gick i. Det är alltid en stor upptäckt för föräldrarna. Man märker på föräldramöten eller när man följer sina barn att skolan har förändrats. Det har den gjort – i mångt och mycket till det bättre.

Jag minns mina dagar som elevrådsordförande. Märkligt nog har en del som har kommit in i politiken börjat där. Vi satt och diskuterade hur vi skulle få en bättre skola i det svenska 70-talet, och väldigt mycket handlade om att en väg till skolans ökade resurser gick via att gnälla. Den som gnällde högst var den som kunde få mest resurser. Det var tävling om att beskriva hur illa det var och hur skåpen var sönderslagna. Där

måste det offentliga göra en satsning. Det var väldigt mycket bilden av dåtidens skola.

Nu möter jag en skola med självförtroende, en skola där man faktiskt efter tio års valfrihetsarbete och reformer givit elever och föräldrar makten att välja, en skola över hela landet som mer jobbar med tanken: Hit vill vi att eleverna ska komma. Här vill vi berätta att vi är bra, och vi tror på det vi gör.

Det ger en helt annan och ny känsla i den svenska skolan som jag tror att vi i grunden ska vara väldigt positiva till.

För oss moderater är skolan viktig. Det möter vår idé om växande människor som grund för ett självständigt samhälle. Det är med kunskaper vi når den ljusa bilden av människan som når sina bästa förutsättningar och som inte hemfaller åt tankar om förtryck och mörkare värdeideal. Det är denna skola som ska ge oss verktygen för ett långt liv, som ska göra oss redo för ett komplicerat samhälle och ett komplicerat arbetsliv. Därför är skolan så oerhört väsentlig. Det är viktigt att den fungerar, att det är en skola med kvalitet och att det är en skola som ser varje elev utifrån varje elevs unika förutsättningar.

Detta är faktiskt delvis på plats, men inte helt och fullt. Det finns ett par perspektiv som vi vill jobba mer med när det gäller den svenska skolan. Ett är att uppmuntra mer av det som finns av självständiga skolor som jobbar med profil och som jobbar med stolthet med att hitta sin väg, sitt sätt att se sina elever.

Jag har varit i väldigt många skolor som ligger i invandrartäta områden. Där säger man att det ibland är lite svårt att använda de nationella styrdokumentet. Vi glömmar att det för dem ofta handlar om att lära barn svenska som precis har kommit hit. Det är svårt att jämföra med de elever som hela tiden har gått i den svenska skolan och som har svenska föräldrar. Har ni tänkt på det? frågar de. Dessa barn har också ett behov av att växa, bli sedda och känna sig uppskattade i det svenska samhället. Det vill säga: Mer av det lokala, mer av det självbestämmande som redan finns i skolan vill vi hjälpa till med. Vi vill ha friare skolor över hela Sverige, också inom det kommunala skolväsendet.

Sedan måste vi hedra kunskapsskolan. Idealet att kunskaper är det som bygger de självständiga människorna finns i den svenska skolan men är på sina håll tillbakaträngt. Jag satt med några skolledare på Gotland och pratade en och en halv timme om deras skola. Vi kunde konstatera att vi har pratat om skolan som en fritidsverksamhet eller som en verksamhet som ägnar sig åt ett socialt åtagande. Var är kunskapsuppdraget? Flera nämnde just detta. I en tid där många barn mår dåligt och där socialtjänst fungerar dåligt och familjer inte riktigt håller ihop kommer Sveriges sociala problem in i skolan, med risk att vi tränger undan vårt utrymme för att fullgöra kunskapsuppdraget. Detta har vi anledning att lyssna till. Vi ska inte bara stillatigande acceptera att skolan blir den plats där alla samhällsproblem måste lösas bara för att det råkar vara där som vi under flera år tillbringat merparten av vår vakna tid.

Kunskapsuppdraget handlar om detta. Det handlar om välfungerande betygssystem, om ämneskunskaper för lärare och om möjligheter till fortbildning. Kring allt detta vill Moderaterna och också Allians för Sverige, det är jag alldeles övertygad om, bygga ut skolans uppdrag tydligare än i dag.

Låt mig sammanfatta att skolan för oss också är ett vägval i hur man ska använda offentliga resurser. När vi i de förslag som vi lägger fram i riksdagen säger att skolan till och med måste få mer är det ett sätt att säga att verksamheten är viktigare än bidrag. Verksamheten måste fungera. Det går inte att reparera – eller det är i alla fall väldigt svårt – en förlorad skolgång. Det är däremot lättare att under en tid anpassa sig till att man inte får lika mycket ersättning. Det är ett mycket viktigt val som vi gör men som den nu sittande vänstermajoriteten inte har gjort. Det har hetat i olika väljarmandat vård, skola, omsorg – det har ni hört. Ute i skolorna undrar man fortfarande vad det innebär, för man tycker sig inte ha sett de ökade resurserna.

Men det väsentliga är att säga att det inte har varit tillskott till offentliga verksamheter som har präglat denna vänstermajoritet, långt ifrån. Det är den utökade bidragsförsörjningen som väldigt mycket har präglat det som görs, ibland därför att människor gått från arbete till arbetslöshet, många gånger därför att människor är beroende av olika ersättningssystem, men väl så ofta därför att man har ägnat sig åt att i val ställa ut löften om utökade bidrag till människor som är friska och har arbete och kan stå på egna ben. Det har gått före uppdraget att se till att skola, rättsväsende, sjukvård – viktiga välfärdsverksamheter – fungerar.

Detta är en av de axlar utmed vilka vi ska pröva de kommande regeringsalternativen i valet 2006. Låt oss vara tydliga över att vi denna höst har fått besked om att det står en enad borgerlighet mot en splittrad vänsterkartell.

Det är den enade borgerligheten som har en gemensam värdegrund, som vill att vi ska få fler i arbete, som vill se välfungerande välfärdsverksamheter och en skola som gör att barnen kan växa i kunskap – en allians där vi känner förtroende för varandra, som vill sitta i samma regering, som vill någonting för Sverige för framtiden.

Mot denna står en splittrad vänsterkartell där man misstror varandra, som inte verkar tycka om varandra, som inte vill sitta i samma regering. Kom ihåg att beskedet alltid är: I slutet av dagen tror vi inte på varandra tillräckligt mycket för att kunna sitta i samma regering.

Vad är det som de gemensamt bärs av som de vill göra för Sverige? Vad är deras långsiktiga idéer? Ja, deras sätt att få ihop en budget gav ju besked om hur det går till när de möts i dagens vänsterkartell. Alla löften staplas ovanpå varandra. Alla får igenom allting. Det blir dyrt. Det är dessutom ofinansierat. Det skickar notan på framtiden. Och det finns ingen riktig riktning för det som de vill göra. Det är bidrag här och bidrag där, någon satsning här och någon satsning där. Men vad som är den långsiktiga idén med detta tror jag är väldigt svårt för väljarna att hitta.

Detta är det som kommer att prägla svensk inrikespolitik tiden framöver och framemot valet 2006. De två tydliga regeringsalternativen i valet 2006 är en enad borgerlighet mot en splittrad vänsterkartell.

(Applåder)

Anf. 2 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att Fredrik Reinfeldt kan vänta med att recensera debatten tills vi är färdiga, så får vi se var vi hamnar någonstans.

Jag är glad för att han erkänner framstegen i skolan, för de finns där. Men det är resultatet av fler lärare, fler specialpedagoger, fler människor

som arbetar med de barn som har det svårt. Det här kostar stora pengar. Varje gång vi har lagt fram de förslagen har Moderaterna röstat emot. Så välkommen in i gemenskapen som representerar klarsyn om vad som behövs i gemensam sektor.

Både sjukvård och skola har i dag en större andel av BNP än för några år sedan, trots att vi har en starkt växande BNP. Titta på hur Fredrik Reinfeldt har röstat när vi har lagt fram förslagen i denna kammare och ni kommer att se att här i talarstolen står en man som nu talar emot allt vad han tidigare har stått för. Men sent skall syndaren sig omvända. Välkommen!

Det var det ena. Det andra är: Har Fredrik Reinfeldt när han rest i Sverige träffat någon som är arbetslös? Du klagar på att det är för stora bidrag. Och läser man Moderaternas motioner ser man att det är de arbetslösa, de sjuka, de föräldralediga och förtidspensionärerna som uppenbarligen har fått för mycket.

Tänk lite högt omkring de arbetslösas situation! Lever de på en nivå som är för generös? Lever en förtidspensionär i 60-årsåldern på en nivå som är för väl tilltagen? Det är uppenbarligen så Moderaterna tänker för att få råd med de skattesänkningar man sedan satsar på.

Utveckla varför det är 65 % ersättningsnivå som är det rimliga i a-kassa och sjukförsäkring! Det väntar vi på att få höra. Uppenbarligen har den moderata delen av kammaren med sig de andra tre borgerliga partierna på denna uppfattning, därför att ni var ju inte splittrade. Eller hur, Fredrik Reinfeldt?

(Applåder)

Anf. 3 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Det talas inte mycket om de goda resurser som har möjliggjort detta i den svenska skolan, tvärtom. Jag har sett många slitna lokaler, fortsatta problem med att klara mycket av det sociala ansvar som läggs på skolan.

Nej, det är en annan typ av identitet i en skola som har fått självförtroende därför att den har fått större möjligheter att jobba med profilering till följd av att elever har fått välja. Det har blivit en maktförskjutning bort från politisk styrning högt uppifrån, från skolministrar och andra politiker, till att mer bli en skola som utformas av dem som är där på plats. Men de ropar inte om att det är stora resurser som har rullat in under Göran Perssons ledning. Det får man åka väldigt långt för att hitta någon som tycker.

Vi föreslår, och det är det som är det viktiga, att vi ska tillföra mer till skolan, därför att det är en absolut kärnverksamhet som måste fungera och måste få utvecklas. Det gör vi inte därför att vi tror att en krona till skolan automatiskt gör skolan en krona bättre, utan därför att det tillsammans med det jag i övrigt sade om en självständig skola och om kunskaper som centrum för det skolan ska göra får växande individer i Sverige. Vi lägger en grund för Sveriges framtid.

65-procentsnivån, som vi tar ned i ett par steg, ligger i linje med vad det svenska pensionssystemet är tänkt att man ska kunna leva på efter ett långt arbetsliv. Det ligger i linje med den ersättningsnivå i fråret som Socialdemokraterna har utformat tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet och som nu gör att folk står i kö. Det är till och med löp-

sedlar på stan om att nu är det dags att söka friåret. Gärna tillväxt, men först ett friår.

Det har visat sig möjligt för oss att lägga oss på den nivån. Det är klart att för många kommer det att vara trångt. Men vi har valt att satsa på att det ska löna sig att arbeta, att gå från bidragsförsörjning till arbete. Där har vi inte haft någon draghjälp av Socialdemokraterna. Det ni gör bygger på människors utanförskap, höjer marginaleffekterna och gör det mindre lönsamt att arbeta. Hur ska du försvara det, Göran Persson, som ledare för ett arbetarparti?

(Applåder)

Anf. 4 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det blir lite svårt att få det att gå ihop för moderatledaren. Han säger att det har blivit bättre i skolan men att det inte beror på nya resurser. Samtidigt säger han att man behöver ha mer resurser i skolan.

Vi har gett skolan friheten att utvecklas lokalt. Det har varit en lång strid. Också där har Moderaterna oftast stått på fel sida, för det gamla mot det nya. Vi ser en skola som behöver ännu mer resurser i framtiden, så också förskolan. Det är viktiga verksamheter. Men när vi kommer till de skarpa besluten röstar Moderaterna emot. Då är det skattesänkningar som fortfarande är viktigare.

Sedan var det frågan om 65-procentsnivån. Vad ska vi skicka för budskap till en metallarbetare i Trollhättan som riskerar att förlora jobbet om det skulle hända som vi inte vill ska hända med Saab? Är det meningen att vi ska skicka signalen till honom som står mitt i livet, har barn och vill att det är på folkpensionärens nivå som han nu ska leva? Är det signalen som Moderaterna skickar i ett Sverige där vi vill att människor ska ställa om, vara beredda på att ta det nya och inte vara rädda för förändringar?

Förstår ni vad det är ni gör? Ni gör ett större systemskifte än någonsin tidigare när ni attackerar de sociala försäkringarna. Däri ligger tryggheten för människor att möta det nya och inte vara rädda för förändringen. Däri ligger bryggan från det gamla till det nya.

Att Sverige nu toppar i tillväxt, produktivitet och modernitet i alla internationella jämförelser är ett resultat av att vi har en trygghet också för de människor som finns i den konkurrensutsatta sektorn när förändringen kommer. Det är detta systemskifte som Moderaterna vill genomföra, och detta kommer vi att ta strid om.

(Applåder)

Anf. 5 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Göran Persson har skickat fram Marita Ulvskog och Bosse Ringholm att räkna lite på moderata förslag. Jag kan säga att jag tror inte att de två tillsammans har för ögonen att så rättvist som möjligt försöka framställa vad Moderaterna vill. Jag tror att alla håller med om att de förmodligen försöker få det att i alla fall lite grann framstå som att det inte ser så bra ut. De har bland annat gjort en sammanställning där de delat upp alla inkomsttagare i tio inkomstgrupper och konstaterar att Moderaternas förslag enligt Socialdemokraterna är bättre för 60 % av inkomsttagarna. Moderaternas politik är ungefär dubbelt så bra för van-

liga medelinkomsttagare som regeringens. För 10 % av inkomsttagarna blir det ungefär likadant och 20 % skulle få det bättre med regeringens eget förslag, menar regeringen. Och detta är det regeringen som hävdar, inte Moderaterna.

Det vi nu hörde är hur det kommer att låta i svensk inrikespolitik. Göran Persson kommer alltmer, allt oftare och alltmer högljutt att bli den som försvarar bidragssystem. Och jag kommer att bli den som försvarar vägen till arbete, rätten att stå på egna ben, med grunden lagd i eget arbete, därför att det ska löna sig att arbeta. Det ska alltid vara tydligt att vår ambition är att människor ska komma loss från ersättningsförsörjning och bidragsberoende och komma i väg till arbete. Därför har vi utformat en politik som faktiskt gör skillnad för den som kommer ur ersättningsförsörjning till eget arbete. Vi kan inte förlika oss med tanken att vi ska ha ersättningssystem som bygger på att vi tänker oss att människor permanent ska hamna i ersättningsberoende. Så är faktiskt inte systemen tänkta att fungera.

För mig handlar det om att ge människor makt över sitt eget liv och möjlighet att påverka sin egen situation, och jag är lite förvånad över att Göran Persson är den som hårdast går åt mig när Moderaterna jobbar för att fler ska arbeta och kunna påverka sin egen situation. Det är nya tider i svensk politik!

(Applåder)

Anf. 6 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Det händer spännande saker i Europa. Den 28 oktober kommer statscheferna att underteckna ett EU-fördrag som sedan respektive land ska ta ställning till.

Här i Sverige finns det en oerhörd frustration i EU-frågan, och väldigt många av svenskarna är också väldigt öppet kritiska till det som händer i EU. Jag tror att vi behöver en bred och djup diskussion bland Sveriges medborgare för att förankra EU-tanken. Det sprids rykten om det nya fördraget som gör att väldigt många känner sig oroliga.

Många tycker att vi ska ha en folkomröstning om det nya fördraget. Jag tycker inte det. Jag tycker att Sveriges riksdag ska ta ansvar för att diskutera det här fördraget men också ansvar för att förankra detsamma.

Fredrik Reinfeldt och jag har många gånger kritiserat regeringen för att göra EU-frågan till någonting för bara ministrarna där Sveriges medborgare inte är delaktiga. Jag har i dag föreslagit att vi här i riksdagen skulle engagera oss lite ytterligare för att förankra det nya EU-fördraget, men att vi skulle ta beslutet här i riksdagen. Jag tycker att vi ska inrätta ett demokratikonvent. Jag tycker att vi ska ha offentliga hearingar. Jag tycker att vi ska vara ute och diskutera den här frågan.

Min fråga till dig, Fredrik, är: Är du beredd att stödja en sådan tanke – för att fördjupa EU-tanken men också för att demokratisera det nya fördraget så att vi kan få en förankring hos det svenska folket?

Anf. 7 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Mycket av det Maud Olofsson nämnde instämmer jag i. Vi borde ha en ökad ambition att föra ut EU och göra det begripligt på ett vardagligt vis för många människor runtom i vårt land som, med viss rätt, tycker att den politiska debatten har fastnat i detta ja- och nej-

landskap, där det alltid verkar vara så att man först måste ställa in sig i ett ja- eller ett nej-led innan man får tycka någonting eller lära mer om EU.

Jag tycker också som Maud att vi ska inrikta oss på att få ett riksdagsbeslut, gärna hösten 2005, och jag tycker att det ska föregås av en bra, fördjupande debatt som försöker beskriva hur tankarna har varit bakom detta konventionsförslag, hur det har kommit fram och hur det påverkar Sverige.

Den exakta formen för det – jag har läst att Maud har tänkt mycket kring detta i tidningarna i dag på morgonen – vill jag gärna återkomma till. Jag vill gärna prata med mitt eget parti om hur vi tror att vi bäst ska gå fram. Men visst håller vi med om den ambition som Maud har uttryckt på det viset.

Anf. 8 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tror att om vi gemensamt ansträngde oss för att just förankra det här förslaget och fördraget skulle vi också åstadkomma en sak i nästa steg, nämligen att människor skulle känna att man är en del av EU. Vi är en del av och kan påverka vad som händer i EU.

Jag är inte låst vid allehanda tekniska lösningar om hur vi förankrar detta. Jag tycker att det är positivt att Moderaterna är beredda att pröva en fördjupad debatt kring detta så att vi får denna starka förankring hos de svenska medborgarna.

Anf. 9 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Det borgerliga alternativet kan man väl hittills inte säga är särskilt imponerande. Det består av fyra partier med spretigt och ganska osammanhängande uppträdande.

Men den som någon gång har skalat en lök vet att den som letar efter en kärna får leta länge. Fredrik Reinfeldt har under de senaste månaderna skalat bort varv efter varv på den moderata och alltmer ljusblå löken. Det är säkert många gamla konservativa och nyliberaler som befارar att det längst där inne inte alls finns någon kärna – men jag tror ju att det gör det.

Om det finns en moderat kärnpolitik för förändring, förutom att byta regering, tycks det handla om att sänka ersättningar ordentligt för alla sjuka och arbetslösa. Reinfeldt kallar sjukförsäkringen och a-kassan för bidrag, men är det något som moderat politik kommer att skapa är det långa köer för mer bidrag. När de sjuka inte får mer än 65 % räcker inte längre pengarna för alla till både kläder, mat och hyra. Då kommer de i stället att tvingas in till kommunerna för att be om ansökningshandlingar för socialbidrag. Staten slipper kostnaderna, men kommunerna får ta över.

Det var alltså inte sänkta skatter för de rika som var det allra viktigaste för Moderaterna, och inte heller att minska fackens maktställning. Längst in i den ljusblå löken handlar politiken tydligen om att piska och förödmjuka de sjuka och arbetslösa.

Anf. 10 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Det är ju ett väldigt imponerande vänstersamarbete vi ser som grundar den typen av rätt så kaxiga beskrivningar av sin motståndare. Jag behöver ju inte ens ta i – det är ju bara att följa tidningar

och medier. Hur var det nu ni kallade era vänner i Vänsterpartiet: asfaltkommunister, var det så? Det tror jag var den senaste toppen i beskrivningen av varandra.

Det finns en kärna, både i det moderata idébudskapet och i det som är grunden för Allians för Sverige, och det är idén om att människor ska få mer att säga till om och bestämma över sitt eget liv i ökad utsträckning. Det är just bristen på beslutsutrymme som jag upplever som vår tids angelägna frihetsdiskussion – just den där känslan av att vilja påverka sin situation men inte ha möjlighet att göra det. Jag tror att man måste bygga på en politik som just ger utrymme och som gör det tydligt att man kan påverka sin egen situation via eget arbete.

Nu låter Peter Eriksson som om han förutsätter permanent utanförskap för dem som inte har arbete, medan vi jobbar för och anstränger oss att hitta vägar tillbaka till arbete genom att göra skillnaden större. Har ni inte hört alla dem som berättar att det inte lönar sig att jobba extra eller att gå från bidragsförsörjning till eget arbete, därför att allt försvinner? Ensamstående mammor med småbarn tvingas konstatera att så höga är marginaleffekterna. Det enda ni gör är att bygga på dem och utvidga den här typen av fattigdomsfällor i det svenska samhället, och det beror förmodligen på att ni inte ens är medvetna om att de existerar. Jag tror att väldigt många är väldigt förvånade över att det är så det ser ut.
(Applåder)

Anf. 11 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag måste säga att jag tycker att det är en märklig logik. Fredrik Reinfeldt säger att hans politik går ut på att ge människor större frihet. Säg det till alla de människor som är sjuka och arbetslösa, som får mindre pengar och som inte längre får möjlighet att klara av sina dagliga umbäranden med helt vanliga utgifter för att ni sänker ersättningarna, inte bara lite grann utan ganska ordentligt! Syftet är ju just att piska fram dem till ett jobb trots att de är sjuka och arbetslösa. Det här är inte något slags frihetslogik ur det perspektivet. Jag tror att de människor som riskerar att bli arbetslösa, de som är arbetslösa och de som är sjuka upplever det som ett hot och som ett sätt att förödmjuka dem.

Anf. 12 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Vi ser till att vi får en vård som fungerar. Det betyder väldigt mycket för många sjuka människor som i dag har fastnat i köer där den socialdemokratiska ransoneringspolitiken är det som präglar många landsting. Vi ser till att vi får företag som bättre klarar sin konkurrensförmåga. Varje gång vi möts här till partiledardebatt har något nytt företag i Sverige lagts ned eller lämnats. I går gällde beskedet Borås Wäfveri. Det är i princip så varenda gång. Och det är klart att vi måste fokusera på att få bättre konkurrensförmåga, att se till att människor får en sjukvård som fungerar och som de kan lita på och att de kan leva på sin lön och att det blir bättre lönsamhet för den som arbetar. Men ni lämnar inga svar om allt detta, och det är det som gör att Sverige så att säga inte lyfter tillräckligt mycket.
(Applåder)

Herr talman! Den debatt som nu förs om Vänsterpartiet handlar mest om historien – om Stalin, om Honecker och om Ceausescu. Jag tycker att den borde handla mer om människor av kött och blod som lever nu.

Till min 50-årsdag gjordes en insamling. Avkastningen av dessa pengar går till demokratikämpar. Den första prissumman gick till Gisela Delgado Sablon som tagit initiativ till något som heter Kubas fria bibliotek, en rörelse som i vardagsrum och små lokaler tillhandahåller böcker och möjligheter till samtal i ett land där fri debatt sällan är möjlig. Det var en gripande ceremoni här i Riksdagshuset när hon fick priset. En tid efter återkomsten till Kuba kom Castros hemliga polis till bostaden. Hennes make Hector, som var hemma när polisen kom, greps. Pengarna konfiskerades. Hector är nu dömd till 25 års fängelse och får inte ens ringa till sin fru och dotter.

För mig är det om Hector, Gisela och dottern som det handlar när vissa vänsterpartister kväll efter kväll i TV dillar om att det är demokrati på Kuba. Det är om Hector och hans många olyckskamrater i Castros fängelser och tortyrkammare som det borde handla när Lars Ohlys parti lägger ut ett internationellt program på sin hemsida och hävdar att Kuba har fria val.

För sex år sedan fanns det långtgående planer på en upplysningskampanj om kommunismens illgärningar. Nästan alla partier var redo att i någon form sjösätta en sådan, men Vänsterpartiet sade nej. Jag skulle vilja säga följande till Lars Ohly. Vill ni ta ett tydligt steg som visar på en vilja till omtänkande skulle ni nu häva detta veto och tillsammans med oss andra dra i gång en upplysningskampanj om de skändligheter som begåtts i kommunismens namn.

Kommunistiskt förtryck är en realitet i dag, på Kuba, i Kina, i Nordkorea, i Vitryssland och på många andra håll. Men ni fortsätter att svika demokratin som ni alltid har gjort. Det räcker inte med att be om ursäkt för historien. Ni måste också vara redo att ompröva en del av er nutidspolitik. Är ni det, Lars Ohly? Är ni redo att nu säga ja till en bred informationskampanj om kommunismens brott?

Jag kommer så till Sverige. Alliansens viktigaste uppgift när vi vunnit valet 2006 är att i Sverige återupprätta arbetets värde. Socialdemokraterna har övergivit arbetslinjen. Lika många är bidragsberoende nu som för tio år sedan, efter den djupa krisen. En kvarts miljon färre är i jobb nu än före den krisen. Om man gör en internationell jämförelse, inte bara av hur många som har jobb utan av hur många som verkligen kommer till jobbet och hur länge de stannar, hamnar Sverige långt ned på listan.

Bristen på arbete är ett stort socialt problem som hör nära ihop med andra problem: bidragsberoendet, utanförskapet, sjukskrivningarna, förtidspensioneringarna – allt skulle vara lättare att lösa om det fanns fler arbeten.

Även krisen i äldreomsorgen hör dit. Den beror dels på att kommunerna har svårt att rekrytera personal, dels på att kommunerna får för lite skatteintäkter så att de inte har råd att anställa den personal som behövs.

Rapporterna från äldreomsorgen är bekymmersamma. Antalet platser i äldreboenden minskar, och färre får hemtjänst. Antalet anmälningar om vanvård ligger kvar på en hög nivå. Kommunernas ekonomiska satsningar minskar, inte i kronor men i förhållande till antalet gamla som behöver

hjälp. I rapporter från samtliga länsstyrelser talas det om att det nu finns en negativ utveckling inom äldreomsorgen.

Jag besöker många äldreboenden och talar både med de gamla och med personalen. Och den generation som nu är i våra äldreboenden är verkligen inte den som klagar i första hand. Men ibland får man interiörer som gör ont i hjärtat. En del av våra äldre får sällan komma ut i friska luften. Vissa lider av undernäring därför att personalen inte hunnit mata dem. En del äldre skickas fram och tillbaka mellan sjukhus och äldreboenden. Somliga får vänta i 14 dagar på att få duscha.

Det här är naturligtvis inte värdigt. Och om några år är antalet 80-åringar dubbelt så stort som i dag. Vi måste nu alltså samtidigt lösa en akut kris och ge äldre vården långsiktiga förutsättningar för att expandera kraftigt.

Folkpartiet tror på två huvudlinjer. Den första är att välkomna nya grepp och privata initiativ. Det där med att införa stopplagar för nytänkande i vården är bland det dummaste man kan göra i det här läget. Den andra linjen är mer arbete. På tre år har vi tappat tre miljoner arbetstimmar i veckan i Sverige. Inte minst för vårdens skull måste vi bryta den trenden.

Men regeringen satsar inte på arbete. Gärningarna talar sitt tydliga språk. Ser man på er företagspolitik och er skattepolitik är det inte arbete och arbetsvilja som ni satsar på. Det är helt andra saker på er agenda, som friårsprojektet, flera försök med arbetstidsförkortning och övervältning av sjukkostnader på de småföretagare som ska stå för många av de nya jobben.

Det här är inte vad Sverige behöver. Och det här vet dagens ledande socialdemokrater. Men deras problem är att bidragsförsvaret har blivit en del av liturgin – bidragskulturen har blivit en del av deras maktbas.

Det senaste exemplet är just friåret. Jag har här en löpsedel där det står: Så kan du få ledigt ett år med lön.

Är det så här vi ska ha det? Har vi råd med det här? 1 ½ miljard kronor satsas på människor som har arbete och som ska gå till bidragsförsörjning. Det tidigare försöket visade att det inte fungerar. De som får jobben skulle ha fått jobb ändå, och de som får ledigt gör inget långsiktigt vettigt, utan de rekreerar sig.

Tidningarna fylls nu av artiklar av den här typen. En artikel i Aftonbladet inleddes med orden: 13 000 kr i månaden för att göra ingenting. Låter det lockande? Ansöker du nu kan du ligga på sofflocket redan till nyår.

Sverige har inte råd med det här. Priset betalas av de gamla och sjuka som inte får den vård som de har rätt till. Det här är stöld från dem, kan man säga. Dessa pengar och dessa erfarna människor hade behövts i vården, men nu hamnar de på sofflocket.

Vi kan lära en del av de pionjärer som byggde upp den svenska välfärden för hundra år sedan. En viktig tanke då var att de som behövde hjälp från det allmänna för sin självkänsla skulle bidra med något om det var möjligt. Man var noga med det som sedan har kommit att kallas arbetslinjen. En socialdemokratisk socialminister varnade på 30-talet för "understödstagaranda". De liberala socialpolitikerna brann av patos för att lösa samhällsproblem, men de insåg också att systemen måste vårdas.

Folkpartiet arbetar just i den traditionen. Vi är de främsta försvararna av bra vård och bra socialförsäkringar. Vi slår vakt om ersättningsnivåer som man kan leva på om man blir sjuk eller arbetslös en tid. Vi tror att de flesta av oss behöver omkring 80 % av lönen om vi blir sjuka. Men vi är också redo att ta till åtgärder för att se till att systemen vårdas.

För en grupp vill vi därför sänka ersättningen. Vi nöjer oss inte med 78 % eller 65 %, utan vi går ned till 0 %. Det gäller för den grupp människor som inte är sjuka men som med dagens system ändå får ut bidrag.

Kostnaderna för sjukfrånvaron har fördubblats på några år, under en tid då svenskarna knappast har blivit sjukare. Självklart måste vi våga se att det är fel någonstans och att det finns ett överutnyttjande. Vågar vi inte se det och ta itu med det hotas hela systemet.

Fredrika Bremer, liberal och den svenska kvinnorörelsens grundare, talade för 150 år sedan ett klarspråk som man i dag sällan hör. Hon sade så här:

”Åt gamla, orkeslösa och sjuka ska vi skaffa pensioner och vårdhem. Men åt de unga ska vi ge arbete, fri tävlan, utvecklingsmöjligheter och ädla levnadsmål.”

Så borde vi tänka också i dag. Men någon gång under 1900-talets senare hälft gick mycket snett.

- Det blev mer eller mindre tabu att tala om eget ansvar.
- Krav på motprestationer för att få socialbidrag försvann helt.
- Kravet att man skulle kunna svenska för att bli svensk medborgare bara slutade tillämpas i början av 1980-talet.
- Frivilliga insatser brännmärktes föraktfullt som ”välgörenhet”.
- Praktiskt taget hela kontrollapparaten inom sjukförsäkringen monterades ned.
- Att ställa krav i skolan och att tala om betyg blev närmast reaktionärt.

Det pionjärerna insåg var att man förminskar människor om man inte förväntar sig något av dem. Alla kan inte leva på bidrag, men alla kan bidra med något. Den insikten ska vara en viktig del i alliansens strategi för att uppvärdera arbetet.

Om vi ska få upp sysselsättningen till 80 %, som regeringen har sagt, och halvera sjukfrånvaron behöver vi 300 000 nya jobb. Det får vi aldrig om vi inte får tusentals nya arbetsgivare. Vi måste få ett stopp på företagsflykten och på den nedåtgående kurvan över antalet företagare. Därför ska vi sänka de skatter som skadar företagsviljan mest. Vi ska befria människor som sitter i fattigdomsfällor men också avveckla värnskatten, som är en straffskatt på kompetens. Vi ska satsa mer på forskning så att vi kan konkurrera med låglöneländerna med hightech och kunskapsinnehåll. Vi ska vara noga med budgetbalansen, för det är bra jobbpolitik på sikt. Vi ska sluta stänga av fungerande kärnkraftverk.

Allians för Sverige har skapat en ny vitalitet åt svensk politik. Regimskiftet är inom räckhåll. Opinionsläget tror jag till lika delar beror på oppositionens offensiv och på regeringssidans splittring och handlingsförlamning.

Sverige förtjänar bättre. Sverige förtjänar en regering som sätter arbete i högsätet. Sverige förtjänar en alliansregering!
(Applåder)

Anf. 14 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Så har vi då hört det – alliansregering. Nyss stod Reinfeldt här. Då var det 65 % ersättningsnivå i socialförsäkringen som skulle finansiera hans jättelika skattesänkningar. Nu står Leijonborg här och säger att det är 80 % som det ska vara. Där försvann Moderaternas finansiering, och så ska man regera ihop!

Vem viker sig, Leijonborg? Är det du eller är det Reinfeldt? Bådas politik går nämligen inte att förena. Vem viker sig? Kommer Folkpartiet att sätta sig i en regering som kör hem Moderaternas 65-procentsalternativ, eller står du fast vid det du sade alldeles nyss?

Anf. 15 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Alliansregering – statsministern hade nästan svårt att ta det ordet i sin mun. Men det låter väl ganska fint. Det är ju någonting som vi inte kan få på den sida som statsministern representerar. Där vill ni ju på inga villkor samverka så med varandra. Men innan Vänsterpartiet har klarat ut sin demokratisyn har jag i och för sig full förståelse för den attityden. Det är ett problem som vi inte har på vår sida, kan jag säga.

Vi tycker olika i en del frågor inom respektive block. Det finns ett parti som ingår i regeringsblocket som heter Miljöpartiet och som väldigt mycket är för grundtrygghet, som det heter. Det är en helt annan princip. De talar inte om procent över huvud taget, för de vill inte ha någon procent av inkomstbortfallet, utan de vill ha en helt annan trygghetsmodell. Men statsministern har uppenbarligen lyckats hanka sig fram med hjälp av det partiet och enligt egen uppfattning fått en del utträttat.

En mycket stor skillnad i den här frågan är den mellan oss som inser att Sverige har ett jätteproblem med bidragsförsörjning av över en miljon människor och regeringssidan som inte verkar ens se det här problemet och som inte har några konkreta förslag för att ta oss ur den situation som Sverige hamnat i. Det spännande och nya i den här debatten skulle vara om statsministern efter tio år i regeringen, efter 1994, äntligen sade: Så här kan vi inte ha det. Nu måste vi attackera det som är Sveriges största problem, att människor som vill arbeta inte får möjlighet att arbeta.

Ge oss ett samlat besked från regeringssidan på den punkten! Det skulle vara den stora sensationen i den här debatten.
(Applåder)

Anf. 16 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det var kl. 09.46 denna dag som det borgerliga regeringsalternativet uppenbarligen havererade därför att Lars Leijonborg är skyldig svaret på frågan: Accepterar du Moderaternas 65-procentsnivå – ja eller nej? Om svaret är ja överger du den politik som Folkpartiet stått för. Om svaret är nej har Moderaterna inte någon ekonomisk politik. Det är ju det som är den enkla frågan. Svara på den så krånglar vi inte till det mer därför att det här är trovärdighet.

Vi har en gång förut sett en borgerlighet, en så kallad allians, be om regeringsmakten. Ni fick den. Ni var djupt oense. Ni körde sönder Sveriges ekonomi. Ni förorsakade massarbetslöshet. Ska ni göra det igen?

Ni har haft hela sommaren på er. Ni har till och med badat tillsammans. Men ni har inte ens fått ihop ett enkelt synsätt kring vilken ersättningsnivå som ska gälla i socialförsäkringen. Svara på den frågan! Klarar ni inte det har ni inget alternativ. Varför ska ni då regera om ni inte ens klarar av att ena er om en så enkel sak?

(Applåder)

Anf. 17 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Men snälla Göran Persson, kom med någonting nytt! Moderata samlingspartiet fyller 100 år på lördag. Under alla de 100 åren har det självklart funnits en spänning mellan konservativa krafter och liberala krafter i synen på socialpolitiken. Det är 100 år gammalt, så vad är det att stå här i talarstolen och tala om?

Det nya som nu hänt i Sveriges politik är att fyra partier har bestämt sig för att utgöra ett alternativ. Vi ska nu successivt visa att vi kan klara ut interna meningsskiljaktigheter, och vi ska attackera det som är Sveriges största problem: att vi har övergivit arbetslinjen och att över en miljon människor i arbetsför ålder står utanför arbetsmarknaden. Det är det tragiska resultatet av tio års socialdemokratiskt regerande.

Med era splittrade stödpartier har ni inte kunnat uppnå någonting för att få fler människor i arbete eller för att minska bidragsberoendet. Ser man på antalet arbetade timmar finner man att det egentligen inte är större nu än för tio år sedan trots att vi bitvis haft lysande konjunkturer. Det är det katastrofala med Göran Perssons regeringstid. Det är därför som det är dags för en alliansregering.

(Applåder)

Anf. 18 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet var det första parti som krävde att historia ska vara ett kärnämne i skolan. Det motsatte sig Folkpartiet då. Det är sannolikt det bästa vi kan göra för att få en historiekunskap bland människor i vårt samhälle som bygger på den demokratisyn som vi vill ska utläras i skolan. Det är väsentligt bättre än vilka kortsiktiga informationskampanjer som helst. Men all forskning ska uppmuntras.

Vi tycker inte att forskningen ska styras av staten. I stället ska vi ha en fri och självständig forskning som på alla sätt ska uppmuntras. Statligt skriven historia hör till helt andra politiska system än vårt. Jag diskuterar gärna hur den här forskningen bäst ska kunna utvecklas, även tillsammans med Lars Leijonborg. Jag ska också återkomma till de här frågorna i mitt huvudanförande.

Lars Leijonborg sade också: Vi har inga problem med demokratisynen. Då vill jag fråga Lars Leijonborg: Är du glasklar i synen på Venezuela? Ditt ungdomsförbund är det inte. Det stödde de krafter som försökte genomföra en militärkupp mot en demokratiskt vald president i Venezuela. Tar du avstånd från det liberala ungdomsförbundets stöd till denna militärkupp?

Anf. 19 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag tror att Vänsterpartiet nu skulle vara mycket betjänt av en symbolhandling. Det skulle vara bra för hela det politiska klimatet att det kom en markering från Vänsterpartiet som skulle noteras och kanske överraska en del. En sådan symbolhandling skulle vara att Vänsterpartiet sade: All right, vi ställer upp på en informationskampanj om kommunismens förbrytelser.

En annan skulle vara om Lars Ohly sade: Nu river jag mitt medlemskort i Svensk-kubanska föreningen. Vi kan inte hålla på och tjafsa och tveka längre om huruvida Kuba är en demokrati eller en diktatur. Det är ju klockrent. Oppositionen kastas i fängelse. Det hålls inte fria val. Det är klart att Kuba under Castro uppfyller alla definitioner på en diktatur. Men Svensk-kubanska föreningen har i årtionden försökt lura i svenska folket att Kuba är en demokrati, och i den föreningen är Lars Ohly medlem. Han fick frågan på TV häromkvällen, såg jag: Tror du att du får vara kvar nu när du säger så här? Svaret var: Ja, det tror jag väl. Svaret skulle väl ha varit: Jag *vill* inte vara kvar! Men det svaret kom inte.

Jag är inte detaljinsatt i Venezuela, så jag ber att få passa på den punkten. Däremot vet jag en hel del om Kuba. Den frågan är ju också betydligt mer aktuell i den svenska inrikespolitiska debatten, och det skulle vara väldigt välgörande om Lars Ohly tydligt och klart sade: Kuba är en diktatur, och därför lämnar jag här och nu Svensk-kubanska föreningen.

(Applåder)

Anf. 20 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Vi ställer upp på all forskning som kan belysa historien och också ge upprättelse åt dem som har lidit under förtryck oavsett i vilket namn förbrytelse har begåtts. Det finns ingen tvekan på den punkten. Däremot är jag mycket tveksam till att staten ska bedriva kampanjer i historiefrågor. Jag är mycket tveksam till att vi ska styra forskningen på det sättet. Det finns exempel på samhällen där det har gjorts. Jag tycker inte att de är särskilt goda.

När det gäller Svensk-kubanska föreningen tänker jag fortsätta vara medlem, en mycket oppositionell sådan. Det finns de i Svensk-kubanska som har en demokratisyn som jag definitivt inte omfattar och som inte är tydliga där jag menar att jag måste vara glasklar, nämligen i att Kuba är en enpartistat. Man kan inte kalla en enpartistat för något annat än en diktatur.

Däremot finns det ett hot mot Kuba som jag kommer att fortsätta bekämpa, ett hot från USA, som själva vill vara de som tar sig rätten att tillsätta eller avsätta regimer. Den synen på hur världen ska styras ställer jag inte upp på.

I Venezuelafrågan: Läs på då, Lars Leijonborg. Läs på om vad Liberala ungdomsförbundet har sagt om den militärkupp mot en demokratiskt vald president som man försökte genomföra och det stöd som ditt ungdomsförbund gav till dessa militärer, dessa odemokratiska krafter. Ställ upp på demokratin och den president som faktiskt har ett folkligt stöd oavsett vad vi tycker om hans politik!

(Applåder)

Anf. 21 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag tror att de flesta här inne inser att Lars Ohlys debattsits är ganska svag. Han säger att det finns de i Svensk-kubanska föreningen som har en tveksam demokratisyn. Problemet är att de är i majoritet. Svensk-kubanska föreningen har en tveksam demokratisyn – och ”tveksam” är ett understatement. Genom sitt medlemskap legitimerar ju Lars Ohly som en viktig partiledare i Sverige, inom majoritetsblocket, en demokratisyn som är en kränkning mot de människor som kanske just i dag, kanske just i detta ögonblick, torteras av Castros hemliga polis. Det skulle vara välgörande om Lars Ohly hade kraften att säga: Nog är nog. Det här ställer jag inte upp på längre. Nu lämnar jag Svensk-kubanska föreningen.

Det är väl gott och väl att vara för forskning, men det finns redan så mycket forskningsresultat. Vi vet ju vad Sovjetunionen under Lenin, under Stalin och också senare gjorde med de oliktankande. Det är dags att komma ut och säga att efter detta kan ingen vettig människa kalla sig kommunist. Ingen människa som vill vara demokrat kan besudla det begreppet med ordet ”kommunism”. Det är den enda vettiga, rimliga slutsats man kan dra av den forskning som redan finns, och det är dags för Lars Ohly att göra det.

(Applåder)

Anf. 22 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! I det dokument som utarbetades vid Högforsmötet står en punkt om att Allians för Sverige ska vara öppet mot EU och omvärlden. Det är ju någonting som Lars Leijonborg och jag har gemensamt – tillsammans med Göran och Fredrik.

Det jag tycker är intressant att veta nu när vi diskuterar det nya fördraget är Folkpartiets inställning till att exempelvis försöka få ett tydligare demokratiskt förankrat beslut här i riksdagen. Vad är dina tankar för att klara av att på ett bättre sätt demokratiskt förankra det nya fördraget? Jag har som jag sade i en tidigare replik föreslagit en del åtgärder i Svenska Dagbladet i dag med demokratikonvent, hearingar och större diskussioner ute i Sverige. Kan Folkpartiet och Lars Leijonborg ställa upp på den typen av aktiviteter så att vi äntligen får en djupare förankring av EU-tanken?

Anf. 23 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det låter som en bra idé. Vi hade ju idén att arbetet med den nya grundlag som Sverige möjligen ska skaffa sig – det har ju precis i dagarna tillsatts en utredning om en ny författning – skulle bedrivas i konventsform. Med det begreppet menar man ju numera en form som suger in väldigt många människor i processen. De där sakerna hör ju ihop. Det handlar om hur vi på 2000-talet ska ha en bra demokrati på alla nivåer både inom vårt land och på unionsnivån i den politiska union som vi deltar i. Jag tycker att idén verkar mycket bra, och jag ska gärna diskutera utformningen vidare med Maud i Högforsandan – och då kommer det att bli bra.

Anf. 24 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Svensk ekonomi går ganska bra nu. Vi har bra fart i exporten och produktionen. Vi har ett läge som är bättre än på mycket länge.

Men vi har fortfarande hög arbetslöshet i Sverige, och så länge vi har det är det viktigt att vi gör insatser för att få fart på arbetsmarknaden och får ökad rörlighet där. Jag är därför glad att Lars Leijonborg gör extrareklam för Miljöpartiets friårssatsning, som startar från årsskiftet. Den har, som nämndes, också kvällstidningarna bidragit till.

Succén är given. Folk köar för att få ett friår. En ökad rörlighet på arbetsmarknaden är oerhört viktig när arbetslösheten är hög. Friåret rör om. Unga arbetslösa får jobb, medan sådana som känner sig trötta och instängda i det som de håller på med får en förändring och en möjlighet att göra något annat.

Det handlar inte bara om att vila upp sig. Av de försök som genomförts i tolv kommuner vet vi att många av dem som tar friår också startar nya företag och bidrar därigenom till en nödvändig förnyelse av svenskt näringsliv. Andra passar på att plugga och höja sin kompetens. Friåret gör svenskarna till ett folk som mår bättre, kan mer, vågar mer och orkar längre.

Om jag får ge ett råd till de fyras gäng bland borgare och bönder, och särskilt till Lars Leijonborg, så är det: Sluta gnälla på friåret. Det är en billig och effektiv åtgärd. Ni kan inte bara titta på utgifterna. Det finns också intäkter i form av minskad a-kasseersättning för alla dem som får ett jobb, och alla inblandade får högre livskvalitet. Det är en reform som i verkligheten inte kostar något men gör människors drömmar möjliga och Sverige bättre.

Anf. 25 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! När jag i september 2002 regeringsförhandlade med Miljöpartiet var jag, för att få med Miljöpartiet på vagnen, beredd att köpa det första friårsförsöket som nu har genomförts, även om jag redan då var skeptisk till idén. Nu vet vi en hel del om hur friåret i praktiken fungerar. De som får jobb – man har undersökt detta – skulle i stor utsträckning få jobb i alla fall, och de som lämnar sina jobb under ett år gör inte särskilt många långsiktiga saker.

Nu utmålats att de startar företag och utbildar sig och allt vad det är, men de allra flesta gör det som sägs i Aftonbladet, nämligen ligger på sofflocket. Därför har Sverige inte råd med detta. Vi måste inse att dessa resurser, dessa arbetstimmar, tar vi från till exempel vården. Det måste vi ha kraft att våga säga. Av det skälet är Folkpartiet bestämt emot att friårsexperimentet fortsätter.

Anf. 26 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag kommer också mycket väl ihåg det. 2002 tyckte Lars Leijonborg att friåret var intressant och inget hinder för att vi skulle kunna driva en gemensam politik inom det här området de närmaste åren.

Om han läser statistiken lite noggrannare ser han att bilden är en helt annan. Statistiken säger entydigt att av dem som får ett friår är det fler som startar företag än av den övriga befolkningen. Friåret ger möjligheter för mängder av ungdomar och arbetslösa att få ett jobb under ganska lång

tid. Det skapar ökad rörlighet, som jag nämnde, och gör att vi får in människor på arbetsmarknaden på de tomma platser som uppstår när andra får ta ledigt. Det är människor som annars riskerar att bli långtidsarbetslösa.

Så länge vi har en ganska hög arbetslöshet finns det inget ekonomiskt problem med att ge människor en sådan möjlighet. Den ger dem chansen att genomföra det som de kanske hela sitt liv längtat efter. De får möjlighet att göra någonting annat när de är på väg att gå in i väggen. De får den tiden och kan under en period faktiskt må lite bättre. På så sätt orkar de kanske med arbetslivet och kan uppnå sin vanliga pensionsålder i stället för att behöva förtidspensioneras.

Friåret är en satsning som gör att människor får möjlighet att genomföra sina drömmar. Jag tycker inte att det är någon viktig politisk åtgärd. Jag förstår inte hur borgerligheten kan se den som en av sina viktigaste politiska åtgärder – om det inte handlar om något slags gammaldags lutheranskt tänkande att det väl ändå inte går an att människor får möjlighet att själva välja.

Anf. 27 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Nyckelorden i det som Peter Eriksson sade var väl så länge arbetslösheten är hög. Ni accepterar att arbetslösheten är hög. Vi gör inte det. Ni säger att en får ledigt men någon annan får ju jobba. Och då svarar vi, lutheranskt: Båda ska jobba. I Folkpartiets Sverige får båda möjligheter att jobba, och det är det som vi vill engagera oss för. Det är mycket viktigare än ledighetsreformer.
(Applåder)

Anf. 28 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Låt mig först säga ett par ord med anledning av vad som varit. Här har, på goda grunder, sagts mycket om ersättningsnivåer. Jag och mitt parti anser att ersättningsnivåerna ska ligga kvar på 80 %. I kammaren finns en person som har erfarenhet av att ha sänkt ersättningsnivåerna, inte till 65 % men väl till 70 %. Han sitter där borta och är i dag statsminister; tidigare var han finansminister. Så var det under ett antal år, och under den tiden fanns inte de skattesänkningar som av alliansens partier föreslås för dem som är låg- och medelinkomsttagare. Socialdemokraternas politik innebar höga skatter och låga ersättningsnivåer. Jag anser att ersättningsnivån även fortsatt ska vara 80 %.

Herr talman! Vems är skulden? Ja, den är vår, och den ökar år för år. År 2004 ökar statsskulden, vår gemensamma skuld, med 54 miljarder kronor till 1 240 miljarder. Nästa år ökar den med ytterligare 40 miljarder och valåret 2006 ökar den 50 miljarder till.

Vem skuldbelägger oss så? Jo, det gör han som lyckliggjorde oss med boken *Den som är satt i skuld är icke fri*. ”Min starka motvilja mot skulder bär jag med mig från mitt föräldrahem. Man handlar inte förrän man har pengar i näven, brukar min mamma Karin säga,” skrev han. Det var då. Nu bär han inte på *den* motviljan längre.

Tillsammans med kommunisten Lars Ohly underminerar hans regering den svenska ekonomin, och man utnyttjar inte den draghjälp som den internationella konjunkturen kunde vara. Men man utnyttjar Ohly i

uppgörelser till och med om försvaret. Hur långt sträcker sig samsynen mellan partierna?

Är Kubas Castro också i Göran Perssons ögon att föredra framför amerikanska presidenter som Clinton och Bush? På partisekreterare Ulvskog lät det häromkvällen i Agenda som att det kunde vara hugget som stucket.

Jag sade att ni och kommunisterna underminerar den svenska ekonomin och inte rätt utnyttjar draghjälpen utifrån. Det är den draghjälp som vi alla, alltmer desperat, väntat på. Men ni har inte haft något att komma med när arbetslösheten stigit. Nu är den här, högkonjunkturen, och det med kraft. Tillväxten i världsekonomin är hela 5 % – den bästa på nära 30 år. Svensk export växer med 9 % och vår BNP med 3 %. Tacka omvärlden för det.

Utnyttjas möjligheterna i vårt land? Inte. Göran Perssons taktik är: Gasa så att vi känner draget över valet 2006. Men smakar det så kostar det, och skulden bara växer. Bromsandet kommer Riksbanken att få stå för.

Jobben kommer i första hand, säger regeringen som vanligt. Arbetslösheten ska pressas tillbaka tiondel för tiondel och slutligen avvecklas. Men arbetslösheten biter sig fast, och det nygamla etappmålet om 4 % för öppen arbetslöshet är ännu inte i sikte. Det är det inte ens när man räknar in de nya AMS-programmens ökning med 20 000 platser till 111 000 platser och satsar 6 miljarder extra i så kallat tillfälligt sysselsättningsstöd till kommunerna nästa år och 7 miljarder år 2006.

Många kommuner går på knäna och behöver stöd för verksamheten. Regeringen ger det, men med lånade pengar. Men som Göran Perssons mamma Karin förstod måste pengar tjänas in. Det är god etik. Det måste skapas förutsättningar för att näringslivet ska kunna expandera. Det gör det inte i dag. I stället för att avveckla arbetslösheten håller vi – ledda av en kommuniststödd regering – på att avveckla det som vi ska leva av.

Vi har i dag 28 000 färre företag i Sverige än år 1994. Är det något att fira efter tio år av oavbrutet maktinnehav? Nu hoppas vi bara att en bilfientlig politik inte gör att också Saabfabriken ryker. Det gör förstås regeringen också. På Näringsdepartementet vimlar det av förslag till panikåtgärder som ska göra intryck på GM. Under tiden höjer man återigen bensin- och fordonsskatt. Vilka signaler ger det? Bort med bilen, signalerar regeringskonstellationen.

Socialdemokratin har en del av sina rötter i industrisamhällets bruksorter. Jag kommer själv från en av dem, Degerfors. I de samhällena känner man sig bortglömd. Socialdemokraterna har vänt dem ryggen. Nu är det design, popmusik och kocklandslag som näringsminister Pagrotsky vurmar för. Industrin kan slänga sig i väggen.

Som om den spontana avindustrialiseringen inte går fort nog har regeringen tillsammans med Vänstern – och tyvärr också tillsammans med Centern – beslutat att stänga ännu en väl fungerande kärnreaktor. Möjligen ser Göran Persson det som en politisk-taktisk triumf att splittra de icke-socialistiska partierna i en viktig fråga. Men det innebär en mångmiljardkostnad och ökade svårigheter att leva upp till våra klimatpolitiska åtaganden. Det leder till ökad import av fossileldad elproduktion. Att ersätta kärnkraften med vindkraft är orealistiskt. Den Barsebäcksre-

aktor som vi nu ska stänga och som är en av de mindre kan producera åtta gånger mer elkraft än hela den svenska vindkraftsparken förmår.

Herr talman! I mars nästa år är det ett kvarts sekel sedan folkomröstningen om kärnkraft. I dag lever vi i en helt annan värld än då. Ingen som nu är under 43 år hade rösträtt då. De flesta var inte ens födda år 1980. Är det inte dags att också dagens svenskar får säga sitt om vi ska behålla eller avveckla kärnkraften? Jag tycker det. För att komma ifrån de politiska låsningar som blockerat energipolitiken under ett par decennier föreslår jag en ny folkomröstning att hållas innan ytterligare en enda reaktor stängs.

Men avvecklingen stannar inte vid kärnkraften. Man avvecklar sjukhus också. Vi har drygt 18 000 färre vårdplatser än för tio år sedan. Det är en minskning med 40 %. Minskningen av antalet vårdplatser motsvarar ett trettiootal sjukhus av samma storlek som Örebro universitetssjukhus. Jag vet att vi har bättre behandlingsmetoder, och vi har bättre mediciner. Men det kompenserar ändå inte bortfallet av vårdplatser. Vårdköerna växer. Det är inte god etik.

Att sätta käppar i hjulet på fungerande verksamheter tycks för övrigt ha blivit en av regeringssidans bärande idéer. I likriktningens namn ska valfriheten begränsas. Det sker som vi vet inom familjepolitiken och också inom barnomsorgen. Hur blir det nu, förresten, när det gäller föräldraförsäkringen? Ska ni följa det socialdemokratiska kvinnoförbundets krav och ytterligare på politisk väg bestämma hur den ska fördelas mellan föräldrarna? Ska ni på politisk väg bestämma hur föräldraförsäkringen ska användas?

Jag tror att ni kommer att försöka mörka den här frågan över valdagen. Det är möjligt att det är en djärv slutsats. Ni vet att en stor majoritet av svenska folket är emot alla sådana tankar. Jag skulle gärna vilja att statsministern i dag skingrar mina misstankar och ger ett klart besked i den här frågan.

Nu är också driftsformerna inom vården – som det brukar heta här i huset, mer känd som stopplagen för vinstdrivna sjukhus – på tapeten igen. Varför ska inte sjukhus få drivas med vinst, statsministern? Vi kan resonera om det. Borde man inte då också tvinga apotek att drivas utan vinstintresse, för att inte tala om läkemedelsindustrin? Är det rimligt att de får ge vinst?

Vi har i dag en absurd situation som innebär att landstinget i Stockholm kan hålla sig med ett eget vinstdrivande företag som säljer vård till utländska privatpatienter. Men man tvingar det privatägda Catio att inom ramen för sin överkapacitet sluta ta emot svenska privatpatienter. Hur hänger det ihop? Går det att göra det begripligt? Varför stoppa det ena och tillåta det andra? Er politik hänger inte ihop.

S:t Görans sjukhus i Stockholm – det som Göran Persson helst vill åt – har drivits så att både personal och patienter är nöjda. Effektiviteten är högre än i landstingsdrivna sjukhus. Varför ska också den här verksamheten drivas ut ur vårt land?

I den allians som fyra partier bygger tillsammans är vi eniga om att arbete måste stimuleras och bidragsberoende minimeras. Vi och Moderaterna har olika syn på hur stora ersättningarna i försäkringssystemen ska vara. Men i Allians för Sverige vill alla beivra missbruk av vårt försäkringssystem.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Partiledardebatt

Jag vet inte om ni kommer ihåg det. För ett par år sedan, år 2002, tog Alf Svensson upp frågan om fusk och överutnyttjande till debatt. Han tillbakavisades med harm av alla ledande socialdemokrater. Jag anser att vi behöver en diskussion om etik och om hur socialförsäkringssystemen utnyttjas och ibland missbrukas.

Nyligen visade Riksförsäkringsverket med förra statsrådet Anna Hedborg i spetsen att fyra av tio tycker att det är okej att sjukskriva sig om man känner sig trött. Lika många tyckte att det var okej om man var osams på jobbet. Ju yngre man är, desto mer förståelse visar man dem som överutnyttjar systemet.

Sjukskrivningsminister Hans Karlsson ser inga fel på systemet över huvud taget och heller inga mänskliga tillkortakommanden. Jag kan inte tro att han saknar, låt oss kalla det, sjukdomsinsikt. Men han är feg och vågar inte tackla problemet. Det är ynkligt och oacceptabelt.

Det grundläggande problemet är förstås att hundratusentals av den dryga miljonen människor i arbetsför ålder som står utanför arbetsmarknaden inte får möjlighet att komma in på banan igen. De måste beredas ökade möjligheter att göra det.

Vi efterlyser exempelvis kraftfullare åtgärder för att komma åt diskrimineringen av invandrare och nya svenskar på arbetsmarknaden. Vi har i vårt budgetalternativ anslagit 2,8 miljarder kronor ytterligare för en ny rehabiliteringsförsäkring för att få ned de extremt höga ohälsotalen. Regeringen gör ingenting trots att man nu i flera år har haft en utredning i sin byrålåda som föreslår precis hur man kan göra.

Herr talman! Vi undrar vad regeringen gör för att bättre ta till vara många äldre människors lust att göra en insats även efter fyllda 65 år. Vi har föreslagit halverad skatt på förvärvsarbete för dem som, frivilligt naturligtvis, fortsätter att jobba efter 65 års ålder. I budgetpropositionen antyder regeringen att man har intresse av samma sak. Ambitionen finns där men än så länge inga åtgärder. Det skulle uppskattas om statsministern kan säga något om det.

När de gamlas krafter ebbat ut behöver de en värdig och god omvårdnad. De ska inte sitta var och en ensam hemma vid sitt köksbord med en ljummen, näringsfattig aluminiumfolielåda med mat framför sig, i all hast ditsatt av en jäktad person från hemtjänsten. Det är en person som för den gamla blir ännu ett ansikte i raden av hastigt passerande vänliga men okända besökare. Det äldreboende som en gång kallades ålderdomshem var för många en mer människovärdig miljö. Utan mänsklig samvaro dör människor sakta också om de skulle få tillräckligt med mat. (Applåder)

Anf. 29 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Göran Hägglund sade att det till och med finns en försvarsuppgörelse mellan Vänsterpartiet och regeringen. Det är inte riktigt sant. Jag har skrivit en motion med en mängd olika yrkanden med anledning av den försvarspolitiska proposition som regeringen har lagt fram.

Däremot har vi en överenskommelse i budgetfrågor. Den överenskommelsen bygger på det som Försvarsberedningen var överens om – i varje fall majoriteten av beredningen. Den majoriteten formades bland annat av Kristdemokraterna, Göran Hägglunds parti.

I övrigt har vi inte en överenskommelse. Till skillnad från Miljöpartiet har vi inte gett upp vår politik för att få sitta med vid bordet. Därför är min fråga till Göran Hägglund: Vad i sak anser Göran Hägglund är så förfärligt med Vänsterpartiets försvarspolitik? Vilka yrkanden i vår motion eller i övrigt framförda krav från Vänsterpartiet anser du är fullständigt orimliga?

Anf. 30 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Först och främst vill jag säga att när det gäller försvaret så har Vänsterpartiet självfallet ett inflytande över försvarspolitiken vad gäller nivåerna. Är man med och bestämmer hur mycket pengar som ska anslås till området efter förhandlingar med Socialdemokraterna och Miljöpartiet bestämmer man också möjligheterna för vilka uppgifter som försvaret klarar av att utföra. Det är en självklarhet; man *har* ett inflytande på det området.

Frågan om Försvarsberedningen togs upp. Där fanns ytterligare två parametrar att ta hänsyn till. Den ena handlar om de internationella insatserna. Den andra handlar om en beräkning när det gäller utrymmet för att klara de uppgifter som Försvarsberedningen ville att man skulle ha. Vår uppfattning är att en besparing på 3 miljarder kronor gör att vi inte kan klara både de internationella insatserna och det som Försvarsberedningen säger att man skulle vilja göra. Vi tror att den budget som Vänstern och Socialdemokraterna är överens om är för snäv. Det tror jag att framtiden också kommer att visa.

Vad är det som är förfärligt med Vänsterpartiets försvarspolitik? Jag har inte läst årets motion. Men om man går tillbaka ett antal år ser man att det inte råder någon tvekan om att Vänsterpartiet ser en annan typ av försvar på en helt annan ekonomisk nivå än den som har varit den traditionellt svenska. Under de senaste åren kan man rimligtvis inte ha haft någon annan uppfattning eftersom man har förhandlat ihop sig med Socialdemokraterna och därmed påverkat och fått gehör för sina idéer. På andra områden kanske man har fått ge sig.

Vänsterpartiet har i grunden en annan uppfattning om försvarspolitiken än den som en majoritet av kammarens ledamöter har. Det tror jag att man skulle få se för den händelse att Vänstern släpptes fri och skrev sin egen politik.

Anf. 31 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Det lät som om det var oerhört förfärligt att Vänsterpartiet hade ett inflytande på försvarspolitiken. När jag frågade vad det är som är så förfärligt kvarstår det att det är att Vänsterpartiet står för samma nivå på besparingar som Kristdemokraterna stod för i våras. Det är vad som är så förfärligt i Vänsterpartiets försvarspolitik!

Visst har vi ett inflytande på nivåerna när vi diskuterar och förhandlar om budgeten. Självfallet står vi för den överenskommelsen. Vi tycker att den är bra. Vi tycker att den ger möjlighet till besparingar, men den gör också att försvaret kan fullgöra de uppgifter som vi är överens om. Där emot är vi mycket kritiska till EU:s militarisering, till att svenska soldater skulle kunna skickas utomlands utan FN-mandat och till en mängd andra förslag i försvarspropositionen. Detta kommer vi att kvarstå vid.

(Applåder)

Anf. 32 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Jag tror att Vänsterpartiet i grunden har en annan politik än den som man kompromissar ihop sig om med de andra partierna. Jag tillåter mig att vara tvivlande när det gäller Vänsterpartiets grundsyn på frågor om demokrati och diktatur. Det har illustrerats tidigare under det samtal som har förts här i kammaren.

Socialdemokraterna hade en möjlighet att nå en uppgörelse som 85 % av kammarens ledamöter stod bakom, men man lät sig styras av Vänsterpartiet. Nu kan det komma att bli ett försvarspolitiskt beslut bakom vilket enbart 40 % av kammarens ledamöter står. Det här tycker jag är bekymmersamt för vårt land. Jag hade velat se en bred uppslutning av samtliga demokratiska partier i kammaren omkring en försvarsuppgörelse som gjorde att vi också var aktiva i kampen för vår fred och frihet på den internationella arenan.

(Applåder)

Anf. 33 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Göran Hägglund nämnde ingenting om EU:s framtid i sitt huvudanförande. Av den anledningen skulle jag vilja ställa en kort fråga till honom. Jag vet att du är en varm EU-anhängare och att du tycker att det är viktigt att svenska folket är delaktigt i EU:s framtid. Jag önskar veta vad Kristdemokraterna vill göra för att förankra det nya fördraget på ett bättre sätt. Är du också beredd att ställa upp, precis som Fredrik och Lars, på ett demokratikonvent eller liknande för att kunna förankra det här beslutet bättre hos svenska folket?

Anf. 34 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Vi är minst lika angelägna som andra om att få en situation där EU blir mer av en naturlig del av svenska folkets vardag. Vi måste komma bort från de gamla låsningar som finns och diskutera innehållet i det samarbete som vi har. Det är oerhört viktigt att det blir en dialog människor emellan där det inte bara är megafoner som talar om hur det ska vara. Det måste bli en riktig dialog om innehållet i EU-samarbetet där man tar upp problem, men naturligtvis också alla de möjligheter som det medför.

Vi är beredda att diskutera varje form av diskussioner och dialoger som gör att diskussionen blir mer aktiv än vad den har varit. Vi har också i riksdagen föreslagit till exempel nya arbetsformer som gör att fler ledamöter skulle involveras i arbetet för att göra detta till en fråga som diskuteras i större utsträckning här men också på andra nivåer i vårt samhälle. Den stora diskussionen om EU kvarstår nog i stor utsträckning att föra för oss tillsammans. Där har vi ett gemensamt beting.

Anf. 35 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att Göran Hägglund bejakar det. Det som jag tror är viktigast av det du säger är kanske inte debatten här i riksdagen utan debatten ute bland svenska folket. Det finns en tveksamhet och det finns en oro. Folk tror att det står saker i fördraget som inte står där. Därför är vi alla ansvariga för att göra människor delaktiga. Just den delen tycker jag är det viktiga för att man ska kunna uppleva att beslutet här i riksdagen också är demokratiskt.

Anf. 36 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Göran Hågg Lund tog upp kärnkraftsfrågan i sitt inlägg. Maud Olofsson verkar inte vilja diskutera den, så jag får väl ta den bollen. Göran Hågg Lund och jag – i alla fall Kristdemokraterna och Miljöpartiet – hade för inte så hemskt länge sedan ungefär samma ståndpunkt när det gäller kärnkraftens problem. Vad jag vet har de inte förändrats i sak något vidare.

Möjligen kan man säga att det har tillkommit ytterligare ett problem de senaste åren, och det är terroristhotet mot kärnkraften som många pratar om i dag. Det är ett väldigt sårbart system ur terrorsynpunkt. Ur den aspekten är det också lämpligt att man plockar bort ett aggregat som Barsebäck 2 som ligger oerhört nära ett område där flera miljoner människor bor.

Varken Kristdemokraterna eller Miljöpartiet är egentligen med i trepartiöverenskommelsen om kärnkraften. Men i debatten har det förekommit ganska stora diskussioner om el. Har vi tillgång till el så att det räcker i framtiden om man stänger av det här aggregatet i Barsebäck? Det är en fråga som en hel del politiker har visat en oro inför.

Jag vill ställa en enkel fråga till Göran Hågg Lund: Tycker du att vi måste ersätta den el om försvinner om man stänger av aggregatet i Barsebäck med ny el? Hur mycket måste man ersätta den med? Räcker det med lika mycket, eller måste det vara dubbelt så mycket, fem eller tio gånger så mycket?

Anf. 37 GÖRAN HÅGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Frågan är först och främst: Är det klokt att stänga av en reaktor? Jag anser att det inte är klokt. Den direkta kostnaden för folkhushållet är 6–7 miljarder kronor. Du får väldigt många friår för det, Peter Eriksson. Men det innebär också högre elpriser, och det innebär kanske framför allt en försämring av Sveriges möjligheter att leva upp till våra åtaganden när det gäller utsläppen av växthusgaser. Däri ligger det allvarligaste problemet.

Vi har också, som Peter Eriksson vet, ett problem med överföringen från norra till södra Sverige. Detta gör att om vi får en vinter som är något kallare än normalt, eller kanske normal, kommer det att leda till en större import än annars från omvärlden. Den importen handlar om el som är producerad med kolkraft i Tyskland, Polen eller Danmark. Det kan också vara kärnkraftsel från våra östra grannländer Finland och Ryssland. Jag kan inte se det kloka för folkhushållet i att betala dyra pengar för att importera från någon annan och dessutom lägga stora pengar till reaktorägarna för att de ska stänga ned en fullt fungerande verksamhet.

Anf. 38 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag fick inget svar på min fråga om hur mycket man skulle behöva ersätta med. Jag tycker att det är intressant. Man kan ju se saker ur olika perspektiv. Man kan blåsa upp något slags oro för att vi kommer att frysa på vintrarna, för att vi inte kommer att ha råd och för att det inte kommer att finnas el så att det räcker till alla. Jag lät en tjänsteman på mitt kansli titta på hur det i själva verket ser ut.

Sedan 2001 har det skett en minskning av elanvändningen i Sverige som motsvarar ungefär två sådana aggregat som Barsebäck 2. Skogsin-

dustrin i Sverige planerar just i dag ganska stora investeringar. Det innebär en ökad elproduktion från biobränslen som motsvarar ytterligare ett aggregat som Barsebäck 2. Sedan har kraftvärmen ökat successivt de senaste tre åren. Den ökningen motsvarar mellan ett halvt och ett aggregat som Barsebäck 2. Kärnkraftsindustrin i Sverige planerar också stora investeringar. Det kostar i och för sig mer att satsa på kärnkraft, men de planerar i alla fall att bygga ut kapaciteten i de aggregat som finns kvar. Den utbyggnaden motsvarar ungefär ett Barsebäck 2. Det blir ungefär fyra och ett halvt om man tänker efter riktigt noga.

Sedan har vi en nordisk elmarknad som ni vet. Under de senaste åren har Norge minskat sin elanvändning med motsvarande tre aggregat som Barsebäck 2. Sedan finns det de som vill att vi ska sluta exportera el till Finland. De vill till och med bygga ett nytt kärnkraftverk i Finland. Om vi slutar exportera el till Finland innebär det att vi minskar med motsvarande ett aggregat som Barsebäck 2. Nu vill han inte att jag ska fortsätta den här uppräknningen. Men om vi importerar i den kabel som redan finns innebär det ytterligare ett aggregat som Barsebäck 2. Om vi bygger en ny kabel motsvarar det ytterligare ett Barsebäck 2. Jag kom fram till att det blir tio och ett halvt.

Anf. 39 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Det är bra med de här kablarna eftersom de gör marknaden mer effektiv och innebär att varje land behöver mindre egen energiproduktion. Vi kan utnyttja styrkor i respektive lands produktion. Vi bejakar förstås alla energieffektiviseringar. Vi tycker att det är bra med alternativ, men vi tror att det är oklokt att stänga ned fungerande kärnkraftverk. Det kostar mycket pengar, och det är miljömässigt felaktigt att göra på det viset.

Peter Eriksson låter antyda att vi skulle ha ett överskott, men det är fel. Om det skulle vara så vore väl det kloka för oss att exportera den el som vi har i överskott för att på det sättet ersätta kolkraftverk i andra länder. De drabbar ju också oss, vår miljö och naturligtvis också kommande generationers miljö. Ni tänker fel, Peter Eriksson.
(Applåder)

Anf. 40 LARS OHLY (v):

Herr talman! Den senaste veckan har Vänsterpartiet och jag stått i fokus för den politiska debatten. Denna debatt, som i sak inte är ny och som inte heller bygger på några nyheter, gör det svårt att i dag få utrymme för att diskutera de stora utmaningar vi står inför i Sverige och internationellt.

Naturligtvis skulle det vara klagande om vi i dag på allvar kunde diskutera det upptrappade våldet i Palestina, den fortgående israeliska ockupationen och byggandet av en apartheidmur på palestinskt landområde.

Visst skulle jag vilja diskutera situationen i Darfur i Sudan och hur vi ska kunna bidra till att mördandet, våldtäkterna och trakasserierna av oskyldiga människor upphör.

Jag skulle vilja prata om den olagliga ockupationen av Irak och det kaos som USA:s folkrättsvidriga krig har åstadkommit.

Jag skulle vilja tala om vad som måste göras för att uppmärksamma och få ett slut på mordandet av fackligt aktiva och journalister i Colombia, ett land som ofta benämns som demokratiskt.

Jag skulle också gärna ta debatten om mäns ansvar för mäns våld mot kvinnor och hur kvinnor systematiskt diskrimineras och underordnas i vårt samhälle likväl som internationellt.

Jag skulle vilja lägga ut texten om Moderaternas sanslösa slag mot arbetslösa och sjuka som dessutom direkt skulle leda till att lönerna för dem med sämst villkor skulle sjunka och vi skulle få ett samhälle med arbetande fattiga, så kallade *working poor*. Jag skulle gärna sätta det i relation till de löneökningar som svenska direktörer har skaffat sig som gör att de nu leder löneligan i den europeiska unionen.

Jag skulle vilja tala om hur den fortsatta avvecklingen av kärnkraften ska kunna genomföras nu när vi har en överenskommelse om att stänga Barsebäck 2. Jag skulle vilja tala om hur denna avveckling ska kunna kombineras med en satsning på förnybara energikällor.

Jag skulle vilja tala om behovet av nya bostäder och hotet mot en rättvis bostadspolitik när marknadskrafterna tillåts styra alltmer.

Jag skulle vilja föra en lång argumentation för en folkomröstning om EU:s nya grundlag till försvar för demokratin och alliansfriheten och angripa EU:s militarisering.

Men utrymmet för sakpolitiska debatter är just nu litet. Människors frågor baseras ofta på vad medierna speglar, och människors frågor kan aldrig avfärdas utan måste alltid tas på allvar. Förutom mängder av exempel på stöd för mig har jag också mött en oro bland människor över Vänsterpartiets och min inställning till samhällsutvecklingen och demokratin. Den tid jag nu har ska jag försöka använda till att besvara de frågorna.

Låt mig börja med några citat.

”I Sovjetunionen skapades väldigt tidigt maktstrukturer som bäddade för korruption, rövlickeri och angiveri.” ”Det sovjetiska kommunistpartiet blev ett helt stelt parti, som trots sitt stora medlemsantal inte representerade folket på något sätt.”

”Jag måste vara ärlig mot mig själv och helt enkelt säga att jag har haft fel. Är man inte klar på den punkten att man har haft grundläggande fel, då kommer man aldrig att få något förtroende i fortsättningen.”

Det här låter ju som någonting som jag skulle kunna säga i dag, och det gör jag gärna, men jag har också sagt det 1992, och det är nödvändigt för att förtydliga min inställning till vårt partis historia och till de länder som kallade sig socialistiska att upprepa dessa tydliga ställningstaganden.

I den senaste tidens debatt finns en sorts avståndstagande från all sorts utveckling av tankar och idéer. Ingen ska tillåtas att någonsin ha tyckt, sagt eller tänkt saker som man sedan haft anledning att ompröva, öppet och sökande. Men vi måste tillåta oss omprövning och tvivel. Vi måste också tillåta oss att ha fel och ibland ha haft fel. Det gäller oss alla. Annars förgrovas det politiska samtalet, demokratin urholkas, och det blir omöjligt att föra en debatt med respekt för olika uppfattningar. Risken är att vi hamnar i en situation där McCarthys spöke återuppväcks i Sverige, där toleransen för andra uppfattningar än de egna går förlorad och där det demokratiska samtalet upphör.

Den senaste veckan har inte varit nyansernas och det sansade samtalets bästa period i Sverige. Det höga tonläget försvårar och ibland omöjliggör resonemang, historiska förklaringar, fördjupning och analys. I stället ikläder sig en del rollen som förhørsledare, åklagare och domare samtidigt. Naturligtvis har alla rätt att kräva att jag och Vänsterpartiet i den här situationen är tydliga och svarar på de, ofta mycket berättigade, frågor som ställs. Men vi får inte föra en debatt som skymmer de verkliga motsättningarna i politiken. Det är ju lätt att få för sig att den som gör det har någonting att dölja.

Vänsterpartiets demokratisyn utvecklas i vårt partiprogram, som antogs av kongressen i februari. Där står det bland annat så här:

Folkets politiska makt ska utövas av riksdagen, tillsatt genom allmänna, fria och rättvisa val, där mandaten fördelas proportionellt mellan partier. Regeringen ska vara ansvarig inför riksdagen.

Några av den politiska demokratins viktigaste byggstenar är föreningsfriheten, yttrande- och tryckfriheten, offentlighetsprincipen och meddelarfriheten. Alla människors lika värde innebär att diskriminering på grund av kön, funktionshinder, sexuell läggning eller könsidentitet, ålder, hudfärg, kulturell eller etnisk bakgrund, religion etcetera aldrig kan tolereras.

Utan ett väl fungerande rättsväsende undergrävs demokratin, och den starkares rätt blir lag. Domstolarna ska vara självständiga. De ska inte ha politiska befogenheter, och de ska själva stå fria från politisk maktutövning.

Detta är den demokratisyn jag och Vänsterpartiet omfattar.

En del säger att vi inte har lärt tillräckligt av vår historia. Det ska vi ta på allvar. Inte för att någon kan hävda att Vänsterpartiet varit otydligt utan för att det är ett rimligt krav att ställa att vi fortsätter att vara fullständigt öppna med de lärdomar som historien har gett oss. Samtidigt finns det otaliga exempel på vår inställning till demokrati och på vår uppgörelse med den socialism som byggde på förtryck och diktatur. Den uppgörelsen är, har varit och ska fortsättningsvis vara tydlig. Här finns inte utrymme för några tveksamheter.

I frågan om hur Vänsterpartiet ser på Kuba har vår partistyrelse uttalat att på Kuba saknas grundläggande medborgerliga och politiska rättigheter. ”Den kubanska lagstiftningen innehåller begränsningar av yttrandefriheten, förenings- och församlingsfriheten och pressfriheten som inte är acceptabla i ett demokratiskt samhälle. Landets domstolar saknar oberoende och opartiskhet, och rättegångsordningen kränker den åtalades rätt till en rättvis rättegång.”

Det finns inte heller här utrymme för någon som helst tveksamhet om Vänsterpartiets inställning till demokratin, på Kuba eller någon annanstans. Men denna tydlighet i form av krav på demokratisering och demokratiska fri- och rättigheter innebär inte att vi nonchalerar de allvarliga hot mot Kubas självbestämmande som USA:s olagliga ekonomiska blockad utgör. Inte heller får vi blunda för USA:s planer att införa en lydregim på Kuba. Det amerikanska hotet är konkret och påtagligt. I den amerikanska administrationens ögon är det kubanska folkets brott att det gjorde uppror mot den USA-stödda diktatorn Batista, liksom det chilenska folkets brott var att det valde en socialistisk president, vilket fick USA att initiera en fascistisk kupp mot demokratin.

År 1975 besökte Olof Palme Kuba, och han sade bland annat följande: ”På Kuba är revolutionen ännu inte två årtionden gammal. Men ni har ändå åstadkommit mycket. Kuba, ett blockerat land, intar på utbildningens och hälsovårdens område den första platsen i hela Latinamerika. Detta har skett under stora personliga uppoffringar. Jag förstår den stolthet ni kubaner måste känna, när ni ser era barn gå i skolan, och de sjuka och gamla få vård. Och ni har med stor kraft och framgång utrotat arbetslösheten.”

På en presskonferens sade Olof Palme även om Kuba att ”den demokratiska processen också nått betydande framsteg. Upprättandet av folkmaktsorgan i Matanzasprovinsen är ett bevis på detta. Det är helt möjligt för en socialdemokrat att föra en dialog i det här landet.” Jag citerar inte de här orden för att ursäktas otydlighet. Men jag vill ifrågasätta den historielöshet som leder till att sammanhang fördunklas och det historiska perspektivet försvinner.

I dag måste vi vara mycket tydligare än så. Om man frågar människor i Sverige vad de förknippar med begreppet kommunism är svaret säkert entydigt från de flesta. Begreppet förknippas med diktatur och förtryck och med alla de exempel på övergrepp som begåtts i kommunismens namn. I den bemärkelsen är jag självklart inte kommunist. Det vet naturligtvis mina politiska motståndare, och det vet också journalisterna.

Människor som själva utsatts för förbrytelser i kommunismens och socialismens namn har svårt att förstå hur någon kan använda begreppet. Andra anser att begreppet skymmer den diskussion som är väsentlig i dag för människor att föra, hur kapitalets makt kan brytas och demokratin utvidgas.

Jag har stor förståelse för de här invändningarna. Det är endast genom att tydligt ta avstånd från alla former av förtryck och inskränkningar av demokratiska fri- och rättigheter som någon förtjänar att tas på allvar. Än viktigare än att vara tydlig om historiska misstag är att vara tydlig i ställningstaganden i dag.

Men om jag inte är kommunist i den bemärkelse som blivit gängse i Sverige, vad är jag då? År 1998 bevistade jag det sydafrikanska kommunistpartiets kongress. Nelson Mandela talade till kongressen, som han har talat till alla kommunistpartiets kongresser sedan befrielsen från apartheid, och förärades ett hedersmedlemskap i partiet. Partiet var en av grundarna av befrielse rörelsen ANC och är fortfarande en del av den trepartsallians som styr det demokratiska Sydafrika i dag. Under kampen mot apartheid var det sydafrikanska kommunistpartiet ledande i kampen för frihet från förtryck och rasåtskillnad.

I Colombia arbetar colombianska kommunistpartiet för frihet från förtryck och en utveckling av demokratin. I den kampen har mängder av partiföreträdare, fackföreningsledare och journalister mist livet.

I provinsen Kerala i Indien styr kommunistpartiet sedan lång tid efter att ha vunnit majoritet i fria och rättvisa val. Där finns en utveckling av demokratin. Människors deltagande i beslutsprocesser har utvecklats till en deltagardemokrati som ger människor betydligt mer makt över både sin vardag och samhällsutvecklingen i stort än vad den enbart formella demokratin ger.

Den brasilianske biskopen Dom Helder Camara sade: ”När jag ger de fattiga mat kallas jag för helgon. När jag frågar varför de fattiga inte har någon mat kallas jag för kommunist.” Det finns inte bara *en* kommunism, lika lite som det finns *en* socialism, *en* liberalism eller *en* konservatism. Den som påstår det målar i svart och vitt och förhindrar den spännande debatt om olika alternativ i politiken som är nödvändig i ett demokratiskt samhälle.

Sovjetkommunismen är död och begravnen. Ingen vill återuppväcka liket. Men jag tror inte heller att det egentligen är mitt eller Vänsterpartiets fel. Vårt brott är att vi är motståndare till kapitalismen. Vårt brott är att vi vill förändra samhället och inte acceptera de begränsningar av demokratin som vårt samhälle genomsyras av. Det här framgick med all önskvärd tydlighet i en ledare i Dagens Nyheter i lördags och framgår för övrigt också av ledaren i dag. Man får nämligen inte tala om att utvidga demokratin, enligt DN, eftersom man då tunnar ut demokratibegreppet.

Också Socialdemokraterna får sig en släng av slev: ”Göran Persson och alla hans föregångare inom socialdemokratin har också stökat till det genom att koppla ihop politiska stridsfrågor med demokrati, exempelvis demokratisk socialism, social demokrati och ekonomisk demokrati. Det finns ingen demokrati av någondera sorten,” skriver tidningen.

Att ifrågasätta att de som äger kapital och företag har mer makt än de anställda blir i denna tappning en förbrytelse mot demokratin, att kritisera att män som grupp har väsentligt mer makt och inflytande än kvinnor likaså. Kan det ens vara förenligt med DN:s demokratibegrepp att anse att det är ett problem att många människor saknar makt och inflytande trots att vi har formella demokratiska rättigheter som allmän och lika rösträtt?

När allt målas i svart eller vitt finns inget utrymme för nyanser.

I den senaste tidens debatt har jag fått berättigad kritik för att jag 1983 sade att inskränkningar av demokratiska fri- och rättigheter ibland kan vara försvarbara. Uttalandet var felaktigt. Men det är faktiskt värre om någon i dag skulle försvara inskränkningar av demokratiska fri- och rättigheter. Gör någon det?

I denna kammare har företrädare för olika partier försvarat att det så kallade kriget mot terrorismen inneburit just inskränkningar av människors frihet, av mänskliga rättigheter och av rättssäkerhet. I denna kammare har ledamöter försvarat att tre svenskar av somaliskt ursprung frångavs sina medborgerliga rättigheter och tvingades leva på allmosor på grund av obevisade anklagelser om terrorism. I denna kammare har ledamöter uttryckt förståelse för att USA fängslat hundratals påstådda terrorister i fängslager utan rätt till försvarare.

Det finns en mängd ställningstaganden i dag där vi har anledning att vara mycket tydliga: Inga inskränkningar av demokratiska fri- och rättigheter, mänskliga rättigheter eller rättssäkerhet kan någonsin försvaras med högre mål eller andra, påstådda eller verkliga, framgångar.

Herr talman! Vi är inte beredda att ge upp vår kritik av kapitalismen. Vi är inte heller beredda att ge avkall på våra krav om utvidgning av demokratin till arbetsplatserna och ekonomin. Vi kommer aldrig att acceptera den könsmaktsordning som leder till att kvinnor systematiskt underordnas och diskrimineras. Vi är inte beredda att bli ett parti som

upphör att kritisera den orättvisa fördelningen av de värden som skapas i samhället. Kanske är detta vårt verkliga brott i borgerlighetens ögon.
(Applåder)

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Partiledardebatt

Anf. 41 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Lars Ohly hade här sin stora möjlighet att göra avbön i svensk inrikespolitik. Jag har sällan sett en vänsterledare vara så lyssnad till i denna kammare som Lars Ohly nu var.

Och vad konstaterade Lars Ohly? Han har haft fel om Sovjet, han är för demokrati, han är emot förtryck, och de har inte fria val på Kuba. För de allra flesta här i kammaren är detta självklarheter av nonsenskaraktär, och har så varit hela livet, men för en vänsterpartist kan det ta ett helt liv att nå denna insikt och erkänna den inför denna kammare. På det viset var det kanske inte så mycket till avbön.

Det finns dock många som stöder Vänsterpartiet i svensk inrikespolitik och som undrar vad en röst på Lars Ohly och Vänsterpartiet innebär i valet 2006. De har anledning att ställa sig frågan: Svarade egentligen Lars Ohly på varför han är kommunist? Vi fick ju mest höra varför man inte skulle vara det.

Skälet var att Lars Ohly är emot kapitalismen. Och vet ni, det är där jag tror kärnan sitter. Jag såg en ledamot av denna kammare, en vänsterpartist, i en morgonsoffa i går morse beskriva hur man skulle definiera sitt arbete mot kapitalismen. Det handlar om att förstатliga företag och fabriker, sade han. Men så kom han på sig själv: Fast kanske inte allting. Korvgubbar kan få vara kvar i den privata sektorn.

Det låter som att jag raljerar, men det var faktiskt så det beskrevs.

Jag tycker att detta är ett oerhört viktigt besked. Tänk er allting som vi har omkring oss, alla butiker, pressbyråer, bensinmackar, allting ska förstатligas – men av någon underlig anledning blir korvgubben ute på Mynttorget kvar i den privata sektorn. Hur man kommer fram till denna korvgubbekapitalism som Vänsterpartiet står för är för mig obegripligt.

Men detta är den väsentliga frågan: Var går gränsen för utsläckningen av den privata äganderätten? Och vad är det i så fall som skiljer oss från Östtyskland och Sovjet när den privata äganderätten har försvunnit? Det är då fattigdomen kommer och många upplever att friheten har gått förlorad. Vad har ni lärt i den delen, Lars Ohly?

(Applåder)

Anf. 42 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Det är viktigt med olika ägandeformer. Men det är också viktigt att ifrågasätta den makt som följer av ägandet, därför att den inskränker demokratin. Alla människor har inte lika mycket att säga till om trots att vi har allmän och lika rösträtt, trots att alla människor på papperet har lika stor möjlighet att påverka valen till de beslutande församlingarna vart fjärde år. Vår ställning i samhället avgör också vilken makt vi har, både över vår egen vardag och över samhällsutvecklingen i stort.

När detta beskrivs som ett demokratiproblem blir man antidemokrat i Fredrik Reinfeldts ögon. Det är mycket märkligt. Vi borde fråga oss: Hur kan vi få bort hindren för att demokratin omfattar samhällslivets alla områden? Hur kan vi få människor som verkligen har lika makt och

möjligheter att påverka i stället för ett samhälle där några få har väsentligt större beslutanderätt än till och med riksdagsledamöter i Sveriges riksdag?

Det tog lång tid, säger Fredrik Reinfeldt, för oss att komma fram till vad vi tycker i olika frågor. Nej, det vill jag inte påstå. Men visst, det har varit en lång process, och vi har haft fel i historien. Visst är det så. Men är du i dag beredd att ta fullständigt avstånd från avvisningen av två egyptier i december 2001? De avvisades i strid med grundlag och internationella konventioner av supermakten USA:s agenter vars agerande i ett utvisningsärende lett till att de avvisade utsatts för tortyr, dömts i militärrättegång och förvägrats humana villkor och rättssäkerhet. Är du beredd att göra det, Fredrik Reinfeldt?

Anf. 43 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Nej, Lars Ohly, jag har aldrig tvekat i min tro på vare sig rättsstat eller demokrati, och det är inte det som är ärendet här i dag.

Låt mig bara konstatera att det ju är några hundra som är med i det här Vägval vänster. Det är väldigt svårt för oss utanför Vänsterpartiet att förstå de här turerna, men i dag är det 125 kompisar till Lars Ohly som har samlats och skrivit på DN Debatt. Jag vet inte riktigt vad som skiljer det här gänget från andra. Möjligen är detta mer troende kommunister; jag känner igen åtminstone några här. Men de har en intressant beskrivning av hur de ser på relationen i vänsterkartellen:

”Vi är inte beredda att sälja ut vår politik och låta oss bakbindas av regeringens kollektiva beslutsfattande bara för att några vänsterpartister skall bli historiska som de första vänsterministrarna i en svensk regering.”

I Vänsterpartiet har man alltså tre husgudar: Marx, Lenin och Jante. Här ska inte någon komma och bli minister, tro att man är någonting och visa upp sig bara för att bli historisk! Och detta är tydligen grund för att stå utanför regeringen. Det är ett fullkomligt fantastiskt besked!

Sanningen är ju att Vänsterpartiet aldrig är redo att vara med. I 80 år har de stått där – jag måste tala lite idrottsspråk, för nu är det två djurgårdare som talar till varandra – vid kanten och tänjt och förberett sig. Coachen har sagt: Är det dags att hoppa in nu? Nej. Det är fel lag, fel uppställning, fel regler. Vi passar inte in. Det går inte. Men du kan få spela vänsterytter, säger coachen. Nej, det är inte tillräckligt långt till vänster. Planen räcker på något sätt inte till. De måste ännu längre ut.

Jag vet vad Lars Ohly vill bli: Han vill bli en sådan där sidlinjespringare, ni vet de där med flaggorna, bortom planen. Det är ju det som är sanningen. Det förs aldrig en tillräckligt vänsterinriktad politik inriktad på att utsläcka den privata äganderätten. Det är nämligen detta som är det stora projekt som gör att Lars Ohly är kommunist och fortsätter att kalla sig kommunist. Han söker väljarnas mandat för att släcka ut den privata äganderätten i Sverige. Det är sanningen, och det har han inte bett om ursäkt för. För detta hoppas jag att han inte vinner väljarnas stöd 2006.

(Applåder)

Anf. 44 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Det vore ju mycket uppseendeväckande om någon vänsterpartist hade sagt det motsatta mot det som Fredrik Reinfeldt läste upp, nämligen: Vi är beredda att sälja ut alla våra principer för att få ingå i en regering. Det hade verkligen varit uppseendeväckande.

Det kanske finns de inom den borgerliga så kallade alliansen för makt som är beredda att sälja ut all sin politik för att få nöjet att sitta vid regeringsbordet. Det är möjligt att Fredrik Reinfeldt om några år plötsligt inte alls tycker att man ska sänka ersättningsnivåer för sjuka och arbetslösa, därför att man har kommit fram till någonting annat. Eller det kanske till och med är möjligt att Fredrik Reinfeldt om några år tycker att stängningen av Barsebäck 2 var acceptabel. Man är beredd att sälja ut sin politik för att kunna regera.

Vänsterpartiet säger: Nej, vi är beredda att kompromissa om mycket, men inte om inriktningen av politiken. Vi är beredda att kompromissa om stegen, om takten, om längden, men om inriktningen av politiken förbehåller vi oss rätten att behålla vår inställning.

(Applåder)

Anf. 45 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! När det gäller förklaringen om Kuba så förstod jag, Lars Ohly, att Kuba inte är perfekt, men min mer exakta fråga är: Är Kuba en demokrati eller en diktatur?

Om svaret är diktatur, hur kan Lars Ohly i så fall vara med i Svensk-Kubanska Föreningen och i sin partistyrelse ha ordföranden i samma förening? Jag antar att Svenska Kennelklubben har få medlemmar som är hundhatare, om den parallellen begrips.

(Applåder)

Anf. 46 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! Göran Hägglunds fråga ska självklart få ett rakt svar. Jag sade det redan förut i ett replikskifte, men jag kan gärna upprepa det. Kuba är en enpartistat. En enpartistat är en diktatur, inte en demokrati. Den uppfattningen har både jag och Vänsterpartiets majoritet.

Anf. 47 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Rätt svar på fråga ett.

Fråga två var: Hur kan Lars Ohly då vara med i Svensk-Kubanska Föreningen? Jag sade tidigare, jag tror att du var upptagen av annat, att Svenska Kennelklubben har få hundhatare som medlemmar. Hur kan du stå fast som medlem i en organisation som uppenbarligen har som främsta syfte att vifta med vimplar när Castros namn nämns?

Anf. 48 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! Det är viktigt att vara glasklar i synen på demokrati på Kuba, men det är också viktigt att vara glasklar i synen på det projekt som USA just nu driver för att ersätta den kubanska regimen med en USA-vänlig regim, för att själv bestämma vad kubanerna ska leva under för regering. Det projektet kommer jag att motarbeta så länge jag lever,

Göran Hägglund. Jag tycker att du borde göra mig sällskap i den kampen.

Anf. 49 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Fru talman! Jag noterar att statsministern inte vill ha något samtal med Lars Ohly om kommunismen och dess historia.

Men när vi tar upp frågan om ägarätten är det intressant att lyssna till Lars Ohly, därför att det verkar vara så att när inte Lars Ohly äger någonting ska ingen annan få äga någonting heller. Det kanske är förklaringen till att staten och inte minst Lars Ohlys vänsterparti tycker att man kan ta ut hur höga skatter som helst, därför att ni egentligen äger hela vår lön.

Om jag tittar historiskt ser jag att det är den privata äganderätten som har gjort att vi har det välstånd vi har i Sverige i dag. Det är drivkraften i det egna ägandet, i att utveckla saker och ting, som har gjort att vi har alla dessa företag och också har kunnat betala skatt så att vi har fått den välfärd vi har.

Det är naturligtvis en avgrund i synen på vad det är som är drivkraften i vårt samhälle mellan er som kallar er kommunister och oss som hyllar den enskilda äganderätten. Jag skulle vilja veta: Finns det egentligen någon gräns för statens makt över det enskilda ägandet? Var går gränsen? Hur mycket kan ni ta ifrån oss? Hur mycket kan ni ta ifrån de enskilda företagen innan ni blir nöjda?

(Applåder)

Anf. 50 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! Ägandet är inte problemet. Problemet är den makt som ägandet ger och som i sin tur beskär och inskränker demokratin.

Min motfråga skulle självklart vara: Vilka beslut får vi inte fatta i demokratisk ordning, om vi nu inte får ta ut skatter eller fatta beslut om statligt ägande? Vilka beslut får en demokratisk stat inte fatta i Maud Olofssons land?

(Applåder)

Anf. 51 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Fru talman! Det var inte svar på frågan.

Det beskär demokratin! Om en vanlig enskild företagare vill utveckla sitt företag och skapa jobb åt folk runtom i Sverige, beskär det demokratin? Om jag vill behålla en större del av min lön därför att jag tycker att jag kan bestämma bättre själv vad jag ska göra med mina pengar, beskär det demokratin?

Det är en underlig syn på vad jag som enskild person, som enskild företagare får göra och vad du tycker att du har rätt att bestämma över mig. Men det är där avgrunden ligger politiskt mellan dig och mig. Och jag bara undrar: Hur långt är du beredd att gå för att ta över mina personliga rättigheter, mitt enskilda företags rättigheter att bestämma över sina egna resurser?

(Applåder)

Anf. 52 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! Det är precis det här som är vårt brott. Vi ifrågasätter de inskränkningar av demokratin som sker i ett samhälle där det är naturligt att de som äger företag och kapital har en makt som vida överstiger den de har som arbetar ihop detta kapital. Det är här kärnpunkten finns.

Jag anser att du har all rätt att verka politiskt för att du ska behålla så mycket av din lön som möjligt, Maud Olofsson, men du ska rätta dig efter de demokratiska beslut om skattesatser som vi fattar, därför att vi är demokratiskt valda bland annat för att fatta just de besluten.

(Applåder)

Anf. 53 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag och Lars Ohly är överens i en hel del sakfrågor. Och jag vet, för jag känner en hel del vänsterpartister, att det finns ett starkt patos för rättvisa och mot förtryck bland väldigt många vänsterpartister. Jag kan säga att jag lider med alla de vänsterpartister som trodde att de hade lämnat det här bakom sig. Men jag måste också erkänna att det är besvärande att samarbeta i viktiga frågor med ett parti i Sveriges riksdag där partiledaren kallar sig kommunist och som inte klarar av att ta avstånd från en ideologi som uppenbarligen konsekvent och alltid leder till diktatur och förtryck när teorierna praktiseras i verkligheten.

Det gör mig speciellt dyster till mods när jag ser att allra starkast är kommunistfålan bland partiets ungdomar. Jag tycker faktiskt att det är bedrövligt att du, Lars Ohly, inte tycks vilja förstå att det inte är någon slump att kommunism leder till förtryck. Det är en logisk följd av ett politisk-ekonomiskt system som saknar varje inbyggd funktion för utveckling som bygger på mänsklig kreativitet och entreprenörskap, ett system som dyrkar centralisering och politisk kontroll av ekonomin.

När du säger att du är demokrat och arbetar för demokrati mer än de flesta men samtidigt är kommunist blir det för mig ett slags historierevisionism, ett slags historieförfälskning som förkastar en av 1900-talets viktigaste och mest dyrköpta lärdomar som en olycklig tillfällighet. Miljoner människor har fått sätta livet till i land efter land, men för Lars Ohly räcker inte den erfarenheten eller den kunskapen. Du vill försöka igen. Där är problemet för mig.

Anf. 54 LARS OHLY (v) replik:

Fru talman! Jag önskar att Peter Eriksson tar den sakliga debatten om det jag har sagt och stått för i denna kammare liksom i andra sammanhang och diskuterar på allvar vad det är i sak som du anser att vi har brutit mot för heliga principer i demokratis namn. Jag har mycket svårt att se att du kommer att kunna hitta några sådana exempel. Därför, Peter Eriksson, ta vår diskussion på allvar! Vi vill utveckla demokratin, och vi står fast som försvarare av alla de demokratiska fri- och rättigheter som svenska folket har tillkämpat sig.

Anf. 55 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag kan bara säga en sak om något jag tyckte var alldeles makalöst, och det är synd att du inte får svara på det. Jag fick höra att Lars Ohly var ledsen över att muren föll. För inte så länge sedan, bara

några få år sedan, firade hela världen att Berlinmuren fallit – då var Lars Ohly ledsn. Det ger något slags djupare besked om den saken.

Anf. 56 MAUD OLOFSSON (c):

Fru talman! Vårt land är ett fantastiskt land. Vi kan vara stolta över vår natur, våra sjöar och våra vidsträckta skogar. Vi kan vara stolta över ett land som har präglats av fina värderingar som frihet, solidaritet och trygghet. Vi har en hög utbildnings- och forskningsnivå. Vi har gjort stora landvinningar inte minst tack vare det enskilda ägandet och hårt arbete av många företagare, duktiga arbetare och tjänstemän. Vi har många duktiga ideella organisationer som bidrar på ett fantastiskt sätt för att göra Sverige bättre.

Men det är någonting som har hänt i Sverige som gör att vi inte känner igen oss. Den vanligaste frågan jag får från Sveriges medborgare är följande: Varför räcker inte pengarna?

Förr hade vi råd med läromedel. Förr hade vi tid med de gamla. Förr hade vi råd att bygga vägar och vattennät. Förr hade vi knappast några uteliggare. Förr kunde en familj leva på en lön. Förr kunde vi ringa till doktorn och få tid för undersökning. Nu möts vi av automatsvar, och har vi riktigt tur får vi en liten trudelutt i örat.

Så här ser det ut i Sverige: Det finns uteliggare i dag i alla våra städer. Psykiskt sköra får inte vård. Det är många barn som lämnar skolan utan tillräckliga kunskaper. Vi utreder inte längre vardagsbrotten. Samhällsservice läggs ned, och många gamla känner att ingen har tid att ta hand om dem.

Naturligtvis står medborgarna frågande. När vi betalar så himla hög skatt, varför räcker inte pengarna? Vad är det som är fel? Vart är vi på väg? Vem bär ansvaret för att det ser ut på det sättet?

Regeringen är naturligtvis ytterst ansvarig. Man genomför en politik som förhindrar människors skaparkraft och kreativitet. Man tror på storskaligheten och uppifrånperspektivet, och man förstår inte att om människor ska satsa egna pengar i egna företag måste det också finnas en förutsättning för att företagen ska vara lönsamma. Då kan man inte öka pålagorna på företagen.

Vi har en regering som för en politik som gör människor bidragsberoende i stället för självständiga. Det är viktigare att höja bidragen än att sänka skatten för dem med låga eller normala inkomster. Vi har världens högst beskattade låginkomsttagare. Man höjer bidragen, och sedan skickar man fakturan till barn och barnbarn.

Vi har en regering som för en politik som gör människor sjukare. Man vägrar att se individen. Man vägrar ge rehabilitering, och systemen är alltid viktigare än individen. Man ger upp och man förtidspensionerar i stället för att ge människor jobb.

Vi har en regering som för en politik som ökar klyftorna i samhället, både socialt och regionalt. Man ger inte alla delar av Sverige samma förutsättningar. I stället för att få bidra får man bidrag. Man ser inte att det är ett hårt och kallt Sverige när alltfler slås ut från arbetsmarknaden och inte kan få jobb. Det är heller ingen politik som sätter fokus på de basbehov vi har, till exempel en bra skola och omsorg för våra barn, vård när vi blir sjuka och när vi blir gamla, att polisen har resurser att ingripa när brott begås.

Men det värsta är kanske att det inte heller finns någon dröm att förbättra. Vi har en regering som har kört fast i gamla hjulspår. Man blickar bakåt och man backar in i framtiden. Man får god hjälp av kommunister och miljöpartister att ta sig fram den vägen.

Vi behöver en gemensam dröm. Jag såg det i våras när vi här i riksdagen diskuterade övergångsreglerna. Under ytan fanns en rädsla för både omvärlden och framtiden. Det tragiska var att räddast av alla var landets statsminister. Nu fick inte statsministern rätt. Det blev inga sociala turister. De kom inte hit och levde på bidrag. Vad var det jag sade? Kanske det vore lämpligt att i dagens debatt, statsministern, be om ursäkt för de anklagelser du riktade mot dem som skulle komma hit och leva på våra bidrag. Det skulle vara bra för Sveriges anseende om statsministern sade det här i dag. Man kan ha fel ibland.

Nu blickar vi avundsjukt på de nya medlemsländerna. De har en dröm. De vet vart de är på väg. Det skulle vi också kunna veta. Därför är den viktigaste uppgiften för Alliansen för Sverige att återupprätta självförtroendet hos oss som bor i Sverige. Vi kan bättre. Vi kan se möjligheterna med en alltmer välutbildad befolkning och högkvalitativ forskning. Vi kan se möjligheterna i människors kreativitet och olika idéer runtom i landet, och vi vågar prova nya lösningar. Vi kan se möjligheterna i den svenska naturen och våra naturresurser. Vi kan se möjligheterna i en historia av öppenhet mot omvärlden. Vi kan se möjligheten i alla dem som har flyttat till vårt land och som vill bidra till vår utveckling. Det handlar om att steg för steg gå åt rätt håll. Det handlar om att uppmuntra det som är det friska och det sunda i stället för att hela tiden reparera i det som är det sjuka.

Därför måste polisen få resurser att utreda vardagsbrotten. Vi ska stoppa de ungdomar som har hamnat snett och tydligt markera samhällets syn. Små brott är också brott. Det är viktigt för dem som utsätts att samhället reagerar och utreder. Det är viktigt att vi sätter tydliga gränser för vad som är tillåtet och inte i ett samhälle, men också att vi orkar vara humana även mot dem som har hamnat riktigt snett.

Det är också viktigt att vi har ett skatte- och bidragssystem som uppmuntrar människor att ta jobb, att ta sig från arbetslöshet och sjukskrivning tillbaka till jobb. Det är också dags att landets låginkomsttagare faktiskt får en skattesänkning. Där finns alla de kvinnor som jobbar i den offentliga sektorn, alla de kvinnor som jobbar inom handel, som sliter dag och natt och ändå inte får pengarna att räcka.

Det är dags att vi reformerar regelverk och organisationer steg för steg. Vi gör så att individen blir viktigare än systemen när vi är sjuka eller arbetslösa.

Om vi skulle kunna sänka sjukförsäkringskostnaden med en tredjedel skulle vi vara tillbaka på 1999 års nivå. Det är ingen omöjlig uppgift. Men det intressanta är vad det skulle innebära. Det skulle kunna sänka skatten med 10 000 kr för varje löntagare varje år. Det är nästan 1 000 kr per månad. Det är mycket pengar som går till den utgiften. Men framför allt skulle så många fler må så mycket bättre om vi skulle klara den uppgiften.

Vi kommer också att förenkla regelverk för småföretagare så att de kan fokusera på att producera bra varor och tjänster och inte hela tiden läsa regler och vara rädda för att göra fel. Vi ska minska kostnaderna för

småföretag så att de kan anställa fler. Vi ska titta på Gnosjö, vi ska titta på Leksand och vi ska titta på Trångsviken och se och uppmuntra det de gör. Alla de småföretagare och alla de människor som bidrar med nya idéer och nya jobb i Sverige ska uppmuntra andra att göra likadant.

Vi kommer också att öppna upp för fler kvinnor som vill starta företag inom den offentliga verksamheten. Vi kommer att se till att de som kommer hit från andra länder får nytta av sin utbildning så att de kan få vara med och jobba för Sveriges framtid. Vi ska visa att alla barn måste få rätt till kunskap så att de kan klara sig i framtiden. Det är den viktigaste investeringen vi gör.

Vi kommer att öppna upp för mångfald i vården så att olika privata och kooperativa företag kan bidra med nytänkande och också öka tillgängligheten i vården.

Vi ska använda marknadsekonomi för att klara den miljöriktiga tillväxten. Vi ska utveckla hållbara bränslen och ett modernt energisystem, nya miljövänliga produkter och produktionsmetoder. Vi ska se till att Sveriges forskare och företagare kan få bidra till den hållbara världen men också skapa nya jobb.

Vi ska förändra Sverige så att fler får mer att säga till om. Det är föräldrarna som ska bestämma om barnens omsorg. Det är jag själv eller mina anhöriga som ska bestämma vilken vård jag ska ha när jag blir gammal. Det är medborgarna i varje kommun som ska bestämma vad man ska göra med deras skattepengar. Ska vi ha hög kvalitet i barnomsorgen, eller ska vi ha låga taxor? Ska all verksamhet kötas av det offentliga, eller ska vi släppa in kooperativa och privata företag? Det måste finnas ett samband mellan de skattepengar som vi betalar in och det inflytande som vi får som medborgare.

Det måste också finnas ett större gemensamt ansvar för varandra och i samhället i stort. Samhället är ju vårt. Det behöver inte vara kommunen eller staten som gör allting. Det är väldigt mycket vi kan göra själva. Det finns goda förebilder ute i byar, i bostadsområden och i föreningar som skapar både gemenskap och en god verksamhet. Framför allt är det en bra demokratisk skola.

Fru talman! Drömmen stannar inte vid Sveriges gränser. Det handlar också om Sveriges roll i världen, att aktivt medverka till att minska klyftorna mellan fattiga och rika, att aktivt ta del i att minska krig och konflikter, att se till att vi kan arbeta för en hållbar utveckling i hela världen. Vi öppnar upp för nya impulser utifrån. Vi bygger nätverk med omvärlden. Vi ser ett nytt Europa efter Berlinmurens fall.

Vi ser ett Europasamarbete där vi hjälps åt med de frågor där vårt eget enskilda land är för litet för att klara det: kampen för fred, kampen mot brottslighet, kampen för en bättre miljö och förutsättningar för människor och företag att handla och verka på vår gemensamma marknad.

Vi behöver ett EU för att klara det här. Det är ett EU som naturligtvis inte är perfekt, men det är det bästa vi har. Därför måste vi alla engagera oss i att få ett EU som vi vill ha det, ett öppnare, ett mer demokratiskt, ett kraftfullare EU, men också ett tydligare uppdrag men än mer begränsat – kort sagt, ett smalare men vassare EU.

Den 28 oktober, som jag har sagt tidigare, undertecknas det nya fördraget om framtidens EU. Jag ser att det ger större möjligheter för öp-

penhet. Det är en tydligare avgränsning av uppdraget. Det blir ett bättre och effektivare beslutsfattande.

Vi i Centerpartiet stöder fördraget i all huvudsak. Men jag känner att vi behöver förankra beslutet hos svenska folket. Vi behöver diskutera och informera mycket bättre. Vi tror inte att folkomröstning är det bästa sättet. Vi tror att den folkvalda riksdagen klarar av att fatta beslut, men vi kan förankra mycket bättre. Det är en utmaning för oss alla här.

Vi har föreslagit, som jag har sagt tidigare, ett demokratikonvent. Vi vill ha en offentlig diskussion med offentliga hearingar, vi vill koppla ihop EU-parlamentet och det svenska parlamentet och vi vill ha ett omfattande remissarbete – allt i syfte att stärka grunden för EU-fördraget.

Jag tycker att statsministern snabbt ska inbjuda till överläggningar om det här. Jag känner en oro för att vi på sedvanligt sätt får en intern beredning i Regeringskansliet och en väldigt kort diskussion för arbetet här i riksdagen där vi inte klarar den här öppenheten. Det är upp till oss att visa att ett beslut i parlamentet också kan upplevas som både demokratiskt och väl förankrat, att människor kan känna delaktighet, att vi kan nyttja tillfället också till att förankra framtidens EU-samarbete hos det svenska folket.

Därför vill jag ha besked från statsministern här och nu: Är statsministern beredd att bjuda in till överläggningar kring hur vi ska förankra det kommande fördraget i svensk riksdag men framför allt hos Sveriges medborgare? Är statsministern beredd att genomföra ett demokratikonvent, där vi öppnar upp för många att vara med och diskutera det nya fördraget och göra det möjligt att också klara av ett riksdagsbeslut under den här mandatperioden?

Mina kolleger i alliansen är positiva, så det finns ett starkt stöd.

Drömmen om Sverige är möjlig och kommer att göra skillnad i vardagen. Det är viktigt att se bristerna i dagens politik, att det går att göra annorlunda. Men det behövs ett maktskifte om vi ska klara det.

Vad vi ser är en trött och kraftlös regering, som just nu diskuterar om det är ett problem eller inte att Lars Ohly är kommunist, som öppet bråkar om än den ena och än den andra frågan, som sprider löften om utgifter utan att finansiera och skickar fakturan till barn och barnbarn. Man tar inget ansvar för pengarna, och det verkar inte som om de räcker till någonting längre.

Vi vill se något annat. Jag vill se ett grönt, företagsamt och friskt Sverige. Det är inga dramatiska förändringar, utan det är steg som gör skillnad varje dag. Vi får lite mer pengar kvar i plånboken varje månad. Var och en känner sig lite tryggare för att polisen är närvarande. Jag får bestämma lite mer över min vardag. Jag blir uppmuntrad att vara kreativ och utveckla nya idéer. Jag kan få känna uppskattning som företagare när jag skapar jobb i Sverige. Mina barn får en bra undervisning i skolan. När jag är sjukskriven eller arbetslös får jag bestämma lite mer själv.

Det är inga konstigheter, men om vi steg för steg tar stegen åt rätt håll kan vi också få ett bättre Sverige. Allians för Sverige erbjuder den möjligheten, och Centerpartiet vill vara en aktiv del i det maktskifte som vi ska ha 2006.

(Applåder)

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Partiledardebatt

Anf. 57 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag får påminna om att opinionsyttringar från läktaren inte är tillåtna.

Anf. 58 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! Om EU-fördraget och riksdagsbeslut: Det är klart att vi är intresserade av en ordentlig diskussion. Om den ska organiseras av regeringen, staten eller de politiska partierna kan vi diskutera. Det finns ingenting som hindrar att något av riksdagens partier redan nu sätter i gång en intensiv intern diskussion om detta och försöker nå ut till medborgarna. Men jag tar gärna en diskussion med övriga partiledare om detta. Formerna kan vi komma tillbaka till.

Social turism: Ja, så här långt har vi inte sett stora bekymmer. Jag ser det i den andra delen, som jag också pekade på i våras och som jag varnade för, nämligen att man inte använder sig av kollektivavtalen. Det blir allt vanligare att vi ser exempel på människor som arbetar långt under löner enligt kollektivavtalen och också har mycket dåliga villkor i övrigt. Jag varnade för det i våras, och jag varnar för det igen. Vi tänker inte ge upp den kampen.

Energifrågan gick Maud Olofsson förbi. Centerns partisekreterare, med det i politiken gångbara namnet Jöran Hågg Lund, har uttryckt tankar omkring detta som kan tolkas som att den uppgörelse vi gjorde med Centerpartiet förra veckan ska Centern nu överge. Jag vill bara veta, Maud Olofsson, om ni står fast vid ingången uppgörelse så sent som i förra veckan.

Anf. 59 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Fru talman! Jag är tacksam för att statsministern vill inbjuda till de här överläggningarna. Jag tror att det är väldigt viktigt att statsministern gör det snabbt, för vi har lite ont om tid, om vi ska hinna förankra det här. Jag tror att det är väldigt viktigt att vi inte bara säger att det är öppet för enskilda partier att få göra det här. Jag tror att vi ska göra en kraftsamling och visa att vi i riksdag och regering är beredda att ta den här diskussionen och dialogen med medborgarna. Då måste vi göra en gemensam kraftsamling och inte sitta och vänta på att enskilda partier ska klara det. Vi från Centerpartiet är naturligtvis beredda att ta det här, men vi tycker att fler skulle göra det.

När det gäller social turism, statsministern, handlade det inte om kollektivavtal. Ni försöker förändra det. Vad ni drev var att människor skulle komma hit och leva på våra stöd och bidrag. De skulle utnyttja våra bidragssystem. Det var det som var social turism. Detta har inte hänt. Därför tycker jag att det är angeläget att statsministern faktiskt erkänner att detta inte har hänt. Det låg nämligen en anklagelse i att de skulle vara mer bidragsberoende, att de skulle vara mer sugna på svenska bidrag än vad svenskarna var. Det låg en anklagelse i det. Det är därför som jag tycker att det är så angeläget i dag att säga att det inte hände. Be om ursäkt! Det är min önskan.

När det gäller energipolitiken har jag målet helt klart för mig. Jag vill avveckla de energislag som inte är miljövänliga. Gamla kärnreaktorer som har tjänat ut ska avvecklas, och det ska introduceras nya energislag, så att vi kan känna ansvar. Jag hade trott på en marknadslösning, och faktum är att jag fortfarande tror på en marknadslösning. Det var det

Jöran Hägglund också sade. Vi hoppas däremot att det är fler som ska ställa upp på en marknadslösning än bara de tre som nu har varit inblandade.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Partiledardebatt

Anf. 60 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! Först social turism. Så här långt är det inga stora problem, men jag utesluter inte att detta bekymmer kan dyka upp om vi är i ett läge då många stora sociala system i Sverige är vidöppna utan att man tidigare har bidragit till dem med avgifter. Sverige är det enda land som inte har övergångsregler. Vi är sårbara. Låt oss vara realistiska nog att inse den saken.

Maud Olofsson kanske vill förtränga det, men det handlade också om kollektivavtalen, och för oss är det den andra hörnstenen. Det finns redan för många exempel på arbetsgivare som är beredda att använda arbetskraft mot betalning långt under kollektivavtalen. Det kommer att bryta sönder skyddet på arbetsmarknaden för de sämst ställda.

Sedan ställde jag en enkel fråga om energipolitiken, inte om marknadslösningar hit eller dit – det kan vi säkert bli överens om. Den enkla frågan var: Står Centern fast vid den uppgörelse vi träffade förra veckan?

Anf. 61 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Fru talman! Ja, det var Socialdemokraterna som ville göra om hela diskussionen kring social turism till att handla om kollektivavtal. Det var så ni försökte förändra det. Men vi har inte sett den sociala turismen, som statsministern varnade för. Det är sanningen.

Sedan gäller det energiuppgörelsen. Det är klart att vi står fast vid den uppgörelsen. Det är inget snack om det, men om inte statsministern förstår vad en marknadslösning är blir jag lite bekymrad. Det var precis det vi höll på med, och vi tror att det är fler som skulle kunna vara intresserade av att hitta en sådan lösning. Det är bara det som vi har gett uttryck för. Däremot har jag noterat att näringsministern är lite mer tveksam, om nu kraftindustrin skulle fortsätta att vara intresserad, till att försöka lösa det den vägen. Det beklagar jag.

Anf. 62 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Med politikens egen tideräkning är vi nu i halvtid. Det har gått två år av mandatperioden, och det är två år kvar till nästa val. Därför är det inte orimligt att fundera lite grann över läget, och det är inte heller konstigt att de borgerliga partierna försöker samla ihop sig för att se om det går att erbjuda ett alternativ, men hittills har det kanske inte gått så bra. Något svar har vi inte heller i dag fått på om det finns något riktigt alternativ.

Svensk ekonomi går bra. Vi har sett en lång lågkonjunktur som påverkat hela världsekonomin, men nu har det faktiskt vänt, till och med i det gamla Europa, även om tillväxt och produktion fortfarande ligger på en låg nivå i eurozonen. Sverige och Storbritannien går betydligt bättre än euroländerna. Sverige har en bytesbalans som många andra länder avundas, en produktivitet inom industrin som är mycket god och som är en av förklaringarna till en stark exportsektor. Vi har dessutom en ekonomi i den offentliga sektorn som är betydligt bättre än i övriga EU-

länder trots en lång period av svag konjunkturutveckling, men det finns problem.

Arbetslösheten är alldeles för hög. Konjunkturuppgången hittills har inte förändrat den situationen. Jag är övertygad om att de nya jobben kommer efter en tid av uppgång när ledig kapacitet inom företagen minskar och investeringarna ökar, men läget på arbetsmarknaden gör ändå att vi måste sätta in extra åtgärder, ta ett ansvar för att stödja och förstärka en positiv utveckling.

En bättre ekonomi de närmaste åren gör också att skatteinkomsterna ökar. Det i sin tur gör att vi nu vågar satsa betydligt mer på kommunerna och landstingen. Fler kommer att få ett arbete inom vård, äldreomsorg och utbildning. Jag tycker att Fredrik Reinfeldt i dag har haft rätt i en sak, och det är att det har hänt en hel del bra i skolan under de senaste åren. Man har fått en större frihet, lokala lösningar, en öppenhet för en ny pedagogik och för fler friskolor. Det här är i mångt och mycket ett resultat av en grön politik. Vi har medverkat till att förändra och utveckla den svenska skolan.

I årets finansbudget har vi kommit överens om att också sänka skatterna för låg- och medelinkomsttagare. Det kommer att bidra till att få fart på den inhemska ekonomin och till investeringar och fler jobb. Nu är också bostadsbyggandet på väg upp. Nästa år planeras en kraftig ökning av antalet nybyggda lägenheter. En bransch som under en tid varit nästan nedlagd är på väg att få fart igen.

Friåret införs från årsskiftet. Succén är given, och folk köar. Det är en reform som i verkligheten inte kostar något men som gör människors drömmar möjliga och Sverige bättre. En del av borgarna har bestämt sig för att det här är deras nya hatobjekt, och Lars Leijonborg har i dag agiterat mot friåret. Jag känner att det är ungefär som i Astrid Lindgrens bok *Emil och griseknoen*, där Emils pappa högröd av förtrytelse säger att grisar inte ska ha roligt. De ska stå i sin stia i mörkret och lägga på hullet.

En rödgrön politik är bra för Sverige. Det medverkar till en stark ekonomi. Vi satsar på nya jobb och på en socialt ansvarsfull och hållbar utveckling. Västvärldens ekonomiska samarbetsorganisation, OECD, ger Sverige beröm både för hur vi sköter landets ekonomi och för vårt miljöarbete. Organisationen talar i en rapport från förra veckan om en mycket effektiv och innovativ miljöpolitik. Den gröna skatteväxlingen hyllas som framgångsrik och ett föredöme för andra länder. Sverige har stärkt sin ställning som föregångsland i användningen av ekonomiska styrmedel.

Experterna i OECD skriver att vi borde ta ännu fler steg för att se till att biltrafiken och lastbilstransporterna inte ökar. De hyllar trängselavgifterna i Stockholm som viktiga och positiva och uppmanar fler storstäder, till exempel Göteborg, att följa efter. Titta förresten också gärna på opinionsmätningarna i Stockholm! Stockholmare vill i allt större utsträckning ha trängselavgifter. Det är de med god utbildning som allra tydligast har tagit ställning *för*. De inser att trängselavgifter kan vara ett effektivt sätt att komma till rätta med både miljöproblem och ändlösa, tröttsamma och kostsamma köer.

Fru talman! Vi behöver göra oss av med beroendet av olja. Det känns märkligt, men det är uppenbart nödvändigt att påminna om att oljan är en ändlig resurs. För varje dag som går minskar våra gemensamma till-

gångar. När efterfrågan blir större än vad oljeschejkerna klarar av att pumpa upp blir oljan dyr. Ni som struntar i om klimatet förändras så att miljoner människor i den fattigare delen av världen dränks och att stormar och orkaner orsakar fler katastrofer med gigantiska skador för varje år som går bryr er väl ändå om era egna plånböcker? Kanske är det så att ni också bryr er om att oljan i dag har blivit vår planets största säkerhetsproblem.

Jag anser, liksom för övrigt också FN:s före vapeninspektör Hans Blix, att klimatfrågan är ett betydligt större hot för människan i dag än terrorismen. En grön omställning är därför nödvändig av både ekonomiska, säkerhetspolitiska och miljömässiga skäl.

En stark grön politik handlar också om solidaritet. Det gäller dem som har det tufft både här hemma i Sverige och i omvärlden. 2006 når vi äntligen upp till enprocentsmålet, 1 % av vår samlade produktion i bistånd till fattiga länder. Solidaritet behöver också människor på flykt som kommer till Sverige. Samtidigt inför vi 2006 en ny och mer rättssäker ordning för flyktansökningar och lägger samtidigt ned den gamla och hårt kritiserade Utlänningsnämnden. Det är en förändring som är viktig och efterfrågad.

Efter ett märkligt politiskt spel för några veckor sedan när Centern hoppade av och bytte både sida och åsikter har regeringen lagt fram en försvarsproposition. Jag är glad över att Miljöpartiet för första gången medverkar till och står bakom de skarpa besluten. Grundsynen bakom förändringarna har vi fört fram sedan länge. Försvarsbeslutet i år ser ut att bli historiskt på flera sätt, inte främst för att Centern under processen har bytt både åsikt och sida, utan framför allt är det ett historiskt beslut i och med att vi för första gången tar farväl till det gamla invasionsförsvaret och det kalla krigets militära logik. Det är visserligen 15 år efter Sovjetunionens fall och knappast någonting som man skulle kunna kalla skyndsamt.

När vi nu ser att borgerlighetens krampaktiga försök att stoppa den nedrustning det här handlar om tycks gå om intet, är det också ett första historiskt beslut om att successivt avveckla de extremt överdrivna militärkostnader vi har haft i Sverige under lång tid. Nedrustningen kommer att minska kostnaderna för försvaret med drygt 5 miljarder kronor de närmaste åren. Vi kan inte ha ett försvar av sysselsättningsskäl. Pengarna behövs inom andra områden. En modern syn på säkerhet och försvar kräver att vi också har en modern syn på kostnaderna och effektiviteten i organisationen liksom på själva hoten och hotbilden som i grunden har förändrat sig. I båda de här avseendena närmar sig nu det politiska Sverige verkligheten på ett högst tillfredsställande sätt.

Jag vill i sammanhanget ställa en fråga till borgarna: Hur kommer det sig att det enda ni, som vojat er så över att det är för små marginaler i budgeten och att vi strör ut för mycket pengar, förmår att samla er emot är de besparingar vi gör?

Det är ingen hemlighet att vi inte delar regeringens syn på utvecklingen inom EU. Vi känner oss inte heller bundna av retoriken kring EU i propositionen, till exempel hänvisningen till den nya grundlagen i unionen, den grundlag som ännu inte faktiskt är debatterad eller antagen i ett enda EU-land och kanske aldrig blir det heller. Vi är motståndare till att EU militariseras men samtidigt glada över att vi har fått i gång en ned-

rustning i Sverige med kraftigt ökade insatser för att stödja FN i krissituationer. Vi kräver som tidigare FN-mandat bakom svenska insatser och svenska riksdagsbeslut innan våra militära resurser sätts in någonstans.

Jag tänkte avsluta med en fråga till Göran Persson, en fråga som vi har diskuterat några gånger och som för varje dag blir än mera aktuell. Det tycks nu bli så att det är Spanien som kommer att ha den första folkomröstningen om EU:s nya grundlag. Sedan följer ett antal länder. Det tycks också vara så att en majoritet av EU:s befolkning kommer att ha en folkomröstning om EU:s nya grundlag. En majoritet av EU:s befolkning kommer att vara med och bestämma hur framtiden ska vara i det nya Europa. Jag tycker att det är ett problem att ni inte verkar vilja tillåta svenska folket att också vara med och besluta om framtidens Europa.

Är det så tråkigt att svenska folket har kommit in i Europeiska unionen för att sitta på åskådarbänken när andra länder bestämmer?

(Applåder)

Anf. 63 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! Det är ingen sensation som jag kommer att säga till Peter Eriksson, utan det är en debatt vi har haft här i kammaren många gånger. Vi har uppfattningen att riksdagen ska hantera ratificeringen. Det ser vi som ett uttryck för den här kammarens status och kompetens. Vi ser det också som ett uttryck för att det fördrag som nu ligger i grunden inte ändrar relationen mellan Sverige och EU. Därför bör riksdagen kunna godkänna det nya fördraget, efter en diskussion naturligtvis.

Sedan aspekten att andra folkomröstas, alltså borde vi göra det också. Andra ska inte besluta åt oss hur vi ska hantera vår demokratiska process. Jag är en bestämd motståndare till överstatlighet, Peter Eriksson, i alla sammanhang. Den yttersta formen av överstatlighet vore ju att låta andra bestämma hur vi ska hantera vår egen ratifikationsprocess.

Nej till folkomröstning, ja till beslut i riksdagen.

Anf. 64 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Det verkar vara en överdrift som Göran Persson tar till när han säger att han är bestämd motståndare till överstatlighet i alla sammanhang. Det var intressant i alla fall. Skulle det vara så, är det väl en helt ny linje som börjar gälla i dag. Vi vet allihop att det i själva verket kanske inte kommer att vara så.

Men jag ger dig en chans till. Det finns en andra option om ni vägrar låta svenska folket vara med och bestämma i en folkomröstning som andra. Det är att åtminstone, som en miniminivå, lämna frågan och inte tvinga fram ett beslut innan nästa riksdagsval. Vi kan väl ändå enas om att ge svenska folket en chans att i nästa riksdagsval ta ställning till det?

Anf. 65 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! Det är tråkigt om Peter Eriksson inte har noterat min principiella hållning till EU-samarbetet. Jag är för mellanstatlighet, har i alla sammanhang argumenterat för detta. Några gånger gäller överstatlighet, men det är vid de tillfällen då vi inte klarar själva att hantera våra samhällsproblem. Vi klarar definitivt själva att hantera en ratifikation av ett fördrag. Alltså ska vi själva ta ställning till den saken. Det beslutar

inte tyskar och fransmän åt oss, utan det beslutar Sveriges riksdag, valda ombud för Sveriges folk.

Sedan kommer den andra kroken: Ska vi ändå inte ha ett riksdagsval emellan? Nej, det ska vi inte. Då är det lika bra att man håller en folkomröstning, för då blir riksdagsvalet folkomröstningen. Det är naturligtvis det de vill ha som vill ha det under riksdagsvalet. Då är det bättre att säga att man ska ha en folkomröstning.

Jag har avvisat folkomröstningen med de argument som jag nyss anfört och har heller ingen anledning att fördjupa mig i en diskussion om detta ska avgöras under ett riksdagsval.

Anf. 66 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Fru talman! Det sista beskedet var väldigt tråkigt. Jag hade faktiskt ändå förväntat mig att statsministern hade så mycket demokratisk känsla att han åtminstone ville låta människor ta ställning till frågan i ett riksdagsval, eftersom den här frågan är helt ny och inte fanns när vi hade förra riksdagsvalet 2002. Det stärker inte Socialdemokraternas demokratikänsla i den här frågan.

Anf. 67 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Fru talman! Låt mig allra först till Lars Ohly säga: Sluta kalla dig för kommunist. Det är en hopplös diskussion som du för. Begreppet är för alla oss förknippat med förtryck. Det har blod på sig. Det finns ingen som helst anledning för en modern politiker som säger sig var demokrat att förknippas med det begreppet.

Dra strecket! Gör som andra som en gång i tiden trodde eller ansåg sig vara kommunister: Säg att du har tänkt om, att du har släppt det, och gå vidare, gärna till något annat parti om det är så att det skulle passa. Men det kanske inte behövs.

Sedan diskussionen om att Vänsterpartiet skulle vara ett regeringsparti. Det har det aldrig varit. Det vill det heller inte bli. Det framgår av dagens artikel och har framgått av tydliga besked tidigare, så den diskussionen kan vi också lämna åt sidan.

Däremot har vi ett samarbete om ett 121-punktsprogram, som vi håller på att genomföra fullt ut, som rymmer våra vallöften och som gör att vi kommer att kunna möta väljarna i 2006 års val i en styrkeposition. Det samarbetet, om 121-punktsprogrammet, tänker vi slå vakt om.

Jag ska göra några reflexioner med anledning av dagens debatt.

Först, fru talman, är det en märklig diskrepans, skillnad, som finns i beskrivningen av verkligheten i Sverige. När man lyssnar till de borgerliga hör man en grupp av politiker som är näst intill gråten förtvivlad över den verklighet som vi har i vårt land. Det är möjligt att de tror på det där själva, och det är möjligt att man måste bygga upp den typen av känsla om man sedan lång tid tillbaka befinner sig i opposition och inte har haft någon chans att påverka politiken. Då kanske man måste se verkligheten på så sätt för att orka med. Det är psykologiskt begripligt. Men det är ju inte sant.

Då kan man kanske också lägga till: Tänk så hemskt det skulle vara att sitta i opposition och tro att landet ser ut på så sätt som man beskriver det och sedan höra den ena internationella bedömarens efter den andra komma och säga att Sverige toppar den ligan, att Sverige ligger först i

den modernitetsbedömningen, att Sverige är det land som lyckats bäst med detta. Det är ju det här vi har hört det senaste året. Och tänk så jobbigt det tycks vara på den borgerliga kanten att insikten börjar sprida sig att politiken de två sista åren av mandatperioden kommer att genomföras i en uppåtgående konjunktur.

För oss som står bakom regeringspolitiken är det med glädje vi tar till oss detta. Det kommer att betyda att arbetslösheten faller. Det kommer att betyda att våra resurser för att göra Sverige mer jämlikt och rättvist växer. Vi är glada för varje rapport som vi får. Vi känner oss alltmer optimistiska. Men det tycks fungera på motsatt sätt på den borgerliga kanten.

Om det ändå är så att ni är lite dystra för egen del omkring makt-skiftesalliansen eller maktalliansen för systemskiftet och ni börjar miss-tro denna, var ändå glada för landets skull. Det går bra för Sverige, allt bättre.

Senast nu på morgonen när vi har stått i talarstolen har rapporter flutit in. Det är Konjunkturinstitutet, av oss alla högt älskat och respekterat, som i en bedömning av löneutvecklingen nu säger att tillväxten i Sverige nog blir 3,8 % i år och att arbetslösheten kommer att falla 2006 till 4,3 %.

Jag vet inte om de har rätt. Jag tror att det är sannolikt att det kan bli på så sätt. Jag vet inte, men om det blir på så sätt som Konjunkturinstitutet nu talar om, skulle jag rekommendera systemskiftesalliansen att byta anslag, därför att det är inte elände som utmärker vårt land. Det är framgångar i en tid av stenhård internationell konkurrens, i en tid då väldigt många länder gärna skulle vilja byta med Sverige och den utveckling som vi har. Det behöver inte betyda att oppositionen blir mindre kraftfull eller mindre hård, men det skulle uppfattas som mer i linje med vad objektiva bedömningar säger om vårt land. Och diskussionen, den politiska debatten, skulle bli mer begriplig för dem som följer vårt samtal.

Vi har en exportindustri i Sverige som noterar enorma framgångar. Vi har nu överskott i den svenska exporten som är av samma slag som Norge når i sin oljeexport. Vi drar ihop överskottet i bilindustrin, i pappers- och massaindustrin, i telekomindustrin, i läkemedelsindustrin. I en lång rad andra, inte minst verkstadsföretag, drar vi ihop dessa överskott på en världsmarknad som ständigt förändras, som ständigt utmärks av nya förutsättningar, som ständigt är av sådant slag att de jobb som finns i dag kanske inte finns i morgon. Trots detta tryck har vi ett läge i vårt land, vårt fina land, som är av det slaget att vi tycks klara den konkurrensen bättre än några andra.

Varför är det på det viset? Det är väl en bra fråga att ställa sig. Varför har Sverige högre ekonomisk tillväxt än andra länder i Europa? Varför har den svenska exportindustrin gigantiska produktivitetsförbättringar när andra står och stampar eller går bakåt? Varför ligger vi längst framme i forskning och utveckling när andra har problem?

Kan det vara så, och jag tror att det är förklaringen, att den trygghet som finns i vårt samhälle är till för alla? Vi vet ju att just denna förändring som exportindustrin är utsatt för slår väldigt hårt. I morse läste vi om några av de sista textilarbetarna i Borås. Deras arbetstillfällen flyttar till Estland. Trots det kommer Sveriges exportsiffror att visa gigantiska

överskott, fortsätta att växa. Det kallar man för strukturförändring eller omändring.

Trots att arbetsplatser försvinner, finns i det svenska samhället inte bara en känsla utan också en upplevd verklighet av att om jag kommer illa ut så står jag inte ensam. Kalla det för bidragsberoende om ni vill. Det är ett *von oben*-perspektiv som den har som aldrig har växt upp i en familj som har drabbats av arbetslöshet. Men vi som har den bakgrunden och har känt den in på bara kroppen vet att när a-kassans ersättning kom i stället för lönen så var det ett praktiskt uttryck för att inte vardagen rasade ihop. Sverige är mindre hårt i dag och det är mindre påtagligt än för 30 eller 40 år sedan, men det är fortfarande en verklighet för många.

Tänk vilken morgon att vakna upp till för en textilarbetare i Borås att se att nu är det slut, nu försvinner jobben. Och tänk om det samtidigt hade varit så, fru talman, att vi hade haft en moderatregering som hade lyckats med det som de nu vill, att ta ned a-kassan till 65 %. Bland textilarbetare, byggnadsarbetare, kommunalarbetare, kanske också bland ingenjörer, tekniker, försäljare finns människor som i så fall skulle klara sig på 65 % eller kanske 50 % av sin lön. De har en villa. De har lån på villan. De kan glädja sig över att räntorna har fallit tack vare en framgångsrik regeringspolitik, men de sitter med stora lån. De har två eller kanske tre barn som går i skolan. De vill ha en ny cykel eller någonting annat som andra ungar får. Att känna den malande oron som då betyder: Jag kommer inte att klara vardagen därför att när arbetslösheten slår till, ja, då kommer också min privata ekonomiska situation att slås sönder.

Det skapar en kraft i samhället. Om vi skulle ha en sådan politik skulle det skapa en rörelse bland vanliga människor av det slaget att man skulle säga: Stopp till förändring! Vi motsätter oss det nya. Se upp med sådant som kan föra jobben utanför vårt land. Det är farligt. Vi utvecklar inte. Vi håller emot. Vi säger nej. Vi står i vägen. Den politik som oron, osäkerheten och rädslan föder är det största hotet mot en förändring och förnyelse. Bidragsberoende, säger man. Nej, jag säger tvärtom: en förutsättning för att gå från det gamla till det nya.

Om det har varit så att vi har upplevt de sista tio åren att förändringarna har varit våldsamma och snabba, så var klara över en sak, kära ledamöter av denna kammare: De kommande tio åren kommer att bjuda på ännu mer av förändring, konkurrens och utsatthet. Är det en svensk modell att möta de kommande tio åren med att skapa en underklass, en permanent underklass, som lever på en nivå som inte någon av oss i denna kammare kan tänka oss att själva existera på? Är det det som är budskapet? Är det det som är den moderna politiska ansatsen? Naturligtvis inte. Men det är det som föreslås i det alternativ som är huvudalternativet till den budget som regeringen lagt fram.

Sedan kan folkpartister säga: Det där vill vi inte ha. Kristdemokrater kan säga: Det där vill vi inte ha. Vad centerpartisterna tycker om detta vet jag inte. Men det är nog så att Moderaterna ensamma är väsentligt större än de andra borgerliga partierna tillsammans. De utgör huvudalternativet. Och hela deras ekonomiska politik, kära ledamöter, är uppbyggd på att man kan göra de här stora reduktionerna i a-kassan, i sjukförsäkringen, i förtidspensionerna och i föräldraförsäkringen för att få råd med de skattesänkningar som ska syfta till att släppa fram en ny arbetsmark-

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Partiledardebatt

nad som framför allt vänder sig till människor med låga löner, en ny arbetsmarknad i servicesektorn.

En sådan politik vill vi inte ha. En sådan politik vill inte svenska folket ha. Förväxla inte vårt försvar av generösa ersättningsnivåer i socialförsäkringarna med att vi skulle försvara något slags bidragsberoende. Så är det ju inte, och så har det aldrig varit. Den sociala försäkringen syftar till att i tider av kris eller bekymmer för den enskilde vara bryggan från det gamla till det nya. Det är försäkringens funktion. Det är ett modernt koncept, och det är troligen en av förklaringarna till att vi i dag kan stå här i kammaren och inkassera den ena positiva rapporten efter den andra om svensk ekonomi och våra framgångar.

Var glada, och var stolta, men bli för Guds skull inte nöjda! Sverige präglas fortfarande, naturligtvis, av stora orättvisor och stora motsättningar – men mindre än i andra länder, och det kan vi glädja oss åt. Men nog finns det mycket kvar att göra för ivriga reformister – på arbetsplatserna, inte minst!

Varför kan man inte ha en diskussion om hur arbetsplatserna ska utvecklas? Varför är det hela tiden så att man får en känsla av att människor smiter ifrån jobben och att de blir sjuka därför att de fuskar med systemen? Ja, det finns säkert sådana inslag – det har jag aldrig dolt – men inte är det huvudförklaringen. Det är väl troligen så här:

Att långpendla, att förhandla, att produktutveckla, att försöka att ständigt komma i tid, att hela tiden förändra och utveckla någonting nytt – det sliter också på människor. En del av oss är inte så starka att vi orkar med det. En del av oss säger: Nu måste jag ha en paus. Jag orkar inte. Jag går ut. Och det måste man ha rätt till i ett gott samhälle, annars kommer skadorna att bli stora, både på den enskilde och på samhället. En diskussion om arbetsplatsens utveckling, en diskussion om arbetsorganisation, inflytande, arbetsmiljö, företagshälsovård, allt sådant som gör att människor som är pressade också upplever att de orkar med och klarar sig: Det behöver vi!

Nu utnyttjar vi det styrkeläge som Sverige befinner sig i till att vara stolta men inte nöjda och till att se framåt och förstå att det vi har framför oss kommer att vara en politisk diskussion, kanske rentav en strid mellan två synsätt: mellan det vi står för, det vill säga att den enskilde ska ha sin säkerhet vid omställningar i samhället, och det som nu växer fram som huvudalternativet på den borgerliga kanten, det vill säga att man ska pressa tillbaka dessa ersättningar därför att det föraktfullt benämns bidragsberoende. Så ser skiljelinjen ut, fru talman, och om detta kan vi gott ha inte bara en debatt utan också en stor politisk strid. Det är det värt, och vi socialdemokrater tänker ta den.

(Applåder)

Anf. 68 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Problemet, Göran Persson, när man förbereder anföranden innan debatten har varit är att man inte tar med vad de man ska debattera med faktiskt säger. Jag har inte stått och svartmålat Sverige. Jag pratade till exempel länge om den skola jag tycker mig se väldigt goda resultat i. Där rasade så att säga hela Göran Perssons argumentering. Jag är mycket stolt över Sverige. Jag ser stora möjligheter för detta land. Jag känner den goda arbetsmoral som har byggt upp detta land.

Och egentligen är det så att om den socialdemokratiska partiledaren stått här och talat under många av de år som har funnits före detta så hade precis samma resonemang förts, fast landat i att det var arbete som var grund för denna frihet, denna självständighet och denna trygghet i samhället. Nu är allt detta ord som används om bidragsförsörjning, att vara utanför arbetsmarknaden och att inte kunna stå på egna ben.

Dessutom säger Göran Persson att vi har en trygghet som omfattar alla. Vet ni att många tycker att det är en förolämpning att höra detta? Det bygger ju på att man har kvalificerat sig in i de svenska trygghetssystemen. Känner inte Göran Persson till utanförskapet och alla de människor som inte alls lever av a-kassa och standardsäkrade ersättningsnivåer och som har en helt annan situation? Men de räknas inte. Känner inte Göran Persson till den miljon människor som står utanför arbetsmarknaden när han beskriver att alla uppgifter nu är lösta? Det enda Göran Persson har sagt till den här kammaren är att han tänker surfa på konjunkturvågen för att vinna valet 2006. Inget mer finns kvar att göra. Hela detta långa anförande handlade inte om någon arbetsuppgift som fanns kvar för Göran Persson att lösa annat än just detta: Konjunkturen kommer att greja valet 2006.

Och du får ursäkta: Vi är lite ivrigare än så! Vi vill lite mer med Sverige. Vi vill påverka lite mer för människor så att de faktiskt ska kunna påverka sin egen situation.

Anf. 69 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! Den som lyssnade på Fredrik Reinfeldt på förmiddagen fick klart för sig vad det var som var problemet i den svenska ekonomin. Alltför många levde på bidrag. Lösningen på detta var att se till så att bidragen blev sämre. Den som blir arbetslös ska få lägre ersättning. Den som är sjuk ska få lägre ersättning. Den som är förtidspensionär ska tappa en stor del av sin inkomst, och den som är föräldraledig ska på samma sätt tappa sin inkomst. Det var lösningen.

Jag har visat att just dessa möjligheter för människor att hantera övergångar har gjort att vi har orkat arbeta. Det är så det hänger ihop. Sverige är troligen ett av de länder i världen som har högst sysselsättningsgrad. Här jobbar både män och kvinnor. Att vi orkar kombinera ansvar för familj och hem med arbete är ju inte så lite en bra föräldraförsäkrings förtjänst. Det vill Moderaterna nu försämra.

När jag har satt in en stöt har det på varje sådan här punkt visat sig att Moderaterna inte ens har en politik som stöds av de borgerliga. Men hela deras politik bygger ju på att man ska göra de här neddragningarna för arbetslösa, för sjukpensionärer, för dem som har föräldraledigt och för de sjuka. Om det inte får stöd, Fredrik Reinfeldt, vad har ni då för ekonomisk politik? Det är ju det här som ska bekosta era skattesänkningar. Du tycks ju stå ensam i den borgerliga maktalliansen. Vad har du för strategi? Eller tror du att de andra kommer att ändra på sig? Det är ju däromkring ni bygger hela ert alternativ. Upp till bevis! Svara på hur du tänker, och motivera politiken!

Anf. 70 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Fru talman! Göran Persson, det är inte jag som i dagens debatt har uppmanat vänner, som jag förutsätter stöd från för att kunna bilda rege-

ring, att sluta kalla sig för kommunister. Det blev lite oklart om det innebar att tiden hade runnit ut för Lars Ohly eller om vi ska få se tiden an. Det var rätt klart att Lars Ohly i alla fall tänker fortsätta att kalla sig kommunist.

Sänkta ersättningsnivåer är inte vår ekonomiska politik. Vi har tittat på Joakim Palmes välfärdsboks slut över det Sverige som du står och skryter över. Han säger att det är många som har fått stå tillbaka. Vi har tittat på de ensamstående mammorna, och vi har utformat skattesänkningar som tiodubblar skattesänkningarna för dessa grupper, som ger möjlighet att påverka den egna situationen i en omfattning som ni inte kommer i närheten av. Det är därför som era egna overheadbilder, som Bosse Ringholm och Marita Ulvskog presenterar, visar att så stora och breda grupper av inkomstagare vinner på Moderaternas politik. Vi har sänkt skatten på det som man förlorar på den sist intjänade hundralappen för ensamstående mammor med stor bidragsförsörjning, från 60–70 kr ned till under 20 kr. Det är frihet, det är makten över det egna livet att kunna påverka sin egen situation genom eget arbete.

Mot det står resonemangen om bidragsförsörjningen. Ser inte Göran Persson att Sverige stelnar? Ser inte Göran Persson hur de som själva är bidragsförsörjda ofta får barn som fastnar i bidragsförsörjning och utanförskap? Ser inte Göran Persson att vi har skapat ett samhälle där man inte längre kan gå från bidragsförsörjning till eget arbete, och där vi gör allt vi kan för att möjliggöra det? Det är ju den stafettpippen som moderater, borgerlighet och Allians för Sverige har tagit över. Valrörelsen 2006 ska gärna få handla om detta.

Anf. 71 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! Fredrik Reinfeldt säger: Ser inte Göran Persson att Sverige stelnar? Nej, det gör jag inte. Det är det som är poängen i mitt resonemang och som understöds av all internationell statistik som vi får, senast i dagens konjunkturbedömningar. Vi står starkare rustade än andra länder. Man kan naturligtvis ta åt sig äran av en högkonjunktur – självklart. Men det genomsådas. Man kan inte beskyllas för en lågkonjunktur – självklart. Men hur man hanterade lågkonjunkturen för att förbereda högkonjunkturen, det är en regerings ansvar. Och där står vi starka.

Nu när konjunkturen vänder uppåt har Sverige bäst förutsättningar att ta till sig det nya. Och jag har väldigt svårt, Fredrik Reinfeldt, att förstå varför exempelvis en långtidsarbetslös kvinna med 14 000 kr i inkomst ska få sin levnadsstandard sänkt med 1 800 kr varje månad och hur det ska kunna få fart på Sverige. Jag har också svårt att förstå varför en för tidspensionär med 9 000 kr i inkomst ska få en tusenlapps reduktion varje månad. Så ser ju förslagen ut. Det är hårt, det är kallt, och det gör skillnad på folk. Man känner igen den gamla högern. Vi har haft den här striden många gånger förut. Och det är möjligt att vi nu möter en höger som är lite mer klädd i velour än förut. Men det är lika fullt samma gamla höger. Och striden ska tas, mina vänner, var så säkra på den saken. (Applåder)

Anf. 72 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag har hört Göran Persson många gånger, men jag tror att detta var rekord i självgodhet. Hela anförandet handlade bara om att

vi är bäst i världen, att ingenting ska förändras och att det är fel på oppositionen.

Alla påståenden som jag framför bygger på statistiska faktum. Jag antar att det gäller Göran Persson också. Men ta bara detta enkla han säger om att vi ligger i topp när det gäller sysselsättning. Ja, men sysselsättningsstatistiken mäter också dem som är hemma och är sjuka. Om man väger in det ligger vi inte alls i topp. I dag är 645 000 människor av våra landsmän antingen förtidspensionerade eller långtidssjuka. Det är korrekt statistik. Vi har redan många av de problem som Göran Persson utmålar som ett hot med oppositionens politik.

Men den intressanta frågan är att om Moderaternas grepp för att lösa dessa problem är så fel, vilka är då era egna recept? Det är trots allt sanning att vi har över en miljon människor som på ett eller annat sätt är bidragsberoende. En del av dem ska definitivt ha sina bidrag därför att de har rätt till dem. Men vi vet ju att många av dem inget hellre skulle vilja än att gå ifrån sina bidrag. De vill inte ha 80 % heller. De vill ha 100 %. De vill ha en lön och kunna leva på sin lön. Men vad har ni för grepp för att få slut på överutnyttjandet, för att få fart på rehabiliteringen och för att få fram fler arbeten? Ni kan inte bara hoppas på konjunkturen. Den har inte hjälpt er än. Ni måste ha något annat besked att komma med.

Anf. 73 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! Först beträffande förtidspensionärerna. När det som Lars Leijonborg nu sade sägs i debatten får man ett intryck av att det är några hundratusen 30-åringar som är förtidspensionärer. Så är det ju inte. Tittar man på förtidspensionärernas skara är de omkring 60 år eller däröver. Det är det vanligaste. Det är ofta en kvinna som har arbetat i vården och slitit ut sig – axlar, armar, rygg. Det är en byggnadsarbetare som inte har känslen kvar i händerna. Det är så förtidspensionären ser ut. I Lars Leijonborgs ålder och uppåt är de vanligaste förtidspensionärerna, och det är inte ungt längre, sorgligt nog. Det kan jag konstatera som är i samma ålder.

Kom därför ihåg hur det där ser ut. Vi skulle gärna se att de arbetade några år längre. Men det handlar mer om arbetsplatsernas utseende än om hur pensionssystemen är utformade. Och det är vårt svar. Utveckla arbetsplatserna, se människan i sin professionella situation. Där ska vi lägga vår kraft.

När Lars Leijonborg är på väg fram här tycker jag att han ska tänka lite högt omkring den tid som var när han själv var inne i ett regeringskansli senast. Känner du inte några kalla kårar utefter ryggen när du hör denna uppvisning i dag från den borgerliga maktalliansen och som handlar om ett så uppenbart annorlunda synsätt på den ekonomiska politiken? Ska ni göra det igen – förstöra Sveriges ekonomi? Ska ni sitta i ändlösa diskussioner? Ni har börjat redan här i kammaren med diskussioner om skattepolitiken, om socialförsäkringarna, om energipolitiken. Och jag skulle kunna lägga till ytterligare fem-sex områden. Känns det igen, Lars Leijonborg? Hur känns det att påminnas om de folkpartistiska stordåden i Finansdepartementet på 90-talet?

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Partiledardebatt

Anf. 74 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag tänkte just på den tiden när vi tillsammans skulle föra kronförsvaret. Då kom Ingvar Carlsson, Mona Sahlin och andra över från riksdagen till Regeringskansliet och hade en besparingslista med sig. En av de första punkterna var att sjukersättningen till långtidssjuka skulle sänkas till 70 %.

Detta är ett exempel på att när man har svåra problem med ekonomin är sjukförsäkringen hotad. Vi är inte för att sänka ersättningarna i sjukförsäkringen. Men om vi inte vårdar dessa system kanske både socialdemokrater och moderater i skön förening, som då, kommer att genomföra sådana sänkningar. Det är därför som vi måste vara redo att ta till metoder för att skydda dessa system.

Göran Persson säger att det inte är unga som förtidspensioneras. Jo, den största ökningen av förtidspensioneringarna gäller faktiskt personer under 30 år. Det visar också vilket fruktansvärt mänskligt problem denna explosion av förtidspensioneringar är. Och ni har inga recept. Vi har kataloger på förslag – att flera läkare ska vara inkopplade, att rehabilitering måste fram snabbare, att vi måste hitta system som uppmuntrar dem som redan är förtidspensionerade att gå tillbaka att pröva ett jobb och så vidare. Men ni är bara liknöjda. Ni sitter still i ert regeringskansli och lägger fram en och annan rapport där oppositionen kritiseras. Men vad har ni själva att komma med? Ni står tomhänta, och det är den tragiska sammanfattningen av denna debatt.

(Applåder)

Anf. 75 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! I går kväll tittade jag på statistiken över sjukpensioneringarna, förtidspensionerna. Det finns en grupp människor under 30 år som är förtidspensionärer. Det är möjligt att den gruppen har haft en snabb procentuell tillväxt, men de är några tiotusental personer. Den stora gruppen, de hundra tusen, är i Lars Leijonborgs och min ålder och däröver. Den allra största gruppen finns naturligtvis bland dem i åldern 60–65 år.

Det är de, Lars Leijonborg, som du ska ge en sämre ersättning. Det är de som står där med händer som inte lyder som ska få en tusenlapp mindre i månaden för att Moderaterna ska kunna sänka skatten. Det är ju det du går i god för med din maktallians för ett systemskifte.

Så ser det ut. Så har det varit en gång förut. Så ska det inte bli en gång till.

Varför tvingades Mona Sahlin och Ingvar Carlsson, dessa tappra människor, gå över bron till Rosenbad från Riksdagshuset? Jo, vi hade 500 % ränta. Vi hade galopperande konkurser i näringslivet. Vi hade ett läge då livet för vanliga människor slogs sönder. Det var kris i landet.

Då tog vi vårt ansvar i stället för den sittande regeringen som då inte orkade därför att man hade gjort sig beroende av Ny demokrati – ett annat parti här i riksdagen som ju inte är så där alldeles imponerande från demokratiska utgångspunkter. Man hade gjort sig beroende av detta därför att man hade haft en ekonomisk politik som var så diametralt motsatt innan man började regera att man inte orkade kompromissa ihop sig.

Jag ser konturerna igen. Spåren förskräcker. Låt oss undvika detta!
Inga fler folkpartister i Finansdepartementet!
(Applåder)

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Partiledardebatt

Anf. 76 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Jag ber att få anknyta till den senaste diskussionen här och påminna om i vilket läge vårt land var 1991. När den socialdemokratiska regeringen av svenska folket avsattes förlorade vi i vårt land ett tusen arbetsplatser per dag. Det var resultatet av ett förlorat 80-tal, som har beskrivits naturligtvis av Kjell-Olof Feldt men också för ett par år sedan i en bilaga till budgetpropositionen där regeringen tillstår hur det faktiskt var. Den var kanske inte underställd den politiska prövningen och släpptes därför igenom, men där beskrevs sanningen som ledde till att svenska folket röstade bort Socialdemokraterna. Sveriges ekonomi var körd i botten. Den nya regeringen fick ta över när Sverige var i ett mycket svårt läge.

När man lyssnar på Göran Persson i avslutningen på de här debatterna framgår det med all önskvärd tydlighet att han inte bara är statsminister. Han är också statspsykolog. Han ser in i varje människas sinne och kan förklara hur de olika debattörerna tänker när de går hit, hur de funderar.

När han beskriver situationen står det klart att vi har goda tider framför oss. Men hur kan det då komma sig att vi från år 2004 till år 2007 lånar 191 miljarder kronor? Om det går så bra för Sverige, Göran Persson, varför behöver vi då låna på detta vis? Hur kan det komma sig att över en miljon människor i arbetsför ålder står vid sidan av arbetsmarknaden därför att de inte kan arbeta, därför att de inte får hjälp med rehabiliteringen eller därför att jobben inte finns där därför att ni bedriver en näringspolitik som gör att de nya företagen inte kommer till?

Jag sade tidigare att 28 000 företag har försvunnit under den här tioårsperioden. Får ni fortsätta kommer det att bli allt mindre att leva av. Alltför många människor kommer att stå vid sidan om. Då hjälper det inte att den internationella konjunkturen blåser förbi just nu eftersom ni inte låter den utnyttjas.

(Applåder)

Anf. 77 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! Låt mig kommentera de 28 000 företagen. Läs statistiken, Göran Hägglund, och du kommer att se att det huvudsakligen är jordbruk som i statistikens värld blir förlorade företag. Det gäller jordbruk och småbutiker, småbutiker som när de försvunnit har resulterat i en bättre konkurrens i detaljhandeln och som i dag – jag är ledsen, Göran Hägglund, att jag återigen måste säga det – i sin tur har visat sig medföra att inflationen trots de goda ekonomiska siffror vi har är låg, 0,6 %. Matpriserna faller dessutom med över 1 %. Det är bra för löntagare och det är bra för pensionärer därför att man får mer kvar i plånboken att handla för. De 28 000 förlorade företagen ligger alltså inom sektorn småbutiker och jordbruk. Läs statistiken!

Sedan får jag väl säga: Gå till Skriften! Gå till den bok som du brukar läsa ur vid frågestunder och här i talarstolen, så har du hela 80-talskrisen beskriven. Jag har aldrig dolt att vi begick misstag. Jag har heller aldrig

dolt att den borgerliga regeringen möttes av en internationell lågkonjunktur. Men jag lyfter gärna fram att vad den borgerliga regeringen då inte klarade av var att hantera situationen. Det var inbördes kiv. Det var bråk. Det var olika uppfattningar. Man hade inte samma synsätt på den ekonomiska politiken. Det resulterade i det elände som vi sedan fick.

I dag har vi här sett hur det spretar åt alla håll. Det är makten ni vill ha för dess egen skull. Vad ni ska göra med den har vi sett en gång förut.

Vidare: Ni klarar er budget, Göran Hägglund, genom stora utförsäljningar av statliga företag. Där finns troligen Nordea. Där kan finnas Telia, och där kan finnas andra. Där finns kanske rentav Vattenfall, Sveaskog och alla de andra statliga företagen.

På så sätt får ni er budget att gå ihop. Men ingen i denna kammare kan ju tro att den typen av utförsäljning av egendom, tillgångar, är någonting som ska användas för att täcka löpande drift. Men det gör ni. Ni får det på så sätt att bli ett bättre saldo på slutet.

Jag vill inte sälja Vattenfall. Det är svenska statens egendom. Vill Kristdemokraterna sälja Vattenfall? Det vore intressant att höra ett svar på den frågan.

Anf. 78 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Det är rätt. Vi säljer företag som verkar på en konkurrensutsatt marknad i stället för att låna. De pengar som ni lånar använder ni för att skicka ut en löfteskaskad till väljarna under valåret. Vi använder pengarna för att förbättra näringsklimatet, något som gör att fler människor kommer i arbete och fler människor betalar skatt. Skatteintäkterna gör att vi kan förbättra vården och så vidare. Det här behöver jag egentligen inte dra för Göran Persson, men kanske behöver jag ändå göra det – politiken visar att han inte riktigt har det klart för sig.

Inflationen är låg, säger Göran Persson. Ja, men det är i dag. Tidigare lovprisade du Konjunkturinstitutet. Dess kurvor pekar på dramatiska räntehöjningar framöver eftersom ni konsumerar för mer än vad vi har pengar att klara av.

Just nu är det nedförsbacke för cyklisten Sverige eftersom vi har en högkonjunktur. Men där framme väntar en lågkonjunktur. Då gäller det att det är många som cyklar. I dag står över en miljon människor utanför. Var femte svensk arbetstagare gick inte till jobbet i morse därför att de saknar arbete, därför att de är sjukskrivna eller därför att de är förtidspensionerade. Detta är ett jätteproblem, och detta gör det väldigt svårt för ett land som redan i dag har bekymmer med att klara av finansieringen av vården, svårt att se till att rättssamhället kan upprätthållas etcetera. Här har ni ett oavvisligt ansvar. Jag tycker att det finns väldigt små skäl att som statsminister slå sig för bröstet i dag.

Anf. 79 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag ställde en mycket enkel fråga, en rak fråga: Vill Kristdemokraterna sälja ut Vattenfall? Den frågan får vi inget svar på i dag, men det är viktigt att veta därför att jag betraktar Vattenfall som en nationell egendom, som någonting som vi äger tillsammans. Våra fallrätter, våra vattenkraftverk – det som en gång forsade som fri energi i de norrländska älvarna – ska det säljas ut på världsmarknaden? Det ska ni

nog ge svar om i tid före valet, för frågan kommer att upprepas; det kan jag försäkra.

Samma sak gäller gruvan i Kiruna, och samma sak gäller skogen. Det är vårt, och det vill vi äga tillsammans.

Allt ska inte omsättas på börsens villkor. Den typen av kapitalism betackar vi oss för.

Låt mig sedan säga till Göran Hägglund att han missförstår de offentliga finanserna. Vi har starkare offentliga finanser än i stort sett alla andra länder i Europa. Finnar och danskar ligger på samma nivå. Vi har överskott i våra gemensamma offentliga finanser. För staten har vi ett underskott just nu eftersom arbetslösheten är för hög. Då får man underskott i staten. Vi har stora överskott i pensionssystemet, och vi har i stort sett balans i kommuner och landsting. Vi har unikt välskötta offentliga finanser.

Jag kan säga det, för det har varit en viktig sak inte minst för mig själv att medverka till den utvecklingen. Däri ligger också politikens frihetsgrader. Vill vi förändra Sverige, göra Sverige till ett modernare, ännu mer konkurrenskraftigt land präglat av social sammanhållning, harmoni, miljötänkande och ansvarstagande för internationell solidaritet är inte en sådan politik möjlig om vi inte också har skött våra gemensamma tillgångar på ett sådant sätt att vi har resurser och väcker förtroende i vår omvärld.

Bakom en sådan politik står regeringen samlad. Bakom en sådan politik har vi stöd från en majoritet i denna kammare. En sådan politik utmanas nu av en allians för systemskifte. Den striden kommer att tas.

(Applåder)

Anf. 80 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Fru talman! Som vanligt hör vi en självgod Göran Persson. Allt är bra och allt går bra. Men jag tror att vi lever i olika världar. Jag tycker att Göran Persson ska fråga alla dem som inte har polis närvarande. Jag tycker att Göran Persson ska fråga alla dem som inte har fungerande vägar. Jag tycker att Göran Persson ska fråga alla elever som inte får läromedel och fråga dem som står i vårdkö. Tycker de också att det är så här bra?

Anf. 81 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Fru talman! Maud Olofsson har lyssnat dåligt. Jag säger i mitt anförande och jag säger jämt: Det finns oerhört mycket kvar att göra i vårt land för att skapa rättvisa, jämlikhet och solidaritet. Man når inte framgång i den kampen genom den högerpolitik som Maud Olofsson står bakom. Det är ju detta det handlar om. Det är där striden står, och den tänker vi fortsätta att ta. Så enkelt är det. Så stor är skillnaden. Det har debatten handlat om. Tack för mig.

(Applåder)

Anf. 82 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Fru talman! Det intressanta, herr statsminister, är att vi går åt fel håll. Det är det som statsministern inte har upptäckt. Det blir sämre och sämre. Det blir fler och fler elever som inte får läromedel. Det är färre och färre som har service. Det är färre och färre som har jobb. Det intressanta är

riktningen, och det är det statsministern måste se. Människor ser inte den verklighet som statsministern ser. Vi behöver ett alternativ.
(Applåder)

Partiledardebatten var härmed avslutad.

2 § Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Jörn Holmgren* (m) avsagt sig uppdraget som ersättare för riksdagsledamot i Skåne läns norra och östra valkrets.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.34 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 13.00 då den allmänpolitiska debatten skulle inledas.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 13.00.

3 § Allmänpolitisk debatt

Förskola, skola och utbildning

Anf. 83 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Jag tänker framför allt i dag tala lite grann om den svenska gymnasieskolan. Många ungdomar i den svenska skolan klarar sig bra, men det är också alltför många som misslyckas i skolan och går ut utan någon färdig och riktig utbildning. Siffrorna är så negativa att 26 % hoppar av utbildningen utan ett fullständigt färdigt betyg. Närmare hälften av dem som får betyg når inte upp till skolans mål och får inte den gymnasiekompetens som riksdagen har formulerat.

Jag menar att skolan ska vara till för alla. Många säger att vi folkpartister svartmålar skolan. Det vill vi inte göra, för visst finns det fantastiska skolor i Sverige. Jag har glädjen att bo i en kommun – Lund – som blev utsedd av bland andra Lärarförbundet till Sveriges bästa skolkommun. Bland annat där har jag sett fantastiska skolor. Men så länge som 25 000 elever – så många var det i våras – hoppar av gymnasieskolan så måste vi ändå fortsätta att arbeta med att utveckla skolan. Så länge som det är så många som det ändå är som vill läsa på högskolan men inte har tillräckliga kunskaper måste vi ställa frågan hur skolan kan bli bättre. Det är för många som blir lämnade utanför.

Herr talman! I de flesta länder finns det en uppdelning mellan studieförberedande utbildningar å den ena sidan och lärlings- och yrkesutbildningar å den andra. I många av de länderna är ungdomsarbetslösheten lägre än i Sverige. Lärlingsutbildningarna kan i många fall vara teoretiskt kvalificerade, men det finns också lärlingsutbildningar för ungdomar som vill ha en mer praktisk inriktning. Vi behöver inte gå längre än till andra sidan av Öresund, i Danmark. Där spelar hantverkare och småföretag en viktig roll i utbildningssystemet. Där kan man tidigt få lära sig kulturen på en arbetsplats och grunderna i ett yrke. Sverige har däremot sedan länge avskaffat lärlingsutbildningen, och den traditionen har mer eller mindre försvunnit. Men på senare tid har alltfler uppmärksammat att vi är på väg mot en stor brist på utbildade hantverkare.

Det finns ett antal kommuner runtom i landet som är beredda att köra i gång lärlingsutbildningar på försök. Ett sådant exempel är just kommunerna Malmö och Lund, där man i två års tid har jobbat med att få i gång en försöksverksamhet där flera arbetsgivare är beredda att ställa upp med lärlingsanställning under en del av perioden. Tyvärr har Utbildningsdepartementet sagt nej till försöket och nekat det ekonomiskt stöd. Det tycker jag var ett dåligt beslut. Det vore mycket bättre att pröva lärlingsutbildningarna i verkligheten än att uteslutande låta utreda frågan. Folkpartiet har därför i sin budget i år föreslagit 200 miljoner kronor till försöksverksamhet med lärlingsutbildning redan nästa år. Kommuner och företag ska kunna få bidrag till försöksverksamhet. Vi vill inte bara utreda, utan vi vill släppa fram lärlingsutbildningar så snart som det är möjligt.

I höstas fick vi svart på vitt på att alltfler ungdomar står utanför både arbete och utbildning. Det är 70 000 i åldern 16–24 år som står utanför arbetsmarknaden och inte deltar i någon utbildning. Det kunde vi läsa i den statliga utredningen *Unga utanför* av Leif Linde, före detta socialdemokratisk partisekreterare. Där pekades det på att de här ungdomarna varken har fått en studieförberedande utbildning eller en yrkesutbildning. Man kan jämföra de negativa siffrorna. Faktum är att i det gamla linjegymnasiet, som avskaffades för tio år sedan, fullföljde 90 % sin gymnasieutbildning.

Många av dem som lyckades bra gick på tvååriga yrkeslinjer. Uppsalaforskarna Olofsson och Öst påpekade i en undersökning i somras att de ungdomar som följde de tvååriga linjerna som fanns tidigare har klarat sig bra i yrkeslivet. De har lyckats bättre med att få jobb än ungdomar utan yrkesutbildning.

Vi i Folkpartiet arbetar hela tiden med att utveckla en gymnasieskola som är till för alla ungdomar. Vi har länge talat om att det behövs en bättre yrkesutbildning. Nu har vi konstaterat att utslagningen har blivit oacceptabel. Då måste vi göra något för alla dem som går utan en färdig utbildning. Vi tror att en tvåårig gymnasieutbildning borde införas som alternativ i gymnasieskolan – inte för alla yrkesutbildningar, men för en del. Vi är övertygade om att en tvåårig gymnasieutbildning med gedigen yrkesutbildning och allmänbildning i viktiga ämnen är ett bättre alternativ än en avbruten halvfärdig utbildning. Alla vill inte bli akademiker, och de som inte vill det ska inte behöva känna sig nedvärderade. I dag har vi tyvärr en sorteringsskola, herr talman. Det är en sorteringsskola som sorterar bort dem som inte passar in i skolideologin.

När Socialdemokraterna hör våra liberala argument för att införa alternativa utbildningsvägar så brukar de säga att vi vill införa ett B-lag inom utbildningssystemet. Men sanningen är att det redan i dag finns ett B-lag, nämligen alla de ungdomar som lämnar skolan utan någon som helst färdig utbildning. Jag tycker att det är konstigt att det parti som kallar sig för arbetarparti envisas med att alla ungdomar ska utbilda sig för att kunna börja på högskolan.

Jag hoppas att vi kan återkomma till en diskussion om hur vi gemensamt ska satsa på alternativa yrkesinriktade utbildningar.

Anf. 84 SOFIA LARSEN (c):

Herr talman! I dag, när vi får besök av statsrådet Hallengren, tänkte jag inrikta mig på förskolan och två saker där, nämligen mångfalden och hur viktigt det är med kopplingen mellan förskolan och skolan.

Tid är en knapp resurs för de flesta småbarnsföräldrar. Det är många som känner att tillvaron är stressig och att vardagspusslet inte alltid är så lätt att få ihop. Grunden för Centerpartiets familjepolitik handlar om ett ökat självbestämmande, en ökad valfrihet och bättre möjligheter att kombinera arbetslivet med sin familj. Man ska få möjlighet till mer tid med sina barn.

Detta är någonting som inte alltid går ihop med den kollektiva utformningen av föräldraförsäkringen och med den förskolepolitik som regeringen för. Den gör i längden att vi får en större intolerans mot de individuella lösningar som fler och fler har behov av.

Om vi ska komma framåt och ge familjerna ökade möjligheter så förutsätter det att familjernas ekonomiska utrymme stärks och att föräldrarna har möjlighet att ta ansvar för barnens uppväxt både vad gäller barnomsorgen och skolan. Självfallet förutsätter det i sin tur också en mångfald av olika barnomsorgsformer så att man har möjlighet att välja.

I dag omfattar förskolan fler och fler barn. Enligt Kommunförbundet kommer behovet av en bred barnomsorg att fortsätta att finnas eftersom vi har och har haft en ganska stor babyboom. Med dessa fakta i ryggen kan man lätt inse att vi behöver göra en del förändringar. Vi behöver stärka kommunernas ekonomi så att de klarar att täcka behovet av barnomsorg. Vi behöver också öka familjernas möjligheter att själva bestämma över sin livssituation och sin barnomsorg.

Vår idé om valfrihet och självbestämmande innebär att vi måste skapa ett utrymme för nytänkande och olika former av tjänster som är anpassade efter den enskilda familjens unika behov och förutsättningar. Det är viktigt att de olika barnomsorgsformerna är kostnadsneutrala för den enskilda familjen. För att det ska fungera krävs det också en riktig valfrihet och inte det här mellantinget som regeringen har valt att införa i dag. Varje enskild familj ska kunna välja den omsorg som passar just dem bäst oavsett om det är i kommunal regi, i ett familjedaghem eller i ett kooperativ. Makten över barnomsorgen ska flyttas från staten och kommunerna till de enskilda föräldrarna.

För att förbättra valfriheten och kvaliteten i förskolan vill vi införa en etableringsfrihet. De förskolor som uppfyller de krav som finns enligt lag i dag ska få tillstånd att bedriva förskoleverksamhet. För att detta ska fungera måste förskolorna garanteras de nödvändiga resurser som krävs för att bedriva verksamheten. Precis som vi har fristående grundskolor

ska det finnas fristående förskolor som kommunerna blir skyldiga att ge ersättning till.

Lena Hallengren har den senaste tiden uttalat sig ganska fint om valfriheten. Hon har sagt att valfriheten är viktig för familjerna, och det står också i propositionen, om än väldigt kort. Då blir jag lite fundersam och undrar varför regeringen inte vill gå den vägen ända ut och säga, om nu valfriheten är viktig för socialdemokratin, att vi får en etableringsfrihet och att det kommer att finnas samma möjligheter för alla som vill starta en förskola inom barnomsorgen att göra det. Hur kan det komma sig att just för de mindre barnen är det en lösning för alla som ska gälla i stället för den unika lösningen för varje familj?

Herr talman! Den andra viktiga delen jag vill ta upp handlar om samspillet mellan förskolan och skolan och den flexibla övergången däremellan. Vi i Centerpartiet har föreslagit en flexibel skolstart. Vi säger att den flexibiliteten ska sträcka sig längre än att ett barn kan börja skolan vid sex, sju eller åtta års ålder. Vi vill gå ifrån den mer fyrkantiga skola som vi har i dag där åldern styr mer än den mognad och den kunskap som barnet eller eleven bär på. Vi vill gå till en mer verkligt elevanpassad skola. Då handlar det om att få börja förskoleklassen eller grundskolan vid fler tillfällen än bara på höstterminen. Det kan vara när det passar och när eleven är mogen för att börja skolan eller förskoleklassen.

En flexibel skola öppnar också för en skola som utgår från den enskilda eleven unika förutsättningar. Jag ser en flexibel skola som en naturlig följd av det som många skolor runtom i landet håller på att utveckla. Det finns en mer individanpassad och elevanpassad undervisning. Det har faktiskt visat sig att väldigt många kommuner är intresserade av att påbörja verksamhet med flexibel skolstart, men både Skolverket och regeringen har rynkat på näsan och sagt att det kan bli svårt lite längre fram om det blir alltför flexibelt. Kommunförbundet säger också att det här är jättebra och att man vill göra detta.

När nu regeringen och Hallengren har sagt sig vilja ha en ökad flexibilitet undrar jag om Socialdemokraterna också har gått över till den sidan och tycker att en flexibel skolstart är bra.

Anf. 85 AGNETA LUNDBERG (s):

Herr talman! Vi som sitter i den här salen vet ju att den mest verkningsfulla satsning som man kan göra för att nå rättvisa, demokrati och tillväxt är att bereda alla som så önskar utbildning.

Grunden är vår allmänna förskola som ger barnen en speciell möjlighet att utvecklas. Det är viktigt att det i förskolan finns den speciella kompetens som gör att man tidigt kan se om ett barn behöver stöd för sin utveckling. Men det räcker självfallet inte med den tidiga upptäckten. Det gäller också att sätta in resurser för att komma till rätta med de behov som barnet har.

Den satsning som ska ske från den 1 januari 2005 till 2007 med ökad personaltäthet som följd kommer att höja kvaliteten i barnomsorgen betydligt. Detta kommer skolministern självfallet att ta upp i sitt anförande senare i debatten. Jag tar upp det mer för att se den röda tråden.

Sedan krävs det att grundskolan tar vid och ger ungdomarna en utbildning av hög kvalitet. Under åren har vi fått rapporter om att kommunerna inte klarar sitt uppdrag, bland annat på grund av resursbrist. Därför

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Förskola, skola och
utbildning*

tillfördes de så kallade Wärnerssonpengarna på 5 miljarder under fem år. Dessa pengar har medfört att kommunerna har kunnat anställa fler lärare och höja kvaliteten. Jag tror inte att det räcker. Vi kommer att behöva tillföra ytterligare resurser fortsättningsvis också. Vi har ju en väldigt hög ambition för vår grundskola.

Det är angeläget att alla elever får individuella utvecklingsplaner där föräldrar, lärare och elever tillsammans kommer överens om och tar ansvar för en positiv utveckling när det gäller både skolprestationer och den personliga utvecklingen. Än finns det mycket kvar att göra till exempel när det gäller att alla elever ska vara behöriga till gymnasieskolan, och det gäller inte minst våra invandrarelever.

Den svenska gymnasieskolan håller en hög kvalitet i ett internationellt perspektiv, trots de röster som hörs här i Sverige. Den medger stor valfrihet för eleverna och erbjuder ett brett utbud av utbildningar och kurser. Vår gymnasieskola omfattar, till skillnad från de flesta länders, både studieförberedande utbildningar och yrkesutbildningar med en gemensam kunskapsbas.

Reformen av gymnasieskolan, som genomfördes i början av 1990-talet, innebar en väsentlig ambitionshöjning, framför allt för elever på yrkesinriktade utbildningar.

För det första betonades principen att gymnasieskolan är till för alla ungdomar.

För det andra etablerades kärnämneskurser på alla gymnasieprogram. Kärnämneskurserna ger alla elever en gemensam kunskapsbas som behövs för deltagande i samhällets demokratiska processer, yrkesliv och fortsatta studier.

För det tredje förlängdes yrkesutbildningen till tre år.

Gymnasieprogrammen byggdes upp av kurser med betyg efter varje kurs. Elevernas valfrihet ökades väsentligt. Kommuner och skolor fick ökade möjligheter att profilera sitt utbud. Reformen var i stora stycken mycket lyckosam. I dag går, med få undantag, alla elever i en årskull vidare från grundskolan till gymnasieskolan. Jämfört med läget före reformen är det nu dubbelt så många elever som slutför en treårig gymnasieutbildning.

Arbetslivet har välkomnat den kompetenshöjning hos eleverna som en förlängning av de tidigare tvååriga yrkesinriktade utbildningarna med ett tredje år och gemensamma kärnämneskurser har medfört. I dag har var femte nybörjare i högskolan gått en yrkesinriktad gymnasieutbildning. Det är en betydande skillnad mot tidigare.

Gymnasieskolan behöver självfallet utvecklas och kvaliteten behöver höjas. Ingenting är så bra att det inte kan göras bättre. Så många elever som möjligt ska nå de gemensamma målen och få de kunskaper som krävs för personlig utveckling, aktivt deltagande i ett demokratiskt samhälle, ett utvecklat arbetsliv, vidare studier och ett livslångt lärande. Behovet av det livslånga lärandet har ju blivit mycket påtagligt. Vårt arbetsliv förändras väldigt snabbt.

Framtidens gymnasieskola måste bättre än dagens svara mot de krav som det moderna samhället ställer på såväl breda kunskaper som hög specialisering. Det är därför dags att genomföra ett antal viktiga förändringar för att modernisera gymnasieskolan och komma till rätta med en del av bristerna i programgymnasiet. Alla elever måste få möjlighet att

nå målen. Det måste vara målsättningen. Alla elever bör få individuella studieplaner för att också få de råd och stöd för sin utbildning som krävs för att nå målen.

Direktövergången till högskolan ska öka, och rekryteringen ska breddas.

Vi socialdemokrater har en målsättning att hälften av en årskull ska ha påbörjat en högskoleutbildning vid 25 års ålder. När det gäller flickorna är vi snart där, men pojkarna har en bit kvar. Den sociala snedrekryteringen till utbildningar på universitet och högskolor är fortfarande stark. Insatser för att förändra den sociala snedrekryteringen måste de olika lärosätena och andra berörda arbeta ytterligare med.

Vi har arbetat mycket med att utöka antalet högskoleplatser, och det är viktigt att vi fortsätter med det, men vi måste också ge dem som genomgått ett yrkesinriktat program ett större utbud när det gäller eftergymnasial utbildning. Behovet av eftergymnasiala yrkesutbildningar av olika längd och specialiseringsgrad bör följas upp som en följd av den snabba utvecklingen inom arbetslivet.

Det är viktigt att vi utvecklar eftergymnasial yrkesutbildning utanför högskolan, kvalificerad yrkesutbildning, KY, och andra påbyggnadsutbildningar. Det är viktigt att ytterligare utveckla KY i nära samarbete med arbetslivet. Det är därför angeläget att vi försöker att på olika sätt tillgodose behovet av eftergymnasial utbildning.

Anf. 86 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Varje år lämnar 50 % av eleverna på Rosengårdsskolan i Malmö grundskolan utan att kunna läsa, skriva och räkna. Inte heller för Malmö som helhet, som ligger under genomsnittet för riket, ser man några förbättringar. Hur får Agneta Lundberg den här ekvationen att gå ihop?

Anf. 87 AGNETA LUNDBERG (s) replik:

Herr talman! Självfallet inser jag att det är en väldigt stor skillnad mellan situationen i Rosengård och Malmö i övrigt och till exempel i min hemkommun. Det är en mycket större utmaning att klara situationen för alla de ungdomar som kommer till Sverige, kanske är i tolvårsåldern utan att kunna svenska, än att undervisa elever som hela sitt liv har bott i landet.

Vad gäller resursförstärkningen är de fem åren ännu inte till ända. Man har inte fullt ut kunnat se effekterna av den. Det här är dessutom ett arbete som måste fortgå hela tiden. Man får aldrig ge upp. Det handlar inte enbart om resurser utan också om att utveckla arbetssätt och arbetsformer.

Jag är helt på det klara med att man i de invandrartäta områdena möter mycket större utmaningar än på andra ställen.

Anf. 88 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag måste säga att jag inte är direkt nöjd med Agneta Lundbergs svar. Jag tror att problemet ligger på en helt annan nivå. Det handlar om inriktningen på utbildningen. Sätter man upp ett 50-procentsmål och utgår från att högre utbildningar och akademiska studier ska vara slutmålet för alla elever, kommer elever på skolor som Rosengårdsskolan

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Förskola, skola och
utbildning*

eller i Stockholm och Göteborg, som också har invandrantäta förorter, ohjälpligt att misslyckas. 50-procentsmålet för den koppling till akademiska studier som är det enda slutmålet som den socialdemokratiska regeringen har är grundproblemet. Varför hör vi inte mer om de praktiska utbildningarna? Varför hör vi inte något mer om alternativ för de här ungdomarna, alternativ som kanske på ett helt annat sätt hade kunnat hjälpa dem till deras bästa förutsättningar i stället för att som i dag föra dem från ett misslyckande i grundskolan till ett misslyckande i gymnasieskolan?

Anf. 89 AGNETA LUNDBERG (s) replik:

Herr talman! Mitt anförande kretsade just kring frågan om yrkesutbildning. Det är bra att vi har en 50-procentsmålsättning, men för de resterande 50 procenten måste det bli ett större utbud. Det är inte så att alla kan gå till akademiska studier utan man ska ha en grundläggande högskolekompetens. Det är inte ett krav som ställs för övergång till högskolan utan för att man ska kunna fungera i arbetslivet och i samhällslivet och kunna delta i demokratiska strävanden. Jag tycker inte att vi ska förvägra de resterande 50 procenten av eleverna i grundskolan detta och anse det vara något exklusivt för den andra halvan.

Anf. 90 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Agneta Lundberg sade att nästan alla går vidare från grundskolan, och det är ju sant, men en fjärdedel hoppar av utan fullständiga betyg. Av dem som får betyg når över 40 % inte upp till de mål som är uppsatta. Väger man ihop dessa siffror finner man att det är ungefär lika många som får färdig gymnasieutbildning som för tio år sedan i den gamla gymnasieskolan. Det är ju inte så bra, och internationellt sett ligger vi inte på något sätt uselt till, men med tanke på att vi lägger ned mer pengar på skolan än något annat land i Europa ligger vi ganska medelmåttigt till.

Min fråga till Agneta Lundberg är: Vad föreslår ni socialdemokrater? Vilka förändringar kan ni tänka er för att skapa vettiga yrkesutbildningar inom gymnasieskolan, och hur ser ni på lärlingsutbildningen?

Anf. 91 AGNETA LUNDBERG (s) replik:

Herr talman! Jag berörde inte dessa frågor speciellt eftersom vi nästa vecka ska ha en särskild gymnasiedebatt, men jag kan först säga att det som vi måste göra finns i det betänkande som vi nästa vecka ska diskutera. Det gäller framför allt att de elever som inte är behöriga till gymnasieskolan tillförs resurser och ska få undervisning på heltid. Vi tillför kommunerna 450 miljarder kronor. Det är en stor förstärkning. Jag tycker att dessa elever har behandlats milt sagt njuggt. Det är viktigt att de får en undervisning så att de får reella möjligheter att bli behöriga och fullfölja ett gymnasieprogram.

Hittills har många kommuner satsat bra och målmedvetet för att eleverna ska kunna läsa upp sina betyg vid sidan om. Andra har enbart låtit eleverna läsa till exempel den matematik som de inte har klarat av. De eleverna blir inte speciellt motiverade att gå vidare. Det är självklart att avhoppet blir stora.

Anf. 92 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Agneta Lundberg deltog i Gymnasiekommittén, som hade ett förslag om att gå ännu längre åt det håll som vi från Folkpartiet kritiserar. Det innebär att man skulle banta de 17 gymnasieprogrammen till 8 och göra utbildningarna mera likformiga. Det förslaget backade ju regeringen bort från, och det tyckte vi var väldigt bra, men det har inte kommit några konkreta förslag.

För att nu hålla oss på den allmänpolitiska nivån och inte gå in på sådana detaljer som vi ska diskutera om någon vecka vill jag fråga: Hur länge tycker Agneta Lundberg att man ska acceptera att så många människor på yrkesinriktade program misslyckas och hoppar av? Hur länge tror Agneta Lundberg att man kan arbeta med förändringar inom systemet? Hur många ska misslyckas innan det är dags att fundera över om det behövs en genomgripande reform av yrkesutbildningarna?

Anf. 93 AGNETA LUNDBERG (s) replik:

Herr talman! Varje elev som hoppar av är ett misslyckande. Man kan aldrig säga att man ska tolerera ett visst antal utan självklart måste målsättningen vara den att alla ska lyckas. Jag tycker att man i stor utsträckning svartmålar och säger att alla som går i yrkesinriktade program misslyckas. Det är många som får sin kick först när de kommer från gymnasieskolan till ett yrkesinriktat program eftersom de där äntligen får göra sådant som de är väldigt intresserade av. Jag menar att man ska ta tag i motivationen på ett helt annat sätt än vad man gör i dag, ta tag i det som ungdomarna är intresserade av och få dem att känna att kärnämnen som matematik och svenska inte är ämnen utan verktyg.

Anf. 94 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! Jag vill till Lena Hallengren säga att jag tyvärr måste göra henne besviken eftersom jag inte kommer att vända mig till henne utan till hennes frånvarande kollega Thomas Östros. Det är nämligen framför allt högskolefrågor som jag har tänkt ta upp.

Herr talman! "Kunskapsjobb" har för vissa politiker blivit ett mantra för arbeten som någonstans mirakulöst bringar folk högre lön och jobb som inte är lätta att flytta på. Problemet är bara att när man säger "kunskapsjobb" faller med automatik också ett antal andra parametrar ut. Det är precis som i ett dominospel. Petar man på brickan "vi ska leva på kunskap", måste också med automatik andra saker följa för att spelet ska gå ut och för att det ska bli ett välfärdssamhälle i andra ändan.

Ska man leva på kunskap måste den nämligen vara bättre än andras, bättre i meningen mer djup, mer specialiserad och mer marknadsrelevant. Det kräver en tydlig spets. Detta i sin tur kräver omtänk i de institutioner som förmedlar och bygger kunskap, nämligen det här landets skolor och universitet. Sverige behöver inte göra några nya extrema saker, snarare sluta vara extremt på andra punkter.

Jag hade tänkt ta upp några punkter som jag tror är viktiga för att bryta dagens kris inom den högre utbildningen i Sverige.

Den första punkten gäller inflödet av nya studenter till högskolan. Det handlar helt enkelt om det vi nyss debatterade: att grund- och gymnasieskolan på väldigt många håll inte lever upp till de uppställda målen. Allt fler studenter saknar de förkunskaper som de hade behövt för att klara

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Förskola, skola och
utbildning*

sig. Detta leder ofelbart till en gymnasifiering av högskolan. När dessutom alltfler studenter tvingas ta studielån för att skaffa sig de grundkunskaper som är nödvändiga för att de ska klara sina högskolestudier blir alla förlorare, samhället likaväl som individen.

Den andra punkten är att vi nu måste ta krafttag för att komma till rätta med antagningssystemet. Det nuvarande systemet skapar bara problem, både på högskolan och i gymnasieskolan. På den lägre nivån väljer ett stort antal av eleverna i dag att prioritera betyg snarare än goda kunskaper. Svåra men viktiga ämnen får stryka på foten till förmån för enklare kurser där man inte behöver plugga överdrivet mycket för att er hålla ett toppbetyg. Detta har särskilt drabbat språkämnen, vilket i sin tur är ytterst allvarligt. Därför måste vi nu inrikta all vår kraft på att bryta detta destruktiva mönster vad gäller de taktiska valen.

I högskolan yttrar sig problemen genom att fyra av fem studenter tvingas ta omvägar och läsa en annan utbildning vid en annan högskola än den man själv hade valt. Det är faktiskt så att endast var femte student i Sverige i dag går på sin drömutbildning.

Herr talman! Vi moderater är helt övertygade om att motivationen och glädjen blir betydligt större hos en student som får gå sin drömutbildning vid sitt favoritlärosäte. Därför vill vi införa ett decentraliserat och rättssäkert antagningssystem. Vi vill också göra det möjligt för fler att komma in på sitt förstahandsval genom att låta högkvalitativa utbildningar växa och ta in fler studenter.

I korthet: Vi moderater värnar studenterna och tanken på starka och självständiga universitet och högstskolor, inte socialistiska och centralistiska system.

Som punkt tre sätter vi frågan om urholkningen av grundutbildningsanslagen. Alltfler studenter har fått plats vid landets högstskolor och universitet, men samtidigt har anslagsökningarna släpat efter. Enligt Sveriges Universitetslärarförbund har grundutbildningsanslagen urholkats med ca 25 % sedan budgetåret 1994/95. Det är siffror som förskräcker.

Därför måste vi vända utvecklingen. Vi moderater vill under den kommande perioden höja grundutbildningsanslagen till universitet och högstskolor med ca 1 miljard kronor i syfte att successivt rekonstruera lärosätenas styrka och självständighet.

Den fjärde punkten är bristen på forskningsmedel. Nyligen publicerade den brittiska regeringens vetenskaplige rådgivare David King en artikel i tidskriften Nature som bekräftar att Sverige fortfarande har en framstående plats inom forskningen. Artikelnen visar dock att det bara är Iran, Brasilien, Finland och Sverige som tappar i antalet vetenskapliga citeringar gentemot alla andra 27 länder i undersökningen. Det är någonting att fundera över efter statsministerns tirader här i kammaren tidigare i dag om svenska framgångar. Med tanke på de senaste årens sviktande finansiering av den svenska högre utbildningen och forskningen är det sannolikt att vi kommer att fortsätta att förlora mark under kommande år – om vi inte gör någonting.

Utbildnings- och forskningsministern har presenterat det ekonomiska underlaget för den kommande forskningspropositionen och antytt hur medlen ska fördelas. Problemet är bara att det hela är ett nollsummespel. Staten ger med den ena handen och tar med den andra. Man kan något förenklat beskriva förslaget att under fyraårsperioden tillföra 2,3 miljard-

der till forskningen som en omfördelning från lärosätenas resurser för forskning och undervisning till en så kallad excellenssatsning på forskning inom medicin och teknik.

Herr talman! Jag har ingenting emot ordet ”excellens”. Det är ett bra ord för att beskriva den målsättning man vill ha. Men det ska inte missbrukas på det vis som Thomas Östros gör.

Den här satsningen går inte direkt till lärosätena. I stället ska medlen gå omvägen via forskningsråd och andra myndigheter, vilket leder till mer administration, högre kostnader och mindre forskning samt att mer tid måste läggas på att skriva och skicka in anslagsansökningar. Är det denna ”excellenta” satsning som ska föra Sverige in i framtiden?

Det finns dock partier här i kammaren som står för en annan politik. Vi moderater vill under de kommande tre åren successivt öka forskningsanslagen med 1,5 miljarder kronor. Vårt syfte är att förstärka den fria forskningen. Vi satsar på kvalitet. Vi satsar på bioteknik, medicin, materialvetenskap, IT och alla de områden som är viktiga.

Avslutningsvis, herr talman, är det viktigt att framhålla att vi behöver en förändrad politik, av den typ som vi i allianspartierna står för, för att på nytt sätta kvaliteten i högsätet. Jag och övriga ledamöter i kammaren har rätt att få reda på vad Socialdemokraternas alternativ på högskoleområdet är.

Anf. 95 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s):

Herr talman! Varje tidsålder författar sin egen berättelse om samhället. I den berättelsen ska alla känna sig hemma och finna sin naturliga roll. Berättelsen har alltid ett lyckligt slut, och ett lyckligt slut i en god berättelse är alltid bara början på en lång lyckoperiod: De lever lyckliga i alla sina dagar.

Vår tidsålders berättelse börjar utkristallisera sig som berättelsen om kunskapssamhället, där de flesta människor är välutbildade och där forskningen har tilldelats huvudrollen som navet för detta samhälles utveckling och tillväxt.

Biomedicinsk forskning skänker oss längre och friskare liv. Informationstekniken öppnar världen och ger oss möjlighet till ett rikare och mer mångfasetterat liv. Vi är ju bara ett klick från hela övriga världen. Vi lever i den globala byn.

Tillsammans skapar forskare, näringsliv och politiker de stora system där denna utveckling görs möjlig. På politiska toppmöten, vetenskapliga konferenser och industriella sammankomster slår man fast att forskningen inom bio-, nano- och IT-områdena kommer att vara garanten för en trygg framtid i tillväxt.

Jag får erkänna att jag själv omfattar den här berättelsen om framtiden. Men när jag möter människor på arbetsplatser, på gymnasieskolor och i grundskolor får jag ofta lyssna till en helt annan berättelse om framtiden, en berättelse om rädsla och oro för en snabb utveckling mot det skrämmande okända där forskaren spelar gud genom sin hantering av gener och stamceller, där mänskligheten utsätts för livsfarlig strålning och där utbildning och forskning blir till människans fiende.

Detta är inte unikt för Sverige, har jag märkt i mitt arbete i Europarådet. Vi börjar möta denna oro och denna rädsla i land efter land.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Förskola, skola och
utbildning*

Man kan tala om brist på kunskap och utbildning. Det gör en del. Brist på information, säger andra. Men jag vill nog säga att vi här upplever en brist på kommunikation. Trots att fler och fler av våra invånare i landet får en allt längre utbildning växer nämligen misstron mot den moderna naturvetenskapen.

Då kan man fråga sig: Hur kommuniceras egentligen viktiga forskningsrön i vårt kunskapssamhälle? Omfattar vi berättelsen om kunskapssamhället måste vi ju möjliggöra kommunikationen mellan vetenskap och allmänhet, mellan forskare och skolungdom. Myten om den excentriske vetenskapsmannen överträffas nog endast, måste jag säga, av myten om den ointresserade och okunniga allmänheten.

Vi måste skapa förutsättningar för mötet mellan vetenskap och samhälle, för dialogen om den moderna vetenskapen, och människors oro måste börja tas på allvar. Därför är det viktigt att högskolans tredje uppgift blir en uppgift med bredd och djup, ett förhållningssätt för att hålla dialogen med det omgivande samhället vid liv, för att möta oron, för att bygga upp förtroendet, för att lyssna. Utan förtroende för modern vetenskap kommer berättelsen om kunskapssamhället aldrig att bli annat än ett utkast.

Jag tror att det vi i dag gemensamt delar med hela övriga västvärlden, nämligen flykten från studier i naturvetenskap och teknik, på något sätt har sin grund i den här rädslan och den här oron. Jag tycker att vi politiker på riksnivå har en stor uppgift att fylla genom att göra det här tankeutbytet och den här dialogen mellan vetenskapssamhället och det civila samhället möjlig.

Anf. 96 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Tänk vilka olika erfarenheter vi har. Den mest positiva människa som jag har mött på länge var Noha på Öresundsgymnasiet som jag träffade förra veckan och som ville plugga till läkare efter gymnasiet och sedan utbilda sig till forskare på ryggmärgsbråck. För henne, som hade sin bakgrund i Jordanien, var det fullständigt självklart att ta alla de möjligheter i anspråk som Sverige erbjuder. Jag tror att hon, precis som jag, är oerhört stolt över Sverige. Jag delar inte alls den svartsyn som Majléne Westerlund Panke ger uttryck för i talarstolen om den svenska ungdomens inställning till forskning, tvärtom.

Nej, den oro vi bör känna är över den nedmontering av forskningsresurserna och forskningsresultaten som vi har upplevt under de senaste tio åren av socialdemokratiskt styre. Vi har gång på gång kunnat notera att ungdomar som kommer till högskolan saknar förkunskaper i tillräcklig utsträckning för att tillgodogöra sig kunskapsinhämtningen och saknar möjligheter att just uppnå de excellenta resultat som nu håller på att utveckla sig till ett mantra. Det tycker jag att Majléne Westerlund Panke borde prata mer om.

Anf. 97 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte riktigt vilket jag ska bemöta. Jag lyssnade på Tobias Billströms anförande som var laddat av negativism mot svensk utbildning, svensk forskning, svenska universitet och högskolor. Jag blev lite förundrad redan då, och nu blir jag ännu mer förundrad när du inleder

med att tala om vilka fantastiska möjligheter som den svenska forskarvärlden och det svenska skolsystemet erbjuder.

Jag har lite svårt att riktigt hantera vad det är Tobias Billström vill. Jag vill nog att du blir klarare när det gäller din grundinställning till hur situationen är. Är det katastrof och kaotiskt eller är det de öppna möjligheterna som du beskrev i din replik på mitt anförande. Jag vill ha reda på det först för att vi ska kunna diskutera.

Anf. 98 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag tror att Majléne Westerlund Panke var alldeles för försjunken i sitt eget anförande om hon uppfattade någon negativism i mitt. Men jag ska vara helt ärlig och klar gentemot Majléne Westerlund Panke.

Vad händer i en värld där universitet och högskolor i dag har 25 % mindre resurser men många fler studenter att hantera? Vad händer i en sådan värld? Vad händer i en värld där den enskilde forskaren måste lägga upp till 25 % av sin tid på att söka forskningsanslag i stället för att ägna sig åt forskning, ta emot doktorander eller undervisa studenter? Det är ju detta vi måste diskutera.

Jag är den förste att erkänna de fantastiska möjligheter som det svenska utbildningsväsendet erbjuder. Det sade jag också klart och tydligt i mitt anförande. Men man får inte lov att stirra sig så blind på sitt eget skön, höll jag på att säga, Majléne, det som man tror att man har uppnått under de här tio åren att man glömmer bort alla de problem som har uppstått.

Det är därför som min fråga till dig kvarstår: Vad kommer att hända, vilka förbättringar och förändringar föreslår ni egentligen för den kommande perioden? Var nu lite konkret så ska vi nog kunna diskutera resten också.

Anf. 99 MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s) replik:

Herr talman! Jag kan till Tobias Billström säga att vi nog får tänka oss att forskare även i framtiden får söka anslag. Jag tror att det borde ligga i linje med den excellens som Tobias Billström förespråkar. Vi kan inte dela ut forskningsmedel till alla som ansöker om forskningsmedel. Det blir inte särskilt mycket per forskare. Vi har ett system där man ansöker om forskningsmedel i konkurrens och där de bästa får forskningsmedel.

Jag tror faktiskt, Tobias Billström, att det här kommer att bli ännu mer utpräglat i framtiden, därför att genom vår politik blir det fler och fler i det här landet som doktorerar. Målsättningen är att vi om tio år ska ha dubbelt så många doktorander och examinerade som vi har i dag.

Jag har fortfarande inte hört, och jag hoppas att jag inte kommer att få höra det heller, att det på grund av en fördubbling av antalet doktorander kommer att bli en minskad kvalitet i det svenska examinationssystemet. Det borde annars ligga i linje med allt annat som Tobias Billström säger. Blir det fler studenter blir det sämre kvalitet. Men jag har inte hört och jag hoppas att jag inte kommer att få höra att det blir sämre examinationer och sämre doktorsavhandlingar om det är fler som doktorerar.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Förskola, skola och
utbildning*

Anf. 100 MIKAEL DAMBERG (s):

Herr talman! Jag måste erkänna att det är med lite blandade känslor jag kliver upp i riksdagens talarstol under den här allmänpolitiska debatten. Efter sex månader hemma med Wilma känns det å ena sidan lite vemodigt och märkligt att inte ha henne kring sig, på sig och med sig hela dagarna. Å andra sidan känns det otroligt stimulerande att återigen få diskutera och debattera kanske den viktigaste frågan för Wilma och för Sveriges framtid, nämligen den svenska skolan.

Som socialdemokrat drivs jag av en vision om att utveckla en trygg kunskapsskola för alla barn och ungdomar i vårt land, en skola som sätter elevens nyfikenhet i centrum och som uppmuntrar sökandet efter kunskap och bildning.

Det var roligt att tidigare i dag få höra hur moderatledaren nu erkänner att den svenska skolan på många sätt är bra och också har blivit bättre under det senaste decenniet. Internationella studier visar ju att han har rätt. Svensk skola står sig väl vid en internationell jämförelse. Orsaken är ingen slump eller tillfällighet. Det handlar om ett ideologiskt vägval, att ha en sammanhållen skola som inte sorterar och lämnar vissa elever ohjälpligt efter.

Vi socialdemokrater har dessutom målmedvetet satsat miljardbelopp för att steg för steg anställa fler lärare och andra specialister i skolan. Varje år sedan 1997 har lärartätheten ökat, både i grund- och på gymnasieskolan. Ett kvalitetsprogram för skolan har genomförts. Skolverket har fått ett tydligt uppdrag att utvärdera och följa kvaliteten på våra skolor. Den nya Skolutvecklingsmyndigheten har fått sitt första och viktigaste uppdrag, att stödja utvecklingen i de skolor som finns i de mest segregerade bostadsområdena.

Det är ju så att trots att flertalet elever lämnar grundskolan med goda kunskaper gör inte alla det. Att var tionde elev inte har nått upp till kunskapskraven är skolans största misslyckande och viktigaste utmaning.

Vi vet av forskning att de elever som får kunskapsluckor tidigt i skolan riskerar att få det svårare att komma igen i gymnasiet, på högskolan och i arbetslivet. Risken är uppenbar att klassklyftorna förstärks och växer i framtiden. Verkligheten visar också att den kunskapssegregation som finns i Sverige är större än vad genomsnittssiffrorna visar. Det finns skolor i vårt land där mindre än hälften av eleverna får de nödvändiga kunskaper som behövs för framtiden. Skolorna återfinns oftast i de mest segregerade bostadsområdena i vårt land där föräldrarna har låga inkomster och kort utbildning och där en stor andel av föräldrarna också har utländsk bakgrund. Detta borde skoldebatten handla om, men det gör den oftast inte. Kanske beror det på att det bara är arbetarklassens eller invandrarnas barn det handlar om.

Skiljelinjen i svensk politik blir i den här frågan ganska tydlig. Vi socialdemokrater vill fördela resurser efter barnens behov. Moderaterna och Folkpartiet motionerar återkommande om att ha en nationell skolpeng – i princip lika för alla barn. I Stockholm har Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna försökt stoppa en mer rättvis fördelning av resurserna till skolor och stadsdelar som har störst behov. Ta det senaste exemplet: Lena Hallengrens ungdomspolitiska proposition som presenterades för några veckor sedan innehåller ett handlingsprogram för att stödja framför allt de ungdomar som har sämst förutsättningar. I budge-

ten har avsatts 225 miljoner kronor extra i syfte att stärka skolor i segregerade bostadsområden genom strategiska utvecklingsinsatser 2006 och 2007. Men den moderatledda alliansen säger naturligtvis nej.

För mig och socialdemokratin är den ideologiska utmaningen glas-klar. Vi ska ge alla barn och ungdomar möjlighet att lämna skolan med fullständiga betyg. Jag ser fram emot en från politisk debatt om hur vi vrider debatten till att handla om de barn som ännu inte får den chansen i den svenska skolan.

Anf. 101 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! I Sverige har vi en kunskapssegregation, sade Mikael Damberg i sitt anförande. Det var intressant att höra hans tankar kring hur delningen av skolan och kunskapen blir allt tydligare i vårt land.

Vi och andra partier inom borgerligheten har försökt att ändra på detta och ge förutsättningar för alla elever, bland annat med de individuella studieplanerna, att göra skolan mer unik utifrån den enskilde elevens förutsättningar, kunskapsnivå och vad som finns med i bagaget. Det är fråga om att bland annat ha en flexibel skolstart och individuell uppföljning. Vi har också ett förslag om något vi kallar kunskapsrätt, det vill säga att det är kunskapen och inte tiden som ska styra i grundskolan. Det innebär att du kan börja gymnasiet vid olika tidpunkter och åldrar.

Vi tycker att när du lämnar grundskolan ska du göra det med tillräckliga kunskaper för att kunna gå gymnasiet. Det ska inte bli den situation som finns i dag där det individuella programmet är det näst största programmet.

Är Mikael Damberg redo att gå vidare och göra den svenska skolan mer individuellt anpassad så att vi slipper att diskutera den kunskapssegregation du nu har tagit upp?

Anf. 102 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Den svenska skolan är individuell. Det är bra. Socialdemokratisk politik utgår från att varje elev ska ha en individuell plan för sin utveckling i skolan. Där har vi precis samma bild av hur det borde vara. Undervisningen i dag är i vissa skolor inte anpassad efter enskilda individer.

Betyder det att det här är den enda frågan att diskutera? Nej, naturligtvis inte. Jag tycker att Larsen bör diskutera med sina allianspartner om hur de ser på att verkligen satsa pengar på de elever som har störst behov. Vad säger Centerpartiet? Har ni redan gett upp tanken om att faktiskt fördela pengar efter behov och inte efter en nationell skolpeng som ska vara lika för alla enligt moderatalliansens ledande partis förslag? Hur ser ni på det? Det är en gigantiskt viktig fråga för skolorna i norra Botkyrka och Rinkeby. Det handlar om att våga satsa mer pengar och resurser på de skolor som har störst behov. Är ni beredda att ge upp det också för att skapa en borgerlig maktallians?

Anf. 103 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Mikael Damberg slingrade sig lite grann i frågan. Det kan jag förstå. Socialdemokratin pratar om den stora skolan och flexibiliteten som viktig i sig, men när det väl kommer till kritan väljer man att backa och säga att det kan bli svårigheter. Det gäller speciellt frågan om

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Förskola, skola och
utbildning*

flexibel skolstart. Kommunförbundet och kommunerna säger att de vill prova detta. De ser att det finns ett stort behov, och det är för elevernas bästa. Men regeringen säger att ”oj, det kan förstöra systemet” i stället för att tänka på hur viktigt det är för det enskilda barnet, den enskilda eleven.

En viktig sak som Mikael Damberg glömmat är att ju mer ansvar man lägger på kommunerna och den enskilda skolan, desto mer måste resurserna följa med. Tyvärr har man inte alltid gjort så. Man har gjort en del med Wärnerssonpengar, som sedan har slagit snett. Nu har regeringen erkänt det i och med vad som skrivs i förskolepropositionen.

Varför inte göra det friare för kommunerna och skolorna, det vill säga ge dem tillräckliga resurser. ”I vår kommun, vår skola, är det viktigt att satsa på just detta.” Det ska inte vara som Socialdemokraterna säger med lika över hela landet.

Anf. 104 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag noterar att Centerpartiet återigen kritiserar att vi anställer fler lärare och specialister i den svenska skolan. Centerpartiet är uppenbarligen av åsikten att mycket av de pengar som har gått till lärare och andra specialister i skolan skulle ha gått till annat i den kommunala vardagen. Jag delar inte den uppfattningen. Vi socialdemokrater tror att skolan för att bli bättre behöver fler lärare och andra specialister. Om Centerpartiet gör en annan bedömning får det stå för er.

Sedan var det frågan om flexibel skolstart. Det blir lite grann en teoretisk diskussion. Sofia Larsen sade sedan att invändningen är vad som händer med eleverna när de slutar. Om de börjar tidigare, ska de sluta tidigare mitt i terminen för att sedan gå vidare till gymnasiet? De kommuner som har sagt att de vill gå vidare med denna sak har inte kunnat svara på den frågan. De vet inte hur det ska gå till. Om de inte vet bör man titta på frågan innan man går vidare. Det är exakt det den socialdemokratiska regeringen har sagt ska göras.

Anf. 105 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Mikael Damberg i likhet med en tidigare socialdemokratisk talare är nöjd med situationen som den är, nämligen att en fjärdedel hoppar av gymnasieskolan. Jag ska inte ta upp den frågan igen. Jag konstaterar att Mikael Damberg inte tror att det behövs några större reformer trots att så många hoppar av.

Samtidigt för Mikael Damberg fram myten om vad nationell skolpeng är. Jag råder Mikael att titta på Folkpartiets motioner. Vi konstaterar att 50 % av den skolpeng vi funderar på kommer att på olika sätt vara specialriktad för särskilt behov av stöd beroende på geografiska eller sociala förutsättningar.

Jag skulle vilja fråga om lärartätheten. Menar Mikael Damberg utbildade lärare eller anställda i största allmänhet? Andelen icke utbildade lärare som har fått fast anställning har ökat kraftigt i den svenska skolan. Alla undersökningar visar att bland det viktigaste som finns i en skola är utbildade lärare som är duktiga pedagoger. Vilka förslag har Mikael Damberg för att vi ska få fler utbildade lärare till den svenska skolan?

Anf. 106 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tror inte att det finns någon skillnad mellan Folkpartiet och Socialdemokraterna i synen på att det är bra om det finns utbildade lärare i våra skolor. Det finns heller ingen ambition från vår sida att minska dem. Däremot går det att säga att utan de riktade statsbidrag som har gått till kommuner i Sverige för att anställa fler lärare och specialister hade det blivit svårt att anställa fler riktigt utbildade lärare. Folkpartiet var emot den reformen också och hade hoppats att kommunerna skulle plocka fram de pengarna i alla fall. Jag är tyvärr övertygad om att det hade blivit färre både utbildade och outbildade lärare i den svenska skolan.

Det handlar om att satsa på lärarutbildningen. Det görs också. Man ser nu resultaten av att bygga ut lärarutbildningen.

Det är bra att Folkpartiet har övergett tanken om en nationell skolpeng lika för alla. Det blir fel. Det är bra att ni har förstått det. Jag förstår inte riktigt varför man måste titta på nationell nivå för se vilka behov som finns i enskilda skolor. Ni misstror lokala företrädare och skolor att se var behoven är störst. Det intressanta är om Folkpartiet kommer att övertyga det stora moderata allianspartiet i sin uppfattning eller om det blir Moderaternas nationella skolpeng som gäller. Det blir intressant att se.

Anf. 107 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! När det gäller de här lärarpengarna har Mikael Damberg fel. Vi har hela tiden röstat för de pengarna i budgeten, ända sedan de kallades Wärnerssonpengar. Däremot har vi röstat för ett alternativt användningssätt. Det som var det knepiga med konstruktionen av det här statsbidraget var just att det missgynnade kommuner som ville anställa utbildade lärare. Det var inte tillåtet att säga upp icke-utbildade lärare för att anställa utbildade lärare. Det är många kommuner som har hört av sig och beklagat sig över det, för man måste hela tiden öka personalen.

I verkligheten har det här bidragit till en ökad andel icke-utbildade lärare i skolan. Det är en rekordstor andel i Sverige – jag tror att det är en fjärdedel av lärarna som är icke-utbildade. Alltfler är dessutom fast anställda.

Min fråga är: Kommer även det nya statsbidraget – i stor utsträckning är det nu riktat till förskolor – att förbättras så att det uppmuntrar till att anställa utbildad personal?

Anf. 108 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Det fanns ingenting i reglerna för Wärnerssonpengarna som hindrade en kommun att anställa bara utbildade lärare. Det fanns ingenting sådant i reglerna. Det är en felaktig upplysning. Det skapar en bild av Wärnerssonpengarna som inte är korrekt. Alla kommuner som hade möjlighet att anställa utbildade lärare kunde göra det och behövde inte anställa någon outbildad lärare. Det var fullt möjligt med Wärnerssonpengarna.

Att kommuner vill göra på ett annorlunda sätt och att vissa skolor väljer att anställa lärare som inte är utbildade är ett lokalt problem, som jag ser det, inte minst på våra många friskolor, där man har en väldigt låg andel behöriga lärare. Det ser vi som ett problem, och det får vi väl

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Förskola, skola och
utbildning*

komma tillbaka till i andra debatter, som handlar om till exempel lärarutbildningens framtid.

Anf. 109 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det finns många elever som i dag är utsatta för kunskapssegregation, och detta borde debatten handla om, säger Mikael Damberg väldigt djärvt. Ja, den gjorde just det när jag tog upp det med din kollega Agneta Lundberg. Tyvärr fick jag ett väldigt luddigt svar, men du har nu möjlighet att reparera det.

Det återstår att diskutera den ungdomsproposition som Lena Hallengren har presenterat inför kammaren. Där sägs det att vi från riksdagen ska skicka 225 miljoner kronor i armarna på regeringen, som regeringen senare ska besluta över.

Låt mig då få ställa frågan: Vilka strategiska insatser är det som de här pengarna ska användas till? Exemplifiera! Precisera! Tala om vad du tycker är en viktig insats som kan göras för att i grunden ändra förutsättningarna i Rosengård, Botkyrka, Fittja, Rinkeby, Bergsjön eller något annat av de segregerade områden som finns i det här landet! Jag tror att vi alla är mycket spända på att få åtminstone ett konkret exempel från en representant för socialdemokratien här i dag.

Anf. 110 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Det finns många exempel, och jag ska återkomma till dem. Men först ska jag ta bakgrunden.

Tanken är att Skolutvecklingsmyndigheten ska fördela de här pengarna på de lokala projekt som man bedömer ger mest effekt, så att vi också får ökad kunskap om hur vi ska gå vidare med det här. Jag tror inte att det vore bra politiskt sett om vi i Sveriges riksdag bestämde att det finns bara tre sätt att lösa det här på och sedan ska alla skolor jobba på samma sätt. Jag tror att det vore förödande för skolutvecklingen i Sverige om man skulle ha sådana recept som Billström efterfrågar.

Däremot kan man se att läsförståelse är en nyckel till framgång. Vi har i forskarrapporter på senare tid sett hur viktigt det är med läsförståelse. Vi kan se hur modersmålsundervisningen men också möjligheten att bedriva undervisning på modersmål har gett bra resultat inte minst i Malmös skolor. Det finns många goda exempel. Men framför allt måste man ha extra mycket resurser i skolor i segregerade bostadsområden för att kunna ge eleverna där riktigt stöd och stöttning så att de kan utvecklas.

Där har vi exemplet från min stad, Stockholm, där Moderaterna konsekvent motarbetar möjligheten att omfördela pengar till fattigare bostadsområden för att på så sätt utjämna utbildningskvaliteten.

Anf. 111 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! I Malmö har den socialdemokratiska majoriteten på fullt allvar föreslagit att man ska bedriva förskoleverksamhet och skolverksamhet enbart på ett språk, nämligen arabiska. Detta har man sedan försökt sälja med utgångspunkten att det skulle vara en språkförskola. Det lyckades vi stoppa, och det är jag väldigt glad över.

Det har aldrig handlat om pengar. Det var resurssatsningar som vi pratade om. Det har aldrig någonsin handlat om pengar i den här debat-

ten. Mer pengar löser inte de problem som finns. Det löser inte problemet med att man på Rosengårdsskolan pratar 37 olika språk. Det löser inte problemet med den boendesegregation som finns i de här områdena.

Vad det här handlar om är kosmetika. Det är precis samma typ av projekt som vi har sett under den senaste tioårsperioden. Det är precis samma typ av insatser. Det är precis samma typ av recept från en socialdemokrati som uppenbarligen har regerat sig sönder och samman och som nu lägger ytterligare ett fullkomligt meningslöst förslag för att råda bot på de problem som vi har vad gäller integration i det här riket.

Anf. 112 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Det var ett väldigt klargörande inlägg: Resurser är oväsentliga. Då kan jag förstå varför ni går emot satsningen på de segregerade bostadsområdena, att ni går emot de miljonerna. Jag förstår att ni vill införa en nationell skolpeng som för mitt partidistrikt, Stockholms län, skulle innebära minskade resurser med 1 miljard. Det är inte vad som helst. Det är jättemycket pengar, inte minst för skolorna i Botkyrka, som har stora problem. Nästan hälften av eleverna där går ut skolan utan tillräckliga resurser.

Säg åt skolchefen i Botkyrka att den här regionen får 1 miljard mindre med en nationell skolpeng enligt Moderaternas förslag. Då tror jag inte att han kommer att säga att det är oväsentligt.

Det här är viktiga frågor, och det handlar om att våga prioritera resurser och satsa på dem som har störst behov. Vill man inte se det, som Billström gör, tror jag att man hamnar helt fel i integrationsdebatten. Det är tydligt att vi får en debatt om detta framöver.

Anf. 113 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Det var intressant att lyssna på det första inlägget. Först slog sig Mikael Damberg för bröstet och talade om hur bra allting var i den svenska skolan, och det var Socialdemokraternas förtjänst. Sedan vände han plötsligt kappan, och Mikael var i opposition. Nu var det väldigt mycket som var dåligt – segregationen, att barnen inte klarar sig så bra som de skulle och många andra saker. Det var det debatten skulle handla om. Och nu vill Socialdemokraterna ändra på detta.

Då är min enkla fråga: Varför har ni inte ändrat på detta under de tio år som gått?

Anf. 114 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! De viktigaste insatserna för att göra det lättare att möta de elever som har stora behov är, tror i alla fall vi socialdemokrater, att anställa fler lärare och specialister i skolan. Det har varit en strategi. De andra strategierna redogjorde jag för. Det är kvalitetsprogram, Skolverket och Skolutvecklingsmyndigheten, som fick i uppdrag att jobba just med de segregerade skolorna.

Då kan man säga så här: Var det jag som var optimistisk och sedan gick i opposition? Nej, jag citerade moderatledaren tidigare i dag, som sade att den svenska skolan har blivit bättre de senaste tio åren. Det finns alltför mycket smutskastning om den svenska skolan, tror jag att han sade tidigare i dag. Det var moderatledarens ord. Det kanske inte är

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Förskola, skola och
utbildning*

Kristdemokraternas syn på skolan, men det får ni diskutera med Moderaterna.

Finns det andra strukturer? Vad gör det svårt att klara det här? Skolverket kom med en rapport för bara några veckor sedan som visade att också den sociala strukturen i dessa bostadsområden, alltså föräldrarnas ekonomi och utbildning, påverkar frågan jättemycket. Om föräldrarna är arbetslösa, långtidssjuka eller går på socialbidrag påverkas resultaten i skolan. Då tycker jag att Kristdemokraterna bör fundera på vad Moderaternas sänkning av ersättningen till 65 % skulle betyda för skolornas utveckling i de här områdena.

Anf. 115 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Som gammal lärare i flera kommunala skolor vet jag mycket väl att man inte ska generalisera. Det finns skolor som fungerar väldigt bra, och det finns skolor som fungerar mindre bra.

Låt mig ta ett konkret exempel, eftersom Mikael Damberg själv drar in Stockholm. Där ordnades under den borgerliga majoritetens tid en möjlighet att välja skola oavsett bostadsort. Det var ett mycket bra exempel på hur man kommer till rätta med segregering. Denna möjlighet ville Socialdemokraterna ta bort.

Ett annat exempel när det gäller att få fler elever att klara målen i skolan är att vi kristdemokrater jättelänge fick slåss för att utvecklingssamtalen skulle dokumenteras skriftligt. Det har vi äntligen fått med Socialdemokraterna på.

Det finns ett antal sådana här exempel där ni pratar om att ni vill göra saker, men när det kommer till kritan händer inte det som borde hända. Det finns bra förslag som ni som har makten skulle kunna genomföra.

Anf. 116 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Först Stockholm och den gymnasierregion som håller på att växa fram här: Jag vet inte om du är medveten om att det håller på att växa fram en gymnasierregion där valfriheten är väldigt stor för eleverna. Jag kommer själv från en kommun som införde valfrihet långt innan Stockholm gjorde det, nämligen Solna, och det gjorde Socialdemokraterna tillsammans med Folkpartiet. Det finns nog olika bilder av det där.

Men tro inte att valfriheten mellan olika kommuner och olika skolor automatiskt löser segregationsfrågorna. Om man på allvar menar att barn till de föräldrar som har sämst inkomst och sämst utbildning och bor i segregerade bostadsområden får sämst betyg, är det också deras barn som har minst möjlighet att välja. De barn som kommer från de här områdena är de vilkas föräldrar är utbildade och har en god inkomst. Det kan ytterligare förvärra segregationen, om det inte hanteras på ett väldigt smart sätt och verkligen satsas ökade resurser på de områden som har störst behov.

I Stockholm går de borgerliga just nu emot ett resursfördelningssystem som ökar satsningen på de sämsta områdena. Det är tydligt.

Anf. 117 INGER DAVIDSON (kd):

Herr talman! Jag var glad att förskoleministern stod efter mig på listan. Av den anledningen ska jag nu ägna min tid åt att diskutera utveckling

ingen inom förskolan, och jag hoppas att vi ska kunna få ett utbyte här i dag.

Socialdemokraternas inriktning när det gäller förskolan går inte att ta miste på. Våra småbarn ska tas om hand i en verksamhet som mer och mer liknar den vanliga skolan. I propositionen om förskolan, som vi nyligen fick hit till riksdagen, tas nya stora kliv åt det hållet. Förskolan ska bli en egen skolform. Verksamheten ska kallas utbildning. Förskolechefen ska kallas rektor. Barnen skulle också kallas elever, var det tänkt, men kritiken från oss kristdemokrater och många andra blev lite för stark för att regeringen skulle våga föreslå det.

Får jag fråga: Vilka föräldrar har efterlyst de här förändringarna? Jag har aldrig någonsin hört en mamma eller pappa säga: Det är för lite utbildning på min dotters dagis. Däremot har jag ofta hört föräldrar som oroar sig för att det är för många barn i varje grupp. Lyssna nu på lite siffror och tänk er att det bakom de här siffrorna finns barn! Cirka 15 000 barn mellan ett och tre år vistas varje dag i grupper som innehåller mer än 16 barn. Nu talar jag om blöjbarn, barn som knappt kan gå, som ska matas, som behöver ständig tillsyn, omsorg, kramar, tröst. Det är ett- till treåringar. Bland de lite äldre men fortfarande små är det inte ovanligt med grupper med mer än 20 barn. Det är 52 000 barn som går i en sådan grupp. Och de största grupperna innehåller mer än 26 barn, och i en sådan går 10 000 barn. Allt det här är enligt regeringens egen beskrivning i propositionen.

Det här problemet löser man inte genom att göra förskolan till skola. Dessvärre löser man det inte ens med mer personal. För en tvååring är det onormalt att behöva vistas i en grupp på över 20 barn även om det kommer till ytterligare en vuxen.

Lena Hallengren! Du har ansvar för att situationen ser ut som den gör. Genom att använda ekonomiska morötter eller styrmedel, om man så vill, så har ni, du och den regering du ingår i, utan att inse konsekvenserna eller, ännu värre, genom att blunda för dem försatt föräldrar och barn i den här situationen, och det trots att ni gick till val på att ni skulle minska barngrupperna och kanske vann valet just på grund av det. Även om ni mot förmodan skulle hinna göra något före valet 2006 kommer den som var ett år när löftet gavs ha hunnit passera förskolan vid det laget. Tala om svikna löften! Vad har du att säga till de tiotusentals föräldrar som känner sig svikna och som fortfarande i dag har sitt barn i en av de stora grupper som jag beskrev och som oroar sig för konsekvenserna av det?

Jag har en viktig fråga till att ställa till Lena Hallengren. Det finns nämligen en beställning från riksdagen som inte är levererad. Riksdagen är landets högsta beslutande organ. Om en majoritet i riksdagen ger regeringen ett uppdrag ska det uppfyllas oavsett vad regeringen anser om saken. Det är den demokratiska ordningen.

I mars 2003 begärde riksdagen att regeringen skulle öka mångfalden inom barnomsorgen. Begäran preciserades med att det skulle handla om barnomsorg med olika inriktning i såväl kommunal som kooperativ regi, att kommunerna skulle kunna erbjuda likvärdiga villkor för alla godkända barnomsorgs- och förskoleverksamheter. Det betonades att valfrihet också innebär en möjlighet för dem som i större utsträckning vill vara hemma med sina barn. Några förslag i den riktningen finns inte med i

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Förskola, skola och
utbildning*

förskolepropositionen, trots att Lena Hallengren har hänvisat till just den när vi har ställt frågan tidigare om vad det här beslutet har tagit vägen.

Hur tänker förskoleministern tillgodose de föräldrar som ingenting hellre vill än att ta hand om sin egen två- eller treåring men som inte har råd att avstå från förvärvsarbete? De föräldrarna är inte få. I ett sextiotial kommuner har föräldrar gjort namninsamlingar, fått till folkomröstningar med en enda inriktning, att få igenom möjligheten till ekonomisk ersättning för vård av sina egna småbarn. Fler och fler kommuner skriver dessutom till regeringen och ber om tillåtelse att få fördela sina egna skattepengar så att de kommer också de här föräldrarna till del. Regeringens svar är blankt nej. I vår svenska demokrati kan alltså den socialdemokratiska regeringen, trots att riksdagen har begärt det och trots att föräldrar i massor av kommuner kräver det, vägra att genomföra en sådan reform. Det är en gåta för mig. Kan Lena Hallengren ge mig lösningen på den i dag?

Anf. 118 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Låt mig bara inledningsvis säga, för att inga missförstånd ska råda, att jag har hört samtliga inlägg när jag har suttit utanför och också givit min lilla dotter Klara lite mat. Jag har lyssnat och hört allas inlägg.

I förra veckan var jag på ett fantastiskt roligt politiskt möte. På den internationella barndagen, den 4 oktober, hade jag bjudit in barn till Rosenbad för att ha en hearing. Barnen var mellan fyra och fem år gamla, och de gick på en förskola i till exempel Kiruna, Visby eller Fisksätra. De berättade för mig vad de tyckte var bra med förskolan, vad som var läskigt, vad som var mindre bra. Och barnen var duktiga på att framföra sina åsikter. Det var med blandat mod och självförtroende som de hävde sig ur stolarna och lade sig över mötesbordet för att komma riktigt nära mikrofonerna. De berättade hur roligt det är att klättra i klätterställningar, att bygga med lego och sjunga. Dessutom är det bra i förskolan för frökarna är så snälla. Det som inte är så bra är att bli jagad eller när de andra barnen slåss.

Barns röster ska göras hörda, och vi vuxna har ett ansvar att lyssna och ta åsikterna på allvar. Förskolebarnen berättar att det viktigaste och roligaste är att få leka. Jag kan också konstatera att den pedagogiska förskolan har just leken som grund för lärande och utveckling. Jag vill också betona den fria lekens betydelse för barnen. Leken ger barnen möjlighet att utveckla lust och nyfikenhet, och genom leken skapar barnen också en tilltro till sin egen förmåga. Att förskolan bidrar till att stärka varje barn är betydelsefullt. Det ger en god grund för det fortsatta organiserade livslånga lärandet, och barn i förskolan ska vara barn, inte elever.

Regeringen har nyligen presenterat propositionen *Kvalitet i förskolan*. I den finns ett kapitel där barnen själva kommer till tals och beskriver bra och dåliga saker i förskolan. Det är åsikter som kommer från tusentals barn som ritat och berättat för mig under våren och sommaren. Några av dem har sedan djupintervjuats. Mig veterligen är det första gången barns åsikter om sin egen verksamhet lyfts fram på ett sådant sätt i en proposition. Om det finns någon som mot all förmodan bara har tänkt läsa ett

enda kapitel i förskolepropositionen vill jag säga: Läs kapitel 5, Barnen har ordet.

Även FN har, när det gäller barnkonventionen, intresserat sig för sät-
tet att på allvar lyfta fram barns röster och bett att få en översättning av
just det kapitlet.

Vid barnhearingen framkom det att barn är både nöjda med och glada
över sin förskola, och det är också det intryck jag får när jag reser runt i
landet och besöker förskoleverksamheten. Också föräldrar är nöjda med
verksamheten. Faktum är att förskolan är den samhällsservice som har
högst andel nöjda brukare. Det visar mätningar som Svenskt Kvalitetsin-
dex gör, och det är ingen tillfällig mätning, som kammaren väl känner
till, utan förskolan har legat i topp de senaste fem sex åren.

Självklart är det roligt att många, både barn och föräldrar, uppskattar
verksamheten. Jag tror också att personalen känner den uppskattningen.
Men att många är nöjda med sin förskola innebär inte – jag vill betona
det så att vi slipper den delen av replikskiftena – att vi tycker att allting är
perfekt, att allting är bra, att vi ska slå oss till ro med detta. Men vi måste
kunna se en verklighet som inte är svart eller vit utan som faktiskt har
många nyanser.

Förskolan kan och ska fortsätta utvecklas och bli ännu bättre. Den ska
fortsätta ha sina dubbla syften, det vill säga dels innebära en möjlighet
för föräldrar att arbeta och samtidigt ha familj, dels finnas för barnens
egen skull så att de kan ha den pedagogiska verksamheten och det sociala
umgänget och träffa sina kompisar, och så att de inte helt plötsligt behö-
ver få en annan vardag för att föräldrarna råkar i arbetslöshet eller för att
de får ett nytt syskon.

Även om barngruppernas storlek inte ökat de senaste åren så ligger
den på en fortsatt hög nivå. Och även om det inte ser likadant ut över
landet så vet jag utifrån både brev, samtal och statistik, som Inger David-
son tidigare framförde, att många känner oro över att barngrupperna är
för stora och vill att storleken minskar.

Vi socialdemokrater gick till val på att anställa 6 000 fler i förskolan.
Det löftet kan vi nu infria genom att ge riktade pengar till landets kom-
muner för att från och med den 1 januari 2005 anställa 6 000 fler förskol-
lärare, barnskötare och annan personal. En ökad personaltäthet ger förut-
sättningar för att minska barngrupperna och öka kvaliteten.

Förskolan är det första steget i det organiserade livslånga lärandet.
Det är upp till kommunerna att själva avgöra hur de vill disponera peng-
arna så länge de används till personalökningar i enskilda kommunala
förskolor. Det går att välja inriktning efter kommunens ambitioner. Ett
alternativ kan vara att satsa på mer personal jämnt fördelat i kommunen –
ett annat att satsa på de yngsta barnen eller de mest utsatta stadsdelarna.
Ytterligare ett alternativ är att göra profilerade satsningar på till exempel
jämnställdhet, mångfald eller hälsa. Jag tycker att det ska bli intressant att
se hur kommunerna väljer att använda pengarna och hur många som tar
vara på möjligheten att anställa annan personal: musikpedagoger, drama-
pedagoger, dietister eller varför inte genuspedagoger. 6 000 nya anställda
innebär en nästintill tioprocentig ökning av personalen. Det är den största
satsningen med riktade medel till personalökning i förskolan sedan bör-
jan av 1990-talet.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Förskola, skola och
utbildning*

Samtidigt som vi gör stora personalsatsningar i förskolan gör vi också förskolan till en egen skolform. Det innebär att förskolan ska dela övergripande mål om demokrati och delaktighet med andra skolformer. Det betyder inte att vi förändrar förskolans uppdrag. Tvärtom betonas det genomgående i propositionen att förskolans uppdrag är oförändrat och att dess särart med leken som grund ska bevaras och utvecklas. Barn i förskolan ska inte känna press och stress av att de ska prestera ett visst resultat. Därför handlar målen i förskolan om verksamhetens kvalitet, inte om enskilda barns lärande.

I förskolepropositionen stärker vi både barnskötarnas och förskollärarnas positioner. Behörighetsregler införs, och förskollärarna får det övergripande pedagogiska ansvaret. Både barnskötare och förskollärare kan ingå i arbetslaget. På regeringens initiativ har arbetats fram en kursplan för en ettårig barnskötarutbildning på påbyggnadsnivå i den kommunala vuxenutbildningen därför att personalen är en oerhört viktig kvalitetsfaktor för förskolan.

Vi socialdemokrater vill att föräldrarna ska ges ett större inflytande i förskolan. Det är en kvalitetsfråga att det finns ett väl utvecklat föräldrasamarbete. Samarbetet mellan föräldrar och personal ska bygga på förtroende och respekt. Två gånger om året ska utvecklingssamtal genomföras i förskolan. Det ska vara väl förberedda samtal som syftar till ett samtal om barnens trivsel och utveckling. Engagerade föräldrar ska också kunna bidra till ökad kvalitet i förskolan genom olika forum för dialog och få möjligheten att få och ge information och lämna synpunkter.

De senaste åren har många öppna förskolor stängts, och en tredjedel av landets kommuner saknar i dag öppna förskolor. Det kan naturligtvis finnas flera orsaker till det. Det kan finnas ekonomiska skäl, och det är säkert så att en utbyggd förskola som omfattar alltfler barn gör att behovet minskar. I många kommuner samarbetar öppna förskolan med barn- och mödravårdscentraler och socialtjänst i så kallade familjecentraler, en värdefull verksamhet som arbetar förebyggande. I förskolepropositionen gör regeringen det möjligt även för öppna förskolor att få del av de kvalitetssäkringsmedel på en halv miljard kronor som fördelades i samband med maxtaxan. De kan användas till att anställa personal men också till kompetensutveckling av personal. Öppna förskolan är ett betydelsefullt komplement till den reguljära förskoleverksamheten, om än inte en lagstiftad verksamhet.

Oppositionen har nu lämnat sina budgetförslag, och av dem går det att utläsa, om inte annat, hur splittrad man är inom just förskolepolitiken. Kristdemokraterna vill ha ett kommunalt vårdnadsbidrag som ska tas inom den kommunala budgeten. Moderaterna vill ha en barnskola från fyra år, säger nej till kvalitetssatsningar i förskolan och vill höja barnomsorgsavgifterna. Folkpartiet å andra sidan säger ja till kvalitetssatsningarna men vill delvis avskaffa den avgiftsfria allmänna förskolan. Centerpartiet vill avskaffa maxtaxan, vilket kommer att innebära att kostnaden för familjer går upp med tusentals kronor. Hur går detta ihop? Om alla ska få igenom sin lilla hjärtefråga kommer det att innebära drastiskt höjda avgifter, försämrad kvalitet i förskolan och neddragningar av personal. Det vore mycket intressant med ett klargörande från borgerligheten, den så kallade alliansen, i den här frågan under debatten.

Regeringen och samarbetspartierna har presenterat sin budget för 2005. Vi har också presenterat en gemensam förskoleproposition, så det råder ingen tvekan om vilken politik som vi står för.

Många satsningar är angelägna, men resurserna är begränsade, och vi tvingas alla till prioriteringar. För barn som växer upp i Sverige i dag fördelas möjligheterna ojämnt. Det är orättvist, och det är oacceptabelt. Alla barn har rätt till en trygg barndom, en god barnomsorg och en kärleksfull uppväxt. En god välfärd ska omfatta alla barn, och för oss socialdemokrater är det tydligt: Barnen och deras situation kommer först.

Anf. 119 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag ska beröra ministerns roll som ungdomsminister. Ministern har ju här i kammaren presenterat en ungdomsproposition, och denna ungdomsproposition är ju faktiskt utformad så att man efterfrågar 225 miljoner kronor som vi från riksdagens sida ska anslå till regeringen.

Min fråga är: Vad är det som de här 225 miljonerna kronor ska användas till mera direkt? Om nu målet är att åstadkomma varaktiga förändringar för ungdomarna i de segregerade områdena runtom i Sverige bör statsrådet här i kammaren kunna peka ut några av de strategiska genomförandesatsningar som tanken är att man ska använda pengarna till.

Anf. 120 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Herr talman! Jag noterar, även om Tobias Billström har ytterligare ett inlägg på sig, att han inte har svarat på frågan om barnskolor, vilket skulle vara mycket intressant i en utbildningspolitisk debatt.

Jag ska ändå ge ett kort svar på den fråga som Tobias Billström ställer. Resurser till skolor i segregerade områden föreslår regeringen att Myndigheten för skolutveckling ska fördela. Det handlar om pengar under två års tid, men det finns ingenting som säger att pengarna inte kommer att fortsätta fördelas till kommunerna. Det handlar om verksamhet som delvis har initierats genom storstadsprojekten, men eftersom det har varit en projektverksamhet finns det en del av de väldigt goda verksamheterna som riskerar att försvinna, och dem vill vi kunna säkra. Det handlar om att sprida de goda kunskaperna och det som finns inte minst i det Rosengård som tidigare beskrevs.

Myndigheten för skolutveckling har ännu inte fått besked om exakt hur de ska fördela pengarna, så därför kan jag inte föregå detta i debatten med Tobias Billström, men det handlar om storstadssatsningen och att sprida goda exempel.

Anf. 121 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag kan ju börja med att konstatera att vi naturligtvis lägger fram förslaget om barnskolan därför att vi tror på en annan modell för att hantera barnomsorgen än den sittande regeringen. Svårare än så är det inte. Vi har ett helt annat upplägg och ett helt annat koncept. Vad gäller våra borgerliga bröder och deras inställning till den här frågan är det ju som i alla samarbeten – det bör ju Lena Hallengren själv vara medveten om – att man kommer överens därför att man måste komma överens, för att citera Gösta Bohmans ord.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Förskola, skola och utbildning

Jag måste ändå konstatera att om man kommer med en begäran till riksdagen om nästan en kvarts miljard kronor bör man vara lite mer precis. Storstadsprojektet har ju fått underkänt i åtskilliga revisioner, inte minst av Riksdagens revisorer, som har pekat på mycket stora brister i storstadssatsningarna. Så är det det som pengarna ska gå till vill vi redan på ett så här tidigt stadium förklara att vi inte alls tycker att det är en bra idé.

Däremot vill jag nog höra om Lena Hallengren kan precisera det lite mer exakt. Det kunde ju i alla fall Mikael Damberg tidigare. Det är lite märkligt att statsrådet inte kan vara mer precis än sin kollega i det här avseendet.

Anf. 122 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Herr talman! Tobias Billström ställer samma fråga och ödar sin repliktid, trots att han redan har ställt frågan till Mikael Damberg. Det är mycket riktigt så att vi inte talar om exakt vad pengarna ska användas till, utan Myndigheten för skolutveckling ska fördela pengarna till goda projekt för att se till att storstadssatsningen kan kvarleva. När Tobias Billström ställs inför faktum att han ska fatta beslut om denna fråga kommer det att finnas direktiv till myndigheten om hur pengarna ska fördelas, så det behöver inte Tobias Billström känna någon som helst oro inför.

Anf. 123 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Det jag anser vara en av de viktigaste grunderna i barnomsorgen är en ökad valfrihet, ett ökat självbestämmande för oss som föräldrar och en större möjlighet att kombinera familjelivet och arbetslivet, vilket inte alltid är så lätt.

För att kunna stärka det har vi kommit med ett förslag om en etableringsfrihet inom förskolan. Det innebär i grunden, precis som med de fristående skolorna, att uppfyller man de krav som finns för en förskola ska man kunna starta den och kommunen är skyldig att ge bidrag till den förskolan. Tyvärr har regeringen hittills sagt att så här kan man inte göra, utan man vill fortsätta att rikta bidragen till den kommunala förskolan.

Nu kan man se i den proposition som Lena Hallengren har lagt fram att regeringen kan tänka sig en större valfrihet. Men det står egentligen inget konkret om just det, utan man säger att det ska finnas komplement men ingen riktig valfrihet. Kan Lena Hallengren tänka sig att gå vidare och se till att vi får en etableringsfrihet också vad gäller förskolan?

Anf. 124 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Herr talman! Jag är glad att Sofia Larsen har uppmärksammat skrivningarna om valfrihet. Jag skulle vilja säga att den verksamhet som i dag finns i den svenska förskolan präglas av både mångfald och valfrihet. Då talar jag om mångfald när det gäller pedagogik och driftsformer men också när det gäller verksamhetens inriktning.

Propositionen är tydlig och säger att alla ska ha rätt till förskola och att man ska sträva efter att också erbjuda familjedaghem till de föräldrar som så önskar. Det är *ett* led i att stärka valfriheten.

Redan i dag bedrivs 17 % av förskoleverksamheten i enskild regi. Det har inte på något sätt varit ett problem. Det har snarare varit ett väldigt

gott samarbete inom kommunerna för att försöka tillmötesgå förfrågningarna om att få starta egen förskola, dels därför att det har funnits ett behov av att bygga ut förskolan, dels därför att man har sett positivt på att enskilda förskolor startas. Jag har inte sett något behov och inte heller förstått att kommuner ser det som angeläget att ha en etableringsfrihet, utan än så länge fungerar detta samspel mellan enskilda och kommunala förskolor på ett mycket gott sätt.

Anf. 125 SOFIA LARSEN (c) replik:

Herr talman! Min ett och ett halvt-åriga dotter går i en kommunal förskola i Örebro kommun i en grupp med 21 barn. Personalen är fantastiskt bra. De gör ett otroligt jobb, samtidigt som man ser att deras arbetssituation inte är direkt hållbar.

I min kommun, Örebro kommun, finns det väldigt få alternativ till den kommunala omsorgen, mycket beroende på den socialdemokratiska makt som finns där som inte vill ha vare sig mer friskolor eller mer flexibilitet och valfrihet vad gäller förskolan, vilket har gjort att de få alternativ som finns har en kö som vi som föräldrar får stå i i flera år. Det gör att valfriheten blir väldigt knapp och att kvaliteten inte kan öka i den takt som den skulle kunna göra om vi hade en etableringsfrihet och en större valfrihet.

Lena Hallengren måste också inse att vi familjer ser väldigt olika ut och har olika behov. Vi som politiker måste då kunna fatta beslut som gör det möjligt för oss familjer att leva och utvecklas i arbetslivet och också i familjelivet.

Anf. 126 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Herr talman! När det gäller kommunalt självstyre är det något som vi alla brukar använda i alla tänkbara sammanhang. Jag tror i det här fallet att det är viktigt att kommunerna har en möjlighet att se till att också säkra en god kvalitet, därför att en etableringsfrihet medför ju inte per automatik en större mängd pengar och därmed möjlighet att öka personaltätheten och minska barngruppernas storlek.

Frågan om etableringsfrihet är en fråga som inte jag har någon ambition att försöka lyfta fram i dagsläget, utan jag menar att det nu fungerar väl.

När det gäller kvaliteten i förskolan är kommunernas och förskolornas utmaning snarare att se till att garantera en god kvalitet i samtliga verksamheter än att se till att sprida ut förskolan på ett antal driftsformer.

Anf. 127 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Som jag ser det är de största och allvarligaste problemen i förskolan de stora grupperna och bristen på utbildad personal. 15 % av barngrupperna i Sverige har fler än 20 barn. Hälften av personalen är inte utbildade förskollärare, och bara 12 % av dem som går på lärarhögskolorna vill bli förskollärare.

Då är frågan: Tror Lena Hallengren att de här förslagen räcker till? Jag tvivlar på att ens finansieringen räcker till. Som Lena Hallengren vet menar kommunerna att maxtaxan är underfinansierad med miljarder kronor. Det är därför som Folkpartiet försöker finansiera sina förslag,

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Förskola, skola och
utbildning*

bland annat genom en blygsam modifiering av taxan och genom att skjuta till ett par hundra miljoner i kvalitetspengar.

Räcker Lena Hallengrens resurser och pengar till att verkligen rätta till de här bristerna?

Anf. 128 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Herr talman! Som Ulf Nilsson mycket riktigt beskriver har det fördelats stora resurser från stat till kommun när det gäller förskolan i form av både maxtaxan i förskolan och reformen för föräldralediga och arbetslösa. Jag kan säga att jag är väldigt glad att vi har löst ut frågan om nya resurser med Kommunförbundet och att maxtaxan faktiskt är finansierad.

När det gäller kvaliteten skulle jag vilja säga att 6 000 fler anställda inte är något som jag hittills har hört de borgerliga partierna i kammaren säga vare sig bu eller bä om. Det vore intressant att höra hur man ser på en tioprocentig resursförstärkning, för med tio procents resursförstärkning ökar naturligtvis möjligheterna att också minska barngrupperna.

Jag hoppas och tror att kommunpolitikerna ser till samma behov – de finns dessutom ännu närmre verksamheterna – och att de faktiskt använder personalförstärkningen också till att minska barngruppernas storlek.

Jag delar Ulf Nilssons uppfattning och tycker som alla andra i kammaren som säger att vi har för stora barngrupper. Det är det som den här propositionen och nya pengar syftar till att förändra.

Anf. 129 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Kvar står väldigt många frågor, bland annat hur vi ska få unga människor att välja att bli förskollärare. Jag tittade på hur det ser ut på Malmö högskola. Där har antalet som säger att de vill bli det halverats på några år. Vilka insatser tänker Lena Hallengren göra för att höja känslan av status och värde i att bli förskollärare?

När det sedan gäller barngrupperna har vi i Folkpartiet naturligtvis en from förhoppning om och tror att det behövs någon form av nationella riktlinjer som pressar fram mindre barngrupper.

Anf. 130 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Herr talman! Låt mig säga att jag är rädd att nationella riktlinjer faktiskt inte bara ger ett tak för hur stora barngrupperna får vara, utan att taket snabbt omvandlas till ett golv, därför att så här stora barngrupper tillåts man ha. Det säger också att vi inte ska se till den enskilde individen och till barnens behov, utan då talar vi om att alla barn ska finnas i en grupp av en viss storlek i stället för att säga att i det här fallet, i det här området, på den här förskolan, på den här avdelningen måste barngruppen vara av den här storleken.

Det resurstillskott som regeringen nu ger när det gäller 6 000 fler barnskötare, förskollärare och andra vuxna i förskolan ska möjliggöra mindre barngrupper.

Hur får vi då fler att faktiskt arbeta som förskollärare? Ja, det handlar om propositionen som helhet, skulle jag vilja säga, att lyfta fram förskolan som en viktig verksamhet, visa att vi satsar pengar på förskolan, att vi tycker att det är en viktig verksamhet att arbeta i. Vi har ju tidigare under åren sett ett antal förskollärare utexamineras, och fortfarande utexamine-

ras det lärare för att arbeta i förskolan. Den senaste siffran är 1 400 som förväntas utexamineras i december 2004 – en siffra som stadigt ökar.

Jag ska avsluta med att säga att lärosätena har fått i uppdrag, och kommer att få det i kommande regleringsbrev, att ha en särskild ingång på sina lärarutbildningar alternativt ha en annan åtgärd som kan säkra det behov vi kommer att ha av förskollärare i framtiden.

Anf. 131 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Får jag först upplysa Lena Hallengren om att vi kristdemokrater finansierar det kommunala vårdnadsbidrag som vi föreslår ska införas. Vi anslår 1,5 miljarder i statsbudgeten, så för det finns det pengar. Så småningom skulle det betala sig självt, men det får vi vänta med tills vi har fått det genomfört.

Det är ju gulligt att Lena Hallengren träffar förskolebarn och låter dem berätta hur roligt det är att rita och måla. Det måste väl åtminstone ha varit tre-, fyra- eller fem-åringar, skulle jag tänka mig, som kunde komma och berätta om det. Det kan knappast ha varit tvååringar som kunnat berätta hur det känns att vara i en grupp med över 20 barn under långa dagar. Men jag kan berätta att barn redan i förskolan känner press och stress i dag. Om inte Lena Hallengren tror på det kan hon kontakta närmaste BUP-avdelning här i Stockholm och få det belagt.

För Socialdemokraterna är valfrihet att välja mellan förskola eller förskola. Familjedaghem, öppna förskolor, all annan typ av verksamhet behandlas oerhört styvmoderligt av den här regeringen. Och jag är bekymrad för att Lena Hallengren tycks ta så lätt på detta med gruppstorleken. Det är inte alls säkert att det hjälper med mer personal. Det kan vara ombyggnader och allt möjligt som behövs för att minska grupperna. Gör någonting på det området och lugna alla oroliga föräldrar!

Anf. 132 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Herr talman! Jag måste bemöta Inger Davidson som menar att man har finansierat sitt förslag om så kallat vårdnadsbidrag med 6 000 kr i månaden. För övrigt kan man lätt fundera på vem som har råd att leva på 6 000 kr i månaden. För vem är det en reell möjlighet?

Vi anslår 1,5 miljarder. Om bara alla de som i dag är hemma med sina barn skulle ta ut de här pengarna, vilket man kan anta, skulle det kosta 5 miljarder kronor. Så det är klart att det är kraftfullt underfinansierat. Det är också så att i samtliga de kommuner där man lägger fram detta förslag ställs detta mot förskoleverksamhet.

Att jämställa vårdnadsbidrag med förskoleverksamhet är för mig inte rimligt. Däremot är det fullt rimligt att vi för en diskussion här om socialförsäkring och föräldraförsäkring: Hur länge ska man kunna vara hemma med sina barn? Till vilken ersättning, till vilken nivå och under hur lång tid?

Jag tror att taken i föräldraförsäkringen är någonting som regeringen har sett som någonting väldigt angeläget. Det kommer också att kunna genomföras under mandatperioden, vilket inte bara jag och socialdemokrater utan väldigt många föräldralediga känner en stor glädje för.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Förskola, skola och utbildning

Anf. 133 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Det är så, Lena Hallengren, att varje förskoleplats kostar betydligt mer än den lilla summa som man skulle erbjuda de föräldrar som vill fortsätta att ta hand om sin ettåring när det är dags att lämna barnet på förskolan. Det är inte att ställa dessa mot varandra, utan det handlar om att man kanske skjuter upp med ett eller två år innan man begär att få den förskoleplats som man har rätt att få. Och där finns pengar. Det är inte att ställa dessa mot varandra. Det skulle också höja kvaliteten i förskolan, eftersom det skulle minska trycket på de viktiga småbarnsgrupperna om den möjligheten öppnades.

Det är inte i första hand jag som begär det här utan föräldrar i hittills 60 kommuner. De bara ökar. Varje dag får jag nya besked om att det kommer in nya kommuner med det här kravet. Så det är inga konstigheter.

Jag tror precis som Folkpartiet att det behövs nationella riktlinjer om vi ska få ned barngruppernas storlek, och jag vill höra om Lena Hallengren ändå inte skulle kunna fundera på det. Det behöver inte vara så exakt sagt, men nationella riktlinjer behövs.

Anf. 134 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Herr talman! Jag vill åter säga att ett tak för barngruppers storlek skulle innebära att vi snart också fick ett golv. Jag tror att man kommer att i än mindre grad se barns specifika och individuella behov om vi säger att man kan ha maximat si eller så många barn i en barngrupp.

Sedan vill jag säga att det är naivt att tro att 6 000 kr i månaden innebär en rejäl möjlighet för alla dem som man ställer frågan: Önskar du vara hemma några månader till med ditt lilla barn? Vem svarar inte ja på den frågan? Men är det en reell möjlighet, en reell förutsättning, att leva på 6 000 kr i månaden? Ja, för dem som redan i dag kan vara hemma utan att ens få 6 000 kr. Det är klart att det är ett tillskott i ekonomin, men det är ingen reell möjlighet eller förutsättning för vare sig ensamstående mammor eller låginkomsttagarfamiljer.

Den idén får vi anledning att diskutera ett flertal gånger, inte minst i den så kallade alliansen där det ska finnas både barnskolor och vårdnadsbidrag. Tak för barngrupper ska finnas enligt vissa partier. Det ska bli intressant att fortsätta den här debatten. Jag tror inte att vi ska införa nationella riktlinjer.

Anf. 135 LENNART KOLLMATS (fp):

Herr talman! Åhörare! I förra årets allmänpolitiska debatt fanns det tre förhandsanmälda talare till kulturdebatten, och det var tre borgerliga ledamöter. Inte en enda socialdemokrat fann det då värt att prata om kultur, och det var kanske symtomatiskt för kulturintresset från deras sida. Givetvis fanns inte heller någon minister på plats. I år är det bra mycket bättre. Det är nio ledamöter totalt som vill vara med och bland dem tre socialdemokrater. Det är lite kors i taket, visserligen ingen minister, men det kanske man inte ska begära av en tillförordnad minister. Däremot är jag rätt upprörd över statsministerns hantering av Kulturdepartementet, nämligen att i praktiken vakanthålla posten. Har statsmi-

nistern så få kompetenta kandidater till den posten att han ännu inte har hittat någon ersättare till Marita Ulvskog, eller finns efterträdaren bland talarna som kommer efter mig här i dag? Ja, inte vet jag, men jag tror inte att kulturen tjänar på den här hanteringen. Det är signaler om kulturintresset som oroar.

Herr talman! Någon har satt rubriken ”Kultur och tillväxt” på denna del av dagens debatt, och det är intressant, för i de senaste kulturdebatter och diskussioner jag varit med om har kultur och tillväxt alltid kommit upp. Kulturen har ett egenvärde men kan också vara en aktiv del i tillväxten, och är det på en hel del håll, inte minst ute i landet där många initiativ har kommit från kommuner, från regioner och inte via statliga direktiv eller pekpinnar. Det finns nu en regional och kommunal kultur-mognad som är oerhört glädjande.

Man kan se rubriker som ”Kultur för tillväxt i Sjuhärad”, ”Vara konserthus – det omöjliga initiativet”. Så har vi de mer kända festivalorterna som Hultsfred och Västervik. I Sjuhärad har man börjat diskutera att inrätta Biblioseum Tranemo. Man har fått 500 000 från Stiftelsen Framtidens kultur för att arbeta fram det. Biblioseum – vad är det nu? Jo, precis som det låter, ett bibliotek och ett museum som smält samman till något alldeles eget. Det finns inte där ännu, men kanske blir Tranemo först i världen med ett eget biblioseum. Det här handlar inte enbart om kulturturism, det ger också identitet och stolthet. Därför behövs många möjligheter till finansiering. Offentliga medel, javisst, men även där från olika sidor. Visst har vi Sveriges kulturråd, men fonder som Framtidens kultur behövs också, för man kan se med olika ögon. Då ska det inte vara personunioner, som det är i dag. Men privata insatser görs också ofta, och de ska stödjas, liksom frivilligt arbete. Det finns också ett engagemang från företagen.

Därför var det med stor besvikelse, ja, rentav med vemod, som vi nyligen kunde läsa regeringens förslag om att ingenting göra beträffande kultursponsring. Kultursponsringen var på väg upp för några år sedan men fick en knäck när det kom en dom som innebar att man drog ned avdragsmöjligheterna till 50 % i och med att det inte gick att klart härleda sponsringen via tydliga företagsloggor, jämfört med idrotten. Den goodwill som företaget kunde få skulle inte räknas på samma sätt som tydliga loggor på tröjor och byxor etcetera.

Nu kom det in motioner med anledning av förslaget – en gemensam borgerlig linje. Men om jag är rätt underrättad, och jag är rädd för att jag är det, går skatteutskottets majoritet på linjen att det inte ska ändras i lagstiftningen, utan kulturen kan se fram emot att fortsätta att vara mindre än liten i förhållande till idrotten när det gäller sponsring.

En reform som genomfördes under visst motstånd från förra kulturministern var bokmomssänkningen, och den har haft betydelse i form av fler sålda böcker. Det måste rimligen ha haft en positiv effekt på tillväxten genom att bokhandlarna ute i landet fått sålt fler böcker. Det är faktiskt så att cirka tio nya bokhandlar har etablerats de senaste åren. Det är fler nya författare som debuterar, och det är fler författare som i dag kan leva på sitt författarskap. Det här visar på hur en skattesänkning kan vara tillväxtskapande.

Kulturen är tillväxtfrämjande. Den skapar såväl ett mänskligt som ett socialt och ekonomiskt mervärde, men den behöver givetvis stöd. Om

man har 100 miljoner till reformer, hur kan man avsätta det till att ge gratis entré till 19 statliga museer, varav 15 placerade i Stockholm? De övriga är i Skokloster, Göteborg, Karlskrona och Linköping.

Nej, nu när regioner och kommuner visar stor kreativitet är det givetvis dit medlen ska gå. I Folkpartiets alternativbudget skickar vi ut ett antal miljoner ytterligare till regionerna och litar på att de använder dem på ett för kulturen och tillväxten framgångsrikt sätt.

Vi hade i går en givande offentlig utfrågning om filmen och om dess framtid i Sverige. Några små inblickar kom också i presentationen kring filmen som visade var i Sverige det produceras film i dag. Det är framför allt i Västra Götaland, Trollhättan, Luleå i Norrbotten och av Film i Skåne i Malmö.

Jag vill fråga Annika Nilsson eller Eva Arvidsson, som är i salen, om de tror att en socialdemokratisk kulturminister hade tagit initiativet till att förlägga hälften av svensk filmproduktion av i dag till Trollhättan? Vi måste inse vad det betyder för Trollhättan, inte minst i dag, med tanke på den diskussion som pågår där. Dessutom fick vi i går veta att förra året betittades svensk film av fler personer utomlands än i Sverige, vilket också visar på svensk kulturs exportframgångar. Det är uppenbart inte bara musiken som fungerar bra i det sammanhanget.

Anf. 136 KENT OLSSON (m):

Herr talman! Så decimerades den socialdemokratiska delen i debatten från tre till två deltagare. Men sådant är livet.

Kulturdepartementet har aviserat att en proposition om vidarebefordran av TV-program ska komma i december och att en skrivelse om arkiv ska komma i januari för riksdagsbehandling senare under riksmötet. Det är allt vi får från Kulturdepartementet för behandling under detta riksmöte.

I rättvisans namn ska jag säga att vi har fått en proposition om ungdomspolitik från Utbildningsdepartementet. Anders Carlberg på Fryshuset sammanfattade den och sade att den var snömos utan idéer, från 50-talet och helt utan verklighetsförankring.

Men i övrigt finns ingenting utom utredningar. Man utreder vissa frågor på det uppdragsarkeologiska området. En kommission tillsätts med anledning av marksänd digital TV. Man utreder jämställdhet inom scenkonsten. Man gör en översyn av lotterilagen, av inkomstbeskattningen, av idrottslig verksamhet, av utbildning av kontakttolkar och av orkesterverksamheten i Sverige.

Det är symptomatiskt för vad som sker i regeringen nu – ingenting mer än utredningar. Man föreslår fri entré till olika museer. Jag återkommer till det senare.

Kan det sägas tydligare? En trött kulturminister har avgått, och en mycket piggare verkar inte ha kommit. Han är inte ens så pigg eller intresserad att han deltar i årets debatt. Han borde ha mycket att lära genom att lyssna och delta i den här kulturdebatten. Vad är hans och regeringens intentioner? Ingen vet.

Här står vi moderater pigga och alerta. Tre moderater deltar i debatten. Vi föreslår mer pengar till operan i Göteborg och i Malmö. Vi föreslår mer pengar till de fria teatergrupperna. Detta ger fler jobb, och fler kommer att titta på teater. Vi föreslår tillsammans med några andra par-

tier bättre villkor för kulturarbetare, vilket också ger fler jobb, men framför allt ger det dem bättre bidrag. Vi föreslår också mer bidrag till kulturmiljöer. Vi utvecklar kulturen. Socialdemokraterna gör ingenting. Jo, de vill ha fri entré till museer. Så fort man talar med museifolk säger de: Detta är bra. Men tänk om vi fick pengar för det också.

De pengar som har avsatts är inte tillnärmelsevis så stora som behövs för detta. Detta innebär ytterligare försämringar för kulturen. Dessutom blir det en konkurrensbegränsning med tanke på de museer som inte kan göra på samma sätt. Detta är alltså en reform som egentligen inte är någon som helst reform. Och de människor som går på museer kanske går två eller tre gånger. Men inga nya grupper tillkommer.

De stora frågorna löser man inte. Jag kan läsa i pressmeddelande efter pressmeddelande hur förtvivlade Sveriges scenarbetare och kulturarbetare är. Man lägger ned Kulturnät Sverige utan någon som helst anledning. Och pensionsmiljoner saknas.

Jag ska citera från Göteborgs-Posten i måndags. Där stod följande:

”Göteborgsoperans pensionskostnader och sociala avgifter har ökat med tio miljoner. Det är pengar som inte finns, och om det inte kommer en lösning riskerar mellan 25 och 30 anställda att bli av med sina jobb.

I senaste budgetpropositionen anvisas en chockhöjning av pensionspremierna för statliga scenkonstinstitutioner. Det innebär en total ökning av pensionskostnaderna med sammanlagt cirka 70 miljoner kronor för de svenska scenkonstinstitutionerna. En summa som slår hårt mot kulturen i hela landet.”

Vi i utskottet har sagt att den här frågan måste lösas. Men ingen lösning finns. Visserligen ger man lite småpengar. Men detta är ett problem. Bortsett från att man inte har några idéer innebär detta också ytterligare bekymmer för statens scener och för de människor som arbetar där, för dansare och för sångare i första hand.

När vi talar om kulturen som ett tillväxtområde som ska ge fler jobb gäller det tydligen inte Socialdemokraterna. Med deras politik tror jag inte att det blir några fler jobb. Det blir ingen tillväxt inom kulturen. Men framför allt skulle jag vilja säga att vi saknar uppgifter om vad Socialdemokraterna vill genomföra på kulturens område. Ett parti som på 70- och 80-talen slogs för kulturen verkar i dag ha avsomnat totalt. Jag hoppas att Eva Arvidsson kan tala om för mig vad ni ämnar göra. Vi har gott om idéer. Vi är glada och villiga att ha kulturdebatter. Men, herr talman, vi måste ha några motståndare.

Anf. 137 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Herr talman! Jag hade precis som mina kolleger här sett fram emot att vi skulle ha en kulturminister här i dag. Men det är inte bara så att vi inte får välkomna kulturministern till kammaren, utan i dag har vi inte någon kulturminister i Sveriges regering. Det finns en biträdande sådan som vi har förstått är en tillfällig lösning. Jag hoppas att en kulturminister snart presenteras så att ett arbete som i dag saknas kommer i gång.

Jag kan konstatera att den tidigare kulturministern under de senaste fem åren inte har lagt fram en enda proposition inom kulturpolitikens område. Det har bara lagts fram en proposition inom ett delområde som handlar om medier. Det är en skandal, skulle jag vilja säga, i den här kammaren.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Kultur och tillväxt

Det har föreslagits en del förslag om reformer i budgetpropositionen varje år, men vi som har arbetat med dessa frågor vet att budgetpropositionen inte tillåter några större genomarbetningar inom ett speciellt område. På fem år har det alltså inte lagts fram en enda proposition.

Herr talman! Jag ska i dag hänvisa till ett känt talesätt: Människan lever inte av bröd allena. Modern forskning visar att det ligger mycket sanning i det. Vi människor kräver mer än materiella tillgångar för att leva ett gott liv och må bra psykiskt och fysiskt. Detta har man också upptäckt inom sjukvården. Man har blivit alltmer medveten om de immateriella värdenas betydelse för hälsan. Det är viktigt. Att kropp och själ hör ihop är numera erkänt även av professionen. Tillgång till kulturupplevelser gör att vi alla lever längre, mår bättre och tillfrisknar fortare. Detta anser vi kristdemokrater är en kunskap som vi ska ta fasta på, och kulturen måste ges ett större utrymme både när det gäller det allmänna folkhälsoarbetet och arbetet direkt inom vården och omsorgen.

Vad sägs då inom forskningen i dag som gör att vi vill satsa mer på kultur i vården och lyfta fram den kunskapen? Det har gjorts ganska få forskningsrapporter som rör kultur och hälsa. Men det finns ett entydigt resultat – kultur förbättrar hälsan. De studier som har gjorts visar på både minskade kroppsliga besvär hos personer som lider av kronisk smärta och förbättrad social funktion hos dementa men också ett minskat behov av medicinering bland äldre på äldreboenden. Dessutom finns det studier som har visat på en ökad livslängd hos personer som har tagit del av kulturella upplevelser. Även om man har räknat bort faktorer som rökning, sjukdomar och socialt nätverk kunde man se en ökad livslängd hos de personer som till exempel gick på museer, bio eller konserter.

En studie som jag tycker är särskilt intressant gjordes på ett äldreboende. Detta är något som kulturutskottet också har haft möjlighet att ta del av. En grupp äldre dementa kvinnor fick prata och diskutera kring olika konstverk flera gånger varje vecka. Efter bara en kortare tid kunde personalen notera lägre blodtryck, bättre sinnesstämning, ökade sociala aktiviteter och ökad kreativitet bland de kvinnor som ingick i studien.

Det som gör den här studien så intressant är att det även fanns en kontrollgrupp i samma äldreboende. Kvinnorna i den gruppen fick samtala med samma forskningsledare under lika lång tid men utan bilderna som metod. I stället samtalade man i kontrollgruppen om allmänna saker som sin hobby eller andra intressen.

I kontrollgruppen märktes en mycket liten förbättring av den allmänna hälsan. Av detta kunde man konstatera att det inte var enbart den ökade sociala kontakten och samtalen med forskningsledaren som gav resultat, utan också samtalet om och tittandet på konstverk gav bättre resultat och bättre hälsa.

För att kunna fortsätta med forskningen kring kultur i vården anser vi kristdemokrater att det är viktigt att vi som är förtroendevalda beslutsfattare efterfrågar forskningen men också att forskningen har tillräckliga resurser. Eftersom forskningsfältet är tvärvetenskapligt är det viktigt att frågan inte får falla mellan olika stolar utan att den uppmärksammas inom både den medicinska och den humanistiska forskningen.

Hur ska då detta ske – att vi pekar på och arbetar med kultur- och hälsofrågor? Som jag ser saken behövs det ett arbete på flera plan. På sjukhusen till exempel kan det handla om den nära kulturen såsom böcker,

konst och musik. Men det handlar också om att den yttre sjukhusmiljön uppvärderas och uppmärksammas. Det ska finnas möjlighet till högläsning exempelvis på sjukhusen. Det är något som jag tycker att man kan efterfråga, uppmärksamma och stödja.

Det finns också en del andra mer konkreta förslag som jag skulle vilja lyfta fram inom folkhälsoarbetet. Till exempel skulle företagare skattefritt kunna få sponsra sina anställda med kulturella upplevelser på samma sätt som man i dag kan göra när det gäller friskvård. På så sätt skulle kulturen nå ut till fler människor och också ingå som en viktig del i ett folkhälsoarbete.

Jag har i dag en fråga till Eva Arvidsson, som jag uppfattar representerar Socialdemokraterna. Jag vet att regeringen har haft en temadag kring kulturens betydelse för vårt hälsotillstånd, så jag undrar: Vad har hänt sedan den dagen i Regeringskansliet? Det har varit mycket tyst i frågan från regeringens sida. Min fråga riktas därför till Eva Arvidsson.

Anf. 138 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! I likhet med tidigare talare konstaterar jag att vi saknar den tillförordnade kulturministern här i dag. Det hade varit lämpligt att han var med eftersom han tidigare har varit samordningsminister. Just kultur och tillväxt är, tycker jag, intressant också från samordningssynpunkt.

Ordet ”kultur” betyder odling. Odling ger växt. Kultur ger tillväxt, och tillväxt är bra för Sverige.

Nationella folkhälsokommittén har konstaterat att ”deltagande i kulturlivet och god hälsa följs åt oberoende av tidigare kulturvanor”. Kulturen erbjuder en unik chans att bidra till växandet. Jag tänker då såväl på de enskilda individerna i samhället som får tillfällen till skapande, delaktighet och upplevelser som är bra för både kropp och själ, som på samhället där kulturen kan ge inspiration till social och ekonomisk förnyelse och expansion. Ja, samhället blir mer hållbart med kultur, och människorna mår bättre.

Därför är det god samhällsekonomi om alla svenskar får tillgång till kultur. Ett fåtal av Sveriges invånare kan besöka Moderna museet och se Meret Oppenheims konstverk. Men de flesta av oss har ett hembygdsmuseum eller en bygdegård i vår närhet. Jag menar att bygdegårdarna är en tillväxtfaktor. De är samlingspunkter där människor träffas, skapar tillsammans, samlar nya intryck och får nya erfarenheter – helt enkelt platser där man kan växa som människa.

Flera företag i vårt land har startats därför att det har funnits mötesplatser för samtal, och många kreativa byalag har bildats just i en bygdegård. Dessa byalag, som har kunnat vidareutveckla den egna bygden, söker EU-bidrag för landsbygdsutveckling och satsar på kulturturism.

Centerpartiet vill ge extra pengar till landets samlingslokaler. Vi vill att landets kulturarrangörer ska få mera stöd, inte att huvuddelen av pengarna ska stanna i storstäderna.

Fru talman! Kulturen svarar för 2 ½ % av den svenska bruttonationalprodukten. Det låter kanske inte så mycket, men i pengar blir det 55 miljarder kronor; då låter det genast mer.

Kulturen är även en sektor som växer snabbt. Den har på sina håll fått ett nytt namn. Ibland kallas den för upplevelseindustrin. Ja, kulturen

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Kultur och tillväxt

håller på att få en naturlig plats i näringslivet. Detta kan ibland medföra en viss vända för kulturens företrädare. Det kan finnas en rädsla för kommersialisering och en spärr mot kreativitet och fritt skapande. Därför behövs det en öppenhet från både näringsliv och kulturarbetare. Det behövs en större förståelse för varandras vanor och ovanor.

Det är inte svårt att finna bra exempel på samarbete mellan kultur, kommuner, stat och näringsliv. Vi har, som tidigare nämnts här, Film i Väst som samordnar filmindustrin kring Trollhättan. Många filmer spelas in där och uppmärksammas också på guldbaggegalorna. Film i Skåne har inspelningar i Ystadstrakten. Just nu spelas Wallanderfilmer in där.

Nästan alla län håller på att upptäcka kulturen som tillväxtfaktor. Det visar en tidningsnotis i tidningen Kommun-Aktuellt. 15 län betonar kulturens roll i livsmiljön. Nio län behandlar kulturen som en näringsgren bland många. Här finns flera infallsvinklar: kulturen som profileringsredskap, kulturen som marknadsförare, kulturen som kontaktskapare och kulturen som främjare av kreativ livsmiljö.

Kulturella satsningar kan ge självkänsla, framtidstro och optimism på orter som annars hotas av utflyttning. Kultur gör människor skapande, företagsamma och beredda på förändringar. Kulturen öppnar framtidsvägar.

Slutligen vill jag ge några exempel på kultur och tillväxt. Älgsafari i Västra Torup innebär ett samarbete mellan bygdens konstnärer, företag, byalag, skola och boende med *bed and breakfast*. Det gäller också Sweden Rock Festival i Norge i västra Blekinge.

Fru talman! En politik som värnar tillväxten tar till vara de möjligheter som ett rikt kulturliv ger. Ett bevingat uttryck är att man måste odla sin trädgård – *il faut cultiver son jardin* på originalspråket franska. Men odlaren kan behöva hjälp av näringen, och i retur kommer det som ger tillväxt över hela landet.

Kultur och tillväxt hör intimt samman och är bra för Sverige.

Anf. 139 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Det är lite frustrerande. Det är nämligen så mycket man skulle vilja tala om, men kulturfrågorna spretar åt olika håll och går dessutom in på olika utskotts ansvarsområden. Det gäller till exempel de vansinniga konsekvenserna av att musiker, skådespelare och dansare nu måste skatta för övernattnings- och reseersättningar när de uppträder på andra orter än där de bor.

När föreställningar ska sättas upp ute i landet är det ofta nödvändigt att kontraktera musiker, skådespelare och dansare från andra håll. Tidigare har institutionerna eller andra arrangörer stått för övernattnings- och resekostnaderna. Dessa pengar har inte setts som skattepliktiga. Inte heller har man behövt betala arbetsgivaravgift.

Till exempel behöver inte en snickare från Uddevalla som anlitas för ett jobb i Kungälv skatta för motsvarande ersättning därför att det då räknas som tjänsteresa. Men en frilansande musiker måste skatta. Vad är det för tillväxt?

Svensk scenkonst, som representerar de statsunderstödda institutionerna, får en mycket besvärlig sits. Men det är inget mot hur det här slår mot de fria grupperna. Fråga Teatercentrum. Fråga Danscentrum. Där undrar man om det över huvud taget blir möjligt att engagera frilansande

grupper till föreställningar på olika håll i landet. Kommer det att gynna tillväxten i landet? Nej, knappast.

Den juridiska vägen är stängd, för Regeringsrätten tänker inte pröva den här frågan. Nu återstår att se om det finns någon politisk vilja. Jag hoppas att Eva Arvidsson eller någon annan i Socialdemokraterna tar upp detta. Finns den politiska viljan att se över det här?

En annan viktig kultur- och tillväxtfråga är situationen för hantverkarna, som vi har pratat om i kammaren tidigare. Man anar lite ljus i tunneln, men det är för lite och för sent. Risken är stor att de kulturambitioner som finns hos Riksantikvarieämbetet, hos museerna och hos politikerna bara blir en förhoppning eftersom det inte kommer att finnas tillräckligt med hantverkare som kommer att kunna bevara vårt kulturarv. Det händer lite, visst gör det det. Stockholms hantverksförening har lyckats få Utbildningsdepartementet att vakna, men hittills har man mest fått glädja sig åt att Länsarbetsnämnden stöttat utbildning av låssmeder och glasmästare i liten skala. Om bara några år fattas det 100 000 hantverkare eftersom många snart går i pension. Det är bråttom!

Fru talman! Jag ska också säga några ord om ungdomsfrågorna. Min kollega Kent Olsson talade om Anders Carlberg, som hade varit på besök i utskottet med anledning av den ungdomspolitiska propositionen. Han var inte överdrivet imponerad av innehållet i den, och det är inte vi moderater heller. Men vi återkommer till det senare i höst, när den propositionen ska diskuteras.

Vad Anders Carlberg ofta talar om är frånvaron av vuxna. Det gör för övrigt även Carl Hamilton i sin bok *Det infantila samhället*. Nu är inte närvarande vuxna någotonting som man kan kommendera fram på politisk väg. Det hör till det civila samhället. Men det är oroande att se hur övergivna många unga faktiskt är. I så måtto kan också politikerna göra en insats genom att stötta det frivilligarbete som sker.

I fredags var jag ute med en grupp nattvandrande föräldrar. De är uttålliga, men de är få. Vi som föräldravandrar kan gång efter annan konstatera att om man går fram till några ungdomar som sitter och dricker öl i en park eller står i en klunga vid korvkiosken konstaterar de, innan man hunnit säga mer än hej: "Ah, ni är nattvandrande föräldrar, eller hur?" "Ja, hur vet du det?" frågar man. "Inga andra vuxna skulle komma fram och prata", konstaterar de.

Många vuxna är faktiskt rädda för ungdomar, och då har det gått riktigt långt. I medierna beskrivs också unga ofta som problem. De röker för mycket, de dricker för mycket och de rör sig för lite. Dessutom röstar de inte i den utsträckning som de borde.

Men i själva verket är det ju tvärtom. Unga har oerhört mycket kraft, vilja och nyfikenhet, även de – och kanske framför allt de – som ofta kallas för värstingar. Men vad unga människor ofta saknar är kontakter med vanliga, vettiga vuxna, och inte i första hand med dem som är anställda för att möta unga människor utan dem som gör det av eget intresse utan att få betalt för det. Därför är det arbete som utförs inom frivilligsektorn oerhört viktigt.

Från borgerligt håll har vi lämnat in en fyrpartimotion om nationell finansiering av Volontärbyrån, som är intressant inte minst av det skälet att många som anmäler sig till byrån faktiskt är unga. Sedan starten för knappt två år sedan i Stockholm har man förmedlat mer än 3 300 volon-

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Kultur och tillväxt

tärkontakter till över 300 frivilligorganisationer. 60 % av dem som anmält sig som volontärer är mellan 18 och 35 år. Jag hoppas också att det kan bli ett stöd från Socialdemokraternas sida för den motionen när den kommer upp.

Nu finns som sagt möjlighet att bygga ut den verksamheten i hela landet. Varför då det här ökande intresset för volontärarbete bland unga? Många säger att de vill ta ett personligt ansvar och att de mår bra av att vara behövda. Det finns mycket att lära av frivilligrörelsen, och det skulle vara till stor hjälp om lagen ändrades så att det blev möjligt att dra av i deklarationen för gåvor till frivilligorganisationer och kultur. Det skulle gynna tillväxten i hela landet.

Anf. 140 EVA ARVIDSSON (s):

Fru talman! Många lyfter fram kulturen som viktig för tillväxten men säger att vi inte ska glömma bort att kulturen har ett egenvärde. Jag skulle vilja uttrycka mig så här: Det är för att kulturen *har* ett egenvärde som den kan vara en tillväxtfaktor, ett verktyg i demokratiprocessen och främja hälsan. Det är egenvärdet som är potentialen för delaktighet, demokrati och hälsa och som ger tillväxt och därmed en gemensam välfärd.

Vad menar vi då med "kulturens egenvärde"? Jag menar att ett samhälle utan kultur inte skulle överleva. Vi kan inte tänka oss ett samhälle utan konst och kultur. Men vi behöver ett vidgat konst- och kulturbegrepp och ett vidgat hälsobegrepp för att kunna ta till vara konsten och kulturen på rätt sätt, för att vidga arenan.

Institutet för tillväxtpolitiska studier skriver så här: "Tillväxt och utveckling drivs av förändring. I en värld som präglas av konkurrens, globala nätverk och sekunds snabb kunskapsspridning blir förmågan att hantera och nyttja förändringskraften helt avgörande. Innovationerna har ändrat karaktär och betydelse, de finns överallt och är inte begränsade till teknisk utveckling."

Konsten och kulturen, genom konstnärerna, kan få oss att tänka i andra banor, att tänka nytt, att lösa problem på ett annat sätt. Den kan skapa kraft att möta förändringar. I betänkandet *Mål för folkhälsan*, som riksdagen fattade beslut om i april 2003, finns kulturen med som hälsofrämjande faktor. Att främja kulturutbud och konstnärliga upplevelser förutsätter samarbete över sektors- och yrkesgränser och ett nytänkande när det gäller att använda gemensamma resurser. Det handlar om att inspirera till lärande. Kreativitet handlar om att tänka alternativt, i flera dimensioner och med olika perspektiv. Då behövs det otraditionella metoder och lärprocesser.

Fru talman! Demokrati är fortfarande den centrala punkten när det gäller kultur i arbetslivet. Men att deltagande i kulturella aktiviteter också är bra för hälsan väger allt tyngre. Enligt Folkhälsokommitténs slutbetänkande åtföljs deltagande i kulturlivet av god hälsa inom alla socialgrupper men särskilt bland korttidsutbildade.

Vi har trott att teknik och medicin skulle skapa välfärd. Men vårt välbefinnande har inte ökat. Det är bara att titta på ohälsotalen. Det saknas helt tydligt någonting för att vi ska få balans i våra liv. Samtidigt har vi en stor outnyttjad resurs: konstnärer som kreatörer på arbetsplatser, i företag och i offentlig sektor. I budgetpropositionen för år 2005 under-

stryks också behovet av att utveckla denna kreativa kraft inom nya områden.

Statens kulturråd har i regleringsbrevet för 2005 givits i uppdrag att identifiera sin roll inom folkhälsoområdet samt att utarbeta en rapport som särskiljer hälsans viktigaste bestämningsfaktorer. Statens kulturråd ingår också i den av regeringen inrättade nationella ledningsgruppen, där myndigheter och organisationer som spelar en viktig roll för folkhälsans utveckling ingår. Det var lite svar på din fråga, Gunilla Tjernberg.

Den 4 mars i år hade vi en forskningsdag i riksdagen. Kulturutskottet hade bjudit in ett antal forskare för att tala på temat kultur och hälsa. Utskottet fick ta del av olika forskningsresultat, precis som Gunilla Tjernberg har sagt här, som mycket klart visade på sambandet mellan kultur och hälsa. Det var en mycket intressant och givande dag. Gunilla tog ett av de, som jag också tycker, bästa exemplen. I den här gruppen som fick prata om konst var det inte ens flera gånger i veckan utan det var *en* timme i veckan i fyra månader som gav det resultat som nämndes tidigare.

Det pågår också flera kulturprojekt runtom i landet, inte minst i mitt eget län Stockholm. Stockholms läns landsting har haft och har flera kulturprojekt i vården. Flera av länets kommuner står i startgroparna för att delta i projektet Konst och hälsa: Kultur i arbetslivet. Det finns inte tid att i dag gå in på de olika projekten, men vi får säkert anledning att diskutera dem vid ett senare tillfälle.

Det behövs mer forskning på området. Regeringen har också uppdragit åt Statens folkhälsoinstitut att kartlägga pågående forskning inom folkhälsoområdet och utarbeta en rapport för att urskilja folkhälsans viktigaste faktorer. Den kartläggningen beräknas vara klar i början av 2005.

Fru talman! Kan vi lösa problemen med ohälsan, öka sysselsättningen, skapa tillväxt och därmed välfärd genom att lyfta fram konsten och kulturen i vardagen då är mycket vunnet. Med socioekonomiska bokslut skulle vi kunna visa med siffror vilken betydelse kulturen har för både hälsan och tillväxten.

När det gäller många av de frågor som kommit upp i dag skulle jag vilja säga att vi har anledning att återkomma till dem i vår budgetbehandling och i budgetdebatten senare i höst.

Anf. 141 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Fru talman! Det är inte så lätt när bara två socialdemokrater deltar i debatten i stället för de tänkta tre. Jag har dock en fråga som jag gärna skulle se att Eva Arvidsson svarade på.

Många konstnärer är egenföretagare. Då är det viktigt att reglerna inte är så komplicerade att de blir till en belastning. Det gäller givetvis alla företagare, men jag tror att det hos myndigheter som handlägger frågor om företagande finns en bristande kunskap om, och även förståelse för, konstnärernas olika villkor i jämförelse med andra ensamföretagare.

Det var ett bra initiativ regeringen tog till att förstärka Konstnärsnämnden, som ska få kompetens i stöd och rådgivning beträffande trygghetssystemen. Jag skulle vilja fråga Eva Arvidsson om hon kan tänka sig att utvidga det uppdraget till att också gälla stöd och rådgivning i att vara ensamföretagare eller egenföretagare. Jag tror att det skulle gynna konst-

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Kultur och tillväxt

närerna ännu mer än att bara få undervisning och stöd i trygghetssystemen.

Anf. 142 EVA ARVIDSSON (s) replik:

Fru talman! I Forsmans utredning om konstnärers villkor visar det sig att det stora problemet inte är lagar och regler utan tillämpningen av dem. Det är beklämmande att så är fallet runtom i landet.

När det gäller det som Lennart Kollmats tar upp om att man ska kunna få hjälp och rådgivning i att vara företagare vill jag säga att så sker i stor omfattning på AF Kultur, som finns i fem regioner i Sverige, nämligen Stockholm, Malmö, Göteborg, Umeå och Örebro. Där ger man den rådgivningen.

Anf. 143 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Fru talman! Det är möjligt, men utredningen pekar på att det just är tillämpningen som är bekymmersam när det gäller myndigheter. Dessa förstår inte riktigt de villkor som konstnärer jobbar under. Det var därför jag ville fråga om detta när det gällde Konstnärsnämnden.

Jag har en annan fråga som gäller pris- och löneomräkningen, PLO som det så vackert kallas. När man tittar i budgeten ser man att vissa museer fått minus, vilket är en ganska egendomlig historia. När jag försökte forska i det visade det sig att vi har ett hyressättningssystem – vilket jag väl visste sedan tidigare – som gör att vissa museer fått en negativ pris- och löneomräkning utan att hyrorna sänkts. Jag tror att tre museer råkade ut för detta.

Därför undrar jag om Eva Arvidsson anser att det är ett rimligt system när man går efter något slags marknadshyresprincip där hyrorna kanske sjunkit och därför sänker anslaget till museet. Däremot har hyran i sig inte sänkts utan endast anslaget från regeringen.

Anf. 144 EVA ARVIDSSON (s) replik:

Fru talman! Först vill jag knyta an till Konstnärsnämnden igen. De ytterligare 2 miljoner som Konstnärsnämnden fått för att följa konstnärernas villkor kommer självfallet att användas till det. Man får pengarna nu och ska alltså precis sätta i gång det arbetet. Vi får väl följa det noga.

När det gäller PLO får vi all anledning att återkomma till den frågan i vår budgetbehandling. Det finns anledning att diskutera detta.

Anf. 145 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Eva Arvidsson i sitt anförande talade om ett vidgat kulturbegrepp. Jag undrar om man kan tolka det så att kulturen ska komma hela landet till del eller om man fortfarande kommer att ta fram sin paradfråga om gratis inträde på museerna i Stockholm. Det är en reform som visserligen lockat fler besökare, men jag tror inte att det kommit så många ovana nya besökare.

Det jag skulle önska är en politik som mer riktar sig till hela landet.

Anf. 146 EVA ARVIDSSON (s) replik:

Fru talman! När jag säger vidgat kulturbegrepp tänker jag inte på fritt inträde utan på hur vi betraktar kulturen, hur viktig kulturen är. Det var

det som jag också tog upp i mitt anförande. Det är viktigt att man vidgar begreppet och ser på vilka sätt man kan ta till vara den kraft som kulturen har och att man förstår att den har betydelse för inläring, för hälsa, för delaktighet. Där kan väl fritt inträde komma in.

I dag tänker inte alla så. Nu har dock debatten satt i gång med Konst och hälsa och många andra projekt som växer ute i landet. Det sker alltså en attitydförändring. Det jag menar med vidgat kulturbegrepp är att man ska kunna se kulturen i ett helhetsperspektiv.

Anf. 147 LARS-IVAR ERICSON (c) replik:

Fru talman! Då får vi hoppas att i fortsättningen också länsteatrar, läns museer och de fria grupperna kommer att uppmärksammas mera. Jag tror att där finns en inneboende kraft som verkligen behöver släppas fram. Från Centerpartiets sida har vi alltid tyckt att det varit viktigt att stödja hela landet och hoppas att också regeringen tycker det.

Anf. 148 EVA ARVIDSSON (s) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med om det, och jag hoppas att kulturen kommer in mer i skolan, barnomsorgen, äldreomsorgen, företagen. Och då gäller det all kultur.

Anf. 149 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! I mitt inledningsanförande ställde jag frågan: Vad vill socialdemokrater med kulturen? Jag vet att det inte är lätt för Eva Arvidsson att komma in så här, men det skulle ändå vara intressant att få veta vilka planer ni har för framtiden mer än att ha fritt inträde. I samband med detta undrar jag också: Hur tänker ni kompensera de museer som säger att pengarna inte räcker till?

En annan fråga är: Kommer Kulturnät Sverige att försvinna, som det står i budgeten? I dag fick jag ett brev från människor i Tyskland som saknar Kulturnät Sverige.

En tredje fråga är: Vilket råd har Eva Arvidsson att ge till alla de institutioner som nu ser pensionsbekymret, det vill säga när blir frågan löst? Jag vet inte om Eva Arvidsson hinner svara på allt. Om inte, får jag återkomma.

Anf. 150 EVA ARVIDSSON (s) replik:

Fru talman! Det är klart att vi vill mer med kulturen än fritt inträde på de statliga museerna. En del har jag tagit upp i dag i debatten. Vi återkommer också till detta. Vi kommer att ha en budgetdiskussion där det tydligt syns vad vi vill lägga pengar på och vad Moderaterna vill lägga pengar på.

Kent Olsson sade tidigare i talarstolen att man ville lägga mer pengar på kulturarbetarna, men i er budgetmotion föreslår ni bland annat neddragningar av stödet till konstnärerna med 50 miljoner under åren 2005–2007.

När det gäller fråga två om Kulturnät Sverige hoppas jag att vi får ordning på det eftersom det verkligen behövs en sådan webbplats. Vi får väl se hur den kommer att utvecklas.

Beträffande pensionerna ...

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Kultur och tillväxt

Anf. 151 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! Kan man tyda det som Eva Arvidsson säger så att hon kommer att arbeta för att Kulturnät Sverige ska vara kvar?

Sedan ska inte jag svara på frågor, men vi talar om att kulturarbetarnas villkor ska förbättras, att de ska få fler arbetstillfällen. Det är samma diskussion som fördes i förmiddags mellan partiledarna. För oss är det viktigt att det blir fler arbetstillfällen.

När det gäller pensionsfrågan, ytterligare en gång, undrar jag: När räknar Eva Arvidsson med att den ska vara löst?

Det är stora bekymmer i dag för alla våra teatrar. Jag påpekade tidigare att kostnaden ligger på 50–70 miljoner. Det innebär att teatrarna får säga upp människor. När räknar Eva Arvidsson att denna fråga ska vara löst? Det stod faktiskt i Socialdemokraternas valbroschyr inför valet.

Anf. 152 EVA ARVIDSSON (s) replik:

Fru talman! Det frågades om jag ska arbeta för att Kulturnät Sverige ska vara kvar. Vi måste ha någonting sådant. Hur det kommer att se ut framöver återstår att se när jag har satt mig in mer i den frågan.

Det jag talar om är fler arbetstillfällen för konstnärer. Jag kan se att det finns en potential. Det finns en marknad och en utökad arena för konstnärerna. Det är som kreatörer på arbetsplatserna, som jag tog upp.

Om konstnärerna kommer ut och jobbar på arbetsplatserna med människor i vardagen kommer de också in i trygghetssystemen. Därmed kan de ta del av dem. I dag står de allra flesta utanför trygghetssystemen.

När det gäller pensioner kan jag inte säga när det blir löst. Min förhoppning är att det snart ska vara löst. Det är en oerhört viktig fråga.

Anf. 153 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Det kan inte vara enkelt för Eva Arvidsson att försvara kulturpolitiken i dag med fem år bakom sig där inte en enda kulturpolitisk proposition har lagts fram förutom budgetpropositionen. Det är ingen avundsvärd situation.

Fru talman! Jag ska gå till min fråga. Det är alldeles klart att kulturen måste få en roll inom folkhälsoarbetet. Jag fick ett svar från Eva Arvidsson. Den fråga jag ställde var: Vad har hänt i regeringen? Jag menar att det inte duger att ha önskningar, säga vackra ord och lägga fram rapporter. Det räcker inte långt.

Jag har en konkret fråga. I dag kan företag få sponsra sina anställda med friskvård. Det ses ur ett folkhälsoperspektiv. Vi menar att den möjligheten även ska finnas för kulturella upplevelser. Hur ser Eva Arvidsson på det?

Anf. 154 EVA ARVIDSSON (s) replik:

Fru talman! Det står om just den här frågan i *Dagordning för kultur 2003–2006*. Jag tycker att det är en alldeles utmärkt idé att man ska kunna göra på det sättet. Sedan kanske det är svårt med avgränsningarna och vad som ska räknas in och inte räknas in. En analys av frågan kommer alldeles säkert att resultera i slutsatsen att kultur bör jämföras med motion. Det är i varje fall min förhoppning.

Anf. 155 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret, Eva Arvidsson. Jag uppfattar det som att vi kommer att få stöd för det förslag som vi nu kommer att driva framöver. Vi har gjort det tidigare och fått avslag. Men nu är det en ändring på gång.

Jag tror att vi är helt överens om varför den här möjligheten finns i dag för motionsaktiviteter och friskvård. Det ses ur ett folkhälsoperspektiv.

Vi vet i dag att kulturen har stor betydelse för vår folkhälsa. Om man menar det från regeringens och Socialdemokraternas sida, och står för det, är en rimlig konsekvens att det ska gälla även kulturaktiviteter. Det ska finnas möjlighet att göra avdrag för detta.

Jag utgår från att vi får stöd framöver för det förslag som kommer från Kristdemokraterna.

Anf. 156 EVA ARVIDSSON (s) replik:

Fru talman! Det står i Kulturdepartementets *Dagordning för kultur 2003–2006* att det är en fråga som man vill analysera för att kunna jämföra kultur med motion. Det är klart att vi står bakom det.

Anf. 157 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja återkomma till det jag var inne på när jag själv var uppe i talarstolen. Det handlar om inkomstskattelagens regler för musiker, dansare och skådespelare.

Kammarrättens dom står nu fast, och man tar inte upp det i Regeringsrätten för att se över det. Det innebär att institutioner och fria grupper nu måste skatta och betala arbetsgivaravgifter för rese- och kostnadsersättningar, vilket man inte har behövt tidigare. Det kommer att innebära att många uppsättningar inte kommer att kunna äga rum runt om i landet.

Jag förstår att Eva Arvidsson inte kan svara ja eller nej. Men jag skulle vilja veta: Finns det en politisk vilja hos Eva Arvidsson och kollegerna i kulturutskottet att driva frågan upp till regeringen? Nu är uppenbarligen den juridiska vägen stängd.

Anf. 158 EVA ARVIDSSON (s) replik:

Fru talman! Jag är medveten om det problemet. Frågan ligger hos skatteutskottet. Eftersom det är en obalans i det hoppas jag att man ska kunna rätta till det.

Anf. 159 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Fru talman! Då hoppas jag på Eva Arvidsson, och det gör inte bara jag utan också alla de som är aktiva inom kulturområdet.

Anf. 160 ANNA LINDGREN (m):

Fru talman! Att kulturen är viktig och har en viktig roll i samhället har väldigt många nämnt här. Det är ingen som förnekar det. Man har under de senaste åren alltmer kommit underfund om kulturens roll som tillväxtfaktor. Jag tänkte ta upp lite grann om turismen. Det visar hur viktig kulturen är.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Kultur och tillväxt

Människor reser runtom i landet och firar midsommar i Dalarna. De åker till Glasriket i Småland för att se hur det världsberömda svenska glaset blåses eller åker och tittar på de 13 svenska världsarv som finns som är utnämnda av Unesco. Det är alltifrån Lappporten till Ölands alvar.

Människor åker och besöker de nationella museerna och läns museerna, och hembygdsmuseerna har också nämnts här, för att ta del av och lära sig mer om vårt kulturarv. De besöker konstutställningar, går på konserter och deltar i rock-, jazz- och folkmusikfestivaler. De går på bio, opera, teater, musikaler och folklustspel.

Listan kan bli hur lång som helst. Runtom i Sverige händer det hela tiden saker. Överallt finns också många små företag som ordnar service och anordningar för att ta emot gästerna. Kulturen ger kort sagt många arbetstillfällen. Med en annan småföretagarpolitik skulle än fler kunna få arbete.

Den så kallade Småföretagsdelegationen lade för några år sedan fram många förslag till hur man skulle kunna göra förbättringar och förenklingar för företagare beträffande bland annat skatter, byråkrati och krångliga regler. Många av de förslagen är ännu inte genomförda.

Alla de som professionellt ägnar sig åt kultur har det svårare. Det gäller de som sjunger, spelar, målar, spelar teater, ja, alla de eldsjälar och konstnärer som ger oss allt det som alla vi kulturkonsumenter får njuta av. Det har också omvittnats här.

Genom att göra förändringar i kulturskaparnas villkor skulle mycket mer kunna göras. I dag finns så många hinder som gör att skaparkraften ofta går åt till att på olika sätt försöka skrapa ihop pengar genom projekt och bidrag av olika slag.

Vi moderater har många olika förslag på hur man skulle kunna öka möjligheterna för konstnärerna att kunna få leva på sitt konstnärskap. Även om många av dem inte vill se sig som småföretagare är det ändå samma regler som styr företagare som också styr konstnärerna. Som jag nämnde tidigare finns det förenklingar att göra i systemet.

I dag är det möjligt för företag som sponsrar idrott att göra avdrag för sponsringen. Men det är förbjudet för den som vill stödja en konsert eller en konstutställning. Några avdrag för sponsring av kultur är inte möjliga. Det tycker vi moderater är fel. Det är vi överens om med övriga borgerliga partier i kulturutskottet.

Vi har svårt att se skillnaden i att stödja idrottsarrangemang och att stödja kulturarrangemang. Därför borde även kultursponsring kunna införas.

Fru talman! I dag är inte heller inköp av konstföremål avdragsgilla för företag. Om man inreder ett nytt kontor får man göra avdrag för inramade planscher som man köper på Ikea men inte för inköp av riktig konst. Det vill vi ändra på. Företag behöver få full avdragsrätt för inköp av konst och för konstnärliga utsmyckningar.

Om man jobbar i offentlig sektor möts man av konst överallt. Det sker genom att kommuner, stat och landsting köper in konst för utsmyckning. Man kan bara titta sig omkring här i riksdagen och se vilken fantastisk miljö vi har. Det finns vacker konst i vartenda rum. Varför ska inte de som arbetar i den privata sektorn också få möjligheten att arbeta i en miljö med vacker konst?

För konstnärerna skulle det innebära att de skulle få större avsättning för sina verk och tjäna mer pengar på sitt konstnärskap. Vår strävan är att underlätta för konstnärer så att de ska kunna leva på sin konst. Vi har i vår motion *Förbättring av kulturskaparnas möjligheter* ett stort antal förslag på hur man ska underlätta för konstnärerna att ägna sig åt sitt konstnärskap.

Anf. 161 PAAVO VALLIUS (s):

Fru talman! Jag ska beröra dagens ämne *Kultur och tillväxt* och titta på vad som har hänt under de senaste åren när det gäller detta. Det finns goda exempel regionalt ute i landet.

Det finns några exempel som jag har blivit mycket imponerad av vid mina besök i Göteborg. Kommunen har utvecklats kraftigt, och för första gången hade Göteborg förra året fler hotellnätter än Stockholm. Det innebär naturligtvis att man besöker de olika kulturinstitutioner som finns i Göteborg. Detta har tillkommit i ett samarbete mellan kommunen, regionen och även staten. Där har man gemensamt utvecklat kulturen i regionen.

Ett annat exempel är min hemstad Västerås. En enig kommunfullmäktigeförsamling beslutade att bygga ett konserthus. Man kom mycket snabbt fram till att man skulle göra detta, och för en rimligt billig penning fick man ett konserthus som hela Västerås befolkning tog till sig. Efter de två år som konserthuset har varit i gång kan man konstatera att det verkligen har vitaliserat Västerås musikliv. Men man kan också säga att hela Västerås kulturliv har vitaliserats och därigenom också bidragit till tillväxten i staden under de här åren.

Det är viktigt att konstatera att man just genom att ha samsyn i kulturen och göra saker och ting gemensamt når goda resultat lokalt. Därför är det också viktigt att man ser kulturpolitiken som en helhet – regionalt, kommunalt och statligt.

En annan fråga som jag inte tycker berörs alls i debatten gäller den en och en halv miljon människor som bor i Sverige och som har en annan bakgrund än svensk. Det finns invandrare, det finns nationella minoriteter och många andra kulturer i landet. När man lyssnade på debatten i går om filmen hörde man att frågan om nationella minoriteter ställdes. Svaret som kom gällde invandrare. Man kan konstatera att det blir svårt att kunna förstå och förbättra till exempel film för nationella minoriteter när man inte ens begriper begreppen och vad det är för skillnad mellan invandrare och nationella minoriteter. Man kan också konstatera att det kanske inte har gjorts så mycket.

Kulturutskottet har besökt Botkyrka kommun. Där kunde vi till vår glädje se att en kommun som har 56 % invånare med annan etnisk bakgrund än svensk verkligen har gått in och arbetat med mångkulturen. Cirkus Cirkör är ett bra exempel på det, och det finns också ett mångkulturellt centrum i Botkyrka. Man kan konstatera att Botkyrka som kommun har utvecklats mycket. För första gången kommer Botkyrka fram i positiv bemärkelse i medierna och i debatten, och det just på grund av den satsning som man gör på mångkulturen.

En annan viktig satsning finns i Tornedalen och i Tornedalsteatern på meänkieli. Där har man vitaliserat hela Pajala kommun. De ungdomar som redan har glömt meänkieli och tornedalsfinskan kommer tillbaka

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Kultur och tillväxt

och vill lära sig att spela teater på meänkieli och återfå det gamla minoritetsspråk som deras föräldrar en gång har pratat. Ungdomarna vill lära sig detta och komma tillbaka genom Tornedalsteatern.

En annan fråga som också är viktig för ett mångkulturellt samhälle och där Moderaterna vill spara 300 miljoner kronor är folkbildningen och dess roll. Den första kontakten som invandrare har i den svenska kulturen och i kulturlivet över huvud taget sker genom folkbildningen och studieförbunden. Där vill alltså Moderaterna minska anslaget med 300 miljoner kronor. Det är bara att konstatera detta. Jag tycker att varje satsad krona på folkbildningen också är en satsning på mångkulturen.

Barn- och familjepolitik samt psykiatrifrågor

Anf. 162 MARITA ARONSON (fp):

Fru talman! Vi har i Folkpartiet väckt en motion under den allmänna motionstiden med namnet *Det glömda Sverige*. Den handlar om sådana grupper i vårt samhälle som saknar starka företrädare och organisationer som står bakom dem. De förmår ofta inte att föra sin egen talan. De flesta av dessa grupper har utsatta barn, och det är dem jag vill lyfta fram i detta debattinlägg – de glömda barnen.

Det är barn vars föräldrar på grund av egna problem inte förmår att vara de goda föräldrar som de borde vara. Det är barn som faller igenom samhällets skyddsnät och som aldrig har fångats upp av det. Vi i Folkpartiet vill ge en röst åt de barnen.

De barn som jag vill lyfta fram är de ca 1 500 ekonomiskt utsatta barn som nyligen har redovisats i en rapport från regeringen. Det är barn som riskerar att växa upp med ekonomiskt mycket knappa resurser. Det är ofta barn till ensamstående mödrar och barn till utvecklingsstörda föräldrar. Forskningen visar att barn som utsatts för ekonomiska problem under tidiga barnår har en tendens att utveckla svårighet på flera områden, såsom hälsa och kognitiv utveckling. De barn som främst ligger i riskzonen är under fem år.

Vad vill regeringen göra för de här barnen framöver? De behöver en socialtjänst som fungerar med ett barnperspektiv i fokus.

1 000 barnfamiljer vräktes från sina bostäder år 2001. Det innebär mellan 1 500 och 2 000 vräkt barn. Problematiken kring hyresskulder och vräkningar uppkommer först när familjen har haft tillräckliga inkomster för eller redan har fått socialbidrag till hyran men ändå inte har betalat den. Skälen är att föräldern inte har tagit sitt ansvar för att trygga att barnen har ett hem. Det kan finnas många sådana skäl.

När föräldrar inte tar sitt ansvar är det därför rimligt att socialtjänsten har möjlighet att agera utifrån vad som är bäst för barnet. Respekten för den vuxnes integritet och självbestämmande får inte ha företräde framför hänsynen till barnens bästa. Här behövs mer specifik statistik som kan utarbetas utgående från hur många barnfamiljer som vräks varje år.

Omkring 200 000 barn och ungdomar i Sverige, och enligt nya beräkningar kanske 300 000 barn, växer upp i familjer med missbruk, och missbruket tenderar att öka. 80 000–100 000 barn har en förälder med psykisk sjukdom. Barn till missbrukare och psykiskt sjuka blir ofta föräldrar till sina egna föräldrar. Många tvingas bli vuxna i förtid, ta ett för stort ansvar och undertrycka egna behov och önskemål för att ta hänsyn

till den alkoholiserade eller sjuka föräldern. De får sällan vara barn och bär ofta med sig känslor av skam och skuld. Det finns ett antal kommuner och frivilligorganisationer som driver verksamhet för att stötta barn till missbrukare.

På Folkhälsostämman i går lyssnade jag till en kartläggning som visar att 79 kommuner har sådana stödgrupper. Ca 5 000 barn får hjälp i sådana grupper, med det är en liten del av de ca 200 000–300 000 barn som finns i missbrukarfamiljer. Fler stödgrupper behövs, och dessa barn behöver också stöd i förskola och skola. Elevvårdspersonalen, såsom psykologer och kuratorer, har bantats ned under en lång följd av år, så en förstärkning av dessa yrkeskategorier behövs.

100–200 barn föds varje år med alkoholrelaterade fosterskador på grund av att mamman har missbrukat alkohol under graviditeten. Om mödravården får kunskap och tillgängliga resurser kan dessa skador på barnen till stor del undvikas. En lagändring behövs också så att mamman kan tvångsomhändertas om hon inte kan sluta att dricka under graviditeten. Ett nationellt kunskapscentrum behövs också för att stödja föräldrar och skolpersonal.

Ca 8 000 barn i Sverige har minst en föräldrar som är frihetsberövad. Trots att regeringen 1997 gav Kriminalvårdsstyrelsen och Socialstyrelsen i uppdrag att se över barnens situation – och Barnombudsmannen har också lämnat en rapport nu – har det inte kommit några konkreta åtgärder från regeringens sida. Dessa barn har inte tid att vänta på stöd och hjälp.

I dag finns det ca 160 barn och ungdomar i Sverige som mer eller mindre har slutat att leva. Situationen är unik för Sverige enligt psykiatriprofessor Sten Levander. Barnen är sängliggande och apatiska. En del behöver sondmatas och har blöjor. Barnen är asylsökande och väntar på besked om de och deras familjer kommer att få uppehållstillstånd i Sverige. Men beskedet dröjer eller så får de ett utvisningsbeslut, och barnen ger upp. Barnens föräldrar är ofta traumatiserade och klarar inte av att stödja sina barn.

Hur kan detta få hända i vårt Sverige? De här barnen har alltså egentligen inte ett psykiatriskt vårdbehov på grund av sjukdom men blir en angelägenhet för barn- och ungdomspsykiatrien därför att samhället i övrigt har misslyckats. Det är en skam. De åtgärder som måste till för att förhindra att unga människor hamnar i dessa fasansfulla tillstånd är naturligtvis framför allt att handläggningstiderna för asylsökande förkortas radikalt och att flyktingpolitiken blir mer human och rättssäker. Barnkonventionen måste tillämpas.

8 000 barn på flykt har kommit till Sverige utan vårdnadshavare sedan slutet av 80-talet. Barnkonventionen ger ensamkommande barn rätt till samma skydd och vårdnad som andra barn i Sverige.

Den här uppräkningsen av grupper av barn som far illa i dagens Sverige är förfärande, tycker jag. Vad gör regeringen för att en förbättring ska ske? Tyvärr har dessa grupper funnits under lång tid, och lite har gjorts. Jag önskar att barn- och familjeminister Berit Andnor hade varit här och berättat vilka åtgärder hon har tänkt att vidta. Kanske kan Margareta Israelsson svara på dessa frågor. Dessa barn behöver snarast ha ett svar. Eller ska de förbli glömda?

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Barn- och familje-
politik samt
psykiatrifrågor*

Anf. 163 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Det blir inget uttömmande svar på en minut. Låt mig dock konstatera att de här viktiga frågorna om hur barnen har det och hur barnens situation ser ut i familjen också har att göra med vilken syn man har på föräldrarna och föräldrarnas ansvar.

Jag har tittat på Folkpartiets motion om familjepolitik, och detta ligger i en motion om jämställdhet. Det betyder att barnen blir en del i arbetet för jämställdhet. Det här barnkontot som ska underlätta för föräldrarna kan man ju använda, som det skrivs i motionen, både till att skaffa städhjälp och en bil, men det finns ingenting där som styr pengarna mot att det ska handla om barnen. Då blir man lite frågande inför hela det här resonemanget om barnens situation. Om föräldrarna inte tar sitt ansvar skulle det kanske vara bra att styra dem åt ett annat håll.

Anf. 164 MARITA ARONSON (fp) replik:

Fru talman! Barnkontot är till för att föräldrarna ska kunna välja barnomsorg och vad de behöver ha pengarna till. Det är deras egen rätt att välja. De kan till exempel välja att betala hushållstjänster för att de ska ha mer tid med barnen. Då kan någon annan städa i stället för att mamma ska städa och inte passa barnen. Jag tycker att det är ett bra alternativ även för barnen. Man kan använda tiden till bättre saker än att städa, som jag inte tycker är så viktigt.

Anf. 165 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tror kanske inte att just de grupper av föräldrar som Marita Aronson talar om i det här anförandet, som jag i stora bitar kan instämma i, tänker sig att köpa någon som sköter hushållstjänsterna hemma.

Låt oss titta på ett specifikt problem som togs upp i anförandet. Det handlar om barn som får alkoholrelaterade skador. Det blir naturligtvis ett problem om man, som Folkpartiet vill, vill tvångsomhänderta de här mammorna. Då kommer frågan: När ska de tvångsomhändertas? Skadorna uppkommer ju tidigt under graviditeten. En annan fråga är, med hänvisning till det antal mammor som Folkpartiet relaterar till: Var ska vi placera dessa mammor? Det är ganska många per år. Om jag minns rätt från förra året nämner ni en siffra på 700. Man frågar sig också vad som händer när de kommer ut och fortsätter med sitt missbruk. Hur blir situationen för dem och barnen?

Anf. 166 MARITA ARONSON (fp) replik:

Fru talman! Om den här gruppen föräldrar som inte kan sluta att dricka under graviditeten vet om att det finns en lag gör bara det ett väldigt stort intryck. Det vet vi av erfarenheter från Norge. Att de vet om att det finns en tvångslag gör att de har lättare att sluta under graviditeten. När under graviditeten som de ska omhändertas beror förstås på när de kommer till mödravårdscentralerna och vi får reda på det. Vi vet i dag från ny forskning att skadorna blir minimerade om man kan fånga kvinnorna i tionde–tolfte veckan och om de sedan kan avhålla sig från att dricka alkohol under graviditeten. Jag tror att det vore en jättebra markering om vi hade en sådan lag.

Fru talman! Lisa i Bullerbyn, Pippi Långstrump eller Lill-Nisse far till Nordpolen är min barndoms sagor. De och många nya finns för barnen i dag. Sagoboken kan ingen video eller Internet konkurrera ut om bara tiden räcker.

Men någonting har hänt med barndomen. Trots att familjernas materiella villkor är bättre än någonsin finns det tydliga tecken på att barnens psykiska villkor har försämrats. Den kraftiga ökningen av psykisk ohälsa bland barn och ungdomar är ett krissymtom som det är svårt att se alla orsaker till men som avslöjar att livsvillkoren för barn och ungdomar har förändrats till det sämre.

Varje barn som mår dåligt är en personlig tragedi. Om samhället förändras i en riktning som systematiskt gör att barn blir mindre trygga och mår sämre är det dessutom ett långsiktigt hot mot samhällets utveckling med bäring på livskvalitet, folkhälsa, kriminalitet, sociala förhållanden och samhällsekonomi. Men varje barn som mår dåligt är först och främst en personlig tragedi.

Trots otillräcklig statistik över tid finns det starka tecken på en dramatisk försämring av barns och ungdomars psykosociala hälsa. Utvecklingen bekräftas av undersökningar och ett växande tryck på ungdomsmottagningar och i skolhälsovård och barn- och ungdomspsykiatri i hela landet. Trycket på BUP och skolhälsovården måste mötas av satsningar för att tillgodose det akuta behovet i dag.

Men detta handlar om snabba och kortsiktiga satsningar. Utöver det måste långtgående satsningar göras för att komma åt roten på problemen.

För att veta vad som måste göras och med tanke på frågans oerhörda vikt och stora komplexitet är det angeläget att öka kunskapen om vilka mekanismer som ligger bakom förändringarna i barnens livsvillkor. Sannolikt handlar det om faktorer som ligger djupt inbäddade i den moderna livsföringen, till exempel vad beträffar kommersialiseringen av det offentliga rummet, de förändrade sociala relationerna, normer och värderingar.

Det är mycket möjligt att det kommer att visa sig att orsakerna är svåråtkomliga med traditionella politiska medel eller att de har sin grund i tekniska, ekonomiska eller sociala förutsättningar som vi betraktar som självklara delar av en modern utveckling. Men med förbättrad kunskap ges åtminstone föräldrar och samhällsaktörer möjlighet att påverka sina egna beteenden på ett sådant sätt att barnens villkor förbättras.

Vi får inte blunda för allvaret i dagens utveckling, för varje barn som mår dåligt är en personlig tragedi. Därför föreslår Centerpartiet i årets motionsflod att regeringen genast ska tillsätta en utredning för att analysera och förebygga psykisk ohälsa hos barn och ungdomar.

Fru talman! Det allra viktigaste för barnen är föräldrarna. De är grunden för barnens uppväxt och utveckling. Föräldrar är oftast otroligt pinsamma, fruktansvärt klumpiga, helt fel klädda eller bara totalt dumma i huvudet. Men trots dessa brister är de ändå det allra viktigaste för barnen. Det är svaret som Barnombudsmannen har fått när barnen fått frågan.

Att vara förälder är ett ansvarsfyllt åtagande. Inga statliga eller kommunala insatser kan eller ska ersätta ett kärleksfullt föräldraskap. Släktingar, vänner och grannar är viktiga stöd i föräldraskapet, där hjälp ofta står att få i besvärliga situationer och där råd och erfarenheter kan bytas.

Att stärka föräldraskapet är en viktig uppgift för politiken, och där ser vi från Centerpartiet att arbetet vid mödravårds- och barnavårdscentraler är otroligt viktigt för att skapa trygghet kring barnafödandet.

Men även i fortsättningen av livet med de små barnen har mödravårdscentralen och barnavårdscentralen viktiga uppgifter. Det är via dem som föräldragrupper kommer i gång, en mötesplats för nyblivna pappor och mammor. Föräldragrupper har visat sig ha positiva effekter på kunskapsnivån, de sociala nätverken runt föräldrarna, familjesammanhållningen och pappornas delaktighet i föräldraskapet. Föräldragrupper är därmed ett kraftfullt instrument för att på samma gång stärka jämställdheten och stärka familjen. Centerpartiet föreslår därför i sin budget att särskilda medel ska avsättas för att stimulera en spridning av föräldragrupperskonceptet över hela landet.

Barn måste mötas med respekt, känna tillit och uppleva gemenskap. Det är i familjen som barnen får sina grundläggande intryck, normer och värderingar inhämtas och karaktären dansas. Det är därför så viktigt att barnen får möjlighet att växa upp under trygga förhållanden. Den trygghet som kärleksfulla och ansvarstagande föräldrar och nära anhöriga kan ge kan inte ersättas. En stark familjepolitik, formad utifrån dagens verklighet med en stor mångfald i familjemönster och livsstilar är därför av avgörande betydelse för de uppväxande generationerna och Sveriges långsiktiga utveckling.

Fru talman! Jag ska avsluta med ett litet citat från *Tigers lilla skuttbok*, där Tiger så klokt säger att "det som inte är trasigt behöver inte lagas".

Anf. 168 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tackar för det viktiga inlägget om barnen och föräldrarna. Centerpartiet skriver i sin motion att man anser att ett avdrag för hushållstjänster är en framkomlig väg för att lösgöra kvinnors tid ur hemmen. Jag undrar för det första på vilket sätt det hjälper till att uppdelat arbetet mellan man och kvinna, om det inte är mannen som ska avlönas och kvinnan som ska få göra skatteavdrag för detta.

För det andra undrar jag om Annika Qarlsso kan förklara för mig hur ett utökat kommunalt självstyre vad gäller förskoletaxorna skulle öka pappornas delaktighet på det sätt som ni säger er vilja.

Anf. 169 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! När det gäller avdrag för hushållsnära tjänster och vem som ska avlönas eller inte handlar det ju om att frigöra tid för familjen. I ett optimalt samhälle har vi redan kommit så långt att mannen och kvinnan delar på det här arbetet, och därmed frigörs tid för båda två.

I dag ser inte verkligheten ut på det viset utan det är kvinnan som ägnar störst tid åt hemmet. För att kunna kombinera – för att kunna få delaktighet på ett bra sätt både i arbetslivet och i ansvaret för barnen – är det här en viktig åtgärd för att man fullt ut ska kunna tillgodogöra sig båda-dera.

Anf. 170 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag tror säkert att vi har samma syfte och vill uppnå samma mål i jämställdheten i hemmet. Ändå kan

man väl något fråga sig, när det talas om att vilja uppnå en uppdelning av hushållsarbetet mellan män och kvinnor, varför det samtidigt framförs ett förslag som syftar till att lösgöra just kvinnorna från hushållsarbetet. Skulle man inte behöva hitta en form för att uppnå denna fördelning, om det är det som är så viktigt?

Anf. 171 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Nu vet jag inte riktigt vad Margareta har tänkt sig, om hon har tänkt sig en kvotering av disk, kvotering av att skura toaletter eller hur den här uppdelningen skulle uppnås. Jag kan inte se att det här på något sätt skulle stå i motsats till att man mer jämlikt delar på arbetsuppgifterna i hemmet.

Även om jag inte vet exakt var du står vet jag att Socialdemokraternas resonemang på det här området handlar om att nedvärdera arbetsuppgifterna och använda beteckningen pigavdrag, och det är väl där som den stora skillnaden mellan mig och dig ligger. Vi vill lyfta fram det här som ett viktigt område och se det som en möjlighet till företagande och att skapa riktiga jobb i stället för AMS-åtgärder.

Anf. 172 MARGARETA ISRAELSSON (s):

Fru talman! Den generella välfärden utgör tillsammans med principen om barnets bästa grunden för regeringens arbete inom familjepolitiken. För barnets bästa är det viktigt att båda föräldrarna är delaktiga i barnets uppväxt och tar ansvar för barnet. I det sammanhanget är också jämställdheten mellan kvinnor och män av central betydelse. Så står det i årets budgetproposition.

Forskning visar att det ojämsställda ansvaret för hushållsarbete tar verklig skruv när barnen kommer. Vi socialdemokrater tror inte att lösningen på den här uppdelningen i familjens uppgifter ligger i att man skickar in en tredje part som får lön för att ta itu med detta.

Det är ju oftast så att kvinnan tar den största delen av föräldraledigheten. Hon arbetar sedan deltid, och hon är oftast hemma när barnen är sjuka. I förlängningen leder det också till att kvinnor får sämre pensioner. Svenska barnfamiljer har många funderingar i vardagen, om hur tiden och lönen ska räcka till, men kanske främst om att barnen ska ha det bra.

När vi socialdemokrater vill höja barnbidraget och flerbarnstillägget från 2006 handlar det om att underlätta för barnfamiljerna. Detsamma gäller flerbarnstillägget från och med det andra barnet och höjt tak i föräldraförsäkringen, så att fler verkligen får ut 80 % av sin inkomst. Det är inte minst viktigt för att också papporna ska ta ut sina dagar.

Moderaterna har tyvärr inget intresse av att arbeta för att båda föräldrarna ska kunna vara hemma med sina barn. Om Moderaternas förslag att avskaffa de båda pappamånaderna går igenom, skulle färre pappor utnyttja föräldraförsäkringen. Det vet vi, och det skulle innebära ett stort bakslag.

Folkpartiet däremot talar om att papporna måste ta ut en större del av föräldraförsäkringen och vill höja taket samt införa en jämställdhetsbonus för de pappor respektive mammor som tar ledigt. Det tycker jag är en intressant ny tanke. Folkpartiet har en tradition i dessa frågor, och det måste svida när Moderaterna nu vill avskaffa de pappamånader som en gång instiftades av Bengt Westerberg.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Barn- och familje-
politik samt
psykiatrifrågor*

Det framgår med all önskvärd tydlighet att barnfamiljerna hör till de stora förlorarna vid en borgerlig regering om alla ska få säga sitt. Avgifter ska styra efterfrågan. Det står också klart att Moderaterna inte är ensamma i alliansen om att tycka att barnfamiljerna ska klämmas åt med höjda barnomsorgsavgifter så att de inte ges möjlighet att kombinera arbete och föräldraansvar. En god förälder utnyttjar kommunal barnomsorg maximalt 20 timmar i veckan, jobbar deltid och har i annat fall löst barnomsorgen i annan form än den kommunala – en konstig inriktning, tycker jag.

Regeringens insatser för barn och unga kommer under året framför allt att inriktas på åtgärder för barn i ekonomisk utsatthet, flickor som skadar sig själva, ökad barnkompetens inom hälso- och sjukvården, åtgärder för att stärka barn- och ungdomspsykiatrin samt åtgärder för barn som riskerar att utsättas för sexuell exploatering. Jag tror säkert att vi i socialutskottet kommer att finna fler frågor att diskutera. Jag vet att det finns ett starkt engagemang för att stärka hela detta område.

Jag läste i senaste numret av BRIS-tidningen att man under juni och juli tog emot 6 000 samtal och 1 300 mejl från barn som kände sig ledsna och uppgivna under sommarlovet. Det var långa samtal från främst flickor med åtstörningar, självskadebeteende och självmordstankar som alla mådde psykiskt dåligt. Det verkar i samtalen som om semester och skollov gör att ångesten ökar för dem som redan har en svår problematik. De vanliga samhällskontakterna upphör under sommaren, konstaterar BRIS.

Visst kan väl vi känna en stark oro också över detta, vi som så gärna skulle önska att det gick att lagstifta om kärlek och trygghet för alla barn. Barnen har ett stort behov av att samtala med vuxna och att finna former för detta.

Barnombudsmannen brukar ibland framföra kravet om en barnbalk. Det kan man säkert fundera över. Jag kan ändå konstatera att den föräldrabalk som utgör lagstiftningens namn i dag främst innehåller krav på föräldrarna och deras uppdrag som fostrare och stöd.

Jag ser ibland på min egen roll som förälder. Den får man ju många gånger anledning att relatera till. Men när det gäller de frågor som dagens föräldrar möter i sitt föräldraskap tror jag att vi också måste fundera över en ny möjlighet, inte bara för barn att samtala med sina föräldrar utan också för samhället att på något sätt finna öppna former under de lediga månader på året när samhällsinstitutioner i form av skola och barnomsorg ofta håller stängt, så att inte BRIS blir den enda möjligheten.

Anf. 173 TUVE SKÅNBERG (kd) replik:

Fru talman! Margareta Israelsson inledde med att tala om att budgetpropositionen skulle ha utgått från barnens bästa och påstod frejdigt att barnfamiljerna hör till de stora förlorarna vid en borgerlig regering om alla får säga sitt. Jag skulle vilja påstå att det är alldeles tvärtom. Barnfamiljerna skulle höra till de verkliga vinnarna vid en borgerlig regering just därför att barnets bästa får komma i första hand och, framför allt, därför att barnfamiljerna får en valfrihet som de inte har i dag.

Gamle Ford sade: Du kan få en Ford i vilken färg du vill, bara den är svart. På samma sätt gör Socialdemokraterna: Det finns möjlighet att få barnomsorg precis som du vill, bara du tar den som vi erbjuder och bara den. Nu är det 50 kommuner runt om i landet som vill bli försökskommu-

ner i att genomföra ett kommunalt vårdnadsbidrag. Varför, Margareta Israelsson, motsätter ni er det?

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Anf. 174 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! I den kristdemokratiska motionen finns en uppsjö av varianter som gör det svårt för både föräldrar och försäkringskassa att hålla reda på alla penningpåsar.

Barndagarna, som jag ser som en sparvariant av föräldraförsäkringen, ska tillgodose föräldrarnas önskemål. Men de gäller ju inte heltidsarbetande föräldrar vars barn är i förskolan hela dagen. I Kristdemokraternas Sverige tillfaller denna ynnest bara dem som arbetar deltid. Varför är det så?

Dessutom kan dessa barndagar i likhet med annat som föreslås delas ut till vem som helst och ger inte barnen någon som helst rätt att umgås med sina föräldrar. Då kan man fråga sig varför Kristdemokraterna inte står på barnens sida.

När det gäller de kommunala vårdnadsbidragen har vi ett klart ställningstagande mot detta.

Anf. 175 TUVE SKÅNBERG (kd) replik:

Fru talman! Margareta Israelsson undrar hur det kommer sig att man måste jobba deltid för att kunna utnyttja våra barndagar. Jobbar båda föräldrarna heltid säger det sig självt att man inte kan utnyttja dem för att själv vara hemma, varken man eller kvinna. Däremot kan man styra över pengarna så att någon i barnets närhet som man har en relation till – det kan vara farfar, mormor, grannen eller någon som man känner förtroende för – skulle kunna ha dessa barndagar. Vi ger maximal valfrihet och överlämnar till köksbordet, inte till regeringen och Margareta Israelsson, att sitta inne med den största sanningen och styra detta.

Jag vill dock återigen få ställa frågan, fru talman: Varför får inte 50 kommuner som vill bli försökskommuner möjlighet att genomföra ett vårdnadsbidrag på kommunal nivå nu när de faktiskt vill?

Anf. 176 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Tuve Skånberg är inte riktigt sanningsenlig när han säger att familjerna får bestämma. Det är det de inte får. De får inte använda kommunal barnomsorg på heltid för att kunna få del av era bidrag. Det är grundprincipen. Goda föräldrar som vill utnyttja kristdemokratiska bidrag arbetar inte heltid och har inte sin barnomsorg på heltid. I ert Sverige kan de inte säga: Jag är tvungen att jobba heltid. Kan jag nu få möjligheten att ta ut de här dagarna på ett flexibelt sätt? Detta ger föräldraförsäkringen möjlighet till.

I ert Sverige ska föräldrarna jobba deltid. Jag behöver inte könsbestämma vilken förälder som kommer att jobba deltid och kommer att få alla marginaleffekterna av att gå upp i arbete.

Det är också de erfarenheterna vi har av de kommunala vårdnadsbidragen. Det är bara att bygga upp en annan form.

Vi har i Sverige sökt möjligheter att ha så säker barnomsorg som möjligt. Jag tycker inte att vi ska dela ut skattemedel till grannar som vi inte vet vilka de är för att de ska sköta barnomsorgen.

Allmänpolitisk debatt

*Barn- och familje-
politik samt
psykiatrifrågor*

Anf. 177 ULRIK LINDGREN (kd) replik:

Fru talman! Psykiatrisamordnaren Anders Milton har pekat på en rad angelägna åtgärder för att psykiatrin ska kunna svara mot vårdbehoven. Det är en lång lista efter tio år med Socialdemokraterna vid makten. Det gäller bristen på vårdplatser, öppenvård, kompetenshöjning, daglig sysselsättning med mera.

Kanske framför allt angeläget att peka på är det som också Barnombudsmannen pekar på i en nyligen framlagd rapport, nämligen att den psykiska ohälsan bland barn och ungdomar är en tydlig varningssignal som måste tas på allvar. Vi har i flera år känt till köerna till barn- och ungdomspsykiatrin: sex månader till två år. Även i akutvården kan det föreligga kö till barn- och ungdomspsykiatrin.

Frågan är förstås: Varför väljer Socialdemokraterna inte att prioritera en satsning på psykiatrin som så väl behövs enligt den skiss som Anders Milton har visat upp för oss alla? Varför står inte Socialdemokraterna på barnens sida i den väldigt tydliga och konkreta frågan om barn- och ungdomspsykiatrin?

Anf. 178 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Jo, det är precis det de gör. Den ena viktiga delen av hela den familjepolitiska satsningen och satsningen på barn är just barn- och ungdomspsykiatrin.

Men låt mig säga till Ulrik Lindgren att när det gäller köerna till psykiatrin tycker jag också att det finns skäl att lite grann titta på hur samhället är uppbyggt i dag. Tanken är inte att barn som mår dåligt ska uppsöka psykiatrin. Vi måste hitta också andra nivåer.

Jag tycker att det finns anledning att titta närmare på hur det i olika kommuner fungerar på skolorna med den viktiga uppgift som personal inom elevhälsan har för att möta barnen i ett tidigare skede. Samtidigt måste vi, precis som Ulrik Lindgren säger, satsa på att stärka de barnpsykiatriska enheterna inom sjukvården. Men det måste också finnas mellanstationer dit barn kan komma när de mår dåligt.

Anf. 179 ULRIK LINDGREN (kd) replik:

Fru talman! Jag håller helt med Margareta Israelsson om vikten av att insatserna för barn och familj måste vara väldigt breda. Naturligtvis kan inte barn- och ungdomspsykiatrin göra alla barn lyckliga. Det måste vara ett oerhört brett engagemang.

Men nu har vi något konkret att ta ställning till, nämligen Anders Miltons olika förslag. Han pekar väldigt tydligt på att för att möta de mest akuta behoven inom psykiatrin, inklusive barn- och ungdomspsykiatrin, skulle det behövas 2 miljarder.

Socialdemokraterna anvisar 500 miljoner nästa år och lite till året därpå. Kristdemokraterna anvisar 925 miljoner mer än Socialdemokraterna för att möta de behov som Milton pekar på. Det når inte heller den behovsnivå som Anders Milton anger. Han pekar på att de mest akuta behoven som behöver åtgärdas ligger på en nivå på ungefär 2 miljarder.

Frågan kvarstår: Varför väljer Socialdemokraterna att inte ta psykiatrisamordnarens anvisningar riktigt på allvar?

Anf. 180 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Låt mig då säga att vi har ett program som bygger på flera år, där vi i likhet med Kristdemokraterna börjar nästa år. Vi har kommit överens om i de tre partierna att det är på det här sättet vi ska möta de krav som ställs, och sedan finns satsningarna på barnpsykiatrin.

Problematiken för Ulrik Lindgrens del är ju att stödet för insatsen nästa år när det gäller psykiatrin inte finns i den borgerliga alliansen.

Anf. 181 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik:

Fru talman! Margareta Israelsson sade i sitt anförande att Moderaterna inte vill att barn ska ha en chans att möta sin pappa. Hon talade om föräldraförsäkringen.

Fru talman! Jag blir upprörd när jag hör sådana påståenden. Jag skulle vilja be Margareta Israelsson tala om var någonstans det står att Moderata samlingspartiet inte vill att barn ska träffa sina fäder. Det vore mycket intressant att få den redovisningen av Margareta Israelsson.

Vi vill att barn ska ha både mamma och pappa. Vi vill att barn ska finnas i harmoniska och trygga familjer. Och vi tror att om barnet finns i en trygg miljö har vi också större chans att få ett tryggt barn.

Men där ligger den stora och fundamentala skillnaden mellan oss. Vi tror att familjen själv är bäst skickad att sköta detta, inte statsminister Persson, inte Margareta Israelsson och inte Sveriges riksdag.

Anf. 182 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Det vore förmätet av mig att lägga mig i hur familjerna gör. Men jag kan konstatera att i Moderaternas ekonomiska motion skriver man att det är kvinnor som utnyttjar socialförsäkringarna i större utsträckning än männen. Samtidigt lägger ni fram förslag som tar bort 6 miljarder kronor från föräldraförsäkringen. Det kan väl knappast vara ett sätt att gynna att fler män tar del av föräldraförsäkringen, om det nu är ett sätt att stärka föräldraskapet.

Man vill också, skriver ni i motionen, ha en ökad avgiftsfinansiering. Det ska dämpa det man kallar för överefterfrågan. Samtidigt talar man om behovet av att minska marginaleffekterna vid arbete. Då kan man fråga sig hur höjda dagistaxor, som man skulle få vid en höjd arbetstid, skulle stimulera den tillväxten.

Den moderate partiledaren talade tidigare i dag med stort förakt om Bidrags-Sverige. Samtidigt föreslår ni i Moderata samlingspartiet nya bidrag till ensamstående föräldrar. Då kan man fråga sig om det är de som ska betala avgifterna.

Anf. 183 MAGDALENA ANDERSSON (m) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att Margareta Israelsson inte hade någonting att peka på när det gällde min fråga utan pratade i allmänna termer. Där fanns ingenting om att moderater säger att barn inte ska få träffa sin pappa. Detta tycker jag är viktigt att notera.

Jag skulle vilja höra vad Margareta Israelsson tror om utfallet om vi skulle ha en folkomröstning bland barnfamiljerna i Sverige om det ska vara en exakt delad föräldraförsäkring eller om familjen själv ska få välja hur man vill dela sin tid med barnen. Vad är Margareta Israelssons uppfattning om detta?

Anf. 184 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Min uppfattning är att vi ska stärka männens möjligheter att vara pappor. Jag tror inte att vi går i den riktningen genom att slopa de månader som är garanterade för papporna.

Jag förstår inte upprördheten över kritiken. Det måste ändå finnas ett syfte. Om ni tar bort pappamånaderna måste det väl ändå vara så att ni tycker att det är bra. Om ni då säger att ni vill ha en ökad valfrihet måste slopandet bero på att ni vill att fler pappor ska välja att inte vara hemma. Annars finns det ingen anledning att ta bort de här pappamånaderna. Det är en argumentation som känns väldigt inträngd i ett hörn.

När man tittar på de förslag som ni lagt fram ser man inte att det är förslag som talar om en inriktning för att stimulera papporna att ta en större del av sitt ansvar. Jag tycker personligen inte att vi ska gå fram med en strikt uppdelning av de föräldramånader som finns i dag. Men jag tycker att vi ska röra oss dithän stegvis.

Anf. 185 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag pratade i mitt anförande om psykisk ohälsa bland barn. Vi har debatterat det förut här i kammaren du och jag och är båda engagerade i frågan.

I en undersökning som Stockholms läns landsting gjorde visades det under bara fyra år på en kraftig ökning av att barn själva uppger att de mår dåligt. Vi ser också att det i gruppen 16–29 år är många fler som blir sjukskrivna för just psykisk ohälsa.

Jag tror att du och jag kanske har skilda meningar om vad som är orsaken till det här. Men för att få reda på vad det handlar om gäller det att ha kunskap på området. I vår motion har vi föreslagit att man tillsätter en utredning för att analysera och förebygga psykisk ohälsa hos barn och ungdomar. Jag skulle vilja höra hur Margareta ser på det förslaget.

Anf. 186 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag ska med stort intresse ta del av det förslaget och titta närmare på det till dess vi ska behandla det i utskottet. Jag tror ju – och nu talar jag utan att ha läst förslagen ingående – att när det handlar om de här frågorna är det naturligtvis inte i sig grundat på att vi som politiker ska göra de undersökningarna. Jag tror att vi ska ta del av den forskning som finns att tillgå och sedan söka vägar för att gå vidare.

Jag antar att det är lite så som Annika Qarlsson och Centerpartiet funderar. Låt oss titta närmare på det när vi kommer därefter i utskottet.

Jag delar dock uppfattningen att vi måste fundera vidare på vad vi kan göra för att stärka barns välbefinnande. Där tror jag också att familjen har väldigt stor betydelse.

Anf. 187 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tackar så mycket för svaret.

I går hade vi ett besök av barnombudsmannen i socialförsäkringsutskottet, där jag också ingår. Hon pekar på just den här frågan som kanske den allra viktigaste att faktiskt ta tag i, att inte längre blunda för hur stort problemet är. Jag ser fram mot det fortsatta arbetet i utskottet med den här frågan.

Precis som du sade ser jag också familjen som en viktig del. Det är precis som Skutt-Tiger säger, det som är trasigt måste lagas, och det bästa är om det aldrig behöver bli trasigt.

Med anknytning till det har vi också ett förslag i vår motion där vi lyfter fram föräldragrups-konceptet, att just sprida den vetskap och de erfarenheter som gjorts på många ställen som positiva erfarenheter. Det skulle vara lite spännande att höra om den satsningen är någonting som också kan bemötas positivt.

Anf. 188 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Alla sätt som vi kan stötta föräldrarna på i deras föräldraskap tror jag är av stor betydelse. Där kan föräldragrupper vara en modell. Där kan familjecenter, som man jobbar med ute i kommunerna, vara en annan modell, som vi också har diskuterat i utskottet.

Jag tror framför allt när det gäller de frågorna att vi kan lyfta fram exempel med Barnombudsmannens och Socialstyrelsens hjälp. Sedan kan vi överlämna till kommunerna att fundera över på vilket sätt de, ibland i samarbete med landstingen, kan erbjuda det stöd i föräldraskapet vi vet behövs.

Anf. 189 MARITA ARONSON (fp) replik:

Fru talman! Jag vet att Margareta Israelsson är engagerad i barn. Det har jag hört flera gånger i socialutskottet. Vi är nu bekymrade över att barnen ringer så mycket till BRIS, det vill säga att barn har stort behov av samtal.

Jag tog upp frågan om barn till alkoholiserade föräldrar. Den gruppen har funnits under lång tid. Jag har varit med när man har sagt att de är 100 000 och sedan 200 000. I går sade man på folkhälsostämman att det är kanske 300 000 barn. Det är bara 5 000 som får något stöd. Var står ni som socialdemokrater i den frågan? Jag kan bli lite förtvivlad när jag hör er säga att det ska påbörjas samtal. Det har funnits ett stort behov av samtal under lång tid. Vad görs och vad ska göras?

Anf. 190 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Tyvärr är det här en grupp av flera där föräldrarnas situation är mer komplicerad än den vi rent allmänt talade om tidigare, nämligen att hinna med i sin föräldraroll. Jag sitter själv i Vårdnadskommittén, och vi tittar på hur vi ska stötta barn där föräldrarna inte längre lever samman. Jag är alldeles övertygad om att de olika problem vi resonerar kring där måste också få en god lösning när det gäller föräldrar som har vårdnaden och lever tillsammans.

Jag kan inte ge Marita Aronson ett klart och rakt svar i de här frågorna. Jag tycker att vi behöver fundera kring dem. De är naturligtvis inte bara av den arten att det handlar om att samhället går in och säger att föräldraskapet inte fungerar här och att här ska ett omhändertagande göras. Vi måste finna former för ett förstärkt, kanske något mer kravfyllt stöd till den typen av föräldrar.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Barn- och familje-
politik samt
psykiatrifrågor*

Anf. 191 MARITA ARONSON (fp) replik:

Fru talman! Jag tror säkert att det går att hitta former. Det behöver göras för många av de grupper jag har tagit upp i dag. Det görs alldeles för lite. Vi vet om dem alla, men vi glömmer dem. De är de glömda barnen. Om vi inte tillsammans försöker göra någonting blir det katastrof för många av barnen framöver. Det är en ny generation som växer upp med stora bekymmer och som behöver samtala. Jag hoppas att vi kan få se bevis på att detta snart blir gjort.

Anf. 192 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag hoppas att vi ska kunna föra goda samtal i frågan. Det är en del av det Annika Qarlsso och jag nyss talade om, nämligen det allmänna stödet, att kunna visa olika bilder. Det här är en mer problematisk situation där vi behöver fundera vidare. Vi ska inte låta den typen av problem gå i arv eller rulla på under en längre period. Jag ser fram emot att få fortsätta de diskussionerna.

Anf. 193 SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik:

Fru talman! Jag har en fråga till Margareta Israelsson om barn i ekonomiskt utsatta familjer. Statsrådet Morgan Johansson har medgivit att marginaleffekterna är alldeles för stora för till exempel familjer som har socialbidrag eller försörjningsstöd. För att komma i nivå med socialbidraget måste en av personerna få ett jobb med ungefär 24 000 kr i lön.

Hur ska, Margareta Israelsson, till exempel en ensamstående mamma kunna komma ur fattigdomsfällan? Även om Socialdemokraterna höjer barnbidraget, flerbarnstillägget och bostadsbidraget kommer det inte att förändra situationen för en förälder som går på försörjningsstöd medan det förändrar tillvaron för andra utanför systemet.

Inte heller om mamman tänker att hon ska söka en billigare bostad eller ta ett jobb kommer det att påverka.

Anf. 194 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! När vi tittar på den utredning som har presenterats kring barn i ekonomiskt utsatta familjer finns där en mängd frågor som behöver analyseras vidare. Vi ska självfallet också titta på de olika förslag som partierna i riksdagen har lagt fram för hur vi ska möta de ensamstående föräldrarnas situation. Det är precis som Solveig Hellquist säger, nämligen att det ser olika ut.

Jag blev inte riktigt klar över frågan, vad jag ska ha en färdig lösning kring nu. Jag kan svara så här, så att Solveig Hellquist ändå får ett svar: Vi räknar självklart med att vi ska återkomma med fler saker som rör de familjerna. Det ligger också i budgetpropositionen. En del av förslagen finns färdiga och presenterade och en del bygger på utredningen.

Anf. 195 SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik:

Fru talman! Jag skulle önska att man tog ett helhetsgrepp kring frågan om barnfamiljernas ekonomi. Nu håller vi på att hugga sönder detta i underhållsstöd, bostadsbidrag, barnbidrag och så vidare i stället för att se på hela allt. Vi måste se till att dessa människor har möjlighet att få leva ett självständigt liv utan bidrag.

Anf. 196 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Det här är inte alldeles enkelt, Solveig Hellquist. De förslag som nu har kommit på riksdagens bord från de olika borgerliga partierna är inte enkla. Det finns ju många nya insatser där era samarbetspartier pekar i lite olika riktning, där bland annat Moderata samlingspartiet föreslår fler bidrag till de familjerna.

När vi kommer dithän – det blir socialförsäkringsutskottet som får titta närmare på de förslagen – ska vi göra den uppsorteringen. Det blir intressant att se om det där kan bli samling kring något enhetligt. Jag tror tyvärr inte att tillvaron är så alldeles enkel att det finns några enhetliga grepp som kan tas.

Anf. 197 SOLVEIG HELLQUIST (fp):

Fru talman! Just nu tänker jag på fångarna som rymde från våra fångelser i år. Jag tänker på familjerna som har drabbats av deras brott. Jag tänker på att de här brottslingarna en gång i tiden var små barn – helt oförstörda – beroende av föräldrarnas och omgivningens omsorg. Och jag tänker på vilken glädje det antagligen var när de föddes.

Jag vet att ondska och kriminalitet inte sitter i generna men att onda omständigheter och livsbetingelser kan leda till onda handlingar. Frågan är vad som hände de här kriminella grabbarna på vägen.

Hur många vuxna såg att det inte stod rätt till på ett tidigt stadium utan att reagera eller ingripa? Hur har samhällets olika verksamheter agerat eller inte agerat? Kan vi lära oss något av rymningarnas historia och deras väg mot ett rymningssäkert fängelse?

Marita Aronsson med flera har tagit upp en del kring barns problem i dagens Sverige. Jag kan konstatera att stödet till barn är otillräckligt i dag. Köerna till barnpsyk ökar lavinartat. Socialtjänsten, som har det yttersta ansvaret, tar inte sitt fulla ansvar – av olika skäl. Ekots kartläggning av anmälningar till socialtjänsten visar att av ca 48 500 anmälningar ledde bara ungefär hälften till att utredning inleddes. Jag befärar tyvärr i de fall där socialtjänsten gjorde utredningar att det många gånger bara blev en utredning. Trots alla dessa anmälningar vet vi också att personal med lagstadgad anmälningsskyldighet underlåter att göra anmälan i många fall.

Ska vi slippa bygga dyra rymningssäkra fängelser och institutioner i framtiden måste vi satsa på att barn och föräldrar får stöd och hjälp i ett tidigt skede, det vill säga satsa på det förebyggande arbetet.

1. Återupprätta föräldrarna – barnens första och viktigaste lärare. Erbjud föräldrautbildning. Många är i dag osäkra och ensamma i föräldrarollen.
2. Ge föräldrar tid och råd att vara föräldrar genom till exempel ett barnkonto och ett flexibelt arbetsliv.
3. Se till att alla verksamheter en gång för alla börjar samarbeta.
4. Inrätta tjänster som barnombud på länsstyrelserna som motorer för arbetet med barn- och ungdomsfrågor.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Barn- och familje-
politik samt
psykiatrifrågor*

5. Se förskolan och skolan som navet i det förebyggande och utvecklingsfrämjande arbetet. Förstärk elevvård och skolhälsovård. I undervisningen måste hänsyn tas till barns olikheter och förutsättningar.

”Jo, det är sant

att jag kunde flyga som barn

Högt flög jag – jublande av glädje!

Men vem klippte mina vingar?”

Det skrev Maria Wine. Jag befärar att det ibland är skolan som vingklipper barnen, eftersom man inte har deras olika förutsättningar för ögonen och att många barn känner att de inte duger.

6. Vi måste ha en helhetssyn på barn. Då handlar det också om barns fritid.

Våldet i samhället innebär att alltför många känner sig otrygga. Våldet har många orsaker. En tänkbar orsak som sällan diskuteras är den roll medier, Internet och dataspel har när det gäller till exempel attityder till könsroller och inställningen till våld. Det finns i dag barn som är storkonsumenterna av så kallat underhållningsvåld. Smaka på ordet: underhållningsvåld. Frågan är hur barn som lever i en otrygg miljö med dålig vägledning i livet och utan andra aktiviteter påverkas av detta utbud.

Redan 1989 skrev en domare: ”Som domare har jag dömt många våldsfixerade tonårspojkar för hänsynslösa våldsbrott. De har alla varit storkonsumenterna av våldsfilmer.” Hur mycket våld har våra rymlingar konsumerat genom åren? Kan man bli avtrubbad eller hjärntvättad om man konsumerar för mycket våld och såpor som visar stereotypa könsroller? Vi behöver mer kunskaper om detta.

Hur reklamen påverkar människor diskuteras oftare än mediernas påverkan. När det gäller reklam krävs förbud och tydliga gränser: förbud mot reklam för alkoholdrycker, tobaksreklam, sexistisk och könsdiskriminerande reklam, reklam som riktar sig till barn. Frågan är, fru talman, om vi silar mygg och sväljer kameler.

Jag är inte ute efter lagstiftning och förbud i mediernas värld. Däremot ser jag det som angeläget att väcka opinion, diskutera eventuella konsekvenser och effekter, ge barn och ungdomar alternativ och ett kritiskt tänkande.

Fru talman! Vi säger nästan slentrianmässigt att barnen är vår framtid. När jag tittar ut i verkligheten är jag ganska säker på att barnen inte vill ha den framtid och det samhälle vi vuxna skapar åt dem. Det är en tankeställare för oss alla i riksdagen och för vuxna i allmänhet.

Margareta Israelsson är kvar här, och det är roligt att se det. Jag skulle vilja fråga dig: Hur ställer du dig till det förebyggande arbetets möjligheter i tider då kommunerna främst drar ned på detta område av ekonomiska skäl?

Anf. 198 LISELOTT HAGBERG (fp):

Fru talman! Debatten har till uteslutande del handlat om barn. När jag skulle anmäla ämne till den allmänpolitiska debatten var det inte helt lätt

att placera in mitt ämne i rätt fack. Kanske beror det på att det är ett ämne som inte debatteras särskilt ofta här i kammaren.

Jag tänkte nämligen tala om manipulativa rörelser, eller rättare sagt tala om och för stöd och hjälp till de människor som hamnat i just den här typen av organisationer. Vi kan läsa om dem i dags- och kvällspresen då och då.

Det många människor kommer att tänka på när man talar om manipulativa rörelser är rörelser som står för ett religiöst innehåll. Men det finns många andra typer av rörelser som står för ett liknande innehåll. Det kan till exempel handla om politiska rörelser eller motorcykelrörelser, kurser i marknadsföring och personlig utveckling, bara för att ta några exempel. Kort sagt finns det en rad organisationer som fungerar och som är uppbyggda på liknande sätt.

De manipulativa rörelsernas sätt att värva och ta kontroll över medlemmar följer i stort sett samma mönster. Det som är kännetecknande är

- att de utövar ett auktoritärt ledarskap som inte får kritiseras eller ifrågasättas,
- att där ofta finns en kraftfull och karismatisk ledare som genom sin manipulativa förmåga skaffar sig en stark kontroll över medlemmarna,
- att den här personen ofta förväntar sig total lydnad och
- att medlemmarna lär sig att utplåna sin egen identitet.

Det finns många personliga berättelser som visar på liknande mönster. Till en början möts människor av en enorm värme, kärlek och bekräftelse. Det här övergår senare i total lydnad och underkastelse.

Även om inträdet i en sådan här rörelse är frivilligt – för vuxna, måste man tillägga – innebär just den hierarkiska uppbyggnad som dessa rörelser har med krav på lydnad att det i praktiken är svårt att lämna organisationen eller rörelsen. Människor intalas att livet utanför rörelsen är farligt. De släpper kontakten med tidigare vänner och släkt.

Här utgör förstås barn – här kommer barnen in – och ungdomar en särskilt utsatt grupp, eftersom de ofta kommer i kontakt med rörelsen genom sina föräldrar. De har med andra ord inte själva valt att tillhöra rörelsen. Det är lätt att förstå att det kan uppstå både svåra konflikter och psykiska reaktioner om de försöker lämna rörelsen, särskilt om en eller båda föräldrarna har stannat kvar i den.

Många människor klarar att lämna en manipulativ rörelse utan att drabbas av svåra psykiska besvär. Vissa drabbas dock av både depressioner, identitetsförlust och en känsla av tomhet och ensamhet. Det är inte ovanligt med självmordstankar, panikångest, mardrömmar och andra psykosomatiska problem.

Då måste man fråga sig: Vad finns det för hjälp att erbjuda de här människorna? Här får frivilligorganisationerna bära ett väldigt stort ansvar i dag, det vill säga organisationer som består av människor som själva varit med i en manipulativ rörelse och som lyckats ta sig ur den. Det är tur att dessa organisationer finns, men många är de som behöver mer professionell hjälp än så.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Barn- och familje-
politik samt
psykiatrifrågor*

Den vård som finns i dag är sedvanlig psykiatrisk behandling med samtal och medicinering. Däremot är det ovanligt att patienterna får möjlighet att bearbeta de traumatiska upplevelser som de fått från den manipulativa rörelsen. Det saknas i dag möjlighet att erbjuda den typ av behandling som vore önskvärd inom den offentliga vården.

Psykologer vittnar om att tillräckliga kunskaper saknas för att kunna erbjuda dessa människor rätt vård. Ofta är dessa patienters beteenden och störningar obegripliga för läkare. Det beror på att de själva saknar kunskap och erfarenhet av manipulativa rörelser.

Det är svårt att ange hur många människor som drabbas i vårt land under ett år. Det beror på att det inom psykiatrin inte finns något system för att statistikföra den här typen av problem.

Vad kan vi då göra? Jag menar att det verkligen är angeläget att vid någon psykiatrisk klinik bygga upp särskild kompetens, så att patienter från hela landet kan få både akut vård och en fortsatt rehabilitering som tillfredsställer just deras behov. En sådan klinik skulle kunna bli ett stöd för andra kliniker som möter människor som fastnat i men lyckats komma ur manipulativa rörelser.

Fru talman! Det finns förstås oerhört mycket mer att göra när det gäller både informationsspridning och översyn av lagar och forskning. Någonstans måste vi ändå börja. Utredningen *I god tro* som presenterades för sex år sedan innehåller flera konkreta förslag. Dessvärre har den inte lett till någon proposition från regeringen. Jag menar att det är dags att ta fram den, damma av den och lägga förslag till riksdagen som bidrar till att fler personliga tragedier på grund av manipulativa rörelser undviks.

Anf. 199 GUNNAR NORDMARK (fp):

Fru talman! Barn och deras beteenden ställer till problem. De ställer till problem för oss vuxna i vars fyrkantiga, tämligen regelformade värld barnen inte riktigt passar in eller inte har fattat att de ska passa in. De gör som de vill. Detta tycker jag är bra. Men på samma sätt som när det gällde Liselott Hagberg före mig hade man lite svårt att placera mitt anförande. Det blir så om man ska prata om barnperspektiv i politiken.

För många år sedan kom det ut en LP som hette *Iskalla killen full av mänsklig värme*. Där fanns en låt som hette *Var kommer barnen in?* Det är en fråga som vi som politiska beslutsfattare borde ställa oss oavsett om vi befinner oss i kommunfullmäktige, om vi befinner oss i landsting eller om vi befinner oss här i riksdagen. Och oavsett vilka områden vi fattar beslut om behövs det ett barnperspektiv. Det behövs att vi ser samhället utifrån vad som är bäst för barnen.

Ibland handlar politik om att de som har regeringsmakten talar om hur bra det är, och vi som tillhör oppositionen försöker visa att det inte alls är speciellt bra. Jag ska villigt erkänna att mycket av det som regeringen med jämna mellanrum säger är bra i Sverige är bra i Sverige. För många fungerar den svenska skolan bra. För många barn fungerar barnomsorgen bra och så vidare. Vi kan peka på att det går bättre ekonomiskt jämfört med länder runtomkring oss. Men det intressanta för den radikala liberalismen är inte de som har det bäst. Det intressanta är i stället att se samhället nerifrån och inifrån utifrån de behov som de som är utsatta och som behöver stöd har.

Det är viktigt, tror jag, att vi på många områden använder oss av barnperspektivet. Tyvärr är det inte alltid så i dag. Jag ska ge några exempel.

Antalet öppna förskolor i landet minskar stadigt. Hösten 2003 fanns det 550 öppna förskolor i Sverige. Året dessförinnan var de drygt 700. I början av 1990-talet fanns det över 1 600 öppna förskolor i Sverige, att jämföra med de 550 som fanns förra året. Hösten 1999 saknade 120 kommuner en öppen förskola. I år är det närmare 140 kommuner som inte har någon öppen förskola.

Den öppna förskolan är en viktig verksamhet. Den är viktig för den barnomsorg som sker hos dagbarnvårdare. Barn och vårdare kan där komma samman på olika sätt. Man kan träffas. Man kan umgås. Man träffar andra barn än dem som ingår i den lilla gruppen.

Öppna förskolan är viktig för de föräldrar som är hemma med sina barn utan att ha barnomsorg. Där får man kontakt med andra vuxna, vilket inte är oviktigt. De av oss som har tagit ut sin föräldraledighet vet att hur bra man än trivs tillsammans med sitt mycket lilla barn kanske man ändå vill prata med någon vuxen även på dagtid och inte bara när den andra föräldern kommer hem på kvällen. Där spelar den öppna förskolan en viktig roll. Det är många som har varit hemma med barn som kan vittna om den isolering från andra vuxna som man faktiskt upplever, även om man trivs med att vara med sitt barn.

På den öppna förskolan kan framför allt de som är föräldrar för första gången, som är osäkra och som är hemma med sitt barn, prata om sina problem och sin oro med andra vuxna och också med förskollärare. Den öppna förskolan är viktig för det lilla barnet, därför att där kan man knyta kontakter med andra barn. Man får kanske sina första lekkamrater där.

Den här utvecklingen, att vi går mot färre och färre öppna förskolor, är oroande. Det är också viktigt att vi i dag ställer oss frågan än en gång: Var kommer barnen in när vi tar bort förskola efter förskola?

Vi kan titta på de små barnen i grundskolan. I grundskolans tidigaste år ska de lära sig att läsa, skriva och räkna. Det är kanske skolans viktigaste uppgift att lära små barn läsa, skriva och räkna ordentligt. Om de inte lär sig det då kommer de sedan att ha betydligt större svårigheter att skaffa sig de andra kunskaper och färdigheter som de behöver för att forma sina liv som de själva vill.

Kunskaperna i läs- och skrivinläring har sjunkit i landets lärarkår. För dem som undervisar de yngsta barnen krävs det i den nya lärarutbildningen inte ett enda poäng i läs- och skrivinläring. Det krävs inte några som helst kunskaper i hur man lär ut matematik. Det innebär att barn inte blir sedda när de har svårigheter att lära sig läsa, skriva och räkna. Det innebär att barn som skulle behöva hjälp med detta inte får den hjälpen. Vi behöver ha en utbildning som säger att de som undervisar våra minsta barn i läsning, skrivning eller räkning faktiskt också måste vara utbildade för denna uppgift.

Anf. 200 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Det är ett oerhört viktigt område som du pratar om. Öppna förskolor har dragits ned också i min kommun. Det jag vet hemifrån är att det ofta har varit ekonomiska förutsättningar som har gjort det svårt och ställt olika prioriteringsordningar mot varandra. Men jag håller

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Barn- och familje-
politik samt
psykiatrifrågor*

med dig om att detta är en otroligt viktig form när det gäller att möta föräldrar men också barn. Det är kanske också ett komplement till det föräldragrupperkoncept som jag pratade om i mitt anförande.

Men det skulle vara lite intressant att höra dig utvidga det här. Hur har du tänkt? Ska det vara obligatoriskt, eller handlar det mer om att ge de ekonomiska förutsättningarna för kommunerna att starta de här bitarna?

Anf. 201 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Fru talman! Obligatorium har vi inte i dag. Men i de råd och anvisningar som finns från Skolverket när det gäller öppen förskola förutsätter man att den ska finnas. Om vi från riksdagens sida tycker att det här är en verksamhet som ska finnas måste vi ju också på något sätt skicka med pengar till kommunerna. Det är precis som du säger, att det här sker av besparingsskäl. Vi vet också att vi, när vi sparar i det här landet, är väldigt benägna att spara på just barnfamiljer. Det vet vi från 90-talets mitt ungefär. Barnfamiljerna bar ett av de stora lassen när det gällde att sanera Sveriges ekonomi.

Anf. 202 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tackar så mycket för det inlägget. Sedan måste jag bara få klarhet i ytterligare en sak. Var det Hansson De Wolfe United som gjorde *Iskalla killen full av mänsklig värme*?

Anf. 203 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Fru talman! Det var Hansson De Wolfe United. Det är en lysande skiva.

Anf. 204 ELIZABETH NYSTRÖM (m):

Fru talman! Det blir snabba kast från barn- och familjepolitik till regionalpolitik och infrastruktur. Men infrastruktur är ju viktigt också för våra barn i framtiden.

Det finns en lång rad objekt på såväl det nationella som det regionala vägnätet som är angelägna att lyfta fram såväl från samhällsekonomiska som från trafiksäkerhetsmässiga synpunkter. Men just nu har strålkastarljuset åter riktats på riksväg 45 med anledning av spekulationerna kring huruvida Saab kan fortsätta att tillverka bilar i Trollhättan. Tiotusentals jobb står på spel inom bilindustrin, varav många hos underleverantörerna i regionen.

Den senaste tidens diskussioner kring Saab och Trollhättan visar hur viktigt det är med infrastruktursatsningar för att behålla arbetstillfällena i Sverige. Statsministern klargjorde i regeringsförklaringen vid riksmötets öppnande att vägen, riksväg 45, ska byggas ut och förbättras. Det var också näringsminister Leif Pagrotsky's klara besked vid ett personligt besök på Saab i september.

Vi moderater har under flera år varnat för vad som kan inträffa om standarden på riksväg 45 inte kraftigt förbättras. Vi anser fortfarande att riksväg 45 är oerhört viktig för att skapa bättre förutsättningar så att

Sverige kan behålla bilindustrin i Trollhättan. Därför har vi krävt att riksväg 45 kraftigt rustas upp och att den delvis mellan Göteborg och E 18 även byggs ut till fullvärdig motorvägsstandard. Vi måste därför beklaga att regeringen inte har tillfört resurser för att bygga ut 45:an i årets budgetproposition.

Mot bakgrund av hur mycket resurser som regeringen har tillskjutit järnvägsutbyggnaden i Norrland går det inte att säga att det saknas pengar. Riksväg 45 framstår därför som ett tydligt exempel på hur socialdemokratien i stället för tillväxtfrämjande infrastruktursatsningar valt att blidka det tillväxtfientliga Miljöpartiet – allt för att bevara regeringsmakten!

Den socialdemokratiska regeringen nonchalerar Västsverige även vad gäller senfärdigheten i att omklassificera riksväg 45 till Europaväg. Vid upprepade tillfällen har vi moderater i motioner krävt att riksväg 45 omklassificeras till Europaväg. Förra året hade vi några socialdemokratiska ledamöter med oss på detta. Motionärer var Per Erik Granström, Berit Högman, Rune Berglund, Maria Öberg och Karl Gustav Abramsson. Vid behandlingen i utskottet avtog utskottsmajoriteten flera motioner, bland annat den socialdemokratiska, med motivet att det räckte med att uppmärksamma regeringen på frågan.

Så sent som den 16 juni 2004 yttrade riksdagens trafikutskott i betänkande 2003/04:TU10: ”Regeringen förutsätts noga överväga frågan och – om det visar sig möjligt – arbeta för att riksväg 45 omklassificeras till Europaväg”. Vid voteringen röstade inte de socialdemokratiska motionärerna för sin motion, vilket ju är deras ensak.

Men, fru talman, döm om min förvåning när jag i måndagens Nya Wermlandstidningen läste att s motionerar mindre men att ett motionskrav som återkommer i år med samma motionärer som 2003 är att riksväg 45 ska få status som Europaväg.

Tänker verkligen de socialdemokratiska motionärerna ställa sig bakom motionen när den väl kommer att behandlas här i kammaren eller är det återigen ett spel för galleriet, det vill säga tidningen?

Riksväg 45 får en allt större betydelse inom Norden och Europa som turistväg. Med de nya medlemsländerna och ständigt växande trafik, måste vägen få en gemensam utmärkning i hela Europa, det vill säga även i Sverige. Riksväg 45 börjar på Sicilien och löper genom hela Europa som Europaväg. I Göteborg klassas den plötsligt ned och löper som vanlig riksväg genom Sveriges inland. Riksväg 45 är i dag den felande länken i klassificeringen av det europeiska vägsystemet.

Avslutningsvis, fru talman: Frågan är hur långt regeringen har kommit i sina överväganden. Kommer riksväg 45 att omklassificeras som Europaväg?

Anf. 205 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Man kan säga så här om riksväg 45: Det är väl ändå så att den ligger i den plan som riksdagen antog så sent som den 16 juni i år. Det är väl där den ligger, och det är väl också på det sättet, fru talman, att vi faktiskt har hanterat det här under flera år. Vad jag förstår av behandlingen av riksväg 45 var inte allt klart för att sätta i gång att bygga den här vägen just nu. Det var väl skälet till att man avvaktade med det om jag inte minns riktigt fel, Elisabeth Nyström.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Regionalpolitik och
infrastruktur

I fråga om det andra, den här omklassificeringen, har jag kanske, om jag får göra en liten personlig reflexion, svårt att förstå upprördheten. Det är ändå så att skälet just var att det fanns en del tveksamheter beträffande hur riksväg 45 var beskaffad efter hela dess längd. Det är ingen tvekan om att det finns särskilda regler för om man får kalla något för Europaväg.

Anf. 206 ELIZABETH NYSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Börje Vestlund, delar av riksväg 45 kan börja byggas redan nu. Vi väntar fortfarande på pengarna och trodde faktiskt att de skulle komma. Vad gäller att klassificera som Europaväg var det ett enigt utskott som vid första läsningen biföll de här motionerna. Sedan ändrade man sig, Börje Vestlund. Så var det.

Anf. 207 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Elisabeth Nyström, det är helt korrekt att utskottet ändrade sig – helt enkelt för att utskottets majoritet fick fakta om vad som krävdes för att göra om en väg från riksväg till Europaväg. Det var väl skälet till det. I den lunta som vi fick var det väl ingen tvekan om att det kunde bli svårt att göra detta till Europaväg. Då kan inte rimligen utskottet, utan att ta reda på mer fakta runtomkring det, göra om riksväg 45, eller någon annan väg heller för den delen, till en Europaväg, alltså innan man har alla fakta klara för sig.

Anf. 208 ELIZABETH NYSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Börje Vestlund måste ju erinra sig det brev som vi har fått där man säger att det inte alls är svårt att få den här vägen klassificerad. Det är ganska förvånande. Socialdemokraternas andra namn, Jarl Lander, var med på den här presskonferensen som man hade i söndags och som det relateras till i tidningen i måndags. Där säger man att ett motionskrav som återkommer i år är att riksväg 45 ska få status som Europaväg. Det är ett symboliskt beslut som inte kostar något, men det leder till höjd vägstandard på längre sikt, resonerar s-ledamöterna. Och där var Jarl Lander med.

Anf. 209 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Fru talman! Det var en bra debatt om riksväg 45. Därför ska jag ta och tona ned det, för i mitt anförande hade jag också tänkt tala en hel del om 45:an. Folkpartiet har under de sex år som jag har suttit i riksdagen haft med i sitt förslag att den ska bli en Europaväg. Nu kommer det ena partiet efter det andra och har fått klart för sig att Europavägen från Göteborg till Karesuando är en viktig väg i Sverige och bör vara en Europaväg. Det gläder mig mycket när de värmländska tidningarna har presskonferenser om förslag som kommer från Folkpartiet.

”Ett förändrat Sverige”, står det över många av Folkpartiets motioner till årets riksmöte, fru talman. Rubriken i dag, regionalpolitik och infrastruktur rent allmänt, är ju ett oerhört intressant ämne för oss som råkar bo *några* mil, alltså 40–50 mil, från Stockholm, Göteborg eller Malmö. Många av de platser som ligger mittemellan är svensk lands- och glesbygd i behov av stöd ibland. Det handlar om en syn på fördelningspolitik

som vi i det här rummet klassificerar som regionalpolitik. Det måste väl ändå betyda att det ska ges lika förutsättningar för att leva, arbeta, studera eller vara egen företagare i hela landet?

En av de första uppgifter jag fick när jag kom till riksdagen för sex år sedan var att i mitt eget parti, Folkpartiet, utkristallisera ett program som hette Bo där du vill. Det är väl regionalpolitik med rätt namn! Bo där du vill, se till att de politiska förutsättningarna finns för att, precis som jag sade, arbeta, studera eller driva företag – att leva väl i hela landet.

När jag åker runt i Sverige och träffar folkpartister och andra står det ofta på mina overheadbilder Hela Sverige ska brukas. Jag har stor respekt för Hela Sverige ska leva, men det kan leva även om det är fråga om ogräs. Jag tycker att Hela Sverige ska brukas är en mycket bra devis. Den använder vi oss ofta av i arbetet kring Bo där du vill. Den handlar om individens frihet, som ju är den liberala ideologin, och att ett liberalt program för regionalpolitik heter Bo där du vill borde vara en självklarhet.

När man i den här salen i dag, fru talman, får vara med om en partiledardebatt där man naturligtvis också kommer in på frågan om det senaste försvarsbeslutet kan man inte som värmlänning, eller om man råkar vara jämtlänning, förstå vad vi håller på med i den svenska politiken. Vad betyder ordet regionalpolitik när man i en försvarsuppgörelse kan lägga fram förslag som jag skulle säga innebär en omvänd regionalpolitik? Tänk på sådana barocka saker som att Försvarsmaktens logistik, som ligger i Karlstad och utlokaliserades från Stockholm för några år sedan, ska återflyttas till Stockholm! Vari ligger logiken att flytta tidigare utlokaliseringar från Värmland till Stockholm?

Inte nog med det. I nästa förslag tar man fram kommunen Hammarö och säger: Vi ska lokalisera till Göteborg. Kommunen brottas med stora egna problem, men där finns dock en försvarsanläggning, Försvarets Sjukvårdscentrum. Kom ihåg att bägge dessa förslag gäller flyttar. Det är inte fråga om nedläggningar. Och sedan pratar vi om regionalpolitik!

Detsamma gäller egentligen också Kristinehamns artilleriregemente. Hade ÖB sagt att Sverige klarar sig utan artilleri hade det visserligen varit svårt för en musiker som blivit politiker att säga att han har fel, men jag hade kanske fått acceptera det. När nu ÖB och GRO-gruppen föreslår en flytt från Värmland till Boden, samtidigt som det under en treårsperiod investerats flera hundra miljoner, då funderar man: Vad är det för regionalpolitik att flytta från den ena krisorten till den andra?

När det gäller försvarsskolor och annat kan man till exempel se på det som händer i Östersund. Man blir alldeles kall över den här konstellationen. Vi hörde ju Peter Eriksson i dag glädja sig över det försvarsbeslut som han fått vara med om att besluta. Det måste handla om omvänd försvarspolitik.

Sedan infrastrukturen på 25 sekunder. Det är väl ändå så att om vi inte klarar av att ha en infrastruktur som innebär att lastbilen kan frakta papper och timmer till och från sågverken och pappersindustrin, eller vi inte kan skjutsa skolbarnen till och från skolan i hela Sverige året om, då har vi ingen regionalpolitik i det här landet – i alla fall inte en sådan som kan omfattas av devisen Hela Sverige ska brukas.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Regionalpolitik och
infrastruktur*

Anf. 210 LENNART KLOCKARE (s) replik:

Fru talman! Det känns bra att kunna replikera på Runar. Det är utan tvekan så att vi socialdemokrater drivit kravet på att hela landet ska leva. Det innebär att vi också ska ha jobb och sysselsättning.

Då måste man även ta vara på de utvecklingsmöjligheter som finns och den infrastruktur vi har i glesbygden – i Norrland och framför allt i Norrbotten. Det är en förnybar infrastruktur i form av kyla, mörker och snö. Den återkommer varje år och den måste vi ta vara på.

Karl Leifland har i sin utredning pekat på de utvecklingsmöjligheter som ligger i den övnings- och testverksamhet som man med fördel kan bedriva i norra Sverige. Det känns angeläget att lyfta fram detta. Jag får väl tillfälle att i morgon till ansvarig minister framföra dessa krav.

När det gäller ersättningsjobben för de eventuella förlorade militära jobben måste man från den kommunala sidan få stort inflytande över vilka jobb det blir.

Anf. 211 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Lennart Klockares inlägg behöver jag väl egentligen inte svara på, utan det var ett stöd för mitt inlägg om att hela Sverige inte kan brukas med den politik som förs i dag. Jag är tacksam över att få det stödet.

Jag uppmanar Lennart Klockare att tillsammans med oss jobba för att drabbade orter verkligen får ett inflytande över de kompletteringsarbeten som måste komma. Därefter ska vi gemensamt se till – och Lennart Klockare framför till sin regering – att vi får ett utjämningsystem i Sverige som innebär att vi kan ha en bra skola, en bra äldreomsorg och en fin barnomsorg även i de områden som ligger bortom Södertälje och Uppsala.

Anf. 212 LENNART KLOCKARE (s) replik:

Fru talman! Jag är helt övertygad om att regeringen, precis som man sagt, ordnar detta. Man besökte ju orterna Arvidsjaur, Östersund och även andra ställen och berättade om ersättningsjobben. Jag är alltså inte orolig för att inte ersättningsjobben kommer. Det kommer att ske.

Jag skulle naturligtvis vilja att de aktuella kommunerna fick inflytande över vilken sorts jobb som ska komma till kommunerna ifall de mister de militära verksamheterna.

Det finns oerhört många utvecklingsmöjligheter i dessa områden. Jag vill bara nämna ett sådant, nämligen Vidsel. Där kan man utöka den testverksamhet som redan finns och som är helt unik i Europa. Där finns ett luftrum som det utan problem går att flyga i dygnet runt, vilket inte är fallet på alla ställen. Det är sådana möjligheter som även regeringen måste ta till vara, och jag är ganska övertygad om att man också kommer att göra det.

Anf. 213 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag håller med Lennart Klockare om att det är mycket som den här regeringen har missat i fråga om regionalpolitik. Framför detta till din regering, precis det som vi är överens om.

Låt sedan kommunerna ta mycket mera ansvar. Se till att beslutsnivåer, till exempel det som gäller strandskydd, tas ifrån Naturvårdsverket

och flyttas till kommunerna. Det klarar kommunerna själva. Våra partikamrater, som är valda på kommunal nivå, har full koll över strandskyddet i våra hemkommuner. Det är jag helt övertygad om. Likaså bör frågan om rovdjuren flyttas till länsstyrelserna, ned på lägre nivåer.

Slutligen, när vi ändå är inne på Naturvårdsverket: Utlokalisera Naturvårdsverket till Östersund. Det vore jättebra. Bygg också ut Räddningsverket och flytta en polisskola till Kristinehamn. Lennart Klockare kan väl framföra detta till sina partivänner. Då får vi en regionalpolitik som fungerar.

Anf. 214 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Egentligen är det här en alldeles fantastisk debatt. För det första vet vi inte vad vi ska tro om själva sakfrågan, om vi börjar med första delen av Runar Patrikssons anförande, eftersom vi ju inte riktigt vet vilka orter som skulle drabbas av det försvarsförslag som Folkpartiet har. Det är den ena delen.

Det andra som jag måste reagera på är följande. Det var också därför jag begärde replik. Hörde kammaren med vilken avsky Runar Patriksson uttryckte att någon verksamhet skulle finnas i Stockholm eller flytta till Stockholm som en del av detta? Stockholm har också mist platser i försvaret. Är det så orimligt att någonting skulle komma till Stockholm? Är det den största katastrof som skulle kunna inträffa i svensk politik?

Det kanske inte bara är timmervägarna det handlar om, Runar Patriksson. Det kanske handlar om möjligheter för människor att komma till sina arbeten över hela landet och inte bara om timmervägarna. Vi kanske skulle ha en bredare syn på infrastrukturen, även hos Runar Patriksson.

Anf. 215 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Det var bra att höra att du är engagerad i de frågor som gäller regionalpolitiken, Börje Vestlund. Du ska ha en ära av, Börje, att du är här. Jag vill ha det till protokollet. Den enda stockholmare jag kan se i kammaren är Börje Vestlund. Nej, förlåt. Här satt det en till. Välkommen!

Det hade varit trevligt om Stockholmsbanken hade varit mer välbesatt när regionalpolitiska frågor tagits upp. Varje gång jag under sex år har fått ta regionalpolitisk debatt har den lyst ganska tom.

Nu får vi väl hoppas på att Expressen och Aftonbladet i morgon skriver på första sidan: En argsint värmlänning ansåg från talarstolen i riksdagen att vi nu skulle försöka fördela mer och utlokalisera mer i Sverige. Tror du att det blir så, Börje?

Anf. 216 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Det finns en attityd i det här huset och den här kammaren så fort man diskuterar utlokalisering. Jag tycker att vi ska utlokalisera en del av verksamheten. Men man ska göra det med förstånd. Jag tycker inte att man varje gång det kommer på tal att man ska göra det automatiskt ska säga att det alltid ska utlokaliseras från Stockholm.

Stockholm har också en arbetsmarknad med problem. Stockholm kan inte bara vara det kar som man hela tiden kan ösa ur för att klara regionalpolitiken ute i landet. Man måste vara med och fördela just för att hela

landet ska leva. Det är inte bara en del av landet utan hela landet som ska leva.

Anf. 217 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag hann inte med vägen och timmervägen i min förra replik. Jag kommer tillbaka nu, Börje. Jag sade i mitt anförande att vägen ska kunna bära papper och timmer till och från sågverken och bära skolbussen. Personbil går skapligt att använda nästan året om hos oss. Det är inte så där väldigt bra, men det går någorlunda. Det sade jag faktiskt. Jag håller med dig, Börje. Vi får inte heller glömma persontransporterna i glesbygdsområdena i Sverige.

Sedan till frågan om utlokaliseringar. Jag har koll på ca 130 statliga verk. Det finns ett i Göteborg, tror jag. Det finns några runtom i Sverige. Problematiken kan väl ändå inte vara sådan i Stockholm i dag att vi måste börja återlokalisera från glesbygdsstäderna och länen till Stockholm? Jag tror inte att så ska bli fallet.

Anf. 218 JOHNNY GYLLING (kd):

Fru talman! Jag vill anknyta till vad min kollega Runar Patriksson sade. En tredjedel av oss på Blekingebänken är på plats här i kammaren. Det är bra, säger Runar Patriksson.

Fru talman! Jag vill ägna min tid åt kommunikationer i sydöstra Sverige. För snart 30 år sedan pendlade jag mellan min hemstad Karlskrona och Västervik i ett års tid med buss och med tåg. Det är 24 mil på landsvägen. Men resan tog sju timmar för mig.

Jag tittade i dag hur lång tid det tar att resa samma sträcka med buss och tåg. Det har skett stora framsteg på nästan 30 år. Det tar 5–6 timmar i dag. Det har rättare sagt inte skett så stora framsteg, fru talman.

Att resa i eller genom sydöstra Sverige är inte lätt. Det är en vit fläck på de infrastrukturkartor som regeringen presenterar. Det senaste är Godstransportdelegationens rapport där staten uppmanas att satsa på tre hamnregioner i Sverige. Gissa vilken som saknas. Rätt svar är den sydöstra.

I den regeringsförklaring statsministern avgav i september 2003 framhölls de nya tillväxtmöjligheterna i Östersjöregionen med Polens och de baltiska staternas inträde i EU. Men Göran Persson glömde bort att koppla det till att infrastrukturen behöver förbättras för att man ska kunna utnyttja tillväxtmöjligheterna.

Ett av EU:s syften är frihandel. Frihandel kräver bra transporter. Vilken region ligger närmast de stora nya marknaderna med nästan uppemot 50 miljoner nya EU-medlemmar? Jo, det är just sydöstra Sverige.

Man borde dra några slutsatser av detta: Bygg ut infrastrukturen i sydost, och koppla ihop Sverige med Polen och Baltikum.

Jag vill räkna upp några konkreta åtgärder som regeringen borde satsa på:

- Man borde upprusta E 22:an till en fyrfilig väg genom Skåne, Blekinge och delar av Småland.
- Man borde ha ett stråk Karlskrona–Karlshamn–Göteborg–Oslo både på väg och järnväg.

- Man borde underlätta pendlingen Karlskrona–Växjö–Kalmar. Det är viktigt för de tre högskolorna och för jobben.
- Man borde upprusta Blekinge Kustbana med mötesplatser.
- Man borde bygga sydostlänken, en 12 km felande järnvägslink mellan Blekinge Kustbana via Olofström till Södra stambanan.
- Man borde satsa på tvärleden, en viktig väg som går genom fyra län. Den är i och för sig äntligen på gång att byggas, men det är i elfte timmen. Volvo i Olofström är väldigt beroende av att vägen blir upprustad.

Detta är vad jag anser att man borde göra. Vad händer i verkligheten? Jo, E 22 försenas. Öster om Karlskrona är den helt utanför den nuvarande planen. Järnvägen utanför Karlskrona och Emmaboda är urusel. Tågen skakar sönder, och upprustningen skjuts framåt i tiden av Banverket.

Pendlingen mellan de tre högskoleorterna är oerhört viktig för tillväxten i den här regionen. Då säger någon: Men Blekinge Kustbana får i varje fall en elektrifiering. Det ska ni väl vara nöjda med. Först och främst är det väldigt sent. Det har varit på tal i många år. Det har under tiden blivit dyrare. Nu till och med ifrågasätts projektet när det finns mer angelägna saker att satsa på.

Varför är det så här i sydöstra Sverige? En förklaring kan vara att det finns för dåligt underlag till beslutsfattarna, till exempel till regeringen eller riksdagen. Trafikverkens mätningar är gamla. Man bygger sina antaganden på gamla siffror och gamla utredningar.

Man tar inte hänsyn till att Blekingehamnarna till exempel ökade sin transportmängd med 30 % förra året, och de fortsätter att växa. Man tar inte hänsyn till att Karlshamns hamn är Sveriges sjunde största eller att Karlskrona är den närmaste hamnen för Gdynia och Gdansk, som är Polens port mot Östersjön. Man glömmer att man i Polen satsar på motorvägsupprustning söderut.

En uppmaning till Ulrica Messing är att rita in sydöstra Sverige på infrastrukturen och koppla ihop Sverige med de nya EU-länderna. Nu är tyvärr inte ministern här och kan svara på detta. Men jag såg att på talarlistan finns hennes partikamrat Krister Örnfjäder, som ju kommer från just den trevliga staden Västervik i sydöstra Sverige. Jag hoppas att jag får stöd för mina tankar här.

Anf. 219 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Jag vill fråga Johnny Gylling en sak. Jag blir ibland lite bekymrad när vi diskuterar EU-perspektivet i det här sammanhanget – handeln över Östersjön. Det verkar vara en stor konkurrens om på vilket sätt man ska bedriva handeln och var man ska bedriva den. Det är många som vill göra sig till centrum för Östersjön.

Om jag skulle formulera en fråga skulle jag säga så här: Varför skulle det vara så självklart att just sydöstra Sverige ska vara centrum i stället för Skåne eller andra delar av landet, till exempel Östergötland eller möjligen Stockholms- och Mälardalsregionen? Varför skulle det vara det mest naturliga?

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Regionalpolitik och infrastruktur

Jag vill också kommentera en annan sak. Man har ju valt att bygga ut den där hamnen, och det är kanske just det som man behöver fundera över. På vilket sätt ska vi ha det i sammanhanget med hamnfrågor kontra infrastrukturen i framtiden? Det kanske inte är det smartaste sättet som vi har haft i dag.

Anf. 220 JOHNNY GYLLING (kd) replik:

Fru talman! När det gäller konkurrensen mellan olika delar av Sverige som vill dra transporter till sig tycker jag och mitt parti att det är någonting som i huvudsak marknaden ska styra. Där det växer av sig självt – där ska man underlätta! Självfallet finns det många förbindelser i Mälardalsområdet med till exempel Baltikum. Det gör det också i Skåne. Det finns ingen motsättning mellan det här.

Men vi som bor och lever i sydöstra Sverige, framför allt Blekinge, har under många år känt av en ökning av transporter som har skett av sig själv. Det är den vi måste bejaka nu. Regeringen måste se till att det finns möjligheter att samverka mellan transportslagen, och satsa på infrastrukturen.

Anf. 221 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Det är ju det här som blir fel, Johnny Gylling. Om marknaden bestämmer sig för att den vill ha transporter genom ett visst stråk i Sverige så ska vi plötsligt med det system vi har i dag – och det kan vi ju alltid diskutera i en annan debatt – låta staten Sverige och skattebetalarna ställa upp. Då säger man: Nu bygger vi infrastruktur bara för att marknaden tycker att vi ska hamna med de här investeringarna här!

Jag tycker inte att det håller ihop, Johnny Gylling. Oaktat vad vi har för syn på infrastrukturen så har den ju en lång planeringstid. Därför måste man se till att det i grunden utreds och tas reda på hur det ska bli för att man ska kunna genomföra något. Då kan man inte säga att här ska vi bygga bara därför att marknaden just nu önskar ha det här! Man vet ju inte om marknaden kommer att finnas kvar just här i framtiden. Det har man liten kunskap om. Det finns många exempel på detta runtom i vårt land.

Anf. 222 JOHNNY GYLLING (kd) replik:

Fru talman! Det finns två ytterligheter i det här med var man ska bygga sina transportstråk. Den ena är att man har en statlig politik som bestämmer allting och talar om exakt vilka hamnar som ska finnas och vilka vägar som är viktigast. Den andra är att man låter marknaden bestämma till hundra procent. Jag har inte förespråkats någon av dessa ytterligheter, utan det måste finnas en balans.

Nu har vi nya EU-länder, bland andra Polen med nästan 40 miljoner människor. Den närmaste hamnen är Karlskrona. Det finns en utvecklad färjelinje sedan ungefär 15 år. Då är det konstigt att varken regeringen, trafikverken eller den utredning som jag nämnde tidigare tar någon som helst hänsyn till att vägarna snart är överfulla med lastbilar i Blekinge. Någonting måste göras.

Fru talman! Motsättningarna mellan olika regioner i vårt land har tyvärr skärpts under senare år. Vi har fått en ibland ganska olustig diskussion, där Stockholmsregionen ställs mot övriga Sverige – främst mot det glesare bebyggda Norrland. Motsättningarna förstärks av den allt större mediekoncentrationen till huvudstaden. Men verkligheten, synen på Sverige och världen, ter sig inte riktigt likadan om man har Krokoms som sin horisont, som jag, eller ser världen i ett Stockholmsperspektiv.

Detta är en allvarlig utveckling. Redan Axel Oxenstierna förklarade på 1600-talet att i Norrland hava vi vårt Indien om vi ser till att nyttja det. Den gamle rikskanslern såg områdena uppe i norr som en råvaruproducerande region som det gällde att exploatera. Han såg på den norra delen av landet ungefär på samma sätt som England och Spanien såg på sina kolonier Indien och Amerika.

Det vidsträckta Norrland levererar fortfarande resurser som skog, malm och vattenkraft för enorma värden till storsamhället. Nettoexportvärdet beräknades år 2001 uppgå till 75 miljarder kronor för Norrland, vilket är klart högre per sysselsatt än landets genomsnitt.

Under långa perioder – som för närvarande, exempelvis – har norra Sverige dessutom levererat ung, utbildad arbetskraft till landets södra delar. Enbart under de senaste tio åren har ungefär 15 000 ungdomar flyttat från Norrland till övriga Sverige. Därmed har Norrland investerat ungefär 50 miljarder kronor i övriga landet, inte minst i form av erlagda utbildningskostnader.

Ändå framställs detta Norrland oftast som en tärande del av Sverige – en region som tros hanka sig fram på bidrag från söder. Det är naturligtvis en djupt orättvis bild, som har sin grund i de närmast koloniala strukturer som har formats under århundraden och som förstärks av mediekoncentrationen.

Det är hög tid att vi börjar avveckla de här strukturerna och ger alla delar av landet likvärdiga förutsättningar att utvecklas. Tyvärr finns det fortfarande bara små tecken på att så sker.

Ett aktuellt och upprörande exempel, som Runar Patriksson tog upp här, är det förslag som nu finns inför försvarsbeslutet om att bland annat lägga ned den väl fungerande Östersundsgarnisonen – vackert tal om sammanhållna garnisoner och regionala hänsyn till trots. I ett slag är man beredd att ta bort den största statliga etableringen i Jämtlands län. Man vill flytta väl fungerande toppmoderna skolor i Östersund som man har investerat miljardbelopp i och bygga upp samma verksamhet i Halmstad och Skövde – även det förmodligen till miljardbeloppskostnader. Det är en omvänd regionalpolitik.

Fru talman! Det är dags för en helhetssyn på Sverige. Jag vill lyfta fram några konkreta förslag för att bryta den centralistiska utvecklingen.

Ett exempel som vi från Centerpartiet har fört fram är att vi vill förändra skattesystemet så att kommuner och landsting får behålla en större del av sina egna skattebaser för att öka självbestämmandet och minska bidragsberoende och rundgång via statskassan.

Ett annat förslag är att en del av de stora värden som vattenkraften genererar måste få stanna i de bygder som har släppt till sina forar till storsamhällets elbehov. Skogslänens elproduktion genererar varje år ungefär 12 miljarder kronor i energiskatter till statskassan. Det borde

vara hög tid att vattenkraftskommunerna får en rimlig del av det värdeskapande som man bidrar till i det gemensamma samhällsbygget.

Att en kommun som Ragunda, där 10 % av landets vattenkraft produceras, ska tvingas ha landets högsta kommunalskatt och ständigt kämpa med nedskärningar i ekonomin är absurt. Hade Ragunda legat i Norge skulle man ha fått en rättmätig del av de värden som produceras lokalt och haft resurser att utveckla sina bygder på ett helt annat sätt.

En annan åtgärd som jag gärna vill se förverkligad är att inkomster från utboägd skog beskattas i den kommun där skogen finns och inte där ägaren råkar vara skriven. Även på det sättet överförs i dag stora summor från glesbygden till de tätare befolkade delarna av landet.

Omlokalisering av statlig verksamhet har diskuterats. Det är också viktigt. Det är naturligtvis inte bra för Stockholm eller för någon att koncentrera 70–80 % av alla statliga jobb till en region. Jag tror att vi skulle kunna göra oerhört mycket med modern teknik för att hela landet skulle kunna få tillgång till dessa kvalificerade arbetstillfällen. På det sättet skulle vi kunna bredda arbetsmarknadsregionerna.

Infrastrukturen diskuteras också. Jag kan hålla med dem som föreslår att riksväg 45 ska få Europavägsstatus. Jag har skrivit en motion om det också. Det är viktigt. Den går genom inlandet och skulle kunna bli en ännu starkare pulsåder, inte minst för turismen.

Rikstrafiken, som upphandlar och medfinansierar interregional trafik, har i dag ekonomiska problem. Det finns stora besparingsprogram. De 30 miljoner som finns i budgeten räcker inte. Nu hotas exempelvis mittlinjen Sundsvall–Östersund och nabostrafiken Trondheim–Östersund. Det är viktigt att vidta åtgärder mot detta.

Till slut vill jag också understryka vikten av ett förbättrat företagsklimat och ge alla våra fantastiska företagare möjlighet att utveckla sina företag. Då måste man ha tillgång till kapitalförsörjning.

Det är dags att vi tar hela Sverige i bruk, som Runar Patriksson sade. Det tjänar Stockholm, Jämtland och hela landet på.

Anf. 224 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Många av de frågor som Håkan Larsson tog upp här har varit med i tidigare regionalpolitiska debatter. Det var också en interpellationsdebatt för inte så hemskt länge sedan med Ulrica Messing där detta med Axel Oxenstierna berördes om jag inte minns helt fel.

Det är väl självklart, Håkan Larsson, att den regionala utvecklingspolitiken inte kan ha geografiska avgränsningar. Den måste utgå ifrån de lokala arbetsmarknadsregionernas funktionssätt och bedrivs i såväl gles- och landsbygd, små och medelstora städer som storstäder. Motivet för att bedriva en regional utvecklingspolitik i alla delar av landet är bland annat att den nationella tillväxten utgörs av summan av den tillväxt som skapas lokalt och regionalt. Jag tycker att det är olyckligt att skapa motsättningar mellan regioner i de här sammanhangen.

När det gäller elförbrukning, nedsättning av sociala avgifter och dylikt måste en del åtgärder vidtas, och en hel del är också gjort. Vill Håkan Larsson ta bort dem?

Anf. 225 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Fru talman! Jag förstod inte riktigt vad Sylvia Lindgren menade med det där. Vi vill inte alls ta bort de olika regionalpolitiska åtgärderna. Däremot vill vi öka det lokala bestämmandet över de lokala resurserna och ge alla regioner likvärdiga förutsättningar för utveckling. Likvärdiga förutsättningar är inte lika. Man måste utgå från den situation som de olika regionerna befinner sig i. Norra Sveriges inland, som jag har diskuterat här, har till exempel inte de likvärdiga förutsättningar som skulle kunna ge denna region ett väldigt lyft framöver. Jag hoppas att vi ska få gehör för en rad konkreta förslag framöver.

Anf. 226 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Jag förutsätter att arbetet med utlokaliseringar, omlokaliseringar och nylokaliseringar drivs i rätt riktning i regeringen och att man gör noggranna överväganden. Det är viktigt att man har som utgångspunkt att myndigheterna ska kunna bedriva sitt arbete effektivt på de tilltänkta lokaliseringsorterna. Det måste vara en avgörande del i det sammanhanget.

Fru talman! Vi har vid flera olika tillfällen diskuterat vattenkraftsvinsterna här i kammaren. Det ger också motsättningar att bygga vidare på detta. Det finns i dag en nedsatt del när det gäller elförbrukningen i vissa kommuner. Det gäller även regional nedsättning av sociala avgifter i vissa delar av Norrland.

Helheten måste ses över i de olika sammanhangen. Det är helheten, Håkan Larsson, som är den viktiga delen, inte att skapa motsättningar.

Anf. 227 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Fru talman! Jag vill inte skapa motsättningar. Jag har ju pekat på att motsättningarna växer mellan de olika regionerna i Sverige i dag. Då måste man föra en politik som minskar dessa klyftor och överbryggar dem. Då måste man utgå från de lokala förhållandena.

Sylvia Lindgren hoppas att omlokalisering och utlokalisering går i rätt riktning. Det hoppas jag verkligen också. Det har hänt så oerhört lite. 70–80 % av alla statliga jobb är fortfarande lokaliserade till Stockholmsregionen. Samtidigt är man beredd att ta bort den största statliga lokaliseringen i Jämtland i ett enda slag. Det är en politik som leder till en centralisering, och det är oacceptabelt.

När det gäller vattenkraftsåterbäring är det inte mer än rätt att de bygder som har släppt ifrån sina forsar – och det går ut över fiske, turism, skogsbruk och så vidare – får del av de stora värden som skapas där. Det är bara att titta på Norge så ser man vad det kan innebära för många bygder i glesbygd och fjällbygd. Det kan hjälpa till att skapa en väldigt bra utveckling i de här bygderna.

Anf. 228 BÖRJE VESTLUND (s):

Fru talman! Jag skulle kunna haka på där Håkan Larsson slutade. Jag instämmer i Håkan Larssons huvudtes, nämligen att man måste ha en regionalpolitik som hänger ihop över hela landet. Det måste även gälla våra storstäder. Vi i Stockholmsregionen vill gärna vara med och bidra till detta. Det gör vi inte minst genom den kommunala skatteutjämning som kommer att behandlas här om några dagar. Där bidrar vi på ett sätt

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Regionalpolitik och
infrastruktur*

till att man får samma möjligheter att bedriva kommunal verksamhet. Det är ett exempel. Det finns många andra exempel också.

Problemet för Stockholmsregionen är att vi inte konkurrerar med övriga landet i speciellt många frågor. Det är väl egentligen när det gäller just de statliga jobben, vilket jag återkommer till. Vi konkurrerar oftast med andra storstäder. Det gör också att vi är väldigt unika. Det handlar inte om huruvida företagen vill lägga verksamheten i Stockholm eller i någon annan del av landet, utan det handlar om huruvida man vill lägga den i Stockholm eller i S:t Petersburg. Det är den verklighet vi lever i och har att hantera i Stockholmsregionen.

Det är ändå så att vi är beroende av övriga landet, men det övriga landet är också beroende av Stockholmsregionen. Det måste därför finnas förutsättningar för att Stockholmsregionen ska kunna klara sig. I det sammanhanget kan man inte låta bli att påtala de särskilda problem som finns i en storstadsregion. Ibland har de uppstått genom felplaneringar och ibland genom att människor väljer att bosätta sig här. Det är problem som hela tiden finns och kostar storstadsregionernas skattebetalare väldigt mycket pengar årligen. Andra skattebetalare kommer oftast undan detta.

Jag tänker till exempel på hemlösheten som är betydligt större i storstadsregionerna. Jag tänker till exempel på att den fysiska planeringen ofta är mycket mer komplicerad och kräver mycket speciella lösningar på grund av den täta bebyggelsen. Jag tänker till exempel på att det i de flesta större städer i Sverige har funnits stora mentalsjukhus under många år. Det har gjort att många av de psykiskt sjuka finns här. Vi har också ofta en koncentration av missbruk. Ibland finns det också felaktigt planerade fysiska miljöer som tar årtal att återställa, och ibland är det kanske omöjligt. På väldigt många håll finns det också en besvärande segregation som det tar lång tid och kräver mycket resurser att få bort.

Vår arbetsmarknad består inte av industrin. Det finns nästan inga industrijobb kvar i Stockholmsregionen. Det finns en tjänstesektor. Där finns de välutbildade människorna, men tjänstesektorn består också av lågavlönade människor som städar, lagar mat, serverar mat och serverar på olika sätt.

Det är väldigt viktigt att man kommer ihåg också det perspektivet när man pratar om tjänstesektorn.

I det sammanhanget måste man också säga att det är de här jobben som vi vill slå vakt om när vi talar om de statliga jobben. Man kan ha lyckats återanpassa någon som under en längre tid har varit sjukskriven och som kanske fått ett sådant arbete. Jag skulle kunna berätta om en kvinna som jag hade kontakt med häromdagen och som precis hade fått ett jobb på en statlig myndighet efter en lång sjukskrivningsperiod, men hennes arbetsplats kommer att utlokaliseras. Hur ska vi förklara för henne att hennes arbetsplats har utlokaliserats, av något skäl som hon inte kan förstå. Hon har länge kämpat med sin sjukskrivning och har nu äntligen fått tillbaka sitt jobb.

Det är rimligt att man i viss mån utlokaliserar statliga myndigheter från Stockholmsregionen, men också vi har en arbetsmarknad. Vi har i dag inte en lägre arbetslöshet än vad man har i landet i övrigt. Vi ligger i dag ungefär på riksgenomsnittet. Detta gör naturligtvis att vi måste slåss

för våra arbetstillfällen. Dessa består väldigt ofta av jobb inom de här myndigheterna.

Vem ska rädda Stockholmsregionen när den mister sina arbetstillfällen? I vilka tidningar stod det att 3 000 jobb på mindre än sex månader försvann från Kista industriområde? Det var vad som hände 1994. Det stod inte en rad i tidningarna om detta. För att vi ska kunna ha en regionalpolitik måste den hänga ihop i hela landet. Man kan inte säga att det bara är en del av vårt land som hela tiden ska ge. Vi måste också ha en politik som hänger ihop i hela landet.

Anf. 229 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Ja, vilka ska rädda Stockholm? Jag tycker att det låter lite häftigt när Börje Vestlund här säger att en stockholmare nu ska rädda Stockholm. Jag har i mitt anförande om utflyttning för att hela Sverige ska leva inte sagt ett enda ord om att vi inte stöder Stockholm. Folkpartiet vill hjälpa till med att rädda Stockholm med ett Stockholmspaket i 25-miljardersklassen. Där finns ringleder, citytunnlar, getingmidjor och allt som behövs runtomkring Stockholm för infrastrukturen. Men är Börje Vestlund beredd att gå till sin regering och säga till den att återinföra etableringsstödet i glesbygdsområdena A och B, vilket skulle innebära ett etableringsstöd om 20 % till både nya arbetstillfällen och investeringar som tidigare helt plötsligt togs bort ur den nuvarande budgeten? Det betydde otroligt försämrade möjligheter trots den dåliga infrastruktur som finns i Glesbygds-Sverige.

Anf. 230 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Runar Patriksson har ju en förmåga att i alla sammanhang koppla ihop tillväxten i glesbygden med infrastrukturen. Den är säkert viktig, men det är inte enbart den som är viktig. Jag måste erkänna min okunskap om etableringsstödet. Jag kan ingenting om det, så jag ber att få passa i just den frågan, men jag skulle vilja göra följande påstående: Man kan inte använda den argumentationen att man bara därför att man har tagit bort glesbygdsstödet ska vara beredd att föra över viktiga delar av Stockholms arbetsmarknad till det övriga landet. Det håller inte, Runar Patriksson.

Anf. 231 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Vi är helt överens om det. Jag talade i mitt anförande om den nya typen av regionalpolitik, som jag kallade en omvänd regionalpolitik. Vi börjar nu att återflytta arbetstillfällen från Karlstad till Göteborg och från Karlstad till Stockholm. Jag tycker verkligen att det är lite obegripligt.

Jag har vidare en fråga till Börje Vestlund. Det förs nu diskussioner om att bland annat Naturvårdsverket kan flyttas till Östersund. Tror Börje Vestlund att det vore bra att Naturvårdsverket kom närmare till naturen och att det kanske skulle leda till vettigare beslut?

Anf. 232 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Huruvida det blir vettigare beslut eller ej beroende på var myndigheten ligger tillåter jag mig att inte ha någon uppfattning om. Det

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Regionalpolitik och
infrastruktur*

är faktiskt de som sitter på myndigheten som fattar besluten. Men jag tycker att en del av den statliga verksamheten inte ska ligga i Stockholm. Man måste dock se till helheten när man bedömer vilka myndigheter man ska flytta ut. Utflyttningar kan i olika sammanhang drabba Stockholm väldigt hårt. Det är inte så att alla anställda på myndigheterna är personer som lätt kan få jobb, utan det kan bli fråga om en mycket lång arbetslöshet.

Jag kan inte tro att det kan vara positivt att vara arbetslös oavsett om man bor i Töcksfors eller i Kista. Det är nog lika illa på båda ställena.

Anf. 233 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag vill ta upp en regional fråga inom Stockholm–Mälardalen-regionen. Vi har en gemensam arbetsmarknad i Stockholm–Mälardalen, och som jag upplever det avlastar vi Stockholms bostadsmarknad i den inre delen av Mälardalen. Mälarbanan är utbyggd, men vi har i dag problem. ABB-chefer pratar bland annat om att flytta verksamheter från Västerås på grund av att trafiken på Mälarbanan är överbelastad. Dels är det många som åker på den, dels är sträckan Tomtebodavägen–Kallhäll i Stockholm en propp som försenar tågen. Det har där aviserats en utbyggnad, som om den går fort ska kunna vara genomförd år 2013. Det är helt oacceptabelt om man ska klara den inomregionala regionalpolitiken. Det innebär att verksamheter ska flytta från den inre delen av Mälardalen till Stockholm. Vilken möjlighet har man från s-sidan att motverka det här?

Anf. 234 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Jag tror att Jörgen Johansson och jag är helt överens i den frågan. Mälardalen är i varje fall i stor utsträckning en gemensam arbetsmarknadsregion. Det kan säkert göras mer.

Den stora haken har varit Mälartunneln. Den är ett exempel på de komplicerade fysiska projekt som man måste genomföra och som gör att det blir extra kostsamt och besvärligt i den tätbebyggda storstaden. Detta kommer att ta sin tid, men det är ett av de infrastrukturprojekt som är mest prioriterade enligt det beslut som vi fattade i kammaren den 16 juni.

Det är nog väldigt svårt att genomföra det här projektet fortare. Jag hoppas verkligen att vi kan föra en dialog omkring att vi ska kunna klara det under den angivna tiden, men jag tror inte att någon kan kräva att det ska kunna gå fortare än det gör just nu.

Anf. 235 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Problemen är ju större än så. Det gäller dels Göttingen, dels sträckan Tomtebodavägen–Kallhäll. Därtill kommer situationen i Stockholm, där SL-tågen har företräde till spåren framför de tåg som kommer utifrån landet. Det är en fråga som dels påverkar den inomregionala balansen i Stockholm–Mälardalen, dels påverkar hela landets tågtrafik. Som jag ser det är det en fråga av både nationellt och regionalt intresse.

Anf. 236 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Låt mig om detta också säga att Mälartunneln som sådan är en förhållandevis ny idé. Den har inte funnits i tankevärlden under mer

än fem, sex år. Jag tycker trots allt att man har gått fram ganska fort med den.

Låt mig också säga att Jörgen Johansson självklart har rätt, men sträckan Tomtebodavägen–Kallhäll ligger längre fram i infrastrukturplaneringen. Den behöver inte ligga före, av den anledningen att så länge tunneln inte har byggts färdig finns det inte heller något behov av spåren där, för de har ingenstans att ta vägen. Det är väl det som är problemet.

När det gäller SL-tågen vill jag säga att vi nu har en utredning som håller på att bearbetas inför den nya transpolitiska proposition som kommer nästa år. För närvarande gäller de nämnda förutsättningarna, och att snabbt ändra på dem utan att göra närmare analyser tror jag skulle bli väldigt komplicerat.

Anf. 237 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Fru talman! Som tidigare landstingsledamot i Stockholms läns landsting tror jag att jag har viss förståelse för Stockholms läns situation och förhållanden. Vad jag menar är att vi måste ha en politik för hela landet, en helhetssyn som utvecklar både storstad och landsbygd.

Här sade Börje Vestlund att det bara är Stockholm som ger. Det ges ju från alla håll. Vi behöver en solidarisk skatteutjämning, men det är då inte mer än rätt att tillväxtområdena betalar en del för de enorma investeringar som glesbygdsområdena har gjort till exempel i att utbilda ungdomar. Det handlar om 50 miljarder kronor på tio år, som jag sade tidigare.

Börje är oroad över att omlokalisering av verksamhet ska gå ut över Stockholm. Javisst, men här finns 70–80 % av landets statliga sysselsättning. Nu är regeringen beredd att i ett slag ta bort 1 400 jobb från en kommun med 58 000 invånare och med 20 mil till närmaste arbetsmarknadsregion. Ser inte Börje Vestlund att det är en väldig skillnad i dimension mellan dessa problem vad gäller Östersund och vad gäller Stockholm?

Anf. 238 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Jo, jag ser att det finns en väldigt stor skillnad i dimension. Det gör det visst. Men problemet i resonemanget från väldigt många håll – och det är möjligen det som irriterar mig och väldigt många andra stockholmare så oerhört mycket – är att man självklart alltid ska flytta ut någonting från Stockholm. Det är väl där den stora diskussionen finns.

Håkan Larsson säger att 70–80 % av de statliga jobben finns i Stockholm. Jag kan varken bekräfta eller dementera det, men det har han säkert alldeles rätt i. Jag kan bara säga så här: Vad ska man då ersätta de jobben med, Håkan Larsson? Vem ska ersätta städerskorna, kontoristerna och dem som jobbar på de här jobben i Stockholmsregionen? Det skulle jag vilja veta vad Håkan Larsson har för svar på. Jag kan nämligen inte se hur vi skulle klara det inom vår region så där rakt upp och ned.

Anf. 239 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Fru talman! Det är bra att Börje Vestlund ser skillnaden i dimension. Skillnaden är ju att här finns en mycket större arbetsmarknad. Jag hoppas att även de här städerskorna har möjlighet att få jobb på den arbetsmark-

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Regionalpolitik och
infrastruktur*

naden. De alternativen finns över huvud taget inte i den region jag talar om nu.

För Sveriges utveckling tror jag det är väldigt positivt om man kan se till att alla regioner får möjlighet att stärkas och utvecklas, att Stockholms län kanske inte växer så mycket i befolkning som man gör i dag mot att andra regioner också kan växa. På det viset tjänar Stockholms län väldigt mycket. Det blir mindre överhettning, mindre bostadsbrist och så vidare. Det tjänar hela Sverige på.

Jag tror att vi måste börja ha den här helhetssynen på landet och inte bara se till varje region.

Anf. 240 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Varje region ska självklart leva. Men jag tror också att varje region mår bäst av att själv skapa sina egna förutsättningar. Man kan inte bara säga att man ska ta från en region och ge till en annan region och därmed klara de problem som finns i den regionen.

Kom gärna med förslag på hur vi ska lösa de här problemen. Men kom inte och säg: Vi flyttar ut lite grann från Stockholm, och så löser vi alla problem! Det har inte löst några problem någon gång. Snarare har det bara ställt upp ännu mer motsättningar. Framför allt har det uppstått en motsättning mellan Stockholm och övriga landet som jag beklagar och som oftast tar väldigt mycket tid i anspråk.

Anf. 241 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Jag är glad över att stockholmare deltar i den här regionalpolitiska debatten, precis som Runar Patriksson sade förut. Jag har stått här och pratat regionalpolitik sedan 1998, och det har i stort sett varit tomt på Stockholmsbänken. Det är alltså glädjande. Vi behöver lära av varandra och lära oss att respektera våra olika problem.

Jag är mycket väl medveten om att överhettningen i Stockholm är ett problem i många områden, inte minst när det gäller bostäder. Jag har två barn som har utbildat sig i Norrland och sedan tagit med sig utbildningen till Stockholm och vet vad det kostar att skaffa bostad, vilket inte alls är speciellt roligt när man är ung.

Det var dock inte därför jag begärde ordet. Det är faktiskt inte så att jobben hela tiden går från Stockholm. Jag ville bara passa på att upplysa om att det inte är ovanligt att jobb centraliseras till Stockholm. Som exempel kan jag nämna ett fotolabb i Ånge som nu centraliserar till Stockholm. Det har en verksamhet som mycket väl skulle kunna ligga kvar där med den teknik vi har i dag. Ånge är redan förut mycket drabbat av att folk flyttar därifrån. Man tappar arbetstillfällen. Även *call center* försvinner.

Bensinen blir dessutom dyrare. Jag undrar hur Börje Vestlund ser på att regeringen har varit med och tagit beslut om att bensin och diesel ska bli dyrare så att det blir dyrare att bo där.

Anf. 242 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Jag tar den första frågan först, för den tror jag att jag uppfattade helt och hållet.

Jag tycker naturligtvis att det är allvarligt när företag flyttar från en region till en annan region. Jag tycker inte alls att det är bra. Här måste

man vara väldigt tydlig. Men lika illa jag tycker det är när man flyttar ut arbetstillfällen från Stockholmsregionen till någon annan del av landet utan att ta reda på vilka konsekvenser det innebär för just den region som drabbas, lika illa tycker jag det är när det går åt andra hållet. Jag slåss inte bara för Stockholmsregionen. Jag tycker faktiskt att man ska ha en mer genomtänkt politik när det gäller detta.

När det gäller bensinskatten och bensinskattehöjningen är ju en konsekvens att vi faktiskt också höjer avdraget för resor till och från arbetet. Det är en del av detta. Dessutom sänker vi skatten på arbete i det sammanhanget.

Anf. 243 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Tiden gick så fort att jag inte riktigt hann förklara det här med bensinpriset.

Företag flyttar också på grund av att vägarna är dåliga på många håll, inte bara i Norrland utan också på andra ställen. Det har vi hört några säga. Detta påverkar företagen. Transportkostnaderna ökar också därför att bensin- och dieselpriiserna ökar. Dessa kostnader kommer man ju inte ifrån genom olika bidrag för arbetsresor. Med många långa mil för att transportera råvaror som skog och malm, framför allt skog, blir det dyra transporter. Hur ser Börje Vestlund på att man då gör det dyrare för dem som bor i glesbygd?

Anf. 244 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! När det gäller just att transportera råvaror är det väl inte riktigt detta som är det stora problemet. Problemet är väl att vi i dag har ett transportsystem som behöver ställas om. I det avseendet tror jag faktiskt att vi har en ganska stor överensstämmelse i våra uppfattningar, förutom möjligen med Moderaterna, om att vi behöver ställa om stora delar av vårt transportsystem i så stor utsträckning som möjligt. Det är väl svar på den frågan.

När det gäller bensinpriserna och dieselpriiserna, eller rättare sagt skatterna på bensin och diesel, gör man väl ändå en grön skatteväxling därför att man faktiskt vill få ned koldioxiden i vårt land, vilket inte minst glesbygden vinner på i förlängningen. Man kanske inte bara kan tänka på vad som händer just i dag. Man måste kanske tänka på vad som händer i morgon för våra barn, barnbarn och framför allt barnbarnsbarn i det här sammanhanget.

Anf. 245 JOHNNY GYLLING (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker faktiskt, precis som Börje Vestlund, att man ska försöka låta bli att skapa motsättningar mellan landsbygd och storstad. Jag brukar försöka det i de debatter jag deltar i hemma i Blekinge och förklarar att storstaden har sina fördelar och sina bekymmer. Småstäder och landsbygd har sina fördelar och sina bekymmer att leva med. Människor väljer var de vill bo.

Men när Börje Vestlund håller ett sådant försvarstal bidrar han snarare till att skapa motsättningar, tycker jag. Då vill jag fråga om Börje Vestlund känner till hur det ofta kan fungera i till exempel en sådan region som jag kommer från, Blekinge.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Regionalpolitik och
infrastruktur*

Nyligen handlade det om ett företag, en telefonoperatör, som har sitt svenska huvudkontor i Karlskrona. Nu flyttar man till att börja med sin marknadsavdelning just till Stockholm. Varför gör man det? Av två skäl. Det är lättare att rekrytera personal, och det är billigare att slippa resa så mycket.

Det var det jag var inne på i mitt anförande. Vi behöver bättre infrastruktur för att inte de här flyttkarusellerna ska fortgå.

Anf. 246 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Det sista om att resa så mycket förstod jag inte riktigt vad Johnny Gylling menade med, om jag ska vara riktigt ärlig.

Jag har svarat på det tidigare, men jag kan säga att jag inte tycker att det är bra att företag flyttar bara för att man tror att man ska få bättre förutsättningar någon annanstans. Ska man flytta ska man göra det därför att det finns ett behov inom företaget att flytta, inte därför att man tycker att det är något fel på den yttre miljön eller av något annat sådant konstigt skäl. Det kan vara lokalerna som inte passar. Det kan vara just den delen av landet. Man kanske inte har marknaden där, eller vad det kan vara. Då kan det väl vara okej att flytta. Men inte att man bara flyttar rent generellt. Det tycker jag är felaktigt, oaktat vem som gör det.

Men jag tror inte att man löser problemet genom en bra infrastruktur. Det finns ju stråk där vi har en ganska god infrastruktur men där man har tämligen stora problem. Det är mer eller mindre vad man skulle kunna kalla glesbygd eller i varje fall landsbygd med ganska stora problem. Ändå har man goda kommunikationer. Det är ju inte hela förklaringen. Det här är en mer komplex bild, Johnny Gylling.

Anf. 247 JOHNNY GYLLING (kd) replik:

Fru talman! Jag beklagar att tiden är för knapp för att man ska kunna förklara problematiken. Men ett företag som har internationella verksamheter, har kunder från andra länder, behöver givetvis resa mycket. För ett sådant företag är det mycket svårare att befinna sig långt ifrån de stora städerna som Stockholm, Göteborg och Malmö. Det är detta jag försöker förklara.

Man tröttnar till slut på att resa för att möta kunder, för att ha möten och kontakter. Det finns så mycket verksamhet i Stockholm att man behöver komma dit ofta. Det är alltså en nackdel att finnas ute i landet. Detta menar jag, Börje Vestlund, att man måste kompensera med god infrastruktur, bra möjligheter, med flyg, tåg och biltrafik.

Min slutliga fråga till Börje Vestlund blir: Vad tänker du arbeta för när det gäller att förstärka sydöstra Sveriges infrastruktur och kommunikationer?

Anf. 248 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Jag kommer att arbeta för och se till att den gemensamma plan som vi har för 15 år genomförs. Det tycker jag är ett bra sätt. Där har alla regioner fått en del, inte allt, men en del. De flesta regioner kommer också att kunna lyfta sig.

Det jag tycker är intressant här är att företag kanske flyttar från Stockholm till London, till Köpenhamn, till Frankfurt, till Berlin och till S:t Petersburg. Vi kanske också har en utflyttning av företag från Stock-

holm. Det är liksom inget ensidigt problem, att det finns en koncentration här och att utbudet är så stort att man kommer hit och aldrig försvinner härifrån. Så enkel är inte problematiken.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Regionalpolitik och
infrastruktur*

Anf. 249 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att understryka att Stockholm inte konkurrerar med Norrland, Blekinge eller Töcksfors i första hand utan med Hamburg och andra europeiska städer. Det är där konkurrensen finns. Går det dåligt för Stockholm kommer det att gå dåligt för resten av landet också.

Men det var egentligen inte den här enkla synpunkten, som ändå är så central i den rituella debatten mellan Stockholm och resten av landet, som jag ville föra fram, utan jag ville snarare ta upp demokratibegreppet med Börje Vestlund. Det har ju varit uppe tidigare i dag i partiledardebatten liksom frågan om samarbete med andra partier och hur samarbetet med andra partier kan legitimeras dessa partier.

Min fråga till Börje Vestlund är inledningsvis: I valet mellan att skaka hand och samarbete med en kommunist eller med en demokrat, vad väljer Börje Vestlund?

Anf. 250 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Jag vet ärligt talat inte vad den frågan har med den här debatten att göra. Men jag ska med glädje svara på den.

Vi socialdemokrater har alltid demokratin som den viktigaste visionen, den viktigaste frågan i alla sammanhang. Jag tror faktiskt att så gott som alla ledamöter i denna kammare – det finns kanske något undantag – också har detta som sin viktigaste ledstjärna. Jag tror inte att det finns någon tvekan om den saken.

Det man har diskuterat i dag har varit Vänsterpartiet och framför allt Lars Ohly från Vänsterpartiet. Jag menar att vi alla mer eller mindre många gånger har gjort upp med Vänsterpartiet i olika frågor. Såvitt jag förstår har ni hamnat på samma kurs i till exempel försvarsfrågan, i varje fall när det gäller på vilka orter det blir fråga om nedläggning. Där är ni på samma linje som Vänsterpartiet.

Jag menar att det inte håller, Carl B Hamilton, att göra detta till en demokratifråga i det avseendet. Och framför allt, vad har det med regionalpolitiken att göra?

Anf. 251 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Det har inte mycket med regionalpolitiken att göra. Men eftersom Börje Vestlund helt riktigt säger att detta är den viktigaste frågan i alla sammanhang tycker jag att den också kan resas i alla sammanhang. Jag känner ingen blygsamhet på den punkten.

Sedan säger Börje Vestlund att alla i denna kammare har demokratin som ledstjärna. Det var vad Börje Vestlund sade. Jag tog ned det på papper. I så fall legitimerar Börje Vestlund att Kalle Larsson, Lars Ohly och andra som kallar sig för kommunister också är demokrater.

Hur är det, Börje Vestlund, är det bättre att samarbeta och skaka hand med en kommunist än med en demokrat? Det är det som ni socialdemokrater gör och har gjort i flera år.

Anf. 252 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Vi samarbetar med dem som vi har en överenskommelse med. I det här fallet har vi vårt 121-punktsprogram. Framför allt, och det tycker jag är en mycket viktig poäng i det här sammanhanget, underordnas man så länge man sitter i Sveriges riksdag grundlagen och de regler vi har här. Det är ingen tvekan om att de är demokratiska.

Jag sade heller aldrig att alla var demokrater. Det kan jag inte gå i god för. Jag kan väl också tycka att det är grumligt. Men för det där k-ordet är jag mindre oroad. Jag är mer oroad över vad man gör i praktisk politik. Och det tycker jag att det finns anledning att återkomma till och diskutera i ett sammanhang där vi kan diskutera den frågan. Men k-ordet är jag inte säker på att jag tycker är det allra viktigaste. Det representerar någonting väldigt allvarligt i vår historia, men det viktigaste i det här sammanhanget är vad man gör i den här kammaren.

Anf. 253 HELI BERG (fp):

Fru talman! I min tanke står jag på det tredje trappsteget som Selma Lagerlöf har beskrivit i sin bok om Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige. Det tredje trappsteget finns i norra Blekinge, och när jag står där ser jag 30–40 mil över Östersjön. Jag ser Estland, Lettland och Litauen. Jag ser Polen, norra Tyskland, Danmark, stora och små städer och många människor som nu vänder sina ansikten mot Sverige och mot Europa. På andra sidan Östersjön bor ca 15 miljoner människor i vår omedelbara närhet.

Östersjöområdet var fram till första världskriget ett tillväxtcentrum med intensiv handel mellan regionens länder. Men denna utveckling hejdades efter den ryska revolutionen, och området runt Östersjön isoleades ekonomiskt och politiskt. Östersjön blev en skiljemur i stället för en förbindelselänk. Detta är nu snabbt på väg att förändras på ett dramatiskt sätt. Åter förenar vattnet.

Vilken betydelse har nu detta för Sveriges utveckling? Den så kallade gravitationsteorin säger att ett lands utrikeshandel domineras av grannländerna på grund av avståndets betydelse. Trots kommunikationsteknikens framväxt tycks denna faktor vara oförändrat stark. Av detta följer att när de nya demokratierna runt Östersjön har gått över till marknadsekonomi och hela regionen befinner sig i en dynamisk utvecklingsfas kommer Östersjöregionen att bli ett betydande tillväxtcentrum på nytt. Överslagskalkyler pekar på att handeln mellan länderna runt Östersjön skulle kunna femfaldigas jämfört med i dag.

Mycket görs på många håll i Sydostsverige. Baltic Gateway och SEB Trans-Link är bara några exempel på pågående samarbetsprojekt runt Östersjön. Det pågår ett myller av kontakter mellan kommuner och individer i städerna runt Östersjön.

För 15 år sedan fanns det inga färjor över Östersjön från sydöstra Sverige. I år beräknas 400 000 människor och ca 60 000 lastbilar åka mellan Karlskrona och Gdynia. Sverige har den längsta kusten av alla länder runt Östersjön, och ett av världens största rederier, Stena Line, seglar mellan Sverige och Polen. Detta har emellertid inte lämnat några spår i Godstransportdelegationens nyligen lämnade rapport och inte heller i infrastrukturplaneringen. I de nationella planerna har man bortsett från den dynamik som finns i denna expansiva region. Verkligheten

återspeglar sig inte i den offentliga planeringen av hamnar och annan infrastruktur.

Nu gör regeringen en stor Östersjöstatsning på Gotland. Detta är naturligtvis mycket bra. Men nyttan av detta centrum kommer i första hand Mellansverige till del. Emellertid har man i Karlskrona på det nedlagda Östersjöcentrum under många år arbetat intensivt med de östliga grannländerna. I Karlskrona har man en unik kunskap och kännedom om dessa länder och inte minst ovärderliga kontakter människor emellan. Därför borde det satsas resurser av det slag man gör på Gotland även i Sydostsverige. Ett Östersjöcentrum borde rimligtvis finnas mitt i detta expansiva område.

Det är dags att Sverige får upp ögonen för den region som kommer att utvecklas kraftigt under de närmaste åren. Europa krymper, och Östersjön är nu ett innanhav i en del av Europa som ser ljus på framtiden och som kommer att kämpa hårt för att ta del av vad en hel regions ekonomiska utveckling kan ge till dess medborgare. Sydöstra Sverige ligger i centrum av denna region. Sverige och Blekinge har nu en chans att vara en aktiv del av den framtida utvecklingen. Denna chans måste vi ta.

Vän av ordning säger nu att det var lokalpatrioten Heli Berg från Blekinge som talade i egen sak. Jo, jag erkänner! Men jag vill också påpeka att det är skillnad. När stockholmaren driver sina frågor gör han det likväl i egen sak. Men det förutsätts alltid vara bra för hela landet det som är bra för Stockholm. Jag sticker ut hakan och påstår att det som är bra för Blekinge är ännu bättre för Sverige.

Regioner långt från huvudstäder lider alltid av att det är huvudstads-perspektivet som är det gällande i den offentliga planeringen. Det är dags att inse att Sverige inte längre har råd att inte ställa sig även på det tredje trappsteget och ta till sig en annan vy än den man har från Söders höjder – en vy över det nya Europa dit förändringens vindar blåser. Den vinden känns stark i Blekinge. Men ska den kännas och komma till nytta över hela Sverige måste fler än sydsvenskarna inse den nya verkligheten.

I detta anförande instämde Runar Patriksson, Ana Maria Narti, Carl B Hamilton (alla fp), Johnny Gylling (kd) och Agne Hansson (c).

Anf. 254 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Jag var på gränsen att bli apostroferad i sammanhanget. Jag har är helt överens med Heli Berg i det här sammanhanget. Det är sant att det som är bra för Stockholm är bra för Sverige. Det som är bra för sydöstra delen av Sverige är bra för hela Sverige. I det avseendet är vi helt överens. Jag tror att vi inte har några motsättningar i det avseendet.

Jag försökte säga i mitt anförande att man inte bara kan säga att någon ska ge och andra ska ta. Det var min poäng i mitt anförande.

Jag beklagar verkligen en synpunkt. Tanken med ett Östersjöcentrum var att vi skulle samla ihop alla resurser för att bedriva en aktiv Östersjöpolitik. Det var skälet till att vi hade ett Östersjöcentrum. Jag tyckte att det var en alldeles utmärkt idé att lägga detta till Gotland. Gotland ligger mitt i Östersjön och det har mer än de flesta andra regioner i Sverige med Östersjön att göra. Varför skulle man ta fel och smeta ut detta?

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Regionalpolitik och
infrastruktur*

Anf. 255 HELI BERG (fp) replik:

Fru talman! Det gör mig väldigt glad att Börje Vestlund, jag och många fler är eniga i så många frågor.

Men sedan var det frågan om ett Östersjöcentrum. Jag förstår om vi tänker uppåt från Gotland, men tyvärr är kommunikationerna från vårt håll i landet dåliga. Vi har faktiskt haft ett Östersjöcentrum i Karlskrona som har lagts ned. Det är så synd att den enorma kunskapen och kompetensen som finns och de mänskliga kontakterna över havet inte kommer till nytta när det plötsligt satsas på ett nytt centrum.

Anf. 256 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Måste det alltid vara fysiska transporter? Lever vi inte i ett hightechsamhälle där det faktiskt är möjligt att kommunicera på andra sätt? Det handlar väl inte alltid om att man behöver nå Östersjöcentrumet rent fysiskt? Man gör en massa andra saker, till exempel forskning, utveckling, strategier, som kanske inte nödvändigtvis behöver besökas vid varje enskilt tillfälle.

Anf. 257 HELI BERG (fp) replik:

Fru talman! Det är helt rätt att det finns moderna kommunikationer. Men vi har sett i vår del av landet att mänskliga kontakter, att tala med varandra och träffas, är viktiga. Kommunalgubbarna och -tanterna reser över havet och pratar med varandra. Det har visat sig ge mycket. Vi är rädda att den kontakten kommer att försvinna – tyvärr.

Anf. 258 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! I regeringsförklaringen den 14 september sade statsministern att utbyggnaden av vägar, spår, 3 G och bredband samt högskola och distansutbildning lägger en viktig grund för den regionala utvecklingen. Det är ord som jag håller med om, och det ska bli intressant att se hur långt det kommer att förverkligas i landet.

Vidare sade statsministern att samtalet om tillväxt blir nu till handling och att villkoren för företag och näringsliv ska förbättras.

Så kom budgetpropositionen, och där kan man läsa att det kommer att bli förändringar i det regionala företagsstödet som kommer att drabba stödområde B. I stora drag kan man säga att det handlar om delar av skogslänen. Då känns det som om ord och handling inte riktigt stämmer överens från regeringens sida. Regionalt beslutade utvecklingsbidrag kommer att finnas på central nivå från och med juli 2005. Det är som vanligt: Regeringen dikterar och vill bestämma.

Under den tid som företagsstödet har funnits kan man konstatera att de företag som fått stöd har uppnått beräknade sysselsättningsförändringar och att de uppvisar en bättre utveckling än företagen i allmänhet.

På det kan man reagera på olika sätt, som till exempel att ett lån borde vara att föredra i stället för bidrag för att inte snedvrider konkurrensen. Det är också regeringens förslag, som vill att Almi ska kunna erbjuda lån. Jag ser det emellertid inte så, för så länge vi inte har andra sätt att kompensera företags merkostnader för bland annat långa avstånd till avsättningsmarknaden behövs företagsstöd. Företagen måste också visa resultat mot bankerna för att få lån, och det är inte så lätt, eller snarast omöjligt, om man vill starta nya företag.

En person som tidigare arbetat i Stockholm tyckte medan han jobbade här att företagsstöd var fel, men sedan han börjat jobba med företagande i Norrland har han sett att stöden behövs för att företagen ska stanna kvar i landet och inte välja att flytta utomlands.

I Västernorrlands län, som jag kommer från, har företagsstödet i stödområde B sammanlagt skapat 482 arbetstillfällen under en femårsperiod. Det är väldigt bra i de regionerna.

Fru talman! I Västernorrland sker för närvarande stora satsningar på att bygga järnväg, nämligen Botniabanan. Det är satsningar som vi är mycket glada över, inte minst därför att det ger arbetstillfällen men också därför att kommunikationerna ska kunna förbättras när banan blir klar. Vi får lite av de ”spår” som statsministern talade om.

Men för att det ska bli en hundra procentigt bra satsning behöver vi få möjlighet att bygga bort en hel del flaskhalsar. Till det finns inte pengar. Flaskhalsarna ligger mellan Kramfors och Sundsvall, och egentligen ända ned till Gävle. I den frågan är politiker från alla partier och näringslivet helt överens. Lokalt i Sundsvall är man också överens om att järnvägen måste grävas ned under marken genom centrum för att staden inte ska delas i två delar.

Vi är väl medvetna om svårigheterna för staten att hitta pengar till den här infrastrukturen. Men vi i Centerpartiet har förslag till hur detta kan lösas, nämligen genom alternativa finansieringar. Jag vill inte dra dem här, men läs om dem i våra motioner.

Norrland och skogslänen är rika på naturtillgångar, som vi har hört i tidigare anföranden under kvällen. Skogslänen bidrar tack vare basindustrin inom skog, malm och kraft till att förstärka BNP i landet och är med andra ord närande för statsbudgeten och för dess samlade skatteintäkter.

Speciellt skogsnäringen är väldigt transportintensiv. När då regeringen och samarbetspartierna höjer bensin- och dieselpriserna slår det väldigt hårt mot skogsnäringen.

Då säger Börje Vestlund: Ställ om transportsystemet! Hur då? tänker jag genast. Ja, till biobränslen naturligtvis. Men jag har inte hört att det finns timmerbilar som går på biobränslen. Det är de som drabbas. Vi har inte heller byggt ut järnvägar till alla avverkningar i skogarna. Det skulle vara intressant att få en förklaring till hur det ska bli för dem som kommer att ha alla de dyra transporterna för att få fram råvaror till industrin.

Fru talman! När jag nu talar om regionalpolitik vill jag passa på att peka på hur snett det är med de statliga stöden till kulturen. När statliga museer ska införa gratis inträde är det Stockholm och några andra storstäder som erhåller dessa statliga subventioner. Det kan jag knappast se som positivt med regionalpolitiska ögon. Ett annat exempel är film i Sverige. Av 60 miljoner i filmstöd delas 3 miljoner ut till olika filmpooler ute i landet. Det är bara 5 % av stödet. Anmärkningsvärt i sammanhanget är att de mest folkkära filmer som vi har sett på senare år har spelats in i Norrland – *Jägarna*, *Grabben i graven bredvid*, *Så som i himmelen*, *Populärmusik från Vittula*. Ni känner till dem alla. Att det görs filminspelningar ute i landet är viktigt för olika näringar – mat, logi, kommunikation. Det är viktigt ur ett regionalpolitiskt perspektiv.

Det tycker vi är värt att fundera på. Vi vill att hela landet ska leva, för det finns tillgång till vacker, tyst och lugn natur ute i landet.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Regionalpolitik och
infrastruktur*

Anf. 259 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Jag blev även i den här debatten apostroferad. När det gäller timmerbilarna måste jag säga att det är en väldigt fokusering på råvaran till industrin – man pratar bara om råvaran. Då får vi väl försöka hitta ett system för det. Men det är inte bara de transporterna som går. När jag åker hem till min mamma, som bor i Sundsvall, kan jag konstatera att strömmen av bilar längs hela E 4 är ganska stor. Det är inte så många timmerbilar som går där. Det är den typen av transporter vi ska ställa om. Där tror jag att Birgitta Sellén och jag är överens.

Det andra är att det är lätt att säga alternativ finansiering. Det är en annan sak att verkligen genomföra det. Man måste ha en ordentlig diskussion om vad alternativ finansiering är. Man kan inte bara säga att om vi fixar den alternativa finansieringen löser vi diverse, kanske välbehövliga och ibland mindre övertänkta, investeringar i infrastrukturen. Jag tycker att man ska försöka hitta en bra lösning, men om man bara säger att vi ska lösa det genom alternativ finansiering utan att närmare precisera vad man menar med det tycker jag att man hamnar fel i debatten.

Anf. 260 BIRGITTA SELÉN (c) replik:

Fru talman! När Börje Vestlund pratar om att åka till Sundsvall handlar det om att åka E 4 från Stockholm. Men timmerbilarna går från skogarna, på de små vägarna runtom i landet, ut mot kusten. Hade Börje Vestlund fortsatt inåt, västerut och norrut, hade han sett även timmerbilar.

När det gäller den alternativa finansieringen kan jag inte dra alla våra förslag, på grund av att vi har kort tid att debattera och jag hade många saker att säga. Men de finns utförligt beskrivna i våra motioner. Det handlar om så kallade PPP-lösningar, och det finns andra alternativ. Vi har tre olika alternativ, som finns att ta del av. Välkommen att läsa motionerna!

Anf. 261 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Fru talman! Jag ska med förtjusning läsa Centerpartiets motioner på det här området. Jag kan bara konstatera att med den konstruktion som PPP har är jag inte helt säker på att detta skulle hålla i just den här delen. Det förutsätter ju väldigt mycket trafik för att det ska få lönsamhet. Det är ju det som gör att man är tveksam till det, just med den fördelningseffekt det får. Det är nämligen bara för de allra största och där det är allra mest trafik som man kan bygga med just PPP. Det är den stora nackdelen med det systemet, som jag tycker att man borde analysera noggrannare.

När det gäller vad jag försökte påpeka är det klart att vi även framdeles måste ha en stor del i vägtrafik. Men den som inte behöver använda vägarna måste kunna lägga transporterna på annat, till exempel sjöfart eller järnväg. Där tror jag att Birgitta Sellén och jag är ganska överens. Det handlar inte bara om timmerbilarna, utan om en massa andra varor, som mat, gardiner och annat som måste transporteras till alla delar av vårt land. Det behöver kanske inte alltid gå i lastbil.

Anf. 262 BIRGITTA SELÉN (c) replik:

Fru talman! Det handlar faktiskt om väldigt mycket trafik. Jag har inte de aktuella siffrorna framför mig. I och med att det strömmar trafik

från Jämtland, från Västerbotten och från Hälsingland som ska till industrierna som ligger längs kusten är det oerhört mycket trafik. Vi har alltså SCA, som är en stor skogsindustri, och allt som hör till det.

Jag är helt överens med Börje Vestlund om att i den mån det går att använda järnvägen ska man göra det. Det är också tanken att det ska bli oändligt mycket mer gods på järnväg när Botniabanan byggs; då kommer det att bli mycket transporter. Men jag är besviken på järnvägen, som väldigt sällan går att använda. Det finns företag som har sina fabrikslokaler vägg i vägg med järnvägen, men de kan inte skicka sina produkter med den. Om de ska göra det måste de fylla en hel vagn, och de kanske inte har de möjligheterna. Där måste järnvägen bli mer flexibel.

Anf. 263 KRISTER ÖRNFJÄDER (s):

Fru talman! Jag vill i det här inlägget ta upp situationen i Kalmar län. Jag har gjort det tidigare i allmänpolitiska debatter och i en interpellationsdebatt så sent som i våras.

Jag måste tyvärr konstatera att läget sedan dess har förvärrats ytterligare i Kalmar län. Det räcker att nämna besluten om nedläggningar av Bombardier och Rifab i Kalmar. I min egen hemkommun, Västervik i norra Kalmar län, pågår nu avvecklingen av Electrolux tillverkning. Den flyttas till Ungern.

Naturligtvis måste företagen i sådana lägen ta sitt ansvar. Det finns därför anledning att ställa frågan om det är för enkelt att lägga ned företag i Sverige och om inte företagen måste ta ett större ekonomiskt ansvar. Jag anser att regeringen bör utreda den viktiga frågan.

Vad jag här vill ta upp är det statliga engagemanget inom olika sektorer. Inte minst vi i Kalmar län vet att ett läns utveckling inte kan stå och falla med statliga insatser. Vi måste ha ett eget engagemang och ta till vara länets utvecklingsmöjligheter. Det gör vi också. Men det är också nödvändigt att staten tar sitt ansvar.

Ett antal viktiga områden handlar om snabbare och modernare kommunikationer, en fortsatt satsning på utbildning, att man knyter ihop näringslivet med utbildning och forskning, en satsning på upplevelseindustrin och, för oss i Kalmar län, inte minst turismen.

Vi i Kalmar län tar vårt ansvar för att utveckla bland annat de här områdena. Men som jag tidigare nämnt måste staten också engagera sig. Det gäller då inte minst förbättringen av kommunikationer. I de nu gällande besluten, som har tagits, ska järnvägen mellan Linköping och Åtvidaberg moderniseras. Det är ett mycket bra beslut. I maj tog regeringen ytterligare ett beslut som innebär att Banverket ska utreda förutsättningarna för att fortsätta moderniseringen från Åtvidaberg till Västervik. Jag anser att den utredningen ska göras så att moderniseringen av Tjustbanan kan ske i en etapp. Det innebär att Banverket ska fortsätta att bygga klart till Västervik när de är framme i Åtvidaberg. Det blir ett bra första steg i en nödvändig förbättring av kommunikationerna i länet. När det gäller våra vägar är det nödvändigt att E 22:ans nybyggnation och mittseparering färdigställs.

Mitt huvudsyfte med det här debattinlägget är att påtala att det också behövs fler statliga arbetstillfällen i Kalmar län. Jag har i tidigare debatter påpekat att på ingen plats i Sverige är andelen sysselsatta inom den statliga sektorn lägre än i Kalmar län. Och den statliga verksamheten har

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Regionalpolitik och
infrastruktur*

fortsatt att minska. Några exempel från senare år är Tullverket i Kalmar, sammanslagningen av länets tre tingsrätter, nedläggningen av Sjöpolisen i Kalmar län och en omorganisation av försäkringskassan.

Följande förtjänar därför att upprepas:

Av 88 nya myndigheter under åren 1992–2002 har 65 lokaliserats till Stockholm – ingen till Kalmar län. Detta resultat harmoniserar inte med de beslut riksdagen har tagit när det gäller principer för lokalisering av myndigheter. I första hand ska möjligheten att välja länscentrum eller vissa andra orter i eller i anslutning till nationella regionalpolitiska stödområden analyseras. Alternativ lokalisering kan vara orter eller regioner där statlig verksamhet läggs ned eller där det finns lite av sådan verksamhet. I varje enskilt fall bör en annan lokaliseringssort än Stockholm övervägas. Huvudregeln är att varken Stockholm eller någon annan storstad ska väljas för nya verksamheter. Regeringen har uttalat att den lokaliseringspolitik som bedrevs under åren 1992–2002 ska ändras i en för Kalmar län mer positiv riktning.

Än så länge har vi inte sett några konkreta resultat av den utfästelsen. Men jag förväntar mig att det kommer mycket snart. Idéer och förslag på verksamheter som är lämpliga för Kalmar län har redovisats, så det är inte det som saknas.

Nu har jag bara fem sekunder kvar, Johnny, för att svara på din fråga, så du får väl ställa den en gång till.

Anf. 264 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att i allt väsentligt instämma i vad Krister Örnfjäder har sagt och ge honom mitt fulla stöd i det arbete han har. När jag har hört Börje Vestlund och flera här förstår jag vilken fantastisk uppförsbacke han har att gå. Ni sitter ju i samma utskott och ska fördela kommunikationsmedlen. Kalmar län har fått 574 miljoner av 370 miljarder på de här 15 åren. Det är det som Börje Vestlund vill försvara. Nu säger man att man dessutom ska banta det med ytterligare 35 %.

Jag begärde egentligen ordet för att påminna om att det nu är dags för regeringspartiet att börja leverera. När Electroluxflytten från Västervik blev aktuell sade statsministern i den här kammaren: Västervik är värd all vår solidaritet, och det ska de få. I en interpellationsdebatt med mig har Messing lovat att Tjustbanan ska byggas ut, fullt och fast, och mera satsningar på kommunikationer. Även där har Krister Örnfjäder en uppförsbacke att gå. Jag vill ge honom allt stöd, men det är dags för regeringspartiet att leverera till Kalmar län nu.

Anf. 265 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att om Agne Hansson har lyssnat på det som jag sade – och det har han onekligen, eftersom han instämde i det som jag sade – är han fullt medveten om att det inte råder någon skillnad i åsikt mellan honom och mig i den här frågan.

Anf. 266 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Till det kan också läggas att det finns ett engagemang i länet för det här. Hela länet står samlat inför att det krävs regionalpolitiska insatser för Kalmar län med den situation som vi nu har. Det krävs ökade anslag ur 33, det regionalpolitiska stödanslaget, för att kompensera

Västervik, Kalmar, Nybro och Vimmerby, till exempel, som man har begärt. Där lever man redan på krita. Och det är oerhört viktigt att man får just en utbyggnad av kommunikationerna – det är en viktig del för den regionala utvecklingen – och att man kommer till skott med de här utlokaliseringarna och lokaliseringarna till Kalmar län. Länet har minst andel sysselsatta i statlig verksamhet av alla län i landet. Det är dags att regeringspartiet nu börjar leverera till Kalmar län.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Regionalpolitik och
infrastruktur*

Anf. 267 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik:

Fru talman! När man går upp och håller ett sådant tal som jag har gjort gör man inte det för att man på något sätt ska försöka se till att man får det bättre än vad man egentligen förtjänar. Vi vill inte ha mer än vad någon annan har.

Vi är, när det gäller den här typen av investeringar, nöjda med att vi får lika mycket som de andra har i genomsnitt. Om vi fick det när det gäller de statliga arbetstillfällena skulle vi stort sett fördubbla antalet statligt anställda i Kalmar län. Då förstår ni att det är skillnad. Det är den skillnaden som vi – och då säger jag ”vi” – tycker är oacceptabel. För det finns egentligen inget argument för att det är på det sättet.

Anf. 268 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Man ska egentligen inte konfrontera Krister Örnfjäder med tanke på det tonläge han i dag höll i sitt anförande om regionalpolitiken. Men det är ändå så att mycket av vad du sade bygger på infrastrukturproblem, och vi sitter dagligdags i samma utskott.

Nu har jag ändå en fråga till dig. Jag håller ju med om nästan allt du har sagt. Du kan rösta på mina motioner om att utlokalisera mera och så vidare. Du kan ta kontakt med folkpartisten i Västervik, Sverker Thorén, så får du mycket stöd och många lösningar genom våra motioner. Är du beredd att ställa dig bakom PPP-lösningar på stora infrastruktursatsningar i Stockholm? Där har du Börje Vestlund, din kamrat som du ska fördela med. Det förstår jag inte är lätt. Vi är för PPP-lösningar i Stockholm för att vi ska få ut PPP-satsningar i bland annat Kalmar län och Värmlands län. Ska vi inte ta den gemensamma handen nu, Krister Örnfjäder?

Anf. 269 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik:

Fru talman! Jo, det tycker jag. Men när jag hör Runar Patriksson argumentera för väginvesteringar brukar det sällan komma längre än till Värmlands gränser. Det är möjligt att det någon enstaka gång gör det, men det är sällan det gör det. Vad jag nu försöker argumentera för är att vi har en sämre situation än vad man har i Värmland. Det tror inte Runar Patriksson, men så är det. Det investeras mer statliga medel i Värmland än i Kalmar län. Jag missunnar inte Värmland att de får satsningar. Men jag tycker att vi skulle kunna få lika mycket. Därmed skulle vi komma en bra bit på väg.

När det sedan gäller PPP-lösningar är det ju så, och det vet säkert Runar Patriksson om han kommer ihåg de diskussioner som har förts, att vi från socialdemokraterna i trafikutskottet gärna är med och tar fram tre stycken, två vägobjekt och ett järnvägsprojekt. Vi har också rekommenderat regeringen att göra det.

Anf. 270 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Fru talman! Det är steg på gång åt rätt håll. Bäste Krister Örnfjäder, jag har aldrig sagt att bärighets- och tjälsäkringspengar i Värmland, i Jämtland, i Norrland, ska vara PPP-projekt. Jag har aldrig haft en tanke på det. Jag har aldrig haft en sådan tro och aldrig sagt det trots att jag har pratat om detta många gånger. Jag har varje gång sagt: Bästa socialdemokrater, ni måste öppna för möjligheten till alternativa finansieringar så att vi får till dessa viktiga vägar för den svenska industrin. Då gäller det även i Kalmar. Alltså: I Göteborg, Stockholm och Malmö är det dags för PPP-lösningar för stora vägprojekt för att vi ska kunna använda budgetmedel i de områden som vi nu gemensamt har talat om. Ställ upp på det nu, Krister Örnfjäder, så ska du få se att vi får fart på infrastrukturen i Sverige.

Anf. 271 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är intressant att Runar Patriksson tar upp just tjälsäkringspengar som exempel. Det vet jag ju att det som ska gå till tjälsäkring och bärighet på vägar inte är några PPP-lösningar. Det är helt andra pengar vi diskuterar då.

När Runar Patriksson diskuterar och tycker att man ska satsa mer på tjälsäkring brukar han alltid säga att det är för att man ska säkra vägsituationen inom de så kallade skogslänen. Om man tittar på de traditionella förklaringarna av vad "skogslänet" är för något tillhör inte Småland dem. Kalmar län ligger i Småland, men vi tillhör inte skogslänet trots att vi är det största skogslänet i Sverige när det gäller produktiviteten – men inte i benämningen och klassificeringen. Jag har själv fått argumentera för att det i stället för att stå "i skogslänet" ska stå "i de områden som har behov av insatser när det gäller tjälsäkring". På så sätt kan, i det här fallet, Småland vara med och ta del av tjälsäkringspengarna.

Anf. 272 JOHNNY GYLLING (kd) replik:

Fru talman! Det gläder mig att Krister Örnfjäder och jag är överens om att infrastrukturen i sydöstra Sverige behöver förstärkas. Jag har egentligen bara en fråga. Godstransportdelegationens rapport vet jag att Krister Örnfjäder känner till. Vi fick en redovisning tillsammans i måndags. Vad jag saknar i den är att även sydöstra Sverige pekas ut som en viktig hamnregion där staten kan gå in och hjälpa till att knyta ihop de olika trafikslagen. Min fråga till Krister Örnfjäder är om han är beredd att tillsammans med mig och andra kämpa för denna viktiga fråga.

Anf. 273 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik:

Fru talman! För att fortsätta Johnnys beskrivning var det så att jag började med det här redan då, i måndags, när jag gjorde en jämförelse med Sjöfartsverket och frågade hur man resonerar när man exempelvis diskuterar en satsning på Trelleborg i relation till en satsning på Karlskrona. Det gällde just konsekvenserna av trafiken gentemot Polen.

Johnny är alltså väl medveten om att jag har detta för ögonen. Mitt mål är att få ut så mycket gods som möjligt så fort som möjligt till sjöss. Vi lever med ett jättestort problem här i Sverige. Det är att vi är ett land som har behov av mycket kommunikationer. Vi är ett avlångt land. De flesta kommunikationer går i riktning norr–söder på väg och järnväg.

Allting samlas nere i Skåne till slut. Det vore bättre om mer kom ut på Östersjön tidigare. Då slapp vi belasta de stora stamvägarna eller stomjärnvägarna.

Anf. 274 JOHNNY GYLLING (kd) replik:
Fru talman! Det var så bra sagt att jag bara vill tacka.

Anf. 275 KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik:
Fru talman! Jag får tacka för tacket.

Integration och demokrati

Anf. 276 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Nyfödd och litet barn i den rumänska extremnationalismen. Elev först till fascismen och sedan, direkt därefter, i stalinismens skola. Student i Östeuropa under ungerska och polska uppror. Journalist i begynnelsen av Ceausescus terror. Flykting. Till slut medborgare i Sverige och politiker i den svenska demokratins tjänst, en av världens äldsta demokratier. Jag vet vad försvar av demokratin betyder.

Och jag vill tala om försvar av demokratin i kväll. Jag vill tala om vårt behov av att förebygga konflikter. Och detta behov kan inte tillfredsställas om vi inte börjar med de allra första impulserna: hatpolitik. Hatets politik börjar med ord och glider väldigt fort över i hemska handlingar. Att förebygga våldsamma konflikter betyder att göra slut en gång för alla på all politik som bygger på hat, propaganda och våldsromantik. Det betyder också klasshat. Det betyder religiös fanatism. Det betyder ateistisk intolerans.

Jag talade om och vann gehör för detta i Interparlamentariska unionen vid en internationell sammankomst i Santiago de Chile. Då beslöt vi att införa en resolution, en punkt, som kräver att IPU, Interparlamentariska unionen, ska arbeta för att FN:s konvention mot rasdiskriminering utvidgas och inbegriper alla former av politik som bygger på hat och våld. Men där har initiativet från Sverige stannat. Jag tycker därför att det är dags att ta itu med den tanken också i Sveriges riksdag, i den svenska politiken. Vi måste få redskap för att en gång för alla kunna göra motstånd mot all sorts politik som bygger på hat och våldsromantik.

Det här är avgörande för försvaret av demokratin. Men det finns också en helt annan sak som vi måste börja arbeta med, där vi måste börja arbeta konkret med fötterna i vardagen och inte bara med vackra tal. Det handlar om egenmakt. Demokrati kan inte finnas i ett samhälle som lämnar stora grupper utanför det aktiva sociala livet. Vi har en stor svårighet, en stor kris, på gång i Sverige i dag. Den krisen heter utslagning, utanförskap. Och där finns allt att göra.

Jag har i över tio år arbetat tillsammans med långtidsarbetslösa akademiker från andra länder och har inte sett den minsta förbättring i behandlingen av dessa människor. De är fortfarande objekt för åtgärder. De är fortfarande en "svag" grupp som ska tas om hand. I den gruppen finns oerhört mycket energi, men vi från den här delen av samhället får inte agera i vårt eget namn. I stället är det tjänstemannen på arbetsförmedlingen och tjänstemannen i kommunen som beslutar om vad dessa

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Regionalpolitik och
infrastruktur*

*Integration och
demokrati*

människor ska studera, om de ska studera, och hur de ska hitta en väg in i det aktiva livet. Så kan det inte fortsätta.

Under många år har flera av oss socialliberaler talat om den stora fara som närmar sig när barn ser att deras föräldrar under hela deras liv i Sverige fått leva utanför, som mottagare av socialbidrag. Många av dessa barn kan därmed känna ett otroligt raseri. Kanske är det just det som vi i dessa dagar får beskåda.

Jag vill därför påminna om att hela Folkpartiets politik när det gäller integration bygger på en tanke, nämligen egenmakt. Och det är första gången som ett politiskt dokument av den här digniteten visar så mycket respekt för de människor som hittills levt utanför.

Anf. 277 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! En politik för ökat självbestämmande är vad Centerpartiet vill verka för. Det handlar om ökat självbestämmande för den enskilda människan, ökat självbestämmande för lokala civila gemenskaper, ökat självbestämmande också för kommande generationer i uppdraget att forma nya förutsättningar för människor att växa här hemma hos oss i Sverige, men också när vi ser ut över världen.

All offentlig makt, står det i regeringsformen, utgår från folket. Det reser ett antal frågor som jag vill beröra, inte minst mot bakgrund av den diskussion som tidigare i dag förts i kammaren och som även förts den senaste veckan.

Hur ser det offentliga maktrummet ut? Kommunismen visar en väg där i stort sett hela samhället ska omfattas av det offentliga rummet. Man kan fråga sig var socialdemokratin står i relation till detta. Vi kommer alla ihåg diskussionen om löntagarfonderna. Det finns all anledning att fundera kring dessa frågor, herr talman.

Från Centerns sida kan vi konstatera att det offentliga rummet trängt in för långt i den enskildes maktsfär, i lokaler av gemenskaper. Det har blivit en extra gäst vid matbordet, ätit upp utrymmet för den enskilde, gjort fler beroende av någon annan. Detta gäller inte minst i våra förorter till exempel i denna region, vilket Ana Maria Narti på ett talande sätt tidigare beskrivit, där människors makt berövats och där möjligheterna runnit ut.

Det krävs, herr talman, att det offentliga maktrummet begränsas så att vi stärker människorna men också stärker äganderätten.

Den andra frågan är ifall all offentlig makt ska samlas i denna kammar. Om vi ser oss omkring ser vi människor som inte är delaktiga i det offentliga rummet. Vi ser att valdeltagandet sjunker. Systemen är för stora, ansvaret för otydligt. Från vår sida säger vi: Låt oss tydliggöra ansvaret. Låt oss skapa mer gripbara enheter. Låt oss samla ansvar och makt när det gäller beslutsrätt inom det offentliga rummet på samma nivåer. Låt oss bygga underifrån och inte stanna vid nationsgränsen.

Vi vill använda federalismens principer, herr talman, när vi nu jobbar i Författningsutredningen för att bygga nya regelverk. Vi hoppas kunna se ett demokratikonvent som ett led i att göra diskussionen om våra gemensamma offentliga spelregler till var kvinnas och var mans egendom. Vi hoppas, herr talman, att vi också när det gäller EU-frågorna ska få utrymme till att föra den diskussionen innan vi så småningom tar ställning här i kammaren – och med detta en politik som gör att vi tar vara på

Anf. 278 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Vänsterpartiet är ett demokratiskt socialistiskt parti, och ingen kan kritisera vårt program för att brista när det gäller synen på demokratin. Men det finns skäl att kritiskt och självkritiskt granska Vänsterpartiets historia när det gäller synen på demokratins principer i ljuset av den kommunistiska teorin och praktiken.

Jag är och kallar mig vänstersocialist, men det finns de i mitt parti som kallar sig kommunister och står bakom samma program som jag. Hur kan det komma sig?

Vad är det som skiljer den ene vänsterpartisten från den andre? Kan skillnaden vara att kommunisten är för visionen av det klasslösa samhället? Så ser inte jag det. Även jag och andra vänstersocialister står bakom denna vision.

Visionen uttrycks i *Kommunistiska manifestet* från 1848 med följande ord: ”I det gamla borgerliga samhällets ställe, med dess klasser och klassmotsatser, träder en association, vari vars och ens fria utveckling är villkoret för allas fria utveckling.”

För Marx och Engels var målet för det kommunistiska samhället enkelt och tydligt. Målet handlade i första hand om den enskilde individens frihet och inte kollektivets frihet. Men den visionen gör inte att jag vill eller kan kalla mig kommunist.

Inte ens Marx var medlem i kommunisternas förbund längre än till 1850, och hela förbundet var upplöst redan 1851. Den politiska rörelse som grundades utifrån manifestet kom i stället att kallas Socialdemokrater. Även Lenin var länge socialdemokrat.

Branting stod bakom manifestets grundtankar. Men självklart var Branting inte kommunist. Lenin vände sig bort från demokratin och blev kommunist. Det var främst synen på demokrati och revolution som historiskt sett delade socialdemokrater från kommunister.

Senare har många demokratiskt sinnade socialister som verkat i de kommunistiska partierna försökt att få sina partier att återvända till demokratin. I några fall har detta gått. I de flesta fall har det också lett till att de har slutat att kalla sig kommunistiska partier eller för kommunister.

Herr talman! Att tänka bort Lenin från den kommunistiska traditionen är lite grann som att försöka ta bort Jesus från kristendomen.

Men vänstersocialism då? För mig är det en rörelse som betonar både demokratin och socialismen. Det är en riktning som kritiserar både kommunister och socialdemokrater för att ha för stor tilltro till staten och för lite tilltro till individen.

Jag vill se mitt parti som ett parti som står närmast den vänstersocialistiska frihetliga traditionen och betonar både individen och rättvisan, både friheten och brödet. Detta med individens frihet är den klassiska vänsterståndpunkten som går tillbaka till den franska revolutionen och en frihetssyn som delas både av den socialistiska vänstern och den borgerliga vänstern.

Men jag är inte bara vänster, jag är också socialist. Socialism är ytterst en fråga om ägarmakt. Det är en syn som säger att de som äger

Allmänpolitisk debatt

Integration och
demokrati

mycket inte ska tillåtas ha mer makt än de demokratiskt valda. De ska inte tillåtas styra över löntagar- och konsumentintressen.

Därför vill vi socialister motverka kapitalets makt. I den meningen är vi antikapitalister. Men vi är självklart inte mot marknadsekonomin. Vi har också en vision och ett mål om att sprida ägarmakten till hela folket. Det gäller inte för all privat egendom, men över de stora kapitaltillgångarna som ger dem som äger makt över demokratin.

En gång trodde de flesta socialister att vägen gick över statligt ägande. Det var en återvändsgränd. I dagens globala kapitalistiska ekonomi är den visionen död. Vi kan inte rädda jobben i Trollhättan genom att förstatliga Saab. Vi kan inte möta de globala miljöhoten med isolerade åtgärder i Sverige.

I dag måste vi söka nya vägar för att nå våra mål. En väg står att finna i löntagarnas samverkan över nationsgränserna. Min farfars medlemsbok i Murarförbundet från tiden före första världskriget var tryckt på Europas alla språk. Han var medlem i ett förbund som gick över nationsgränserna. Vi behöver återigen sådana förbund. I dag måste vi bygga politiskt-demokratisk motmakt mot globala företag och inte bara i EU-Europa utan just på global nivå.

Herr talman! Kanske har vi mer makt än vi anar vi löntagare och socialister. Det gemensamma kollektiva ägandet har nog aldrig varit större än i dag. I dag finns det samlat i jättelika pensionsfonder som löntagarna äger tillsammans. Rudolf Meidner skrev 1998: "För Marx och Engels var den svåra uppgiften att expropriera exploatörerna. För tjugohundratalets socialister är uppgiften enklare: att bruka den makt som ligger i löntagarnas redan existerande och ständigt växande kapital."

Herr talman! Det finns alla skäl att slå vakt om den parlamentariska demokratin. Det finns många möjligheter att utveckla den. Demokratin är ingen garanti för goda beslut. Den är inte ens en garanti för ett mångkulturellt samhälle. Men det är en nödvändig försäkring mot tyranni och ett värn för friheten. Därför finns det alla skäl att fortsätta att verka för socialismen. Därför är jag vänsterpartist. Därför är jag vänstersocialist.

Anf. 279 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Herr talman! Låt oss tala om manifestet. Det är jättebra att vi äntligen har kommunismens bibel på bordet. Manifestet talar i mycket klara uttryck om en grupp i samhället som bättre än alla andra har förstått historiens utveckling. Det är kommunistpartiet. Eftersom det har förstått bättre och har ett mycket större innehåll av sanning i sitt tänkande har det rätt att leda.

Min första fråga till Lars Bäckström är: Var är demokratin och tanken om lika värde i en text som säger att en grupp har rätt att leda alla andra, som talar om tvångsarbete för alla, som talar om despotiska ingrepp och som spyr hat över kapitalismen? Var finns demokratin i manifestet?

Anf. 280 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Demokratin finns inte i manifestet. År 1848 fanns inte demokratin. Manifestet handlar om en ekonomisk analys av samhällsutvecklingen och den materialistiska historieuppfattningen. Den är nu ganska allomfattande. Man inser att det politiska livet formas av den ekonomiska verkligheten.

Låt oss ha en lyssnande attityd, Ana Maria Narti. Det är vad demokratin bygger på. Kommunismen i politisk form växte med Lenin. Lenin var inte demokrat. Ur *Kommunistiska manifestet* växte den socialdemokratiska rörelsen fram. Det är en rörelse som jag kritiserar ibland för att ha en för stor tilltro till staten och centrala lösningar. Därför är jag vänstersocialist.

Men det finns en överensstämmelse mellan liberalismen och socialismen när det gäller friheten. Där är vi överens. Sedan har vi skild syn på ägandet. Låt oss diskutera det. Men det är inte en odemokratisk ståndpunkt att ifrågasätta makten hos ett fåtal att kunna leka med människors liv.

Vi hörde i den förra debatten hur stora bolag kan hantera människor i Kalmar. Låt oss inte återvända till det samhälle där en liberal ledare sade till arbetslösa människor: Lycka till! Nej, då behövs demokratin.

Vi måste också ha en lyssnande attityd. Så låt oss inte gräla om det vi är ense om. Låt oss ta fasta på demokratin. Låt oss föra en debatt om ägandets makt och villkor. Det fanns en tid när till och med Folkpartiet i Sverige sade att man bör demokratisera ägandet. Återvänd till den tiden.

Anf. 281 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Herr talman! Grunddragen i manifestet är klasskampen. Jag har just talat om vad klasskampen kan åstadkomma. Jag kan komma med mycket konkreta exempel på hur hatet mot de utpekade lovliga bytena, de rika, kan leda till destruktivitet och till slut till totalt kaos i samhället.

Som socialliberal kan jag aldrig acceptera en politik som bygger på hat. Den tanken finns i Vänsterpartiets nya partiprogram som är antaget i år i februari. Där talar man om oförenliga intressen. Där talar man om avskaffande av privat ägande, som om man inte visste att äganderätten är en av de grundläggande mänskliga rättigheterna enligt FN:s deklaration om dessa rättigheter.

Anf. 282 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det finns hos alla demokratiska socialister och även hos de icke-demokratiska socialisterna en uppfattning om att det finns klasskamp, Ana Maria Narti. Det finns en politisk rörelse som mycket hårdhänt förnekar att klasskampen existerar. Den heter fascism. Fascisterna säger att det inte finns någon klasskamp. De som talar om klasskamp ska bort från den politiska scenen. Det var Benito Mussolinis budskap.

Det finns klasskamp. Därför har vi fackliga organisationer. Därför har vi arbetsgivarorganisationer. Det finns de som måste sälja sin arbetskraft och det finns de som köper. Det finns en kamp mellan dem. Här i Sverige har vi organiserat det med kollektivavtal och fackliga förhandlingar. Vi gör kompromisser med varandra. Men motsättningen finns ju alltid kvar. Gå till det liberala löntagarrådet! De inser också att det finns en motsättning mellan arbetsgivare – den som köper arbetskraft – och den som måste sälja sin arbetskraft. Den som inte ser den motsättningen rör sig i riktning mot Paretos och Mussolinis tänkande, som förnekar klasskampens existens och säger att alla har detsamma. Det var den kooperativa staten som var en förbannelse för Italien på samma sätt som kommunismen i Sovjet och i Rumänien var en förbannelse.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Integration och
demokrati

Anf. 283 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en rak och enkel fråga till Lars Bäckström: Är Kuba i dag en diktatur?

Anf. 284 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Ja, tveklöst! Men det är inte bara en diktatur i största allmänhet. Det finns ju grader även när det gäller diktaturer. Men Kuba betar sig ovanligt svinaktigt mot till exempel homosexuella. Det finns diktaturer som inte förföljer sexuella grupper, men till och med det gör de på Kuba i praktiken. Man får inte resa. De låter människor handla i speciella butiker om de har dollar, medan andra får hålla till godo med statliga ransoneringskort där det knappt finns någonting. Det är ett eländigt samhällssystem.

USA har inte rätt att ha en handelsblockad och förvärpa problemen för dessa människor, som redan får så illa. Men Kuba är tveklöst en diktatur, på samma sätt som Kina tveklöst är en diktatur och Nordkorea och Vietnam tveklöst är det.

Anf. 285 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Herr talman! Lars Bäckström säger nu att Kuba tveklöst är en diktatur. Jag välkomnar det för mig helt självklara ställningstagandet.

Fyra ledande politiker i Lars Bäckströms eget parti har skrivit ett internationellt politiskt manifest som säger att Kuba i dag har fria val. Det sker samtidigt som det svenska utrikesdepartementet betecknar Kuba som en auktoritär enpartistat. Detta är fyra politiker som har ledande positioner i Vänsterpartiet. Tre av dem sitter i partistyrelsen och en av dem var toppkandidat för Vänsterpartiet i det senaste EU-parlamentsvalet.

Min fråga till dig, Lars Bäckström, efter denna deklaration om din syn på Kuba är: Är det inte pinsamt att vara med i ett parti där fyra ledande politiker inte kan skilja på demokrati och diktatur? Och om du tycker att det är pinsamt – är det då inte dags att dra konsekvenserna av det, Lars Bäckström?

Anf. 286 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Om jag bor i ett hus, och har bott där länge, och någon flyttar in i grannlägenheten och börjar bete sig illa så tänker inte jag flytta från mitt hus. Då är det de som betar sig illa som ska börja bete sig riktigt eller flytta. Det är en enkel princip.

Det finns de som har frågat mig: Bäckström, kommer partiet att spricka? Då svarar jag: Det tror jag inte. Men jag tror att de som inte kan skilja på diktatur och demokrati så småningom får bilda sig sitt eget parti.

Jag har lärt av historien att det är farligt att leka privatdomstol. Men det är klart att de över tiden inte kan rymmas i samma parti som jag gör. Det är ju självklart! Men det är inte jag som ska flytta – absolut inte. Jag bor i mitt demokratiska socialistiska hus, och där tänker jag stanna.

Det finns också människor som en gång for i väg till Chile och sade: Det var trevligt! Ekonomin utvecklar sig! De kom från borgerliga partier, och de såg inte diktaturen och förföljelsen. De hade också problem. Det fanns sådana, men det förringar inte felen hos dem i mitt parti.

Anf. 287 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Från ett feministiskt vänsterkritiskt parti har det tydliggjorts att k:et har kommit tillbaka. Vänsterpartiet leds av en uttalad kommunist. Detta borde vara ett problem, Lars Bäckström.

Man har tilltro till individen, men inte tilltro till marknaden. Marknaden är väl just individer, eller? Man har tilltro till individen, men inte tilltro till rätten att äga för individen. Så uppfattar jag Lars Bäckström. Är det rätt eller fel?

Anf. 288 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det är fel! Läs protokollet i morgon! Jag sade att vi är för marknadsekonomi. Det är synd att vi inte hör bättre här i salen. Jag säger att jag respekterar äganderätten. Men jag respekterar inte att några företag kan leka boll med hela regioner och samhället inte har någonting att sätta emot.

Krister Örnfjäder tog upp den punkten i den förra debatten, och visade det tydligt. Ska det vara så i vårt samhälle att några storbolag kan göra vad de vill med hela regioner och tömma dem på arbetstillfällen? De tömmer ut glesbygderna. Ska vi inte ha någonting att sätta emot det? Vad kommer då att hända om marknaden fritt får råda? Hur kommer det att se ut i den glesbygd som Centern värnar om marknadskrafterna får råda? Jo, öde hus och öde byar! Det är vad som väntar.

Ni försöker ju själva stävja och kontrollera marknaden då och då. Det finns få näringar som så mycket som den svenska jordbruksnäringen har tigit och bett politiken att hjälpa dem mot marknadskrafternas hårdhänta spel. Så lär inte mig den delen från Centern!

Anf. 289 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Men är det inte så, Lars Bäckström, att det är fria människor som äger och som får utrymme och makt att växa som skapar förutsättningen för utveckling i hela landet? Är det inte just det vi kan se? Är det inte all den reglering som har präglat vårt land och allt det centralstyret som har burits fram av Socialdemokraterna, och som Vänstern gärna vill se mer av, som vållar vårt elände i dag? Det är en inlåsnings-effekt som har drabbat vårt samhälle.

Jag har en annan fråga att ställa till Lars Bäckström. Han pratar om att bygga den politiska demokratin. Finns det i Lars Bäckströms tankevärld en möjlighet att bygga ett starkt EU med en stark parlamentarisk församling där man lyfter bort makt från kommissionen? Vågar Lars Bäckström tänka sig en överstatlighet i det offentliga rum som vi ger EU mandat att verka i?

Anf. 290 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Vågar jag tänka mig? Ja, självklart! I en demokrati vågar man tänka sig. Kan jag tro att nationalstaterna som de konstruerades en gång är för alltid givna och för alltid kommer att vara sådana? Kan en socialist tro att det som en gång var alltid kommer att bestå? Den personen är inte socialist. Socialism handlar om förändring och utveckling.

Jag berättade ju om min färfars fackföreningsbok som gällde över hela Europa. Men jag vägrar att acceptera en stat som säger och skriver in i konstitutionen att det är kapitalets frihet som gäller och att vi inte får

Prot. 2004/05:13

13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Integration och
demokrati*

ha gemensamma åtgärder mot kapitalet, utan att kapitalet ska ha all frihet. Det är den konstitutionen som nu håller på att dras igenom och som vänsterkrafter i Europa är emot. Men Centern säger: Det var väl bra!

Det är detta som driver och krossar välfärdsstaterna på många håll. I dag konkurrerar Saab med Rüsselsheim. Men det är också så att vi slås ut av industrier i Polen, Tjeckien och Estland som kanske har noll skatt. Ska vi konkurrera med lägsta möjliga skatt och sämsta välfärd? Det är inte en väg vi väljer. Därför säger vi nej till den federala statsbildningen.

Anf. 291 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att ställa en fråga till Lars Bäckström. I valet mellan att samarbeta och skaka hand med en demokrat och en kommunist – vad väljer Lars Bäckström?

Enligt min mening kan en kommunist inte vara demokrat. Det bygger på en idé om lagbundenhet i samhällsutvecklingen och inte på att samhällsutvecklingen bestäms i demokratiska institutioner. Proletariatets diktatur – visionen är överordnad människorna. För att göra en god omelett måste man krossa ägg. Stalin krossade kulaker. Miljoner har förintats av denna idé, den kommunistiska idén.

Lars Ohly kallade sig för leninist för några år sedan. Det var leninisterna som skulle vara fackelbärare. De tillhörde eliten när det gällde att genomföra detta förfärliga experiment. Därför frågar jag: Vem föredrar Lars Bäckström, en kommunist eller en demokrat?

Anf. 292 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det är bra om man inte har färdigskrivna frågor. I mitt anförande tog jag avstånd från leninismen, och jag säger att leninismen är oupplösligt förbunden med kommunismen. Det var det jag sade. Demokrati bygger i någon mening på att man lyssnar på vad de andra säger. Man är faktiskt demokratins dödgrävare om man inte bryr sig om att lyssna på vad andra människor säger. Om man bara håller förutbestämda anföranden utifrån sina egna fördomar och vad man förväntar sig att höra har man problem med den demokratiska debatten.

Jag föredrar alltid en demokrat framför en antidemokrat. Men jag ska också erkänna att jag nyligen var i Saudiarabien tillsammans med folkpartister och skakade hand med företrädare för ett antidemokratiskt samhälle som förtrycker kvinnor på det vidrigaste sätt. Det gjorde jag för att försöka få i gång en demokratisk dialog. Det kan ha varit rätt eller fel, men jag gjorde det tillsammans med folkpartister. Jag tror att det var rätt för att försöka få i gång den demokratiska utvecklingen även i Saudiarabien. Det är väl inte så komplicerat. Man kan ta alla i hand, men man ska aldrig vika från demokratins principer.

Anf. 293 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Svara på frågan, Lars Bäckström! Finns det ett svar på frågan om Lars Bäckström föredrar att samarbeta med en demokrat eller en kommunist? Det är min första fråga.

Den andra frågan är: Om Lars Bäckström tycker att det är en diktatur på Kuba har ju Lars Bäckströms parti särskilda ingångar på Kuba. Ni har ju partivänner. Vad gör ni i praktiken för att ändra samhällsskicket på Kuba i demokratisk riktning? Hur försöker ni påverka den regim som

sitter där? Vad gör ni? Ni gör väl ingenting, såvitt jag har fattat. Tvärtom har ni i er partistyreelse anhängare och försvarare av denna diktatur.

Dessutom är Lars Bäckström inte trovärdig som demokrat så länge han sitter ihopskruvad med de här kommunisterna i detta parti. Lars Bäckström talar om att flytta eller inte flytta från huset. Det är outhärdligt för alla andra utom sådana som han att bo i samma hus som kommunister. Flytta, Lars Bäckström!

Anf. 294 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag tror nog att jag stannar. Jag har varit med och byggt det här huset. Det handlar om respekt för privategendomen. Det är ett bygge som jag har ägnat mitt liv åt.

Jag gav ju svaret nyss. Det går att läsa i protokollet. Jag föredrar alltid en demokrat. Jag sade att den kommunistiska traditionen inte är demokratisk. Det sade jag. Nicka nu om du har fått svar på frågan! Nej, då säger jag det en gång till: Jag föredrar alltid en demokrat. Den kommunistiska traditionen från Lenin är inte demokratisk. Har jag svarat på frågan? Det går bra att nicka. Nej. Hur klarade Hamilton sig i skolan om han inte kan höra så entydiga besked? Jag var lärare i skolan. Sådana elever som inte hörde vad läraren sade hade jag problem med. Det var busarna i klassen. De fick inte högt betyg. Jag har svarat på frågan. Jag föredrar alltid en demokrat. Lenin är oskiljbar från kommunismen. Kommunismen i Lenins tradition är inte demokratisk. Det är ett jätteenkelt svar. Det är synd för den demokratiska debatten när Hamilton vägrar lyssna.

Anf. 295 TOBIAS KRANTZ (fp):

Herr talman! Makt verkar korrumpande. Absolut makt korrumperar absolut. Den brittiska 1800-talshistorikern och parlamentsledamoten lord Actons berömda ord har sällan varit så aktuella som i dagens Sverige. Tio års oavbrutet socialdemokratiskt styre har lett till att exemplen på maktmissbruk och vänskapskorruption breder ut sig.

Låt mig ge tre exempel.

För det första har vi det svällande Myndighets-Sverige. Antalet myndigheter i Sverige har ökat med mer än 15 % under bara de tre senaste åren. Vi har fått 31 helt nya myndigheter. 20 nya myndigheter bildas i år, nästa år eller finns på förslag. Sverige har i dag 234 myndigheter. Många av de här myndigheterna är små. Tio av dem har mindre än tio anställda, och det har lett till skarp kritik från bland annat Statskontoret.

Den svällande myndighetsbyråkratin är ett led i det socialdemokratiska maktbygget. Ett viktigt skäl för den här expansionen är nämligen att belöna lojala partikamrater och företrädare för samarbetspartier med myndighetschefstjänster. Den statliga förvaltningen används i maktpolitiska syften. Detta leder till svårigheter för både enskilda och företag. Reglerna blir alltför, byråkratin växer, snårigheten för de människor som lever ute i Sverige ökar och radar upp sig.

För det andra handlar det om utnämningsspolitiken. Det står tydligt i grundlagen att tillsättning av statliga tjänster enbart ska ske på grundval av förtjänst och skicklighet. Samtidigt vet vi att det kommer rapport efter rapport och avslöjande efter avslöjande som visar att det som står i grundlagen inte efterföljs. Sveriges Televisions Aktuellredaktion visade

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Integration och
demokrati*

för en tid sedan att 16 personer av dem som leder statliga universitets- och högskolestyrelser har en partipolitisk bakgrund. Hela 13 av dem har en socialdemokratisk bakgrund.

En annan rapport har visat att i de statliga bolagsstyrelserna finns det en massiv övervikt av socialdemokrater. Av cheferna för de 20 viktigaste verken har 9 partipolitisk bakgrund. Gissa hur många av dem som är socialdemokrater! Ja, just det, 9 stycken.

En rapport som Folkpartiet har tagit fram och som riksdagens utredningstjänst har hjälpt oss med visar att av de kommittéordförande som tillsattes mellan 2001 och 2003 är mellan 70 och 80 % av dem som har partipolitisk bakgrund socialdemokrater. Den fråga man ställer sig är förstås: Är socialdemokrater så förkrossande mer kompetenta att leda statliga universitetsstyrelser, statliga verk och statliga utredningar än personer med varje annan politisk bakgrund? Nej, regeringens utnämningsspolitik är vänskapskorruption satt i system.

För det tredje handlar det om de statliga myndigheternas propaganda. Den grundläggande principen i den svenska demokratin är att politiker söker stöd, politiker bildar opinion och politiker fattar de avgörande politiska besluten. Myndigheter verkställer, preciserar och tolkar de lagar och regler som finns.

Men det är en gränsdragning som allt oftare överskrids. Vi får nya myndigheter som enbart har till uppgift att ägna sig åt opinionsbildning och propaganda. Integrationsverket och Glesbygdsverket är två sådana exempel som enbart har till uppgift att ägna sig åt opinionsbildning och propaganda. Etablerade myndigheter har också lockats med i det här racet. Skatteverket drev för ett antal år sedan en kampanj mot svartjobb, hette det. I praktiken var det ett enda långt försvar för den socialdemokratiska högskattepolitiken.

Naturvårdsverket har bedrivit en så kallad klimatkampanj där ett av de viktigaste syftena var att öka förståelsen och acceptansen för statlig styrning i miljöpolitiken.

Riksdagens utredningstjänst har på vårt uppdrag vid två tillfällen räknat på hur stora PR- och informationsbudgetar som olika statliga myndigheter har. För 2003 har Riksdagens utredningstjänst räknat fram att det är åtminstone 125 miljoner kronor, förmodligen betydligt mer. För 2004 kan den här summan vara uppe i mer än det dubbla. Enbart Vägverket har ett informationsanslag om 120 miljoner kronor.

Detta visar vilken enorm makt myndigheterna kan sätta bakom orden i opinionsbildning om de så vill. Som jämförelse kan jag nämna att de politiska partierna i statligt partistöd varje år får 170 miljoner kronor. Det visar hur maktfördelningen i dag ser ut.

För att komma till rätta med detta krävs det ett antal olika åtgärder, i huvudsak två. Det handlar förstås om reformer inom de här områdena.

För det första: Sätt ett tak för antalet statliga myndigheter! Tillsätt en granskningskommission som ska se över vilka regler som ska gälla för statliga myndigheters opinionsbildning! Öka öppenheten i utnämningssmakten!

För det andra: Sverige behöver en ny regering. Ingenting är så hälsosamt för demokratin som växling vid makten. Sverige har kallats världens första enpartidemokrati, men Sverige är ingen enpartidemokrati.

Anf. 296 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Det är ett intressant perspektiv som Tobias Krantz tar upp om möjligheterna att lämna information till medborgarna. Det som fick mig att begära repliken var att jag gärna skulle vilja höra om Tobias Krantz närmare kan specificera de 120 miljoner kronor som Vägverket har. Vägverket har nämligen en uppgift på trafiksäkerhetsområdet att informera och bilda opinion för att man ska köra säkrare med mera. Kan det vara så att det i de 120 miljoner kronorna ingår Vägverkets anslag för trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder?

Anf. 297 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Herr talman! Det är självfallet så. Huvuddelen av de pengar som de statliga myndigheterna använder till propaganda och information gäller nog propagande och information som de allra flesta av oss skulle tycka var rätt självklar, exempelvis trafiksäkerhetsupplysning och när Skatteverket talar om för både mig och Göran Magnusson när vi ska lämna in våra deklarationer.

Den intressanta frågan här är att eftersom det finns ett antal uppenbara exempel på missbruk av den information och propaganda som myndigheterna ägnar sig åt, är det otroligt viktigt att kartlägga omfattningen av den myndighetspropaganda som i dag finns. Då är det väldigt intressant att konstatera att de statliga myndigheterna har betydligt mer resurser för propaganda och information än vad exempelvis de politiska partierna får i statligt partistöd. Detta måste granskas. Vi måste gå till botten med detta, reda ut hur mycket propaganda som förekommer och även dra upp riktlinjer för hur det här ska gå till i framtiden.

Min motfråga till Göran Magnusson är: Är Göran Magnusson beredd att verka för att en sådan här granskningskommission tillsätts?

Anf. 298 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Det finns tillräckligt mycket granskningsuppgifter och granskare i det svenska politiska samhället. Vi har ju alldeles nyligen tillsatt en riksrevision som möjligen kan intressera sig för sådana här frågor. Det går att på olika sätt kartlägga dem.

Det intressanta i mitt resonemang var att det skulle bli betydligt angelägnare att diskutera det här med Tobias Krantz om det vore så att vi kunde veta hur mycket pengar av Vägverkets 120 miljoner som Tobias Krantz egentligen förutsätter. Det blir ju tämligen poänglöst att tala om ett stort anslag för trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder, som om det vore att missbruka Vägverkets möjligheter till information. Riksdagens utredningstjänst eller budgetavdelningen på Finansdepartementet skulle möjligen kunna klara att rensa bort detta.

Diskussionen bleve ju intressant om man kunde se att Vägverket använder en stor del av sina pengar till sådant som det inte borde informera om.

Allmänpolitisk debatt

*Integration och
demokrati*

Anf. 299 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Herr talman! Problemet, Göran Magnusson, är just att vi vet så väldigt lite. Vi har sett ett antal kampanjer under senare år där det enligt min uppfattning är uppenbart att de statliga myndigheterna har överskridit sina befogenheter och ägnat sig åt partipolitisk propaganda. Men exakt dels hur mycket PR- och informationspengar de statliga myndigheterna har totalt sett, dels hur mycket av dessa pengar som används till partipolitisk propaganda vet vi inte. Just därför är det viktigt att vi tillsätter en granskningskommission som går till botten med problemet.

Vi har frågat Riksdagens utredningstjänst och bett den hjälpa oss med detta. Flera av de här statliga myndigheterna svarar inte ens på Riksdagens utredningstjänsts frågor, så nog finns det skäl att gå till botten med detta på riktigt allvar. Detta är ett stort och växande samhällsproblem, som innebär att politik och förvaltning glider samman. Vem ska vi utkräva ansvar av när en generaldirektör leker politiker? Vem ska vi kräva ansvar av när politiker abdikerar från sin roll som opinionsbildare?

Anf. 300 MAURICIO ROJAS (fp):

Herr talman! Den 19 augusti 2004 marscherade 700 rosengårdsbor mot våldet i sitt område. 583 fönsterrutor på Rosengårdsskolan hade nyligen krossats på en enda natt, och några veckor innan hade Sedat Haxhiu knivdödats när han försökte stoppa ett bråk. Dessa händelser var tyvärr varken de första eller de sista som vittnar om utanförskapets destruktiva grepp.

I mars 2004 hade DN en stor artikel om området. Två korta meningar ur den räcker som sammanfattning: ”Allt som går i uniform riskerar att attackeras i Rosengård. Till och med brandkåren råkar illa ut.”

Det är illa, riktigt illa, men inte så förvånande om vi tänker på den utslagning som präglar området. Det finns delar av Rosengård där nästan ingen arbetar och skolor där över hälften av eleverna misslyckas med sina studier.

Så är det. Utanförskapets verklighet är inte vacker eller snäll, särskilt inte för dem som lever mitt i den. Och det är inte bara Rosengård som befinner sig i ett sådant läge. Betydande öar av utanförskap återfinns i dag i nästan alla stora och medelstora svenska städer. Till och med i många mindre städer är miljöer präglade av utanförskap inte helt ovanliga. Det kan uppskattas att kring 10 % av Sveriges stadsbefolkning i dag lever i sådana miljöer.

Det mest nedslående är att denna process har en lång historia. Redan vid 80-talets slut var det påfallande att de flesta miljonprogramsområdena hade omvandlats till utsatthetens hemorter.

Det sorgliga är att ingenting har förändrats sedan dess. Invandrar- och integrationsministrar har kommit och gått, man har bytt orden, retoriken, men man har fortsatt att göra samma sak. Samma åtgärder, samma storstadssatsningar, samma synsätt, samma omhändertagande, samma stängda arbetsmarknad och samma smygande diskriminering har fortsatt att verka trots att eländet bara har blivit värre.

Denna misslyckandets kontinuitet måste brytas innan dess följder blir ännu allvarligare. Sverige befinner sig farligt nära den punkt då de etniska och sociala konflikterna kan urarta i öppna kravaller och andra ytterst tragiska händelser.

Därför behövs en radikal förändring, ett perspektivskifte som bryter med den segregande integrationspolitik som hittills förts och öppnar vägen för en inkluderande utvecklingspolitik baserad på egenmakt i stället för omhändertagande och arbete i stället för bidrag.

Utanförskapet kan inte brytas utifrån. Det är bara inifrån, när de berörda själva tar saken i egna händer, som någonting positivt kan hända. Och utan arbete finns det ingen väg ut ur utanförskapet. Det är den liberala vägen för att bryta utanförskapet och göra Sverige helt igen.

Herr talman! Folkpartiet liberalerna har i motionen *Egenmakt och arbete* föreslagit en kraftfull politik mot utanförskapet. Huvudinslagen är följande:

- 1 miljard kronor satsas i kampen mot utanförskapet. Det ska möjliggöra framväxten av en egenmaktsrörelse i utanförskapets Sverige.
- Solidaritetsbanker skapas för att förmedla de resurser som utanförskapets Sverige behöver för att mobilisera de krafter som inifrån kan bryta utanförskapet.
- Ett pengsystem ska förstärka egenmakten gällande såväl arbetsmarknadsinsatser som språkinlärning och flyktingarnas kommunintroduktion.
- Valfriheten och mångfalden ökas genom uppmuntran till konkurrens och nyetablering inom den sociala och arbetsmarknadsrelaterade servicesektorn.
- AMS och Integrationsverket läggs ned som en del av den process som leder från myndighetsmakt till egenmakt.
- En jobb- och utvecklingsgaranti ges alla dem som kan arbeta men står utanför arbetsmarknaden och inte omfattas av arbetslöshetsförsäkringen. Detta ska också omfatta nyanlända flyktingar och invandrare.
- Ett nytt kompletterande sysselsättningsmål införs: minst 60 % sysselsättning överallt. Bostadsområden där färre än 60 % av befolkningen arbetar ska förklaras som sociala krisområden. Dessa områden ska prioriteras vad det gäller solidaritetsbankernas insatser samt satsningar på skola och trygghet.
- Kampen mot diskrimineringen skärps. Diskrimineringslagstiftningen ska samlas och skärpas, men kvoterings tanken ska bestämt avvisas.

Det är den liberala vägen ut ur utanförskapet. Den är konkret och nydanande. Vi vet vad vi vill och hur det kan uppnås. Vad vill de regerande socialistiska partierna? Vad har de att erbjuda de hundratusentals människor som i dag lever i utanförskap?

Anf. 301 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Herr talman! Jag var där tillsammans med de 700 rosengårdsborna, föreningslivet och de tjänstemän som jobbar i Rosengård och i hela Malmö. Visst är vi många som ser med oro på utvecklingen i Malmö och den segregation vi har i vår stad. Men jag kan ändå undra: Varför denna ensidigt mörka bild? Vi ser ju många olika rörelser här.

Ni skriver och pratar om de 583 krossade fönsterrutorna i Rosengårdsskolan. Samtidigt nämner ni inte till exempel att Malmö högskola är en av de bästa i Sverige på att rekrytera personer med utländsk bakgrund och nå de mål vi sätter upp för detta. Ni skriver och pratar om arbetslösheten i Rosengård men nämner inte alla de hundratals företag som startas av invandrare, inte minst i vår stad Malmö. Ni skriver och pratar om passiva bidragstagare samtidigt som vi vet att det finns ett blomstrande föreningsliv, inte minst i områden som Rosengård.

Varför denna ensidiga bild, Mauricio Rojas?

Anf. 302 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Vilket dåligt försvar, Luciano Astudillo! Att något går bra rättfärdigar inte att så mycket går dåligt.

Luciano Astudillo! Aldrig har utanförskapet i en liknande konjunktur varit så stort som det är i dag. År 1990 fanns det bara fem områden i Sverige där mindre än hälften av människorna arbetade. I dag finns det 75. Tio år av socialistisk regering har lett till en femtondubbling av detta extrema utanförskap.

Prata om de vackra sakerna så mycket du vill! Jag vill prata om de andra, för det är de som berör mig. Jag är berörd av de mest utsatta; det är inte du.

Anf. 303 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Herr talman! Mauricio Rojas, detta är bara en replik. Jag kommer i mitt anförande att beskriva hur jag ser på integrationspolitiken och hur vi socialdemokrater tror att den kan utvecklas än bättre.

Men jag försöker förstå varför ni är så ensidigt svartmålande. Jag är orolig – det finns många utredningar som pekar på det – att just den här svartmålningen och stigmatiseringen av områden leder till att det blir självuppfyllande profetior. Många ungdomar får läsa om Rosengård som fullständigt misslyckat, bland annat för att Rojas är där och beskriver det så, när vi vet att det finns ett blomstrande föreningsliv och massor av företagande och entreprenörskap i de här områdena.

Ni bidrar ju inte. Ni bara svartmålar. Det är min kritik i den här repliken.

Anf. 304 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Jag ska läsa några rubriker om Rosengård, Luciano, för att se om det är svartmålning. De är ur några tidningar från södra Sverige: "Skottlossning mellan gäng", "Fyra gripna efter knivslagsmål på Rosengård", "Brandattentat skulle bli hämnd mot polisen", "Skolbygge stoppas på Rosengård efter misshandel", "Tre gripna för misshandel av byggjobbare", "Skadegörelse kostar miljoner", "Swebus ställer in kvällsturerna till Rosengård", "Stenkastare stoppade buss till Rosengård".

Bussen går inte in i Tensta i dag, Luciano Astudillo. Det är din regering som bär ansvaret för det. Detta ska vi tala om tusentals gånger även om det gör dig mycket besviken. Du har ingen politik att försvara här. Jag ska gång på gång säga: Ni har misslyckats! Ni bär ansvaret!

Din regering har misslyckats. Din statsminister hade inte ett ord att säga i dag om detta. Han nämnde inte utanförskap, nämnde inte invand-

rare. Han bryr sig inte. Och du försöker rättfärdiga detta! Du borde skämmas!

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Anf. 305 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s):

Herr talman! ”Amany kallar sig Anna för att få jobb.”

Tolvåriga Amany läser högt DN:s rubrik och säger: Titta, hon heter också Amany! Hon fortsätter: Va, kallar hon sig Anna för att få jobb? Måste Amany heta Anna för att få jobb?

Då avbryter storebror Muhammed: Ja, och nu vet du att du också måste byta namn och göra en Michael Jackson när du blir stor, annars får du inga jobb.

Amany vänder sig till mig och frågar: Är det sant att jag måste byta namn när jag blir stor för att få jobb? Och göra en Michael Jackson?

Amanys storebror skyndar sig att förklara: Enkelt! Du bleker din hud så att du blir vit. Sedan skaffar du ett par färgade linser, färgar håret och slutar med din Rinkebysvenska. Först då kan du få jobb.

Det här samtalet handlar om en liten flicka som läser om hur vuxna människor behandlas i vårt samhälle. Vilken bild får Amany av sig själv? Vilken bild får Amany av vårt samhälle?

Vad kunde jag som vuxen säga till en tolvårig flicka som har stora planer och drömmar för sin framtid, hon som har fått höra av sina föräldrar att bara hon sköter skolan kan hon bli vad hon vill i möjligheternas Sverige, det samhälle som är till för alla, bara man bidrar efter förmåga? Hur skulle jag som vuxen förklara den strukturella diskriminering som utestänger tusentals människor från att arbeta?

Är inte strukturell diskriminering en *light*-version av rasism? Hur skulle jag kunna förklara för tolvåriga Amany att det var arbetsförmedlarnas råd till den vuxna Amany som fick henne att byta namn till ett mer svenskklingande i hopp om att hon en dag skulle få jobb? Är inte det att kapitulera?

Vad är det som är fel på vårt samhälle, herr talman, ett samhälle där omgivningens fördomar avgör vem som får jobbet, inte kompetensen?

Medan jag läser om den vuxna Amanys kamp mot arbetslösheten försöker jag tänka på hur den tolvåriga Amanys framtid kommer att se ut. Kommer hon även i fortsättningen att heta Amany eller kommer hon att känna sig tvungen att byta namn?

Men en sak kommer jag på, en sak kan jag lova 12-åriga Amany, att vi socialdemokrater vägrar att kompromissa i synen på alla människors lika värde. Vi vägrar acceptera att det finns många människor i vårt land som står utanför arbetsmarknaden bara för att de har fel namn, kön, hudfärg, ålder eller har funktionshinder.

Jag måste erkänna att diskrimineringen är svår att komma åt. Den är inbyggd i samhällets struktur, precis som en cancersvulst som det är svårt att operera bort. Därför måste hela samhället samverka i kampen mot intoleransen och diskrimineringen och för människovärdet.

Även om var och en har ett eget ansvar för att bekämpa diskriminering och fördomar vilar ett särskilt ansvar på samhället. För att förebygga och motverka diskrimineringen har vi infört lagar i arbetslivet och på andra viktiga områden. Jag är fullt medveten om att politiska verktyg inte räcker. Diskriminering handlar om djupa mänskliga värderingar, om våra attityder, om vad du och jag bär på, om våra egna fördomar, om våra

Allmänpolitisk debatt

Integration och
demokrati

föreställningar om hur den andra är. Därför kommer den kampen aldrig att tystna.

Anf. 306 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Du var här i morse, Mariam, och lyssnade på partiledardebatten. Din partiledare hade 40 minuter till sitt förfogande. Han ägnade inte ens en sekund åt diskrimineringen, utanförskapet och alla de problem som du, jag, Luciano Astudillo och många andra brinner för. Hur är det möjligt?

För två år sedan hade Göran Persson en regeringsförklaring där integrationen var en av de två allra viktigaste sakerna han skulle ta itu med under den här mandatperioden. I dag fanns det inte ens en sekund att ägna åt detta. Hur kan man förklara det, Mariam?

Anf. 307 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik:

Herr talman! De förslag som vi har tagit fram, Mauricio, som vi arbetar efter och som vi kommer att arbeta efter under hela mandatperioden är förslag som liknar era förslag. Vi bemöter problemen. Men visst är det mycket som måste göras. Och visst, jag är inte nöjd, men jag är stolt. Därför lovar jag härifrån att även kampen mot diskriminering kommer att fortsätta.

Anf. 308 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Mariam, du kan inte vara stolt över att din statsminister inte hade en sekund till det här. Det är nästan tjänstefel.

Jag vet att du vill väl, Mariam, och det finns människor i ditt parti som vill väl. Men när en statsminister inte lyfter fram den här frågan och gör den viktig då är den inte viktig. Det inser du, det inser jag. Statsministern har i dag svikit de mest utsatta i vårt land. Det vet du, det vet jag. Jag har ingen förklaring. Har du någon förklaring till detta?

Anf. 309 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik:

Herr talman! Jag har faktiskt nämnt precis vad vi jobbar med för att motarbeta diskriminering. Vi har en mångfaldsplan som ingår i integrationspolitikens mål. Den talar sitt tydliga språk.

Jag har läst er motion mot diskriminering. Den innehåller väldigt mycket som liknar våra tankegångar. Det är bra förslag. Men något jag inte delar er syn på är det vanliga populistiska förslaget om språktest.

Något annat som stör mig väldigt mycket är diskriminering av en viss grupp, nämligen unga muslimska flickor som bär huvudduk. Det är din partikollega, Nyamko Sabuni, helt emot. Jag vill bara fråga dig, Mauricio, om du och övriga Folkpartiet delar hennes syn på en åldersgräns för att bära huvudduk. Är inte det att diskriminera en grupp människor i vårt land, du som är emot diskriminering?

Anf. 310 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Herr talman! Mariam vet att vi ibland lider precis på samma sätt. Vi är dessutom förföljda av precis samma hatiska person.

Jag kan som storasyster eller kanske morsa säga till Mariam: Öppna ögonen! Du talar om strukturell diskriminering. Vad är strukturell diskriminering?

Efter tio år av oavbruten socialdemokratisk ledning av landet ligger till exempel ansvaret för sjukkostnaderna på arbetsgivarna. Det låser arbetslivet. Ingen arbetsgivare vill anställa i dag. Man tar timanställda, man tar vikarier, man tar uppdragsanställda och projektanställda för att inte ta på sig den kostnaden. Är inte detta en av mekanismerna bakom den strukturella diskrimineringen?

Anf. 311 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik:

Herr talman! Själva begreppet strukturell diskriminering kan inte de som drabbas förstå ens en gång. Jag har precis nämnt det, men är inte det att man utsätts för systematisk strukturell diskriminering en *light*-version av rasism?

Anf. 312 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Herr talman! Jag har aldrig förnekat att det finns rasism också i Sverige. Rasism finns tyvärr överallt. Men när det gäller låsningen på arbetsmarknaden är det en direkt effekt av er absolut obegripliga arbetsmarknadspolitik.

Jag har själv anmält till konstitutionsutskottet sättet på vilket pengarna från Europeiska socialfonden har använts i Sverige. De här pengarna som i början kom till invandrargrupper är i dag slukade av AMS. Och detta har tagit också den lilla, lilla frihet som EU hade skapat för invandrarna. KU har faktiskt hållit med mig.

Är inte detta strukturell socialistisk, socialdemokratisk diskriminering?

Anf. 313 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik:

Herr talman! Jag ska inte göra det svårare. Jag är som sagt inte nöjd. Jag kommer verkligen inte att vara nöjd förrän mycket har lösts när det gäller att man kan ha ett arbete oavsett vad man heter, var man kommer ifrån eller hur man ser ut.

Vi har många förslag. Jag kommer inte att hinna ta upp dem här. Samtidigt är det så att jag faktiskt kräver mer ansvar av kommunerna och även den privata sektorn. Vi som politiker kan inte lösa alla dessa problem, oavsett om vi är socialdemokrater, folkpartister eller moderater, som inte alls är här i dag.

Anf. 314 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att korrigera Mariam Osman Sherifay på den punkten.

Jag fäste mig särskilt vid en sak som hon tog upp. Hon sade: Vi socialdemokrater vägrar att acceptera att människor står utanför arbetsmarknaden.

Kan Mariam peka ut en enda åtgärd under de tio åren som Socialdemokraterna har styrt Sverige som på ett avgörande sätt har ändrat förutsättningarna för de boende i Rosengård? Jag begär bara en enda åtgärd.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Integration och
demokrati*

Anf. 315 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik:

Herr talman! Jag vet att Luciano kommer att ta upp frågan om Rosengård. Jag passar där.

Men jag vill säga att jag är trött på att vi hela tiden ska svartmåla. Vi glömmer bort att det finns människor som har gjort resan. Vi glömmer bort att nämna dem.

Om man hela tiden får höra att man är misslyckad och att det är ett elände lever man upp till det. Vi ska försöka passa på att visa de goda exemplen. De finns. Gör dem inte osynliga. Det är också diskriminering.

Anf. 316 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Då gör vi det enklare för mig och Mariam Osman Sherifay. Då vidgar vi: Finns det någon åtgärd i Fittja, i Botkyrka, i Bergsjön eller någon annan av de områdena? Någoting måste det finnas som Mariam Osman Sherifay kan plocka fram som på ett avgörande sätt under de tio åren har ändrat förutsättningarna. Någoting måste det finnas att peka på.

Anf. 317 MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik:

Herr talman! När det gäller sysselsättningen bland utlandsfödda under 2003 har det inte skett någon ökning. Det går att jämföra med den övriga inrikes födda befolkningen. Där är skillnaden mellan 60 och 77 %.

Visst finns det olika projekt. Jag nämner dem inte därför att projekt inte leder till något permanent. Det är vad jag många gånger har kritiserat i vår politik. Jag vill se en permanent lösning på problemen. Jag har tidigare sagt att jag inte är nöjd. Det finns små framsteg, men inte så att jag är tillräckligt nöjd. Men jag är stolt över att jag är socialdemokrat.

Anf. 318 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Herr talman! Mer än en miljon människor i Sverige är hänvisade till att leva på bidrag trots att allt de helst vill är att få ett jobb. Och många av dessa är invandrare som bor i segregerade förorter, som i min hemkommun Göteborg. Det är en utbildad lärare från Bosnien som har fått vänta nio år innan hon får jobba som lärare i Sverige eller en snickare från samma land som ännu inte anställts.

Skillnaden i sysselsättning mellan inrikes födda och utrikes födda är markant. Det kan inte förklaras av kön, ålder eller utbildning. Utrikes födda är mer utsatta för konjunkturvåxlingar och drabbas av nedskärningar i högre grad. Integrationsverket räknar med att det i dag finns en potential på 30 000 icke sysselsatta eller fel sysselsatta utrikes födda akademiker som varit i Sverige i mellan 5 och 35 år.

Situationen för yrkesutbildade på gymnasienivå är ännu inte lika kartlagd, men den torde vara liknande.

Detta utanförskap beror på brister i valideringsförfarandet, att det är svårt att komplettera utländska examina och ren diskriminering. Mauricio Rojas har redan varit uppe i talarstolen och redogjort för Folkpartiets integrationsmotion och de förslag vi har för att komma till rätta med detta. Jag vill här ta upp ytterligare ett förslag som jag lagt fram till riksdagen i en enskild motion i år.

Herr talman! Det är bra att det finns möjligheter att få utländska examensbevis validerade så att de kan jämföras med svenska examina så att

potentiella arbetsgivare får information om vad den arbetssökande har studerat. Men eftersom valideringssystemet har brister enligt självaste Integrationsverket måste det också skapas andra möjligheter för personer med utländsk bakgrund att visa sina kunskaper och färdigheter.

Över huvud taget är svensk arbetsmarknad för inflexibel. Det är ett blint stirrande på exakt examen. Har man inte läst ekonom- eller civilingenjörsutbildning är det mycket svårt att bli anställd i näringslivet i Sverige, även om du är född här. Av egen erfarenhet vet jag att det till exempel i Storbritannien går mycket bra att läsa historia på universitetet och sedan bli börsmäklare. Det viktiga är att du har en examen, inte vilken.

Den svenska integrationspolitiken anpassar sig för mycket till svensk inflexibilitet genom den valideringsfokusering som finns i stället för att skapa möjligheter för människors potential. Det måste vara lättare att kunna visa vad man går för. I dag är provanställningstiden på sex månader alltför kort för att arbetsgivare ska våga prova anställa någon vars examen de inte känner till. Det är allmänt känt att arbetsrätten har inlåsnings effekter, men den har också utlåsnings effekter. Sex månader är för kort tid för att ta reda på om en person har alla nödvändiga yrkeskunskaper.

Detta problem kan vi komma åt genom att de arbetssökande som vill det får möjlighet att föreslå förlängd provanställningstid upp till ett år i stället för att harva i valideringskarusellen. Frustrationen bland yrkesutbildade invandrare som väntar i årtal på att få jobb kräver att vi prövar nya grepp. Det kan vara ett bidrag till att lösa upp knuten.

De människor med invandrarbakgrund i Sverige som trots allt får jobb jobbar sällan i offentlig sektor. För två år sedan var det 87 % som jobbade i den privata sektorn. Det är tecken på att attityder bland chefer ute på offentliga arbetsplatser verkar diskriminerande. Som förtroendevalda bör vi göra vårt yttersta för att de arbetsplatser som styrs av politiker bidrar till att häva utanförskapet genom att anställa människor som i dag inte får jobb, trots bra kompetens och utbildning.

Här behövs inte ändrade regler utan här behövs ändrade attityder. Chefer i offentlig sektor behöver kunskap om olika kulturer och mångfaldens positiva effekter på arbetets kvalitet.

Utöver utbildning har jag i en tidigare motion också föreslagit att några myndigheter ska pröva en modell för avidentifiering av personuppgifter. Det prövas redan i Mellerud och Göteborgs kommuner bland annat. De arbetssökande får en rättvis och objektiv behandling som bygger på meriter, utbildning och arbetslivserfarenhet. Vad man heter, om man är man eller kvinna, ung eller gammal, svensk eller utlandsfödd kommer in senare i processen.

Min motion avslogs dock. I stället beslutade regeringen att inrätta en högskoleutbildning på 40 poäng med inriktning på förvaltningskunskap för att invandrade akademiker lättare ska få anställning i statlig förvaltning. Jag ser det som en skenåtgärd som bara försvårar för kunniga akademiker att få jobb. Det finns en mängd människor som utan att ha läst en enda poäng förvaltningskunskap är anställda i statlig förvaltning i dag. De lär sig på plats. Varför ska vi behandla utlandsfödda annorlunda och skicka dem på kurs i förvaltningskunskap?

Som liberal kan jag inte acceptera att alla inte släpps in på arbetsmarknaden, att vissa hänvisas till socialbidragsberoende och diskrimine-

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Integration och
demokrati*

ras på grund av sin religion, hudfärg eller ”annorlunda” namn. Alla människor har rätt att få utöva sitt yrke.

Anf. 319 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Herr talman! Först har jag en liten rättelse. Integrationsverket har kontrollerat både privata och offentliga arbetsgivare. Tyvärr måste vi konstatera att båda är lika dåliga. Det fråntar inte det viktiga ansvaret hos det offentliga att vara ett föredöme, men tyvärr är privata och offentliga arbetsgivare lika dåliga.

Jag delar din syn på att utbildningssystemet, speciellt i den högre akademien, är stelbent. Samtidigt har man förmåga att ta till sig doktorander från andra länder. Ibland tycker jag att det är förvånande. De ligger ändå i fronten i fråga om utbyte av kunskaper och utbildningar.

Jag reagerar på en annan sak. Flera gånger hänvisar du till Integrationsverket, siffror som har tagits fram och förslag om hur man kan komma åt diskriminering. Men ni vill lägga ned integrationskraften, den dynamo som finns, den myndighet som finns för att ta fram allt det konkreta – de problem som finns. Verket är en spjutspets för att förändra alla andra förvaltningar och myndigheter. Är inte det ologiskt?

Anf. 320 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Det enda jag har använt från Integrationsverket i mitt anförande är statistiska siffror. Jag har inte använt ett enda förslag de har kommit med. Den siffra som jag hänvisade till, att 87 % jobbar i privat sektor, är från Integrationsverket. Okej – den är två år gammal, från deras årsrapport för två år sedan, men jag tror att den stämmer. Den visar alltså att 87 % av människor med invandrarbakgrund i Sverige jobbar i privat sektor. Det är tydligt att det är lättare för människor med invandrarbakgrund att få anställning i privat sektor.

Jag står fast vid Folkpartiets politik. Vi behöver inte Integrationsverket. Det förslag jag har kommit med om att avidentifiera ansökningshandlingar är inte Integrationsverkets förslag. Det är Melleruds kommun som har börjat med det, och sedan har Göteborgs kommun och ett antal andra kommuner jobbat fram det. Jag tycker att det är rimligt att statliga myndigheter använder sig av det.

Anf. 321 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Herr talman! Man bör läsa Integrationsverkets rapporter, för de är fulla av kunskaper om hur vi kan förändra högskoleväsendet och utbildningsväsendet för att bli mycket bättre på att ta till vara den mångfald av kunskaper och erfarenheter som kommer hit till Sverige. Det är just en av de roller som Integrationsverket ska ha, att driva på utvecklingen och peka på de brister som finns i det samhälle vi har i dag. En av de saker man gör är att ta fram dessa rapporter, räkna och peka på problemen. Men det där vill ni ta bort. Ni vill avskaffa det verket. Jag tycker att det är inkonsekvent.

Här har vi en myndighet som kan peka finger åt alla dem som inte gör sitt jobb, bland annat universiteten. De är ibland lite tröga och långsamma, och ibland gör de kanske till och med felsteg, som Uppsala när det gäller juristerna där de vill kvotera in på etnisk grund. Nu har vi en

Anf. 322 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Det behövs inget integrationsverk, därför att det finns ett folkparti. Det finns också andra partier, som kommer med en mängd bra förslag när det gäller att lösa integrationsproblemen i Sverige. Men du slår bara dövörat till och hänvisar till en massa myndigheter som kommer med förslag som inte leder till någonting.

Du vill alltså att utlandsfödda akademiker ska varva runt i valideringskarusellerna. År efter år får de vänta, och du är inte beredd att pröva några nya förslag. Här kommer jag med en mängd förslag, som att införa avidentifierade ansökningshandlingar till statliga myndigheter och att förlänga provanställningsperioden, och du säger nej. Är det nej du ska säga till de invandrare som sitter och väntar på att få ett jobb?

Vi måste ta till nya grepp, och det behöver vi inte Integrationsverket för. Folkpartiet och andra har en mängd bra förslag.

Anf. 323 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! ”Rebin? Nej, tack. Fredrik? Ja, välkommen!”

Så inledde Dagens Nyheter sin artikelserie om diskriminering på svensk arbetsmarknad i september. Det var en avslöjande serie om hur personer med utländsk bakgrund sorteras bort.

Fyra studenter, två med utländsk bakgrund och två med svensk, ringde totalt 366 arbetsplatser. Det svar de fick var avslöjande, skrämmande och ett enormt slöseri.

Avslöjande – för nu kan vi ännu en gång konstatera vad många redan vet, men som många fortfarande förnekar. Hur kan vi börja ta tag i problemen, vi lagstiftare men också arbetsmarknadens parter?

Skrämmande – för även om bortgallringen görs på grund av så kallad stress, som det stod i tidningen, eller på grund av att man redan har invandrare i företaget vet vi att handlingen bygger på en falsk föreställning om andra människor.

Ett enormt slöseri – för det går invandrade kvinnor och män som är busschaufförer, undersköterskor och lärare och vill inget hellre än att vara med och göra Sverige till ett ännu bättre land. Det är människor som har all den kompetens och kunskap som Sverige ropar efter men som inte får en chans.

Herr talman! Jag har tidigare i kammaren debatterat diskrimineringen på bostadsmarknaden och i nöjeslivet. Vi vet också att det förekommer diskriminering i utbildnings- och rättsväsendet.

Diskrimineringen är ett faktum i Sverige. Diskrimineringen leder till att vi delar upp samhället i vi-och-dom-samhällen. Sådana samhällen är farliga. De slår sönder sammanhållningen, skapar otrygghet och sprider rädsla.

Diskrimineringen slår dessutom sönder unga människors framtidsdrömmar. Många får för sig att de oavsett vad de gör och oavsett hur mycket de anstränger sig inte får en chans.

Herr talman! Det finns ingen integrationspolitik i världen som kan lyckas om vi inte lyckas motverka diskrimineringen, inte minst på arbetsmarknadsområdet. Det finns ingen sfi-kurs, ingen validering – eller

Allmänpolitisk debatt

*Integration och
demokrati*

pengsystem i världen för den delen – som är god nog om det inte finns någon som är beredd att ge invandrade svenskar en chans. Därför är kampen för integration också kampen mot diskriminering.

Herr talman! Det återstår två viktiga år denna mandatperiod på det integrationspolitiska området – två mycket viktiga år. Fortfarande är segregationen och utanförskapet stora problem. Fortfarande kan Sverige bli mycket bättre på att ta till vara alla människor som bor i landet. Fortfarande kan mycket göras, om intresset finns.

Men, herr talman, en del har redan gjorts.

Introduktionen för nyanlända har på flera håll förbättrats.

Där har ökad individualisering och flexibilitet varit ledstjärnor. Där har omhändertagarperspektivet fått stå tillbaka – i stället har varje enskild och dennes yrkes- och utbildningsbakgrund stått i fokus. Där har man så tidigt som möjligt och så tydligt som möjligt fokuserat på arbete.

Mycket av detta förändringsarbete har varit möjligt tack vare storstadssatsningen.

Under 2005 läggs två viktiga propositioner, en om nyanländas etablering och en om svenskundervisningen. Propositionerna har tagit intryck av och bygger på allt det positiva jag har nämnt.

Även arbetsmarknadspolitiken har vässats.

De specialutbildade arbetsförmedlarna arbetar med att stödja och vägleda invandrare, samtidigt som de arbetar mycket med arbetsgivarkontakter. Det är en regelförändring som gjort det möjligt för bland annat invandrare som har arbete att delta i arbetsmarknadspolitiska utbildningar inom bristyrken. Det är också det ökade arbetet med validering och matchning.

Alla dessa och många fler är insatser i rätt riktning, insatser som kortar vägen till arbete, insatser som tar vara på människors kraft, vilja och förmåga.

Också här var storstadssatsningen ett viktigt redskap.

Under 2005 inrättas ”prova-på-platser” – en idé sprungen ur tillväxtsamtalen med näringslivet och fackföreningsrörelsen. Dessutom görs en extra satsning på arbetsplatsförlagd bedömning av yrkeskompetens, också det i samråd med Svenskt Näringsliv och fackföreningsrörelsen.

Också kampen mot diskrimineringen har skärpts och kommer att skärpas ytterligare under nästa år.

Herr talman! Det återstår två viktiga år denna mandatperiod på detta mycket viktiga område – två mycket viktiga år. Vad säger då oppositionen, och vad är deras syn på integrationen?

Först Moderaterna: Jag letade länge och väl i deras budgetreservationer, och jag hittade en tunn, tvåsidig reservation där man i stort sett vill lägga ned Integrationsverket. Bristen på förslag är tydlig. Vad det beror på kan man bara spekulera om – kanske på att Moderaternas politik mot segregation försvann med de få invandrarprofiler som Moderaterna tidigare hade. Först lämnade Mauricio Rojas, och sedan följde Fatima Nur.

Sedan Folkpartiet: Er reservation på området är ambitiös. Ni ser, precis som vi socialdemokrater, mångfaldens många möjligheter. Ni är lite väl ensidiga och svartmålande i en del beskrivningar. Men tyvärr är ni fortfarande luddiga i ert budskap, så luddiga att till och med många folkpartister har svårt att förstå vad ni menar. Ni talar vitt och brett om egenmakt, samtidigt som exempelvis Ingrid Ronne-Björkqvist, tidigare

riksdagsledamot och partistyrelseledamot, använde ord som ”ovanifrånperspektiv”, ”bestörtning” och ”populistisk” i DN i september när hon beskrev er integrationspolitik. Vad menar hon? Och vad menar ni?

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Integration och
demokrati*

Anf. 324 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Herr talman! Det finns två viktiga saker att säga om Luciano Astudillo och Integrationsverket. För det första ska, enligt Folkpartiets uppfattning, myndigheter inte ägna sig åt politisk propaganda och opinionsbildning. Myndigheter är till för att verkställa de beslut som fattas av folkvalda politiker i regering och riksdag. Politiker ska bilda opinion för sina ståndpunkter. Myndigheterna ska inte ägna sig åt att med skattebetalarnas pengar pracka på medborgarna sina åsikter. Politiker ska inte abdikera från sin opinionsbildande roll. Vi ska inte smita från det ansvaret. Att skapa nya myndigheter är att smita från ansvaret att bilda opinion och driva fram sina egna åsikter i debatten.

För det andra löser fler myndigheter på det integrationspolitiska området inte problemen. I själva verket är detta att skapa nya myndigheter ett sätt för handlingsförlamade politiker, i det här fallet Luciano Astudillo, att smita från sitt ansvar. Han har ingenting att komma med inom integrationspolitiken. Då ska vi ha en myndighet som löser alla problem, men myndigheter löser inte problem, Astudillo. Kom med några konkreta förslag i integrationspolitiken i stället för att hänvisa till att myndigheter löser problemen! Det kommer de aldrig att göra.

Anf. 325 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Herr talman! Jag tror inte heller att fler myndigheter löser problemen. Däremot vet jag att en myndighet som Integrationsverket kan åka runt i världen och se hur andra länder löser liknande problem med segregation och utanförskap. Vi kan få till oss den informationen och förkovra oss och lära av varandra, spegla oss mot andra. Det är en sådan sak som den här myndigheten jobbar med, som jag tycker är oerhört viktig.

Sverige är unikt men inte så unikt att vi inte kan lära av andra. Detta är en roll som Integrationsverket har tagit till sig, och det finns en rad förslag. Tobias Krantz kanske missade det, men jag tog upp en del av det som vi socialdemokrater har gjort på det här området. Läs protokollet i morgon och se att jag ändå har pekat på en rad åtgärder som vi har vidtagit på det här viktiga området!

Anf. 326 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Herr talman! Jag kan gärna läsa protokollet. Jag föredrar dock att lyssna på vad Luciano Astudillo säger just nu.

Det finns en enorm myndighetssjuka hos Socialdemokraterna. När Socialdemokraterna inte vet vad de ska göra inom glesbygdspolitiken skapar de ett glesbygdsverk. När Socialdemokraterna inte vet vad de ska göra inom integrationspolitiken skapar de ett integrationsverk, och när Socialdemokraterna inte vet vad de ska göra inom EU-politiken bestämmer de sig för att skapa en helt ny myndighet för att ge bidrag för att människor ska debattera EU-politiken. Vi ser det på område efter område.

Nu diskuterar vi integrationspolitiken, Luciano Astudillo. Vilka problem har Integrationsverket konkret löst under de år som Integrationsverket har funnits?

Anf. 327 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Herr talman! Tobias Krantz förstår inte. Integrationsverkets roll är inte att lösa problem, utan det kan visa hur vissa kommuner har löst problem och peka på dem och säga: Ta efter dem, för de har varit väldigt duktiga på att ta vara på akademiker från andra länder! Integrationsverket kan på så sätt lyfta upp exempel från högskolor som har varit duktiga på att släppa in folk snabbare. Integrationsverket kan åka till USA och till Frankrike och ta hit förslag så att vi som politiker har mer att ta till och mer att förändra.

Men det är klart att det är lättare att med symbol- och slagordspolitik säga: Lägg ned den här myndigheten för den ska inte integrera! Det är klart att den inte ska det. Integrationsverkets syfte har aldrig varit att se till att integrera människor, utan integrationen sker på ett annat sätt. Framför allt integrerar människor sig själva.

Anf. 328 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det var intressant att lyssna till Luciano Astudillos exposé över den socialdemokratiska integrationspolitikens välsignelser. Problemet är bara att den bilden inte stämmer med verkligheten.

Låt mig få läsa ur Regeringskansliets årsbok för 2003, under rubriken ”Lyckade storstadssatsningar” på s. 37:

I en skrivelse från december redogjorde regeringen för resultatet av arbetet med satsningarna, nämligen att arbetslösheten har sjunkit, valdeltagandet ökat och människors trygghet och framtidstro ökat i de bostadsområden som omfattats av avtalen.

Vad har Luciano Astudillo att säga om den här beskrivningen? För de här påståendena är inte korrekta. De stämmer till exempel inte alls på området Rosengård i din och min gemensamma valkrets Malmö. Valdeltagandet har inte ökat i Rosengård. Det är inte så att arbetslösheten har minskat. Och tryggheten och framtidstron har inte – jag frapperas av den öppna naiviteten i påståendet – återvänt till de här områdena, för den har aldrig funnits där. Vad har Luciano Astudillo att säga om detta?

Anf. 329 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Herr talman! Den utvärdering som har gjorts av storstadssatsningen pekar på att vi ändå har kunnat stävja den negativa utvecklingen och att vi i vissa områden har kunnat vända utvecklingen. Kom ihåg, Tobias, att detta inte bara handlar om Rosengård, utan det handlar om 24 stadsdelar som har tagit del av storstadssatsningen. Vi har sett områden där man har ökat sysselsättningen. Vi har sett områden där vi har ett ökat deltagandet. Vi har sett områden där folk känner sig mer delaktiga och känner mer trygghet i sin miljö.

Sedan vet du och jag, Tobias, att Malmö har särskilda problem. Malmö har slagits rejält av strukturomvandlingen, hårdare än många andra delar av Sverige. Malmö har en kraftfull segregation. Det är därför som vi tar ett särskilt ansvar för Malmö, och vi driver de frågorna tillsammans genom Välfärd för alla, till exempel, som är ett program som

jag tycker är väldigt bra för att förändra den situation som vi har i vår stad. Men mycket mer behöver göras. Det är därför som vi driver det som rikspolitiker, men vi lyfter också fram Malmös specifika problem.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Integration och
demokrati*

Anf. 330 TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Den 4 maj i år besökte Andreas Carlgren, Integrationsverkets generaldirektör, Malmö, och han dömde då ut storstadssatsningen. Det går alldeles utmärkt att läsa intervjun med honom i Sydsvenska Dagbladet, vilket jag gjorde innan jag kom hit till kammaren. Han är mycket tydlig med vad han tycker om storstadssatsningen. Han säger att det är ett misslyckat projekt som bara har lett till att människor har gått från det ena projektet till det andra.

Sanningen är ju den, Luciano, att utanförskapet och utslagningen har ökat i Malmö och Rosengård under de tio år som ni har styrt staden och som ni har haft majoriteten i den här kammaren. De projekt som har gått bra, till exempel Malmö kommunala bostadsaktiebolags projekt för att få arbetslösa invandrarkvinnor att bli egenföretagare, har inte fått några efterföljare i resten av vårt avlånga land. Projekt som faktiskt lyckas tycks ni snarare skämmas för. Ni lyfter inte upp dem till nationell nivå. Ni arbetar inte med dem utan i stället står ni här och pratar om annat. Det är mycket talande, tycker jag, att ni inte vill att människor ska bli egenföretagare, att ni inte vill att människor ska kunna leva av sin egen förmåga, och det blir så mycket mer skrämmande när vi vet att vad de här människorna som lever i Rosengård och de andra områdena inte behöver är mer av bidrag och mer av projekt.

Anf. 331 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Herr talman! Många av de förändringar som integrationspolitiken innebär – det handlar om en ökad individualisering och om att bygga på det människor har med sig – har varit möjliga tack vare storstadssatsningen. Jag tänker på språkförskolorna. Det är absolut inte ett misslyckat projekt, Tobias.

Det finns massor av det som de här extraresurserna till de utsatta områdena har inneburit som har varit positivt. Nu måste vi förvalta det och se till att det blir bestående. Där har vi en gemensam kamp att föra, för det är knapert i kommunernas ekonomier.

Sedan tycker jag att det är slående att Moderaterna har en tunn liten reservation på max en och en halv sida, och de vill lägga ned Integrationsverket. De har ingen egen politik på det här området. Det enda jag vet är att man vill straffa de sjuka, de arbetslösa och de föräldralediga. De ska ta smällen för de skattesänkningar som Moderaterna vill genomföra. Det är klassisk högerpolitik, Tobias. Men den har du inte ens stått för här.

Anf. 332 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Jag antar att du var här också i morse, Luciano. Du kunde då se hur din statsminister stoltserade med alla dessa rapporter som kom varenda minut och som berättade hur bra Sverige var, bäst i allt. Men du vet att det finns inte en enda rapport som säger att Sverige är bra, för att inte säga bäst, vad gäller integrationen.

Om detta hade Göran Persson ingenting att säga. Han glömde detta totalt. Han glömde allt det som du bryr dig om, om du verkligen bryr dig om detta.

Det måste vara ett problem – inte bara för vänsterpartisterna att ha en ledare som kallar sig för kommunist utan också för dig att ha en ledare som inte bryr sig om de saker som du säger att du bryr dig om.

Anf. 333 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Herr talman! Det är inte helt sant, Mauricio Rojas. Mycket av debatten i morse handlade om två helt olika synsätt på människor. Det jag hörde var att Moderaterna vill straffa de sjuka, de arbetslösa och de föräldralediga för att klara sina stora skattesänkningar. Den politiken slår rakt mot många invandrare, många som är sjukskrivna.

Mycket av debatten handlar också om ohälsan. Många invandrare lever i ohälsa på grund av till exempel otrygga anställningar. Det är de som har springvikariaten. Det är de som har visstidsanställningarna. Är Folkpartiet beredda att förändra de här otrygga anställningsformerna så att vi kan få ned ohälsotalen?

Anf. 334 MAURICIO ROJAS (fp) replik:

Herr talman! Det är pinsamt, Luciano, att se dig försvara det som inte kan försvaras. Varför säger du inte: Det var synd att Göran Persson glömde de mest utsatta i vårt land? Varför kommer du med allt det här om Moderaterna hit och dit? Säg som det är. De människor som du försvarar i Rosengård, i Rinkeby och överallt, de människorna ska veta sanningen. Din statsminister glömde dem, och det kan ingen dölja.
(Applåder)

Anf. 335 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Herr talman! Det är inte sant, och vi kommer att ta den fajten. Men jag måste ta upp en annan sak, som gör mig lite orolig. Ni skriver att vi måste sluta se ned på människor och talar om egenmakt vitt och brett. Samtidigt ger ni en bild av de människor som kommer till Sverige som helt handlingsförlamade så fort de kommer i kontakt med en myndighet och som passiva socialbidragstagare, fullkomligt maktlösa klienter som förlorar kontrollen över sina liv. Så skriver ni i er reservation. Det går inte ihop. Här brister er analys.

Dessutom är det ju fel. De invandrade svenskar jag möter är inte viljelösa. De är företagsamma. De vill arbeta och studera. Framför allt är det också många som gör det. Det är nog det som folkpartisten Ingrid Ronne-Björkqvist menar i sin DN-artikel, där hon skriver att Folkpartiets socialliberala profil är på väg att utplånas. Och det är kanske därför som den socialliberale Erik Ullenhag har blivit omplacerad och inte längre får ha ansvar för integrations- och migrationspolitiken.

Anf. 336 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag kan hålla med Luciano Astudillo om att vi definitivt kan lära av andra länder. Det är ju så att Sverige ligger i botten i OECD:s integrationsliga. Massor av välutbildade invandrare i vårt land försöker emigrera till Storbritannien, USA och Kanada, för där får de jobb.

Vi behöver verkligen lära av andra. Men vi behöver inte Integrationsverket för det. Det är väl därför vi riksdagsledamöter åker på studieresor, för att vi ska få impulser och sedan omsätta dem i nya lagar, nya förordningar, i ett nytt samhällsbygge.

Det finns en mängd kunniga invånare i vårt land som inte får jobb. Jag tog upp detta i mitt anförande, och ett förslag är att vi, i stället för att stirra oss blinda på exakta examina, på skillnader mellan en snickarutbildning i Polen eller Bosnien och en snickarutbildning i Sverige, en svetsarutbildning i Irak och svetsarutbildning i Sverige, låter människor få visa vad de kan på arbetsplatserna genom en förlängd provanställningsperiod. Jag tänkte fråga, Luciano Astudillo, om du är beredd att verka för en förlängd provanställningstid.

Anf. 337 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Herr talman! Först och främst: När det gäller den där OECD-rapporten har Integrationsverket sagt att det är som att jämföra päron och äpplen. Det är det man har gjort. Det är helt olika sorters flykting- och invandrargrupper. Så du borde läsa på det här med Integrationsverket ännu mer.

Jag är inte beredd att öka otryggheten för dem som söker jobb och dem som har jobb. Jag tror nämligen inte att det är lösningen. Däremot är jag beredd att se till att vi har arbetsplatsförlagd yrkesvalidering mycket mer än i dag. Jag är beredd att se till att stödja de kommuner och högskolor som försöker kringgå de stelbenta regler som vi byggde upp en gång i tiden och som tar tid att förändra. Ta till exempel det projekt i Malmö där invandrade pedagoger på mindre än halva tiden får svensk lärarbehörighet. På mindre än halva tiden för lärarutbildningen får de det.

Låt oss driva det ihop. Låt oss komma i gång med den här förändringsprocessen tillsammans, Cecilia Wigström!

Anf. 338 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Integrationsverket är ju inte Gud. Jag tycker att det räcker med alla de människor som jag har mött som vill emigrera från Sverige för att de vet att deras släktingar, vänner och bekanta har väldigt lätt att få jobb i andra länder eftersom akademiska examen där tas till vara. Det gäller till exempel USA, Storbritannien och Kanada. De är föredömen, och Sverige är okänt för att vara en avgrund för många invandrare.

Luciano är inte beredd att pröva mitt förslag, och jag tycker att det är tråkigt. Du hänvisar till att det är sådan otrygghet. Men är det inte otrygghet vi ser att många människor lever under i Sverige i dag? Det är otryggheten att inte ha ett jobb, otryggheten att år ut och år in få vänta på att få ett jobb. Det är detta det handlar om. Lärarinnan från Bosnien fick vänta nio år innan hon fick jobba som lärare i Sverige.

Min andra fråga till Luciano Astudillo gäller mitt andra förslag, om att avidentifiera ansökningshandlingar hos statliga myndigheter. Är du beredd att verka för något sådant?

Anf. 339 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Herr talman! Integrationsverket är definitivt inte Gud, och jag tror absolut inte att de har lösningen på alla problem.

Men först till det här kring otrygghet. Jag är inte helt säker på att de människor som i dag går på springvikariat och har oerhört otrygga anställningsformer, som kanske får vänta tills telefonen ringer på morgonen, skulle må mycket bättre och ha lättare att få jobb om vi ökade otryggheten på arbetsplatserna. Det är ju det som är ett av de stora problemen när det gäller ohälsan i dag.

Sedan är det klart att vi har en del att lära av USA och Storbritannien. Men jag tror inte på det *working poor*-system som finns i USA, där man har två tre jobb och ändå inte klarar livhanken. Men vi har en del att lära av USA och Storbritannien. Så är det.

Sedan är jag beredd att stödja de kommuner som går före i det här med avkodifiering av ansökningshandlingar. Låt oss se hur det går där. Sedan får vi se om vi kan pröva det också i någon statlig myndighet. Jag hoppas att det var ett svar som Cecilia gillar.

Anf. 340 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Herr talman! Eftersom Luciano Astudillo viftar med den där artikeln som en före detta folkpartistisk riksdagsledamot har skrivit vill jag rekommendera läsning av tidskriften Nu. Där svarar jag på de här anklagelserna. Och jag är faktiskt väldigt kvalificerad att svara. Jag har 29 år av svenskt frilansliv bakom mig, för jag var tillräckligt mycket svartskalle för att inte få en fast anställning 1971, 1972, 1973 och så vidare. I tio år sökte jag fast anställning. Jag fick det inte. Jag fick premier. Jag fick stipendier. Jag fick jobba för Svenska Akademien. Men fast anställning fick jag inte.

Jag har också bakgrund av arbete, direkt tillsammans med de långtidsarbetslösa akademikerna. Så jag är överkvalificerad för att tala om det glömda Sverige. Och det här är första gången som jag ser mitt parti göra det rätta. Sluta drömma! Sluta snacka i stora ord och ta fram konkreta förslag!

Anf. 341 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Herr talman! Jag har läst det. Jag bekänner att jag läser er medlems-tidning. Men jag ställer mig ändå frågande till varför en tidigare ledande folkpartist kan kalla det för ovanifrånperspektiv och tala om bestörtning och populism i Dagens Nyheter.

Jag ställer mig också frågande till att den unge, kraftfulle socialliberalen Erik Ullenhag flyttats bort från de här frågorna när han har stått upp för de socialliberala ideal som han tror på. Jag har också mött diskrimineringen på olika sätt. En av de saker du beklagar dig över är att du aldrig fick en fast anställning, men din partikollega Cecilia Wigström vill ju öka möjligheterna för arbetsgivarna att ha visstidsanställningar och otrygga anställningsformer. Är ni inte överens i Folkpartiet? Ni drar åt olika håll.

Anf. 342 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Herr talman! Vi är helt överens.

Det är sättet att konstruera tryggheten i den socialdemokratiska arbetsmarknadspolitiken som stänger ute väldigt många människor. Nu har vi inte tid att gå in på en analys, men jag bjuder gärna Luciano Astudillo till en hel natts debatt om detta ifall han vill det.

När det gäller Erik Ullenhag undrar jag varför ni viftar med så många konspirationsteorier. Erik ville själv pröva en annan sorts arbete. Det var hans eget förslag att han skulle jobba med andra frågor. Jag förstår därför inte varför ni absolut ska svartmåla oss. De som i dag svartmålar är Görran Persson och Luciano Astudillo. De svartmålar oppositionen samtidigt som de säger att vi svartmålar Sverige.

Jag har erfarenhet av länder som brukade lansera lagar som förbjöd kritik under rubriken Smutskasta inte landet, och det var inte demokratier som agerade så.

Anf. 343 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Herr talman! Jag tar gärna debatten – inte bara en kväll utan två.

Det som framför allt behövs är förändring och den står vi socialdemokrater för. Vi radar upp olika förslag till förändringar på hur vi kommer till rätta med segregationen och utanförskapet. Men Ana Maria Narti kan fortsätta att debattera i kammaren. Jag är beredd att ta debatten varje gång.

Ni pratar om egenmakt. Sedan kallar ni samma människor för handlingsförlamade, socialbidragstagare, maktlösa klienter. Det hänger inte ihop, och det vet de människor som lever i segregation och utanförskap. Samtidigt ska ni samarbeta med ett parti, Moderaterna, som slår mot just dessa grupper. Det hänger inte heller ihop, vilket alltfler socialliberaler insett. De har problem med detta och känner sig obekväma i det kalla, hårda Folkpartiet.

Anf. 344 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Det kalla, hårda finns väl i de många områden i Sverige som inte är integrerade. Där är utanförskapet kallt och hårt.

Jag blir mycket förvånad när Luciano Astudillo talar om sitt parti som ett förändringens parti. Jag tror inte att man behöver gå särskilt långt utanför den innersta partikretsen för att i stället uppfatta partiet som stagnerat. Idétorkan är utbredd. Cementen stelnar alltmer för varje dag.

Rubriken på detta avsnitt är Integration och demokrati. Demokratin har ju diskuterats mycket i dag och diskussionen inom Vänsterpartiet stänker nu över på Socialdemokraterna.

Låt mig därför ställa den viktiga frågan till Luciano Astudillo: I valet mellan att skaka hand och samarbeta med en kommunist eller en demokrat, vad väljer du?

Anf. 345 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Herr talman! Det är mycket enkelt: en demokrat. Så är det.

Jag är i och för sig beredd att svara på den frågan, men jag vill också ta debatten kring integrationspolitiken. Vi är många inom socialdemokratin som vill och kan föreslå åtgärder och också gör det. Jag vet inte om det är så att det inte märks, men det händer saker på det här området. Det handlar om individualisering, om mer flexibilitet, om att alltfler företag också inser mångfaldens möjligheter. Det händer alltså mycket på det här området, men mycket mer måste hända eftersom utanförskapet är stort och vi har många problem. Vi kan inte nöja oss med det Sverige vi har i dag.

Samtidigt tycker jag att det finns en tendens att förenkla debatten om integration. Det räcker inte att bara rada upp en mängd problem och förslag – pom, pom, pom – och säga att det löser problemen. Det handlar om människor som ofta har svåra livsöden, som tvingats på flykt och måste börja om i ett nytt land, vilket inte är helt enkelt.

Anf. 346 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Om det nu är så att du föredrar en demokrat, varför samarbetar ni då med kommunister? Den frågan inställer sig omedelbart. Vad blir svaret på den frågan? Du föredrar att samarbeta och skaka hand med demokrater, men i praktiken samarbetar ditt parti sedan flera år med kommunister, med en partiledare som kallar sig kommunist och säkert är kommunist.

På det sättet legitimerar du de krafter i det politiska fältet, på den politiska arenan, som du egentligen inte vill samarbeta med. Ni stänker den socialdemokratiska trovärdigheten över de kommunistiska ledamöterna i denna kammare och över kommunisterna i Sverige. Det du säger hänger inte ihop.

Följ din instinkt och samarbeta med demokrater, men se då till att ditt parti avbryter sitt samarbete med kommunister. I annat fall blir du själv nedstänkt av den här diskussionen.

Anf. 347 LUCIANO ASTUDILLO (s) replik:

Herr talman! Vi samarbetar med Vänstern och Miljöpartiet kring 124 punkter. Jag samarbetar gärna med demokrater från vänster till höger. Till exempel tog Erik Ullenhag och jag initiativ till att hålla rent kring högeryttern, de högerpopulistiska krafterna. Jag hoppas att Carl Hamilton minns det. Jag och er tidigare flykting- och migrationsansvarige, Erik Ullenhag, tog initiativ till att bjuda in ungdomarna i riksdagen för att göra något åt den växande högerpopulismen.

Jag samarbetar gärna med borgerliga demokrater, speciellt med Folkpartiet, för jag tycker att ni oftast har en ganska sund syn på integrationsfrågorna. Oftast är det bra, men ibland haltar det. Då kommer det förslag om avskaffande av socialbidrag, mer konkurrens och pengsystem. Det är samma gamla högerpolitik som alltid, och det gillar jag inte. Men vi har mycket gemensamt kring integrationen.

Anf. 348 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Herr talman! I vår globala värld står människor närmare varandra ekonomiskt och kulturellt. Varor, tjänster, kapital, idéer och kunskap rör sig friare och i större omfattning än någonsin tidigare.

Samtidigt känner sig en del hotade av alla nya flöden och intryck. Globaliseringen utmanar befintliga strukturer och hierarkier på gott och ont, och inte alla känner delaktighet, inte alla har nåtts av globaliserings fördelar.

Med globaliseringen försvagas den nationalstatliga suveräniteten. Vi blir alltmer beroende av varandra i gränsöverskridande ekonomiska,

kulturella och politiska nätverk. Den gamla nationalstaten hålls inte längre samman av en krigsmakt.

Under de senaste århundradena har kriget och hot om krig upphört att vara det kitt som håller samhället samman. Nationernas roll har förändrats och det internationella samarbetet utvecklats.

Innebär då detta att vi vunnit den eviga freden i vårt land, i vår del av världen? Jag är inte så säker på det. I dag är inte hoten mot vår frihet så tydliga som tidigare. Attacker kommer utan förvarning. Samhällets sårbarhet och de civilas utsatthet är i dag större än tidigare. Det jag däremot känner mig säker på är att inre stabilitet och goda institutioner samt demokrati är en förutsättning för fredsarbete.

Sedan tio år tillbaka tillhör Sverige Europeiska unionen. Vi kan se tillbaka på ett decennium av delaktighet i ett allt viktigare EU, men det är fortfarande en yrvaken och halvhjärtad europé som vi håller oss med. Utmaningen för samtliga partier och denna riksdag är att hissa flagg och fullt ut ta del av de möjligheter och förändringsbehov som finns i dagens EU. Ansvarvilar dock allra tyngst på regeringspartiet, som inte riktigt vet hur man ska hantera sin Europarelation i mötet med väljarna.

För oss moderater har det under vårt partis hundraåriga historia varit viktigt att värna demokratin och utvecklandet av goda institutioner. I för Sverige viktiga säkerhetspolitiska avgöranden har det varit självklart att bidra till samförstånd över partigränserna, vilket ofta betytt att Moderaterna biträtt regeringens politik när det gällt rikets säkerhet med reservation för att vi alltid framhållit frihetens värde framför krypande inför diktaturer.

På samma sätt kom EU-medlemskapets framförhandlande under regeringen Bildt att vara en gemensam angelägenhet för borgerligheten och socialdemokratin.

När vi nu identifierar hoten – regionala konflikter, svaga stater, organiserad brottslighet, den internationella terrorismens utbredning och spridning av massförstörelsevapen – har vi en gemensam hotbild och, tror jag, en gemensam uppgift.

Men det som är nytt i svensk säkerhetspolitik denna höst är att Socialdemokraterna 15 år efter murens fall – denna skammens och kommunismens mur som möjliggjorde förtryck och misshushållning med mänskliga krafter – nu i dessa dagar exakt 15 år senare, inte tar en utsträckt borgerlig hand. De väljer av maktskäl Ohly, en aktivt bekännande kommunist som i egenskap av vänsterledare nu tillåts begränsa väsentliga delar av svensk säkerhetspolitik.

Sverige står fortfarande delvis utanför den inre kärnan av det europeiska säkerhetsbygget. Regeringsunderlaget är splittrat i synen på EU, där två av tre partier säger nej. Det är tydligt manifesterat inför kommande beslut om en konstitution för EU. Det spiller också över på Socialdemokraterna. Resurser och politisk kraft tillförs inte för att säkra att Sverige ska ta sin del av ansvaret för internationell säkerhet och fredens vinnande trots förväntningarna på ett aktivt Sverige.

Är detta början på något nytt i svensk säkerhetspolitik? Jag hoppas att så inte är fallet. Sverige behövs för att i samverkan med andra bland annat understödja utvecklingen i Afghanistan, för att stödja demokratiska krafter i Ukraina och för att bekämpa den enda kvarvarande diktaturen i Europa, Vitryssland. Sverige behövs för de utsatta i Israel och Palestina,

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Utrikesfrågor

för att göra civila insatser i Irak, för att försöka förstå vad som sker under ytan i Kina, för att förhindra folkmordet i Darfur, för fortsatt stabilisering på västra Balkan och för att tillsammans med andra kunna analysera vad som är sant eller osant i Irans, Pakistans och Nordkoreas otrevliga retorik och för att utröna om man kan lita på Putin.

Herr talman! Uppgifterna för vårt land och för goda demokrater saknas inte. Vi i Moderaterna tänker fortsätta vårt engagemang för demokratiens spridning och för institutioner som kan leverera. Det var i den ambitionen som vi var beredda att göra rätt så omfattande eftergifter för att möjliggöra för Socialdemokraterna ett brett försvarsbeslut eftersom försvaret är en av de institutioner vi har för freden hemmavid och i världen.

Vår grunduppfattning om vikten av en bred samsyn i säkerhetspolitiken har inte ändrats. Frågan är om Socialdemokraterna har ändrat sin uppfattning.

Anf. 349 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Herr talman! 1900-talets stora konflikt stod mellan demokrati och diktatur. 2000-talets strid kommer dessvärre att vara densamma. Det gäller inte minst i Sverige där ledande politiker fortfarande kallar sig för kommunister och folkmördare som Mao Zedong fortfarande är kult bland vänsterungdom och som tröjmotiv.

Demokrati ska för oss liberaler vara det fundamentala omistliga värde som präglar svensk utrikespolitik i allt från bistånd till mänskliga rättigheter. Här behövs det tydliga principer. Men så är det inte i dag, inte i världen, inte i Europa och inte heller i Sverige. Framför allt tycks principlöshet, rädsla och passivitet präglade den svenska socialdemokratiska utrikespolitiken.

Sverige följer utvecklingen. Sverige avvaktar. Sverige väntar och ser. Det är de standardsvar som Sveriges utrikesminister Laila Fredvalds ger till oss i oppositionen när vi ställer skriftliga frågor eller interPELLerar. Ängsligt sneglar den socialdemokratiska regeringen på andra länder, på FN eller på EU, i stället för att själv ha tydliga principer om viktiga värden som mänskliga rättigheter.

I en borgerlig regering hoppas jag att vi inte ska reagera på omvärlden utan själva agera utifrån det vi tror på. Är det så svårt för Socialdemokraterna i dag att erkänna att människoslakten, våldtäkterna och folkfördrivningen i Darfur var ett folkmord och att vi faktiskt skulle agera därefter? Jag har själv liksom utrikesminister Laila Freivalds varit på plats i flyktinglägren och sett barn dö mitt framför ögonen på mig.

Är det så svårt att inse att det är ohållbart att kommunistiska enpartistater som Laos och Vietnam är några av Sveriges största bilaterala biståndsmottagare? Är det så svårt att förstå att det är totalfel att svenska skattebetalares pengar går till palestinska terrorkonferenser eller kommunistsektaristiska Svensk-Kubanska Föreningens hyllningsböcker till diktatorn Fidel Castro? Är det så svårt för sossarnas regering att lägga ned kraft på att frigge svensken Dawit Isaac som av politiska skäl sitter fängslad i Eritrea? Är det så svårt att ta ställning för den fria demokratin i Taiwan och mot diktaturstaten Kina? Ska det vara så svårt att skilja på demokrati och diktatur?

Demokratin har inte segrat världen över. I dagens värld är det bara 40 % av befolkningen som lever i fullgoda demokratier där man håller

helt fria val och respekterar mänskliga rättigheter. Bara 85 av världens 191 länder kan betraktas som stabila demokratier. Vi har hela tiden upplevt hur diktaturstaterna viftar bort medborgerliga rättigheter med hänvisning till att de har gratis utbildning eller fri sjukvård, som på exempelvis Kuba.

Vi har sett hur diktatorer hävdar att det är först när människorna når en viss levnadsnivå som man kan införa demokrati, något som afrikanska diktatorer ständigt upprepar. Vi har fått höra att vissa kulturer inte behöver den västerländska demokratin med pressfrihet, öppna val och frihet att välja eller avstå från religion, som man säger i arabvärlden. Det är som om frihet bara vore till för vita rika européer. Det är en avskyvärd människosyn som jag hoppas att vi kan ta avstånd ifrån.

Sverige ska vara stenhårt mot dessa diktatoriska regimer. Jag tycker att vi ska använda det svenska biståndet för att avsätta förtryckare och diktatorer. På samma sätt som vi kämpade med ANC i Sydafrika för att störta apartheidssystemet ska vi stötta demokratirörelser, människorättsaktivister och oppositionen på Kuba, i Vitryssland, Zimbabwe, Kina och andra ofria stater.

Vi ska använda Sveriges medlemskap i FN och EU principiellt. Jag vill aldrig mer läsa om att Sverige stöttat ett förtryckarland som Libyen fick leda FN:s MR-kommission. Det handlar om att använda vår röst att ta ställning för världens utsatta även när det är kontroversiellt, att alltid stå upp för mänskliga rättigheter, att bekämpa dödsstraffet, stötta kvinnors rätt till fri abort och homosexuellas rättigheter. Om inte Sverige vågar stå för dessa människor och föra deras talan vågar ingen annan göra det.

Kom ihåg att förtrycket av människor är lika fel i dagens Kommunist-Kuba som det var i stalinismens Sovjetunionen. Det är lika omoraliskt i dagens Enparti-Nordkorea som det var i Apartheid-Sydafrika. Det är lika orättfärdigt i mullornas Iran som det var i Kommunist-Polen. Det är ett lika stort brott mot mänskligheten i alla dessa länder som det en gång var i Europas kommunistiska diktaturer.

Människorna i diktaturländerna vill inte ha några smulor från vårt bord. De vill ha hela menyn av rättigheter och friheter. Det finns bara ett styrelsesätt som är värdigt fria medborgare. Det stavas demokrati. När diktatur ställs mot demokrati vinner alltid demokratin både politiskt och moraliskt. Jag önskar som liberal att detta ska få vara norm i svensk utrikespolitik.

(Applåder)

Anf. 350 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Herr talman! Jag får en otäck känsla när Birgitta Ohlsson står här och orerar. Det är betydligt fler stater som kallar sig liberala än som kallar sig socialdemokratiska i världen. Min fråga till Birgitta Ohlsson är: Om den svenska regeringen enligt Birgitta Ohlssons sätt att beskriva det skulle vara så undfallande och så svag i alla utrikespolitiska frågor som hon påstår, varför har man inte kommit till rätta med det då det är betydligt fler stater som kallar sig liberala? De måste i så fall utgå från de värden som Birgitta Ohlsson står för. Varför har de inte lyckats med det? Det kan inte bara vara så att enbart Sverige skulle vara den som hindrar de

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Utrikesfrågor

liberala goda staterna att gå fram och sätta ned foten vid de olika hemskheter som Birgitta Ohlsson här målar upp.

Anf. 351 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Herr talman! Många av Folkpartiets systerpartier – vi är medlemmar i Liberala Internationalen – är modiga partier som vågar stå upp för frihet. Jag kan nämna exempelvis vårt systerparti i Taiwan som ni socialdemokrater inte vill låta bjuda hit. Det är ett litet parti som kämpar för homosexuellas rättigheter, vill införa homoäktenskap och annat och som alltid är väldigt tydligt i de konflikterna.

I Afrika, i Ghana och i Senegal, har man också fått liberala regeringar. Det är nya utvecklingsländer där man också är progressiv och kämpar för frihet.

Jag kan förstås inte ansvara för alla liberala partier i hela världen, men jag kan ansvara för vad som sker i Folkpartiet. Du måste väl kunna ansvara för ditt eget parti i alla fall. Är du nöjd med socialdemokratiens utrikespolitik? Jag vet att både Börje och jag är väldigt engagerade i just HBT-personers verklighet. Är du nöjd med att ditt parti ständigt röstar nej till Folkpartiets förslag om en internationell HBT-konvention eller att det ska stå i Sidas regleringsbrev att homosexuella personers situation ska uppmärksammas?

Anf. 352 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Herr talman! Om det finns någonting som är utmärkande för internationellt arbete så är det att det handlar om ett diskuterande och ett förhandlande under lång tid för att nå resultat. Alla vi som har varit inblandade i internationellt arbete vet att det sällan är någonting som sker snabbt, utan det är oftast en lång och krånglig situation.

Jag står tillsammans med Folkpartiet bakom kravet på att vi ska ha en HBT-konvention inom FN. Men jag inser – liksom jag tror att också Birgitta Ohlsson i grunden inser – att det kommer att ta sin tid. Detta är ingenting som FN som sådant ställer sig upp och jublar åt så där rakt upp och ned. Det kommer att ta sin tid. Jag är övertygad om att det kommer – frågan är bara när. Det är tyvärr så det är i de flesta internationella forum.

Anf. 353 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Herr talman! Då vore det önskvärt om du kunde få också ditt eget parti att bli lika liberalt i frågan, Börje Vestlund. Det är intressant att det är ett socialistland, Brasilien, som har lyft fram frågan om en internationell HBT-konvention. Socialdemokraterna i Sverige har inte gjort någonting alls för att stödja förslaget. Det är bara Folkpartiet som har drivit detta.

Anf. 354 STAFFAN DANIELSSON (c):

Herr talman! Riksdagens allmänpolitiska debatt ger mig som riksdagsledamot – i mitt fall en rätt ny sådan – en möjlighet att ge uttryck för något som jag känner för och tycker är viktigt, där förändring behöver ske och där regering och riksdag kan spela en roll.

Jag vill säga några ord med bäring på internationella frågor, som har lagts in i detta debattblock. Man ska vara varsam med orden, och det är

viktigt att kalla saker vid deras rätta namn. Jag tycker att det är viktigt att vi tillsammans mer än i dag reagerar mot den barbarism som fortfarande finns i dagens värld.

Mina inlägg bygger på tankar i en motion som jag och Annika Qarls-son har skrivit om att manifestera mot massmordsbombarna.

Det mesta i dagens värld går nog åt rätt håll; det finns inget kallt krig, inget hotande världskrig, tillväxten ökar – särskilt i Östeuropa och Asien – demokratin stärks över världen och gränsernas spärrar minskar.

Men det finns också svåra och hemska förhållanden i dagens värld. Det finns krig, inbördeskrig, konflikter, barbarisk patriarkalism med mera.

Jag blir upprörd och vi svenskar blir säkert upprörda, förtvivlade och desperata när människor blint mördas i så kallade hedersmord, i så kallade självmordsbombningar eller i barbariska kidnappningar och utdragna mord.

Det är bra att Sverige säkert arbetar mot detta så gott vi kan i FN och i andra sammanhang. Men vi kan göra mer. Vi måste alltid vilja göra mer.

Vi ska inte, och måste inte, använda viktiga ord och begrepp som leder fel. Begreppet "hedersmord" ser det fruktansvärda övergreppet inom familjen med förövarens ögon. Det finns ingen heder i ett "hedersmord". Vi borde använda ett annat begrepp som betecknar dessa illdåd.

Begreppet "självmordsbombare" används i dag regelmässigt för att beteckna överlagda massmord på vanliga, civila, oskyldiga människor i alltfler länder. Tragiskt nog har dessa våldsdåd blivit vardag i Mellersta Östern, och numera även i Irak och andra länder. Terroristen eller terroristerna uppsöker och attackerar barn, kvinnor och män i så stora samlingar som möjligt. Det finns inget försvar för dessa handlingar. Det är också tragiskt att människor förleds att begå dessa vansinnesdåd i tron att deras religion ska belöna dem efter detta.

Begreppet "självmordsbombare" lyfter framför allt fram det faktum att denne eller denna "offrar" sitt eget liv. Detta skickar fel signaler till oss alla, det gagnar dem som vill glorifiera de terrormord som sker och det riskerar att förleda det fåtal som kan tänkas vilja handla så. I stället borde det oerhört brutala och hänsynslösa mördandet av så många människor som möjligt vara det som begreppet betecknar.

Ett mer lämpat begrepp att använda vore därför ordet "massmordsbombare".

Det är oerhört viktigt för rättssamhället att fördöma dessa grymma brott och kalla dem vid deras rätta namn, och därför bör enligt min uppfattning både riksdag och regering vinnlägga sig om detta i sina egna ordval samt arbeta för att detta sprider sig.

Jag vill också uppmana de representanter för medierna som hör eller läser detta att noga pröva sina val av ord i rubriker och text vad gäller dessa terrorhandlingar. Jag föreslår ordet "massmordsbombare".

Herr talman! I denna grymma värld där på sina håll nu massmordsbombare härjar på bussar och torg, och fruktansvärt nog även i skolor, är det mycket viktigt att massivt manifestera vår avsky mot det oerhörda som nu dagligdags sker i världen. Detta inbegriper även blodiga kidnappningar och grymma avrättningar av offren.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Utrikesfrågor

Jag är övertygad om att väldigt många svenskar känner som jag i den här frågan, och gärna skulle uttrycka sin avsky mot terrorn i lämpliga manifestationer. Det vore bra om regeringen kunde ta initiativ till manifestationer i Sverige, där vi alla som vill kan säga ifrån och skicka så starka och tydliga signaler som möjligt till världen och till de vilseledda människor som ägnar sig åt detta.

Jag anser också att Sverige och regeringen bör arbeta i EU och FN och andra forum för starka manifestationer världen över mot det barbari som nu verkar sprida sig.

Sverige är som väl är ett lugnt hörn av världen, och det som jag har talat om händer mest på andra håll. Men vi är en del av världen – en värld som på många sätt blir allt mindre och kommer närmare. Därför har vi ett ansvar för att reagera och agera, och det är det jag har velat göra med det här inlägget.

Anf. 355 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Jag ska prata om EU, som jag traditionellt gör i den allmänpolitiska debatten. Jag är lite förfärad över att man har lagt in EU-frågorna under avsnittet utrikespolitik, för enligt min mening är inte EU utrikespolitik utan i allra högsta grad en inrikespolitisk fråga. Jag hoppas att det blir ändring på det till nästa år.

Den 18 juni enades EU:s stats- och regeringschefer om ett förslag till EU-konstitution. Den 29 oktober ska man formellt underteckna den nya konstitutionen eller, som den också kallas, ”ett fördrag om upprättande av en konstitution för Europa”. Detta ska ske i Rom i Italien.

Är då detta förslag till konstitution svaret som vi medborgare har på frågan om framtidens EU, framtidens Europa och vilken politik vi ska driva i Sverige? Nej – EU-konstitutionen är flera steg i fel riktning och innebär i mångt och mycket att EU får mer makt. Idrottspolitik blir en EU-fråga och asyl- och flyktingfrågor blir överstatliga. Närmare 70 olika politikområden blir nu överstatliga jämfört med drygt hälften, som det har varit hittills. Är inte det att utöka EU:s makt? Jo, absolut! Samtidigt med detta ska EU fortsätta med fler områden där jag skulle vilja se en radikal förändring av EU.

Vi har EU:s jordbrukspolitik, som stadfästes på 1950-talet. Det är fortfarande samma målsättning med EU:s jordbrukspolitik som ligger fast. Sveriges regering har i konstitutionsförhandlingarna röstat för att den inte ska avvecklas trots den totala enigheten här i riksdagen om att EU:s jordbrukspolitik bör avskaffas. Fortfarande finns Euratomfördraget kvar, som är till för att främja kärnkraftens utbredning. Det är ett fördrag som slöts 1957 och som fortfarande finns kvar! I stället för att ta fram ett förslag till alternativa energikällor och gynna en säker utveckling av energipolitiken väljer EU att fortsätta med gårdagens politik in i framtiden. Det är inte rätt väg.

Det står också i den nya konstitutionen att EU ska ha ökad makt. De stora länderna ska ha ökad makt i EU. Om några länder får ökad makt innebär det samtidigt att vissa länder i EU får mindre makt. Det är naturligtvis de små länderna, och dit hör Sverige.

Vi hade en folkomröstning för ett år sedan där en förkrossande majoritet av det svenska folket sade nej till att Sverige ska gå med i EMU. Varför har då inte Sverige drivit att vi ska ha ett juridiskt undantag från

EMU, precis som Danmark och Storbritannien? Nej, det anses inte nödvändigt. Vi har haft en folkomröstning i Sverige där majoriteten röstade nej. Räcker inte en folkomröstning för detta? Tydligt inte. I stället går man med på att i grundlagen slå fast att euro är EU:s valuta och målet är att alla länder i EU ska ha euro. Så var det med folkomröstningen. Man blir matt.

En post som EU-president ska inrättas. EU får också en utrikesminister med en fot i ministerrådet och en i EU-kommissionen. Från och med år 2014 begränsas antalet EU-kommissionärer till två tredjedelar av antalet medlemsländer. Får då Sverige en egen EU-kommissionär? Nej, vi kommer att roteras ut och får nöja oss med att sitta på åskådarbänken.

Ett gemensamt EU-försvar genom EU:s säkerhets- och försvarspolitik blir det också. Frågan är inte om det blir ett EU-försvar, utan frågan är när. Det står i stark kontrast till de utfästelser som gjorts tidigare. Riksdagsbeslutet om ett EU-medlemskap angav bibehållen neutralitetspolitik som ett villkor. Någon begäran om undantag, till exempel från Maastrichtfördragets säkerhetspolitiska förpliktelser, har aldrig gjorts. Motiveringen för detta var att EU inte planerade något militärt samarbete över huvud taget. I dag kan vi konstatera att detta antagligen var en ren lögn, eller så var svenska regeringsförhandlare helt förda bakom ljuset när det gäller vad EU höll på att utvecklas till. EU:s militarisering tar stormsteg framåt. EU vill ha en egen styrka, en EU-armé. Det finns en solidaritetsklausul som slår fast att även de militära resurser som medlemsstaterna tillhandahåller ska kunna användas vid hot mot EU. Det handlar om gemensamma gränskontroller, en vapenbyrå och gemensam utrikespolitik. Om vi godkänner EU-konstitutionen går det inte längre att hävda att EU inte är en militär allians.

I enlighet med konstitutionen ska EU:s 25 medlemsstater ratificera konstitutionen i sina respektive parlament inom två år. Vi i Miljöpartiet anser med bestämdhet att en folkomröstning om detta förslag ska utlysas. Det räcker inte med att riksdagen ensam fattar beslut i denna fråga. Det finns givetvis många argument för en folkomröstning. Ett av de tyngre argumenten är givetvis att det brister i logik att förvägra folket att ha en åsikt om konstitutionen när själva grundtanken med tillsättandet av EU-konventet 2001 var att arbeta fram ett huvudförslag till konstitution för att göra EU till en medborgarnas union. Syftet med konstitutionen var alltså att ta fram ett förslag som gjorde att EU kom närmare sitt folk. Det var själva huvudsyftet.

Därför är det naturligt att en folkomröstning genomförs också i Sverige, precis som kommer att ske i åtminstone hälften av EU:s länder. Det kan inte vara så att EU-konstitutionen bara innebär stora förändringar i Storbritannien, Spanien, Beneluxländerna, Polen och Tjeckien. Där är argumentet just att eftersom EU nu förändrar så mycket måste man ha en nationell folkomröstning. Innebär inte samma konstitutionsförslag stora förändringar i Sverige? Givetvis, och därför måste vi också ha en folkomröstning om den nya EU-konstitutionen i Sverige, och det snarast.

Anf. 356 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Herr talman! Jag blir inte riktigt klok på den här diskussionen om folkomröstning. Jag tänker inte debattera den i sak med Ulf Holm i det här sammanhanget.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Utrikesfrågor

Men låt oss säga att vi skulle ha en folkomröstning och det skulle bli ett ja i folkomröstningen. Då förstår alla att vi accepterar konstitutionen som den är. Men jag skulle vilja veta vad vi gör om det blir ett nej. Vad får vi då? Där skulle jag vilja ha ett litet klarläggande från Miljöpartiet.

Sedan skulle jag också vilja att Ulf Holm kommenterar en annan sak lite grann. Det finns ju olika skäl till varför man ska ha folkomröstning. Tjeckien och Polen har till exempel sagt att det beror på att det är så stora förändringar att här bör folket få säga sitt. Men har Tony Blair och Jacques Chirac sagt samma sak, Ulf Holm? Vilken är deras bakgrund till detta? Det handlar kanske inte bara om demokrati i de här sammanhangen. Det handlar kanske om någonting mer också.

Anf. 357 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Vad innebär ett nej i en folkomröstning om den nya EU-konstitutionen? Det innebär naturligtvis att konstitutionen då ska omförhandlas. Det är så det står i konstitutionsförslaget, och det är också det vi menar. I så fall finns det ju grunder till varför svenska folket eller ett annat folk säger nej. Då ska man omförhandla. Det viktigaste är att vi vill ha ett bättre konstitutionsförslag än det stats- och regeringscheferna förhandlade fram.

Den gröna tråden i all argumentation för en folkomröstning är att detta innebär så stora förändringar att man vill ha folkets godkännande för att fortsätta på EU-spåret. Tony Blair är en av de svenska socialdemokraternas stora favoritinspiratörer. Man kan ju hoppas att statsminister Göran Persson får lite inspiration från Tony Blair och också utlyser en folkomröstning här i Sverige.

Anf. 358 BÖRJE VESTLUND (s) replik:

Herr talman! Först vill jag kommentera det sista. Man kan ju alltid diskutera vem som är inspiratör till vem. Jag har aldrig uppfattat Tony Blair som någon stor inspiratör. Det måste jag faktiskt erkänna. Det får var och en svara på. Om han är det för statsministern så är det väl så. Min fråga handlade egentligen om vad det var för skäl som man angav. Man försöker framställa de länder som har sagt att de ska ha folkomröstning som så mycket mer demokratiska än vad de som säger nej till folkomröstning är.

Det är också lite svårt att veta vad man ska förhandla om, om man får ett nej. Vad är det man säger nej till i det här konstitutionsförslaget? Handlar det om det gemensamma förslaget? Handlar det om kärnkraftspolitik? Handlar det om det demokratiska inflytandet? Vad är det människor säger nej till? Hur ska regering och riksdag veta vad man ska säga efter en folkomröstning? Vad ska vi säga härifrån kammaren om det blir ett nej i en folkomröstning om vi skulle hålla en sådan? Vad ska vi säga åt regeringen att göra?

Anf. 359 ULF HOLM (mp) replik:

Herr talman! Det brukar vara en folkomröstningsdebatt före en folkomröstning. Det är väl ganska klart vilka frågor som kommer upp i en sådan debatt och vilka frågor man eventuellt måste omförhandla efteråt. Jag ser inte det som ett stort problem. Den stora huvudfrågan är om det är detta EU som vi vill ha framöver. Jag tror inte det. Jag tror att svenska

folket vill att EU:s makt ska begränsas. Det var enligt alla undersökningar det stora argumentet för varför svenska folket röstade nej till EMU. Man tycker att EU:s makt ska begränsas. Då är det en ganska klar fingervisning om på vilket sätt man ska omförhandla.

Man kan också ta ett exempel från Danmark. Där sade man i en folkomröstning nej till en fördragsändring. Det slutade senare med att danska folket fick undantag från vissa områden i EU:s samarbete. Det är kanske en sådan variant vi ska välja om svenska folket i en folkomröstning skulle säga nej till det här nya konstitutionsförslaget. Det kan man bara spekulera i, men det är en möjlighet.

Arbetsmarknad och jämställdhet

Anf. 360 ANDERS G HÖGMARK (m):

Herr talman! Inför denna något glest besatta kammare denna kväll är alltså stunden kommen att debattera arbetsmarknaden. Man kan beskriva arbetsmarknaden på många sätt. Den ena av två bilder är att 15–20 % av den arbetsföra befolkningen inte går till jobbet varje dag. Det rör sig om drygt en miljon människor som av olika skäl inte går till jobbet. Det kan handla om öppen arbetslöshet, att de är sysselsatta i olika former av åtgärder, att de är förtidspensionerade, att de är sjukskrivna eller att de önskar jobba mera. De bidrar inte till sin egen eller andras försörjning.

Det är i stor utsträckning en personlig tragedi för dessa människor, och det är en stor tragedi för den svenska ekonomin totalt.

Den andra bilden är en diskussion om ifall arbetskraften kommer att räcka till i framtiden. I ett åldrande Sverige och Västeuropa kommer, säger man, arbetskraften inte att räcka till.

Det är klart att de här två olika bilderna förvånar en hel del. Båda två är viktiga på sitt sätt, och bägge reser en kraftfull utmaning för den regering som styr riket. Man kan alltid diskutera hur den nuvarande styr riket, men regeringsformen bjuder ändå regeringen att styra riket på något sätt. Det är oppositionens både skyldighet och rättighet att kritisera det styret.

Utvecklingen innebär ju att allt färre försörjer alltfler. I grunden kan man bara konstatera att den utvecklingen måste brytas, för om den skulle fortsätta kommer den att lägga en orimlig börda på de grupper som tvingas att försörja alltfler. Vi märker redan i dag, herr talman, ganska rejäla tendenser där människor jobbar kolossalt mycket och tvingas till övertider för att klara den produktion som vi måste leva av totalt sett, och det skapar i sin tur problem framöver.

Utvecklingen måste brytas. Annars hotas i grunden fundamentet till välfärdssamhället, oaktat vilken mix av offentlig och privat verksamhet som vi vill ha i vårt system. Oaktat det måste vi få en bättre försörjningsbas.

Vad finner man att regeringen ägnar sig åt när man tittar i budgetpropositionen och lyssnar på den debatt som har förts här i dag, framför allt partiledardebatten? Jo, regeringen väljer inför det faktum att över en miljon människor går utan jobb och åtföljande utmaningar att i stort sett stormskälla på Moderata samlingspartiet och i någon mån på de andra borgerliga partierna exempelvis för att vi minskar ersättningsnivåerna de fyra första arbetsmånaderna med 5 procentenheter. Det är tydligen regeringens stora uppgift att mobilisera kring detta. Inget eller nästan ingen-

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Utrikesfrågor

*Arbetsmarknad och
jämställdhet*

ting alls om utmaningen hur man ska få många hundra tusen av den 1,1 miljon människor som står utanför in igen. Ingenting om hur man ska klara en åldrande befolkning och arbetskraftsförsörjning framöver.

Det är helt klart att vi bedriver en politik. Vi sänker ersättningen med 5 procentenheter, från 80 till 75 %. Den kompletteras sedan ofta med andra åtgärder. Men vi sänker ersättningen med 5 procentenheter de första månaderna, och det gör vi därför att vi vill se den arbetsmarknadspolitik som vi föreslår kraftfullt förbättrad jämfört med dagens. Vi vill ha en effektivare insats för den som blir arbetslös. Man ska snabbare – om uttrycket tillåts – komma upp på banan igen och komma tillbaka.

Vi moderater ser det som en mycket angelägen utmaning att – ungefär som man gjorde en gång i tiden på ABB, där man hade ett projekt som hette T 50 och som skulle minska ledtiderna till hälften – halvera de genomsnittliga arbetslöshetstiderna under den kommande mandatperioden på fyra till fem års sikt. Det skulle innebära dramatiska förändringar i ekonomin och dramatiska välfärdsvinster för individen, ekonomiskt och socialt: att komma tillbaka, att göra en insats, att få tillbaka en utveckling där fler människor försörjer färre.

Det är vår politik. Mot detta sätter Socialdemokraterna bara en sifferexercis om bidragsnivåer. Tala om brist på kreativitet!

Socialdemokraterna lägger ofta stort ansvar på arbetsmarknadspolitik i olika frågor. Från moderat sida säger vi att i grunden inte någon arbetsmarknadspolitik kommer att kunna klara situationen, oavsett om det är en borgerlig eller en socialdemokratisk regering, om man inte bedriver en vettig ekonomisk politik, skattepolitik och trafikpolitik som sammantaget skapar bättre förutsättningar för företagande och innovationskraft.

Det finns ju faktiskt regioner som har en otrolig dynamik. Utöver i Småland finns det faktiskt också många andra, men Gnosjöandan och Smålandsandan brukar ges som ett gott exempel på en kombination av något så hemskt som egennytta, att tjäna lite pengar själv på att förverkliga sina idéer, och något som är fantastiskt bra, nämligen allmännytta. Där finns kombinationen av egennytta som är bra för mig själv och min familj och vad som är bra för hela samhället.

Regeringen har egentligen ingenting att komma med. Den har exempelvis ingen politik för det livslånga lärandet. Jag tror att alla är överens, inte minst de fackliga organisationerna TCO och Saco, att det finns mycket att göra för att få 45–50-åringarna att kunna fortsätta. Regeringens svar är att nonchalera riksdagens beslut om att inrätta individuella kompetenskonton, i strid mot allting: mot bättre vetande, mot riksdagsbeslut och mot de fackliga organisationernas önskemål.

Herr talman! Det finns många andra punkter att ta upp, men sammantaget, när det gäller utmaningarna om att försöka få in de många hundratusen i jobb, att se till att arbetskraften framöver ska vara välutbildad så att den räcker till, har Socialdemokraterna egentligen ingenting av politik, bara ett exerciserande för att diskutera Moderata samlingspartiets ersättningsnivåer. Det är säkert mycket bra ur facklig mobiliseringssynpunkt men ger väldigt lite för de människor som står utanför arbetsmarknaden och vill in.

Anf. 361 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! När jag lyssnar till Anders G Högmark är det inte utan att jag blir lite förvånad över hans aggressiva ton. Den beror kanske på att han lyssnat på partiledardebatten i dag. Man förstår den kanske lite bättre när man lyssnat på debatten om varför man hamnade där man hamnade i diskussionen. Vad statsministern gjorde i partiledardebatten var egentligen att locka ut Moderaterna på banan i debatten om ersättningsnivåer och de frågor som Anders G Högmark nu tagit upp.

Vi kan konstatera att kl. 9.46 dog alliansen när det gäller sammanhållningen om de ersättningsnivåer som ska gälla. Det är i det här läget bara att konstatera att Folkpartiet har en betydligt mera human hållning till den situation som många löntagare skulle ställas inför vid arbetslöshet och annat.

Jag vill fråga Anders G Högmark om han inte tar till aggressiva övertoner i den här debatten.

Anf. 362 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! Jag blir upprörd när jag ser de problem som finns ute i samhället med den miljon människor som står utanför arbetsmarknaden och med allt tal om hur vi ska klara att få befolkningen att kunna hålla på till 60–65 års ålder eller kanske ännu längre. 40-talisterna vill ju gärna jobba ganska mycket längre, om de bara får göra det på sitt sätt. Som svar på de utmaningarna, som är helt centrala om vi ska kunna klara välfärden, ägnar sig Socialdemokraterna som jag uppfattar det åt en ganska meningslös exercis.

Man kan ha olika uppfattningar om ersättningsnivåerna, men de kan ju näppeligen vara det centrala. Man kan sedan alltid diskutera när den ena eller den andra saken dör. Jag vet inte om man har vare sig behörighet eller kompetens att utfärda en dödsattest för den borgerliga alliansen. Jag tror att man ska observera patienten lite längre. Vi i Moderata samlingspartiet är övertygade om att vi gemensamt kan forma en politik som ger de människor som står utanför arbetsmarknaden och som vill göra någonting utifrån sin förmåga en långt bättre chans än den som den nuvarande regeringspolitiken erbjuder.

Anf. 363 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Vad gäller eventuellt utfärdande av en dödsattest är det bara att konstatera att medierna, som tidigare har skrivit upp alliansens möjligheter att vara ett slagkraftigt alternativ vid kommande val, precis som jag gjorde i debatten konstaterade att det var så stora skiljelinjer mellan de två partier som förde debatten att det knappast är trovärdigt att de ska kunna samregera i just den då aktuella frågan.

När Anders G Högmark sedan markerar att ingenting sker tycker jag att han far med osanning. Det kan inte vara så att det inte har nått fram till Anders G Högmark att det pågår en väldigt offensiv debatt om ohälsosituationen. Trygghetsfrågorna har, precis som statsministern framhöll i dagens partiledardebatt, en stor betydelse. Det pågår en hel del i det sammanhanget, så jag tycker att det är lite osakligt av Anders G Högmark att påstå att det inte sker något ute i samhället.

Anf. 364 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! Det är väl alldeles uppenbart att det som sägs under en enstaka debattdag är något av en dagslända. Låt oss nu se under ett antal månader framöver under hösten och våren hur de fyra borgerliga partierna här gemensamt kommer att formulera och utveckla sitt alternativ. Den slutgiltiga bedömningen får givetvis ske på valdagen om snart två år.

Jag är vidare mycket väl medveten om den diskussion som pågår om ohälsan. Vi kan vara helt överens om att det säkerligen pågår ett antal intressanta projekt, men resultatet när det gäller antalet förtidspensioneringar och frånvaron från jobbet inom inte minst den offentliga sektorn talar ett skrämmande språk, herr talman. Och det är väl ingen som är emot trygghet, men tryggheten ligger ju också i att man har jobb som är rimligt säkra, att man kan lämna ett jobb som man vantrivs i och söka ett annat jobb och så vidare.

Jag är alldeles övertygad om att vi kommer att redovisa många bra förslag för att ge de människor som står utanför en chans att komma tillbaka.

Anf. 365 TINA ACKETOFT (fp):

Herr talman! I denna sena timme blir det mer och mer uppenbart att tiden är ur led. Att arbetsmarknadspolitiken är ur led behöver man knappast närma sig midnatt för att vara smärtsamt medveten om.

Det finns mycket vi kan diskutera här i kväll – att vi i dag har mer än en miljon människor i arbetsför ålder som försörjs av sjukpenning, förtidspension, arbetslöshetsersättning eller socialbidrag till exempel, eller att antalet människor i arbetsför ålder som inte försörjer sig på eget arbete är större i dag under rådande högkonjunktur än under lågkonjunkturen 1994. Vi är i dag fyra arbetande som försörjer sex icke arbetande i Sverige – smaka på den!

Vi kan också diskutera att vi i Sverige haft minustillväxt i sysselsättningen under de senaste 20 åren när i princip alla andra länder har haft en ökning – Holland med 57 %, Spanien med 37 %, Storbritannien med 17 % och Danmark, som utskottsordföranden faktiskt kan se från sin egen hemtrapp, med 12 %.

Sedan skulle vi också kunna diskutera det fantastiska sveket mot oss alla vad gäller det individuella kompetenssparandet, men det tror jag vi får anledning att komma tillbaka till.

Det är svårt att rangordna vad som är mest problematiskt, men för var och en av de individer som drabbas av regeringens havererade arbetsmarknadspolitik är resultatet en personlig katastrof. I dagens debatt vill jag ändå fokusera på några ”varför”. Ser man till den politik som förs av regeringen – jag måste kanske förtydliga detta för några av debattörerna i kammaren – finns det en röd tråd mellan dessa ”varför”:

- Varför ökar lönegapet mellan kvinnor och män i Sverige trots att vi har världens mest jämställda regering?
- Varför äger kvinnorna bara hälften av sin rättmätiga del av kapitalet i Sverige?
- Varför är det tre gånger så vanligt att vara företagare om man är man än om man är kvinna?

Först tar jag lite fakta. Inför internationella kvinnodagen 2001 utlovade statsministern att de osakliga löneskillnaderna inom en treårsperiod skulle vara lösta. Vi vet att mer än tre år har gått, och vi vet också vad det löftet var värt. Tar man hänsyn till skillnader i ålder, utbildning, arbetstid, sektor, yrkesgrupp och så vidare blir kvinnornas lön i genomsnitt 92 % av männens, enligt SCB. Utan denna vägning är skillnaden 18 %.

I höstens budgetproposition redogörs för skillnaden i inkomstförluster i samband med föräldraskapet. Där visar räkneexempel att inkomstförlusten efter skatt uppgår till 304 000 kr för mamman och 10 000 kr för pappan.

Nästan 60 % av de kvinnliga arbetstagarna arbetar inom statliga och kommunala monopol. 80 % av männen arbetar inom den privata sektorn. Majoriteten av arbeten i hemmen utförs av kvinnorna. För att citera budgetpropositionen: "En hög grad av obetalt arbete sätter en gräns för omfattningen av betalt arbete." Det är ganska logiskt.

I ljuset, eller snarare mörkret, av detta är det helt ofattbart att regeringen kör på i samma gamla hjulspår som vanligt – konsekvent, utan nya förslag.

Varför utgörs regeringens åtgärdsförslag av antingen lite eller mycket kvoteringar? I hemmen är det för föräldraledigheten; i näringslivet är det för ledarskapet. Varför diskuterar man inte i stället betydelsen av att vara anställd i offentlig sektors låglöneproletariat och frågar sig hur många kronor det faktiskt kostar att vara kvinna i av regeringen fastlåsta yrkesroller? Varför vill man inte inse att bristen på jämslällldhet vad gäller kapital är oändligt mycket större än de orättvisa men ändå bara 8 % det rör sig om i löner och hur detta i sin tur påverkar möjligheten till övrigt ägande och företagande?

Herr talman! Det är uppenbart att socialdemokrater och övriga vänsterpartister har ett rent fördelningsperspektiv i sitt jämslällldhetstänkande. Ju mer transfereringar till kvinnor som kompensation för bristande jämslällldhet i lön och i arbetstid, desto jämslällldare, enligt regeringen. Men detta är ju bara ett statistiskt kompensationstänkande. Det saknar fullständigt fokus på jämslällldheten vad gäller möjligheter och jämslällldheten vad gäller livschanser.

Forskning visar att lönerna för sjuksköterskor och läkare höjdes när monopolen inom vården luckrades upp. När kvinnor har fler än en arbetsgivare att välja på ökar deras inflytande och man trivs bättre. Och där det finns alternativ och valmöjligheter inom vård och omsorg, där finns också kvinnligt företagande.

Man visar också att tjänstesektorn är den sektor som kommer att stå för tillväxten. Men stopplagar och annat från regeringen visar tydligt att detta inte är den väg regeringen vill gå för tillväxt. Man frågar sig – jag frågar mig definitivt: Vad har man för annat alternativ till detta?

Egentligen borde det inte heller behövas forskning för att visa att när det blir möjligt för fler familjer att köpa hjälp till hemmet vitt så får man fria timmar att göra annat, vare sig det gäller att läsa en god bok, att busa med barnen eller att arbeta mer. Och då går jag inte ens in på det faktum att vi med skattesubventioner av denna sektor får en helt ny sektor med friska, fina skattepengar som vi tillsammans kan fördela i stället för att som i dag fördela lån.

Inte heller behövs det så mycket annat än god vilja för att förstå att en jämnare fördelning av föräldraledigheten skulle uppnås utan lagstiftning om fler hade råd att låta pappa vara hemma, om mamma hade ett bättre jobb att gå till – därav Folkpartiets förslag om jämställdhetsbonus och, igen, fler karriärmöjligheter för kvinnor.

Herr talman! Om man verkligen tror på ett jämställt Sverige, ett bättre Sverige, krävs det att man ser sambandet mellan dessa och mina tidigare frågor om det ökade lönegapet, om kvinnors ägande, om den lilla andelen kvinnliga företagare, om arbetets struktur och om hemarbetets fördelning. Då behövs det handling för att ge var och en av oss de verktyg vi skulle vilja ha så att vi själva kan bestämma vart vi vill ta vägen. Det frihetsperspektivet, herr talman, är liberal feminism till skillnad från socialistisk.

Anf. 366 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman! Det går bra för Sverige, sade statsministern tidigare i dag, och socialdemokrater har upprepat detta.

Ja, just nu går det bra för Sverige. Vi leder med 4–0 mot Island i fotboll.

Väljer man att titta på vissa bilder av Sverige går det bra. Åker man omkring med bilen i Djursholms villakvarter ser det också ut att gå bra för Sverige. Alltså: Vilket perspektiv har vi när vi betraktar Sverige?

Åker man till andra delar av Sverige – till många av storstädernas förorter, till glesbygd, till industriorter med nedläggningshotade industrier, till områden där många förtidspensionerade och sjukskrivna bor – går det inte bra för Sverige.

Den bilden väljer jag att se. Jag är djupt bekymrad över det som inte fungerar i Sverige, medan Socialdemokraterna verkar vara glada över det som fungerar.

Det beror på vilka ambitioner man har. Sverige var en toppnation i tennis för ett antal år sedan. Sedan dess har vi halkat efter. Vi gör fortfarande bra matcher och tar en och annan seger i någon turnering, men Sverige har hamnat lite grann i mellanligan i tennisens värld.

Så är det också med svensk ekonomi. Vi har halkat efter. Vi har rasat ned och harvar på som ett ganska medelmåttigt land.

Har vi ambitionen att vi ska vara sådär kanske vi kan vara hyfsat nöjda. Men vi kristdemokrater har högre ambition än så med Sverige. Sverige förtjänar bättre. Sverige förtjänar att vara i topp – ekonomiskt, socialt, ur alla aspekter. Den insikten präglar också vår politik på arbetsmarknadens område.

Den dymra bilden är ju att drygt en miljon människor lever på sociala ersättningar – a-kassa, socialbidrag, sjukförsäkring och förtidspension. Vi har en öppen arbetslöshet på 5,5 % samtidigt som ungefär 2,7 % är i olika åtgärder. Detta har vi samtidigt som Göran Persson och Socialdemokraterna skryter om att Sverige nu är inne i en högkonjunktur.

Räknar vi med samma sätt att mäta som EU:s statistikkontor Eurostat gör har vi inte en öppen arbetslöshet på 5,5 %, utan då har vi en öppen arbetslöshet på 6,4 %. Vi räknar nämligen på ett speciellt sätt i Sverige som döljer en del av den öppna arbetslösheten. Vi är långt ifrån alla de mål som Socialdemokraterna satt upp för den ekonomiska politiken.

Antalet arbetade timmar är inte högre i dag än i slutet av 80-talet, trots att vi har fler människor i vårt land.

Frågorna till arbetsmarknadsutskottets ordförande Anders Karlsson blir: Är du nöjd med situationen i Sverige? Är du glad över läget i Sverige?

Vi behöver få fler i arbete. Vi kristdemokrater har, liksom andra partier i alliansen, pekat på vikten av att införa ett förvärvsavdrag för att öka incitamenten att gå till arbete från bidrag. Vi tror att det är viktigt att arbeta med moroten, att peka på förbättringar man kan få genom att gå till arbete, snarare än att använda piskan i det sammanhanget.

Vi tror att vi behöver göra en rejäl kraftsatsning på en rehabiliteringsförsäkring. Vi anslår över 2 miljarder redan första året på en omfattande rehabiliteringsförsäkring som är väl utredd och väl presenterad i statliga utredningar som har legat i byrålådorna på departementen under flera års tid. Men ingenting händer.

Vi tror också att det är viktigt att få fler äldre att våga, orka och vilja jobba längre. Vi har lagt fram en rad konkreta förslag under allmänna motionstiden för att underlätta för äldre att komma in på arbetsmarknaden: en skärpt diskrimineringslagstiftning som skyddar de äldre mot diskriminering, lagstadgad rätt att gå ned i arbetstid efter 61 år, lagstadgad rätt att stanna kvar i arbetslivet till 72 år, halverad inkomstskatt för arbetstagare över 65 år, uppmuntran av eget företagande genom generös tilldelning av F-skattsedel för äldre arbetskraft och kontinuerlig kompetensutveckling som hjälper människor som kommit upp i åldrarna att utvecklas kompetensmässigt i takt med arbetslivets förändringar. En satsning som jag nämnde är en rehabiliteringsförsäkring för att få fler ut i arbete, och åtgärder vidtas för att se till att avtalspensionerna inte gör det betydligt dyrare för arbetsgivare att anställa äldre arbetskraft. Här kan kontakter tas med arbetsmarknadens parter. Här kan vi driva på som stat.

Det finns en rad åtgärder att vidta för att få fler i arbete, för att bryta den negativa trenden. Men det händer ingenting från Regeringskansliets sida.

Jag kan ta ett exempel till på handlingsförslagen som präglar Regeringskansliet och Näringsdepartementet. Vi har på arbetsmarknadens område pekat, jag tror nästan enhälligt i utskottet, på bristerna som finns när det gäller skydd för föräldralediga på arbetsmarknaden. Det var en statlig utredning som hette Hållfast arbetsrätt som pekade på konkreta åtgärder för att skydda just föräldralediga som exempelvis hotas av uppsägning, dels att ett förbud mot diskriminering av föräldralediga införs i föräldraledighetslagen, dels att uppsägningstiden vid uppsägning på grund av arbetsbrist av anställd som är helt föräldraledig börjar löpa först när arbetstagaren helt eller delvis återtar sitt arbetet.

Det är två konkreta åtgärder som finns i departementets byrååldor. Man lovade att man skulle behandla dem med förtur. Man lovade att komma med en proposition. Man lovade att komma med en lagrådsremiss. Ingenting händer. Ingenting står i propositionsförteckningen. Näringsdepartementet gör ingenting trots att problemen hopar sig och trots att det finns politiskt stöd i kammaren för åtgärder. Varför sker ingenting, Anders Karlsson?

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Arbetsmarknad och
jämsköldhet

Anf. 367 MARGARETA ANDERSSON (c):

Herr talman! Timmen börjar bli sen, och arbetsmarknadspolitik blir ofta lite bedrövlig för det finns mycket att göra.

Jag vill ta upp någonting som är lite mer positivt, som kanske kan innebära en förändring till det bättre på arbetsmarknaden. Det de allra flesta människor säger när de diskuterar sin arbetssituation är att delaktigheten, möjligheten att själv vara med och påverka, är det som är det viktiga. Det är det som gör att arbetet känns meningsfullt. Det är det som gör att man orkar gå till jobbet en gång till.

Vi behöver alltså betydligt fler mycket mer demokratiska arbetsplatser. Vi behöver uppmuntra kooperativ verksamhet, verksamhet där människor själva tar initiativ, verksamhet där människor får vara med och bestämma, där man startar företag och olika verksamheter tillsammans, där man gör någonting där ingen behöver känna sig överkörd. Ganska ofta är det kvinnor, inte sällan kvinnor inom den offentliga sektorn, som startar de här företagen.

I eftermiddags och i kväll har jag haft förmånen att vara ute på en vårdcentral som heter Akka i Västerhaninge. Det är en kooperativ verksamhet. Personalen driver den tillsammans. Det är en sjukgymnast som är ordförande i föreningen just nu. Det började med att det var en undersköterska. Man anställde läkare som är med i kooperativet Akka.

De har låg personalomsättning, låga sjuktal. De använder mycket av det överskott som de får i sin verksamhet till att ha en mycket god maskinpark. All den utrustning som behövs är av väldigt hög kvalitet. Men framför allt satsar de på personalutbildning, på att se till att de människor som jobbar inom den här verksamheten trivs, mår bra och känner att de ligger i framkant.

Två gånger under de tolv år som de har funnits har de vunnit Stockholms läns landstings pris för den bäst skötta vårdcentralen. Det kallas Guldspnutan. Det är bara de i hela Stockholms läns landsting som har fått den här utmärkelsen två gånger.

Jag tycker att det visar hur viktigt det är att vi tar till vara den initiativförmåga och den kraft som finns hos våra anställda, hos våra medarbetare, hos de människor som driver företag. Det är inte bara företagsledaren, inte bara chefen som kan och vill. Alla är duktiga. Alla kan. Alla kan medverka med någonting, oavsett vilken funktion man har i företaget, oavsett vilken utbildning man har. För det mesta har man en bra utbildning och kunskap för just det jobb man gör. Tillsammans kan man forma en bättre arbetsplats. Vi får alltså många gånger en bra arbetsmiljö på det här sättet.

En del av det här handlar också om det sociala företagandet, där människor med funktionshinder, människor som inte är riktigt lika vana som vi andra, kan ta del i arbetslivet.

Det skulle vara väldigt bra om vi kunde genomföra socioekonomiska bokslut där vi tar reda på mer än den ekonomiska nyttan, mer än vilka pengar vi får av ett företags verksamhet. Hur ser den sociala vinsten ut av att interner som har suttit i fängelse kommer ut, hittar en bostad och hittar ett arbete där de kan fungera? Hur stor är vinsten för samhället, inte bara i pengar utan också i de här människornas trivsel, i att de här människorna inte får återfall i ett kriminellt beteende? Andra människor, som

har andra problem i samhället, kan kanske också komma ut och få ett värdigt liv. Vilken är den stora vinsten för de här människorna?

Det behövs insatser för att stötta det här företagandet. Det finns strukturer. Det finns rådgivningsverksamhet. Men då måste samhället, regeringen och Nutek, som har hand om de här bidragen, också se till att de bidragen kommer ut, att det här stödet finns överallt i Sverige, att man uppmuntrar det, att man ser till att man inte sätter upp hinder för det sociala företagandet och för det kooperativa företagandet.

Det behövs utbildning och information. Det behövs från skolan. Det behövs från gymnasieskolan. Hur många av er har hört det? Jag vet inte att jag hörde ordet kooperativ mer än hemma, för min far var kooperatör och min mor var kooperatör. Men i skolan diskuterades aldrig den kooperativa verksamheten. Det var någonting som hade startats med Konsum och slakteriföreningarna på 30-talet. Det var ganska omodernt på min tid.

Sedan har den nykooperativa rörelsen kommit fram, och de kooperativa idéerna börjar leva på nytt. Det är oerhört viktigt att vi väcker liv i dem, att vi underblåser dem, för det här är ett sätt att få fler människor i arbete, att få fler människor att fungera i samhället så att vi slipper betala ut bidrag, så att vi slipper kostnader som är ganska ointressanta.

Jag har en liten kommentar vid sidan av också. Alliansens olika förslag ligger på lite olika nivåer. Men det är inte val nu. Det är val om två år, och till dess lovar jag att alliansen kommer att ha ett arbetsmarknadsförslag som gör att vi får ut fler människor.

Jag skulle vilja säga att våra förslag inte är huggna i sten. Vi vill samarbeta. Vi tycker att det här är ett bra sätt att få en förbättring för Sverige och svenskarna. Då kan man lösa problemen, även om det finns en och annan krona hit eller dit som vi inte är överens om än. Men vi har i all fall en vilja att gå vidare, att hitta på någonting nytt, att föra Sverige ut ur den lågkonjunktur vi befinner oss i nu.

Anf. 368 ANDERS KARLSSON (s):

Herr talman! Varje dag går Peter, liksom hundratusentals andra, till jobbet med entusiasm. Han tycker att han har ett utvecklande arbete, med stort inflytande och en arbetsplats som varken sliter eller skadar. Dessutom känner han en stor gemenskap med arbetskamraterna.

Men det finns också en annan vardag. Här finns Josef som blev uppsagd efter en arbetsskada och Mustafa som gått på vikariat i flera år och som bara blir erbjuden projektjobb. Här finns Malin som söker mängder av jobb men som får ansökningshandlingarna i retur med ett ”tack för visat intresse”. Liksom Josef hänvisas hon till korta vikariat och får inte del av den trygghet som är så självklar i Peters fall.

Herr talman! Det i särklass viktigaste är att klara kampen för jobben. Arbete är själva grunden för välfärden. Socialdemokratiens främsta uppgift är att pressa tillbaka arbetslösheten men också att stärka tryggheten och anställningsskyddet för Josef, Malin och alla de andra 500 000 vikarier, projekt- och visstidsanställda som i dag har otrygga jobb.

Ären med hög arbetslöshet har lämnat revor i välfärden, och de korta osäkra jobben har ökat explosionsartat. Sakta men säkert ser vi nu att det håller på att vända. Den ekonomiska återhämtningen är inledd, och för att uppgången i ekonomin snabbt ska spridas till arbetsmarknaden ämnar vi

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Arbetsmarknad och
jämsköldhet*

socialdemokrater fortsätta att driva en aktiv och offensiv politik. Att slå sig till ro och enbart lita till konjunkturen är en farlig väg.

Därför vill vi rusta och stärka de arbetslösa. Det gör vi genom att genomföra stora satsningar på arbetsmarknadspolitiken. Fler ska få del av arbetsmarknadsutbildningar. Arbetsmarknaden inom vår gemensamma välfärdssektor ska stärkas. Anställda inom vård- och äldreomsorg ska ges möjligheter till kompetensutveckling.

Herr talman! Ingen i denna kammare blev förvånad när borgerligheten presenterade sina budgetförslag. Vi som sysslar med arbetsmarknadsfrågor har vant oss vid deras onda öga till vår politik. Arbetsmarknadspolitik är för dem bara en utgiftspost som det går att spara på. Det tycker jag är cyniskt. I ett läge när över 5 % saknar en grundläggande mänsklig rättighet – det vill säga ett jobb – ska vi givetvis fortsätta att pressa tillbaka arbetslösheten.

Moderaterna vet att det straffar sig att angripa löntagarna. Senast det begav sig tvingades man svälja den bittra medicinen i stora klunkar efter valet 2002. Alltså är det för Moderaternas del dags att byta taktik. Under hösten har vi därför sett hur alltför moderater gått på friarstråt. Uppdraget från partikansliet är glasklart, nämligen att framställa sig som fackets bästa vän med förslag om fortsatta fackliga arbetslöshetskassor och bevarad arbetsrätt. Men arga moderater runtom i landet gnyr om att man inte längre känner igen partiet. Och det är inte att undra på. Ingen av dem har väl röstat på Moderaterna för att kämpa för jobben, drägliga arbetsvillkor, rättvisa och trygghet för vanligt folk?

Men till alla dessa misströstande moderater säger jag: Ta det lugnt, sitt still i båten! När alltför genomskådat den moderata finten blir det som vanligt igen, och läs gärna partiets budgetmotion medan ni väntar.

Här finns många godbitar för er att hämta. Bakom den tillsnyggade fasaden hittar ni samma gamla nyliberala förslag fast i annan förpackning. Jag medger att Moderaterna inte längre trycker lika hårt på skattesänkningar för höginkomsttagare som tidigare. I stället riktar man in sig på medelinkomsttagare för att vinna framgångar. Nu flirtar man hejdlöst med medelklass och arbetarklass och använder de sjuka och arbetslösa som brickor i spelet. För att vinna gehör hos strävsamma hårt arbetande människor, framställer man sjukskrivna och arbetslösa som bidragsnarkomaner som lever gott på andras bekostnad. Man säljer ut de som saknar fotfäste på arbetsmarknaden. Dessa får skylla sig själva och straffas med bland annat sänkt a-kassa, först till 75 % och därefter till 65 %. De som olyckligtvis inte hittar något jobb efter 300 dagar ska visserligen få en plats i aktivitetsgarantin men med en ersättning något lägre än 65 %.

Att ställa grupper mot varandra är ett klassiskt sätt att kamma hem enkla vinster. Detta är en skamlig taktik. Att ställa dem som har jobb mot dem som saknar jobb ökar klyftan och misstron mellan människor. Vem vill inte tillhöra den utvalda skara som befinner sig på samhällets solsida?

Nej, det lär knappast bli några fler jobb för att Stina som är sjukskriven från sitt jobb på ICA på grund av belastningsskador får sänkt sjukersättning. Det lär heller inte bli några nya jobb för att arbetslösa Sara, Ashmed och Tony får sänkt a-kassa.

Herr talman! Till sist kan jag konstatera att med Moderaternas politik cementeras orättvisor och klyftorna vidgas. De som jobbar ställs mot

dem som lever på bidrag. Skillnaden mellan att ha ett arbete eller inte och mellan att vara frisk eller sjuk har aldrig markerats så tydligt i modern tid som i det moderata budgetförslaget. Flera hundratusen människor ställs i praktiken utanför samhällsgemenskapen. Frågan blir onekligen vilken grupp som Moderaterna vill ställa utanför gemenskapen härnäst. Det är en farlig utveckling, främmande för svensk politisk tradition, och den blir skrämmande tydlig i det moderata förslaget.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Arbetsmarknad och
jämsköldhet*

Anf. 369 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Anders Karlsson säger att det viktigaste är att klara kampen för jobben. Tycker Anders Karlsson att Socialdemokraterna hittills har klarat kampen för jobben? Arbetslösheten stiger, sysselsättningsgraden når inte alls de mål som har satts upp, man har misslyckats med att halvera antalet socialbidragstagare och man kommer inte heller att nå målet att halvera ohälsotalen.

Vi ska inte enbart lita på konjunkturen, sade Anders Karlsson. Sedan kom han med den enda åtgärd regeringen förmår plocka fram som något slags konklusion, nämligen ett antal tusen mer AMS-åtgärder. Samtidigt vet vi att det är en lång rad misslyckanden inom Arbetsmarknadsverket och AMS. Sökaktiviteten bland de arbetslösa är extremt låg visar utvärderingen. Den upphör helt när man är i åtgärder. I fråga om aktivitetsgarantin vet 40 % inte ens om att de har en handlingsplan – fastän hela affärsidén med aktivitetsgarantin är att ha en handlingsplan. Fungerar verkligen AMS som du önskar? Finns det verkligen någonting konstruktivt att peka på?

Anf. 370 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Stefan Attefall frågar om jag är glad och nöjd. Jag är en ganska glad person. Jag är nöjd till viss del, men inte till fullo.

Vi har de facto lyckats pressa tillbaka arbetslösheten från 8 %, nära 10 %, till i dag ungefär 5 %. Samtidigt säger vi att mycket av allt detta är strukturella problem. Vi måste se till att stärka de individer som är arbetslösa i dag så att de kan klara en konjunkturuppgång när nu arbetslösheten börjar minska och företagen behöver anställa. Då ska man ha rätt utbildning.

Därför säger vi också, till skillnad från Kristdemokraterna, att vi vill satsa på 20 000 nya utbildningsplatser inom Arbetsmarknadsverket.

Anf. 371 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Det är just det som är poängen. Varför bara förlita sig på åtgärder som inte har gett ett bra resultat? Varför inte våga pröva nya grepp, exempelvis en mer företagsvänlig politik genom en skattepolitik som ger mer incitament att gå till arbetet, genom att pröva också nya grepp inom arbetsmarknadspolitiken?

Vi har pekat på en del idéer, exempelvis att införa någon typ av bonus när man får jobb snabbt, använda mer bemanningsföretag och andra aktörer för att hjälpa till i arbetsmarknadspolitiken. Men det är nej, nej, nej. Det är bara 20 000 nya AMS-platser och i övrigt ingenting för att lösa Sveriges största sociala problem, arbetslösheten och de många människor som är sjukskrivna och förtidspensionerade.

Det är ett kapitalt misslyckande, Anders Karlsson, och du har inget recept för att lösa de här problemen. Det borde du vara sorgsen över, även om du är en glad kille privat.

Anf. 372 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jo, det finns massor av åtgärder, och det kan vi återkomma till i budgetdebatten. Jag föreslår att Stefan Attefall läser igenom budgeten betydligt bättre än han tydligen har gjort till i dag. Då kommer han att se vad vi vill göra mer än de 20 000 platserna.

Samtidigt kan man konstatera att det i Kristdemokraternas budget är 11,4 miljarder mindre till arbetsmarknadspolitiken än i den socialdemokratiska budgeten. Det vore förvånansvärt om det skulle kunna leda till en bättre arbetsmarknadspolitik.

Anf. 373 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! Med moderat politik, säger Anders Karlsson, kommer hundratusentals människor att stå utanför gemenskapen. Med socialdemokratisk politik – där har vi fått svart på vitt – står över en miljon människor utanför arbetsmarknaden.

Det viktigaste är att klara kampen för jobben, säger Anders Karlsson. Jag ifrågasätter inte ett ögonblick det goda uppsättet, men med facit i hand är det fantastiskt lätt att utvärdera om den kampen har lyckats. Den har ju skändligen misslyckats.

Stolt men inte nöjd, brukar socialdemokrater i olika sammanhang tala om att man är inför olika företeelser. Är Anders Karlsson stolt och/eller nöjd eller ingetdera när det gäller regeringens hantering exempelvis av de individuella kompetenskontona? Är man stolt och/eller nöjd med det faktum att allt färre försörjer allt fler?

Anders Karlsson avslutar med att säga att med socialdemokratisk politik får Stina sin rehabilitering, och, vice versa, med moderat politik får hon inte detta. Är det någon som inte får rehabilitering med socialdemokratisk politik är det just Stina, som är ett offer för en misslyckad sjukvårdspolitik.

Anf. 374 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Frågan om individuellt kompetenssparande, eller IKS, har beretts i Regeringskansliet under lång tid. Man ser det som tekniskt omöjligt att göra någonting av det förslag som ligger. Tanken har aldrig varit att det skulle bli en form av extra pensionssparande eller något dylikt, utan det skulle verkligen leda till kompetensutveckling.

De allra flesta av dem som skulle behöva kompetensutveckling skulle med det system som är föreslaget aldrig klara av det. Därför har vi kommit överens med samarbetspartierna om att avbryta det och försöka hitta någon annan form av kompetensutveckling.

Det finns också i budgeten vissa förslag på kompetensutveckling. Kompetensutvecklingen är väldigt viktig om vi ska kunna vara en ledande nation även i framtiden. Om vi ska kunna klara av välfärdssamhället, som Anders G Högmark talade om i sitt inledningsanförande, måste vi ha fler människor i jobb och välutbildade människor som sköter jobben.

Anf. 375 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Herr talman! Jag är övertygad om att det finns tekniska problem. Man hade kunnat finna en lösning, om man gemensamt hade velat göra någonting, i stället för att bara helt enkelt nonchalera vad riksdagen har sagt.

Jag är, Anders Karlsson, övertygad om att man med facit i hand är varken stolt eller nöjd med att över en miljon människor står utanför arbetsmarknaden. Jag skulle inte vara det.

Allt tal om vad för elände de olika partierna i alliansen skulle åstadkomma faller platt till marken när man sitter så kopiöst i ett glashus. Kasta inte sten när man sitter med en miljon människor utanför arbetsmarknaden som vill arbeta på olika sätt, arbeta och försörja sig efter sin förmåga! Det är en grundläggande moderat värdering att alla människor både kan och vill jobba. De bör dessutom jobba utifrån sin förmåga, för att bidra med egen försörjning och bidra till andras försörjning.

Ni har skändligen misslyckats, med en miljon människor utanför. Trots ert goda uppsåt – det vill jag inte ett ögonblick ifrågasätta – har ni misslyckats. Man kan bara läsa statistiken för att visa detta.

Anf. 376 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Det är de facto så, Anders G Högmark, att 4 ½ miljoner människor har sysselsättning i dag. Du pratar om att en miljon står utanför arbetsmarknaden. Det är alldeles riktigt. Det är 345 000–350 000 som är öppet arbetslösa eller i åtgärder. Vi ska se till att så många som möjligt av dem kommer tillbaka – de som det är praktiskt och ekonomiskt möjligt att få tillbaka till arbetslivet.

Vi vill ha en arbetslöshet i stort sett på noll, och det jobbar vi utifrån.

Det finns ett antal människor som är långtidssjukskrivna som står inför sjukpensionering och så vidare, människor som har slitit ett långt liv med tunga och tuffa arbetsuppgifter och som är utslitna. Vi ska se till om vi kan få tillbaka också dem till rehabilitering eller sjukpensionering.

Men då borde vi kanske titta lite mer på arbetsmiljön. Var i Moderaternas motioner står det att vi ska stärka arbetsmiljön så att människor kan jobba till 65 år, Anders G Högmark? Vi jobbar intensivt för en bättre arbetsmiljö, för att få fler människor i jobb, men det gör man inte i de moderata motionerna. Det går i alla fall inte att utläsa det.

Anf. 377 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag blir ganska fundersam över vilken politik Socialdemokraterna har när det gäller de svagaste på arbetsmarknaden. Lönebidraget ligger still sedan 1992. Det är tolv år sedan man lade fast nivån på 13 700 kr i månaden. Hur rimmar det med att fler människor ska komma ut i arbete?

Det blir inget kompetenssparande, säger Anders Karlsson. Hur rimmar det med att vi ska ha fler människor som ska vara kvar längre tid på arbetsmarknaden?

Vad har Anders Karlsson för konkreta idéer för att stötta de människor som har den minsta kontakten med arbetsmarknaden?

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Arbetsmarknad och
jämsköldhet*

Anf. 378 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Det finns många idéer, och det finns en hel räckvidd med åtgärder. Det är anställningsstöd, lönebidrag och massor av åtgärder för att få ut de människor som står längst bort från arbetsmarknaden. Det är redan uppräknat. Det finns massor av åtgärder för det i budgetpropositionen.

Trots det är vi inte nöjda. Återigen: Vi är ganska stolta, men vi är inte nöjda. Vi kommer tillbaka. Regeringen återkommer med en proposition om just de arbetshandikappades situation på arbetsmarknaden. Vi får väl se vad den innehåller när den kommer hit till riksdagen.

Anf. 379 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag hoppas att den propositionen kommer att vara bra. Det finns möjligheter med det underlag som finns i utredningarna.

Men vi har fortfarande inte löst problemet med många lite äldre människor som behöver byta jobb fastän de kanske ännu inte är arbetshandikappade och kanske ännu inte är förtidspensionerade. Men där låter Anders Karlssons regering det hela bero med att man inte kan införa ett kompetenssparande.

Hur tänker man lösa problemet för kvinnor som kanske vill lämna vården för att göra någonting annat men som alltså behöver en bit utbildning? Det finns ingen lösning på det i dag. Hur vill Anders Karlsson lösa den problematiken?

Anf. 380 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jo, det finns en lösning på den problematiken. Det finns i budgeten en möjlighet för dessa människor att kompetensutveckla sig för att klara det. Men grunden ligger inte där, när du säger att människor blir utslitna. Den ligger i arbetsmiljön. Låt oss gemensamt se till att vi får en bättre behandling av arbetsmiljön! Vi har en ganska bra arbetsmiljölösning i Sverige, men den är tydligen inte tillräckligt bra eftersom människor slits ut. Om vi skapar arbetsplatser som gör att människor kan jobba till pensioneringen slipper vi ifrån det problemet.

För att man sedan ska kunna kompetensutveckla sig under sin livstid finns det studiestödssystem. Men just det IKS- eller IKU-förslag som låg var tekniskt omöjligt att genomföra. Det finns en majoritet i riksdagen för det ställningstagandet i dag.

Anf. 381 TINA ACKETOFT (fp) replik:

Herr talman! Det verkar som om alla socialdemokrater går i samma retoriskskola. Jag vill bara påminna oss alla, om det är någon som skulle leva i någon villfarelse, om att den här mycket känsloladdade bilden, med Peter, Josef, Mustafa och Malin och så vidare, som arbetsmarknadsutskottets ordförande målade upp är verkligheten. Det är verkligheten i socialdemokratins Sverige. Det är ni som bär ansvaret för den mörka bild som målas upp här.

Sedan ställer jag mig en fråga som jag tror att vi är många som delar: Vad är det som nu vänder – vad är det som Anders Karlsson hänvisar till som nu vänder? Vi har högre arbetslöshet än vad vi har haft tidigare. Vi har förtidspensioneringar som stiger oss upp över öronen. Integrationen

är fortfarande synnerligen bristfällig. Fyra arbetande försörjer sex icke-arbetande i Sverige.

Vad säger man då från Socialdemokraterna? Jo, man säger: 20 000 nya AMS-jobb och ett friår. Det är åtgärderna när det gäller denna mörka verklighetstroгна bild som Anders Karlsson målar upp. Då vill jag bara ställa en kort och enkel fråga. Man satsar 1 550 miljoner kronor på att göra ytterligare 12 000 svenskar till bidragstagare under ett år. Hur kan Anders Karlsson motivera denna kraftfulla satsning?

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Arbetsmarknad och
jämslällclhet*

Anf. 382 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Friåret är en försöksverksamhet som nu kommer att vidareutvecklas till alla kommuner. Det kan vara det lilla andrum som det tungt arbetande sjukvårdsbiträdet behöver för att kunna fullfölja och jobba till pensionsåldern. Det är kanske det som behövs för att man ska orka fortsätta de sista tre fyra åren. Samtidigt frigör vi en plats för någon av de långtidsarbetslösa som kan komma in på arbetsmarknaden, få in en fot där och få en sysselsättning.

Men min fråga till Tina Acketoft måste bli: Vad menar Folkpartiet när man säger att efter 600 dagars arbetslöshet övergår den arbetssökande i jobb- och utvecklingsgaranti, där ersättningen ligger något över socialbidrag, eller får grundbeloppet i dagens försäkring? Vad är det för ersättning den arbetslöse ska ha som ofrivilligt har fått gå hem från sitt jobb och inte har lyckats få ett nytt?

Anf. 383 TINA ACKETOFT (fp) replik:

Herr talman! Detta är ett fantastiskt sätt att debattera. I stället för att svara på frågor ställer man motfrågor. Då är man en tydlig politiker. Då har man varit politiker alldeles för länge. Min fråga till Anders Karlsson var väldigt enkel. Jag frågade hur man motiverar 1 550 miljoner kronor i en kraftfull satsning på att göra ytterligare 12 000 svenskar till bidragstagare när alla utvärderingar av de försök som har varit har visat att det inte leder till nya arbeten. Det leder inte till att fler människor kommer in i jobb. De som får de här nya arbetena under friåret är de som redan tidigare skulle ha fått arbete, innan tolv månadersperioden har kommit till sitt slut. Jag ställde en väldigt enkel, rak och konkret fråga. Jag hoppas att jag får svar på den i stället för en massa andra retoriska abrovinker.

Anf. 384 ANDERS KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag fick inte svar på min fråga. Jag hade inte förväntat mig det heller.

Jag svarade faktiskt på frågan. Jag sade att vi ska göra ett försök där 12 000 människor i landets alla kommuner får möjlighet till ett friår samtidigt som den långtidsarbetslösa får en möjlighet att få en anställning. Så sade jag. Tina Acketoft! Lyssna på vad jag säger! Jag sade exakt detsamma som jag sade denna gång. Men jag fick inte något svar på vad de människor som har gått arbetslösa i 600 dagar ska leva på i ert budgetförslag. Jag har konstaterat det. Du har inget svar.

Anf. 385 MATILDA ERNKRANS (s):

Herr talman! Jag vill ge mig in i debatten om arbetsmarknaden. Kanske har jag ett perspektiv som för vissa kan kännas långt borta, men för mig känns det så aktuellt att jag måste lyfta in det i debatten.

För några dagar sedan satt jag på cementgolvet i ett litet, mycket fatigt hem i det brännande heta Zimbabwe. Framför mig satt fem föräldralösa barn, barn med kläder i trasor och matta hungriga ögon, barn som besvarade frågan om framtiden med säd till åkern.

Det går inte att gå obemärkt förbi ett land som Zimbabwe. Det är ett land som har kämpat till sig oberoende från en brittisk kolonialmakt, som sedan självständigheten har styrts av de människor som kämpade för landets frihet, samma regim som nu utan nåd har försatt Zimbabwe i ett ekonomiskt och mänskligt förfall som ger oss kalla kårar.

Zimbabwe har på ett antal år gått från att vara självförsörjande och Afrikas kornbod till att i dag behöva nödhjälp till uppskattningsvis fyra-fem miljoner av sin elva miljoner stora befolkning. Zimbabwe har 350 % inflation. I Zimbabwe, som på självständighetsdagen skulle byggas av svarta och vita tillsammans, är i dag inte längre vita välkomna. I Zimbabwe finns områden där 70 % av befolkningen är smittad med hiv/aids. Där finns 900 000 föräldralösa barn. Där dör 2 500 människor varje vecka. Man har ännu inte sett någon ände på hiv/aids-katastrofen. Det är ett land som den utbildade befolkningen flyr. Uppskattningsvis finns det cirka tre miljoner utbildade zimbabwier utanför landets gränser.

Det är ett land som präglas av politiskt våld och frånvaro av yttrande- och pressfrihet. Det är ett land där barn hungrar, ett land där arbetslösheten är enorm och där vägranerna befolkas av människor i alla åldrar i kavaj eller i trasor på väg till och från arbete eller arbetslöshet.

Herr talman! Med Zimbabwe i färskt minne tar jag mig med ödmjukhet an vår svenska arbetsmarknad. Vi kämpar här och nu för att pressa tillbaks vår arbetslöshet. Vi kämpar för att den bättre konjunkturen ska få genomslag i att fler människor får ett arbete. Det är oerhört viktigt. Vi kan aldrig i landet eller hemma i Örebro län vara nöjda med en öppen arbetslöshet på runt 5 %. Vi kan inte låta människor som vill och kan arbeta få stå utanför arbetsmarknaden.

Mina cirka åtta år i nära samarbete med arbetsgivare och arbetssökande har gett mig en grundmurad tilltro till att människor vill arbeta och göra rätt för sig. Det är därför mycket bra att regeringen nu ger större möjligheter för fler att behålla sitt arbete med nya pengar till kommuner och landsting, att vi som land faktiskt ger fler möjlighet att erhålla ett arbete genom en god ekonomisk politik som gynnar företagen och att regeringen bestämt sig för att ytterligare stödja arbetsmarknadspolitiken.

Att få en fungerande arbetsmarknad är svårt men oerhört viktigt, för viktigt för att lämnas ut till marknadskrafterna. Vi måste gemensamt ta ansvar för helheten, se till att vi har en infrastruktur som stöder arbetspendling, ett utbildningssystem med regionala resurscentrum som uppmuntrar till utbildning, en arbetsmarknadspolitik som kan utveckla den som är arbetslös under arbetslöshetsperioden och en arbetsmarknadspolitik som kan ge den arbetskraft som företagen behöver när de efterfrågar den.

Det är ett komplicerat pussel, men det är oerhört viktigt att vi vågar lägga det och vågar ta ansvar för det.

Hemma i Örebro län finns många goda krafter när det gäller att ta sig an framtiden. Vi har Örebro universitet och Örebro universitetssjukhus som är oerhört viktiga länsmotorer. Vi har Hallsbergsterminalen som ger hopp om framtiden. Vi har enskilda satsningar som ger framtidstro, som Valsverket i Degerfors och Opera på Skäret i Ljusnarsberg.

Vi har många människor i Örebro län som vill och vågar tro på framtiden. Det tillsammans med ett gemensamt ansvarstagande i fråga om arbete till alla är av yttersta vikt för Örebro län in i framtiden.

Herr talman! Jag vill säga några ord om en motion som jag och några med mig har väckt under den allmänna motionstiden. Den handlar om ett viktigt anslag som vi här i Sverige måste våga ta oss an. Det handlar om de 8 % ekonomiskt utsatta barn som finns i Sverige. En stor anledning till att de här barnen i Sverige finns i ekonomisk utsatthet är föräldrarnas frånvaro på arbetsmarknaden. Det här måste vi vilja och våga ta oss an. I motionen vill jag och de som har skrivit den tillsammans med mig få ett stöd för att ge Arbetsmarknadsverket i uppdrag att analysera, identifiera och föreslå strategier för att underlätta vägen till arbete för arbetslösa med barn.

Det är för mig en självklarhet att vår arbetsmarknadspolitik måste användas som *en* del för att förändra vardagen till något bättre och tryggare för de ekonomiskt utsatta barnen i Sverige. Lika självklart är det för mig att kampen för arbete och trygghet inte bara är avgörande för människor i vårt land. Ett arbete är ett arbete och en trygghet är en trygghet, oavsett var i världen vi befinner oss.

Anf. 386 KAJ NORDQUIST (s):

Herr talman! Riksdagskamrater! Riksmötesdeltagare! I morse hörde jag på radionyheter om en rapport från Unicef, där man talade om den ekonomiska utvecklingen i Östeuropa. Trots att utvecklingen, tillväxten, hade varit ganska bra de senaste tio åren var den så illa fördelad att barnen hade en sämre situation nu än under det gamla sovjetiska systemet. Det här är fullständigt absurt.

För mig som socialdemokrat är det här ett typiskt tecken på att man inte fokuserat rätt politiskt. Jag har mina rötter i Stockholms förorter, och jag har mina rötter i handikapprörelsen. För mig är det viktigt med sådana grundläggande socialdemokratiska principer som arbetslinjen, att alla tillsammans ska kunna arbeta, att vi ska göra saker med ordning och reda. För mig är det viktigt att tala för människor som vill räknas in i samhället, som vill delta och som vill göra rätt för sig men som inte alltid får det.

Jag talar naturligtvis om funktionshindrade. För mig bevisas ett samhälles grad av anständighet av hur man behandlar sina allra svagaste medborgare. Det är dem jag vill tala för. Det är hos dem jag har mina rötter.

Det är viktigt att man har en politisk vilja, politiska ambitioner. Det är också viktigt att detta matchas av att man har en koherens, en samstämmighet, i de åtgärder man vidtar och försöker se saker i ett helhetsperspektiv. Jag saknar en tydlig handikappdimension, inte bara i arbetsmarknadspolitik utan på många politiska områden. Man måste göra konsekvensanalyser. Man kan inte bara vidta åtgärder inom till exempel konsument- eller trafikpolitiken utan att göra sådana analyser. Man måste

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Arbetsmarknad och
jämslällldhet

försöka harmonisera vad de olika politiska beslutsnivåerna gör så att inte goda ambitioner på en nivå, i ett landsting, sätts ur spel av vad kommuner gör respektive av att vad man gör nationell nivå inte alls överensstämmer med vad man gör på lokal nivå.

Det gäller sådana saker som att vi ju alla har ambitionen att saker och ting ska bli bättre och billigare. Det gör att vi konkurrensutsätter. Och det kanske blir billigare. Men vad händer ur funktionssynpunkt när man konkurrensutsätter verksamheter? Vad händer när man rationaliserar? Vad händer när man minskar på servicen för att minska på priserna? Det är en bra ambition, men vilken konsekvens får det för funktionshinder?

I grund och botten är naturligtvis arbete och att man finns på arbetsmarknaden grunden för att man ska kunna kontrollera sitt eget liv och ha makt och inflytande över sin egen tillvaro. Därför tycker jag att det är viktigt att regeringen framöver, och det här har jag pekat på i motioner, ser över hur lönebidragssystemet fungerar och på vilket sätt det kan användas i ambitionen att minska de långa sjukskrivningarna. Jag vill att man tittar på hur det ser ut i förhållande till de ambitioner man hade när man gjorde det här från början.

Jag tycker att det är sympatiskt att man kan vara halvtidssjukskriven och prova på ett arbete. Men det vore också logiskt att man skulle kunna prova på att studera och vara halvtidssjukskriven. Vad jag kan räkna ut kan detta knappast kosta någonting, men det skulle kunna göra att människor så småningom får en starkare ställning på arbetsmarknaden.

Jag tycker att det är viktigt att man tittar över systemet med personligt biträde, det vill säga att funktionshinder kan behöva biträden för att klara av ett arbete. Jag tycker också att det är rimligt att man tittar över att de system som fungerar när man är i arbetsför ålder också ska fungera under den tid då man *faktiskt* är i arbetsför ålder, det vill säga ibland över pensionsåldern.

Jag känner inte till någon person som inte har någon form av kapacitet att arbeta. Jag känner till väldigt många som vill arbeta men som inte får arbeta av olika anledningar.

Herr talman! Jag tycker också att det är viktigt i sammanhanget att man ser över LSS och dess konsekvenser för till exempel gravt synskadade och blinda. Det var en grupp som skulle räknas in i LSS men som av olika skäl har räknats ut. Konsekvensen av att man inte självklart får ledsagning, som en av kategorierna heter i LSS, är att man då kanske inte klarar av de moderna biljettsystem som finns, den moderna automation som finns och de moderna köpcentrum som finns. Det innebär att man minskar den grad av kontroll och makt över den egna tillvaron som är en naturlig ambition för LSS.

Herr talman! Jag tycker att det är viktigt att de beslut man fattar och de åtgärder man vidtar som politiker inte ska skapa en strukturell diskriminering, det vill säga att när man slår ihop konsekvenserna av de olika politiska besluten blir det försämringar trots att man egentligen ville förbättringar. Det är viktigt att man inte fattar beslut som enbart *pekar* på de faktiska problemen som finns. Det är viktigt att man fattar beslut som ökar möjligheterna för människors integration. Det är viktigt att man fattar beslut som leder till att den tillväxt som finns används till att öka möjligheterna för människor med funktionshinder.

Anf. 387 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Jag kan instämma i det mesta av det som Kaj Nordquist sade här. På arbetsmarknadsområdet finns det två statliga utredningar, en om Samhall och en om lönebidragen. Den ena kom för ett år sedan. Den andra kom för över ett år sedan. Att döma av handlingskraften hos Näringsdepartementet hittills är jag oroad för när vi får se en färdig proposition från regeringen utifrån de här utredningarna. Jag tror att det är viktigt att ta ett grepp kring lönebidragen och Samhall för att just åtgärda en del av de påpekanden som Kaj Nordquist gjorde om att försöka få ett bättre grepp, en bättre arbetsmarknadspolitik som också hjälper människor med funktionshinder.

Min uppmaning till Kaj Nordquist är: Använd dina kontakter! Se till att regeringen nu får fram propositioner så att vi har något att ta ställning till i riksdagen och verkligen kan pröva om regeringen lever upp till de målsättningar som man ofta har i högtidstalen. Använd de möjligheter som du har, Kaj Nordquist, för att påverka regeringen så att det kommer fram förslag. Jag är tyvärr skeptisk och misstänksam.

Anf. 388 KAJ NORDQUIST (s) replik:

Herr talman! Jag är inte så skeptisk och misstänksam, men å andra sidan har jag lagt fram de här motionerna för att påverka saker och ting i den riktning som *jag* tycker är relevant. Jag är naturligtvis stolt över att tillhöra den socialdemokratiska rörelsen. Men jag är inte helt nöjd med att det här inte har blivit propositioner än. Det hoppas jag att det blir.

Migration och asyl

Anf. 389 ULRIKA KARLSSON (m):

Herr talman! För snart tre år sedan var jag moderat landstingsråd i Uppsala. Då fick jag en utredning om barns psykiska ohälsa i min hand. I den utredningen stod det att till och från under året hade alla slutenvårdsplatser inom BUP varit upptagna av barn med asylbakgrund. Och så stod det ingenting mer – trots att det uppenbarligen var dessa barn som måste absolut allra sämst. Detta föranledde ett besök på Gimo flyktingförläggning.

Vad jag där mötte var en bild av ett Sverige som jag inte trodde fanns. Där mötte jag människor som levde i tristess och apati utan någon som helst makt över sin egen framtid och således i total hopplöshet och till slut sjukdom. Där mötte jag barnen som hade svalt rakblad och tabletter, druckit klorin, försökt svälta sig till döds och använt andra metoder. Det var år av väntan, ingen möjlighet att lära sig svenska och förbud mot att arbeta. Det var resultatet av en havererad migrationspolitik där systemet har skapat sjuka människor.

Som medmänniska går det inte att inte engagera sig i en sådan situation. Sedan dess har jag kommit att besöka Gimo och andra flyktingförläggningar många gånger. Min bestämda uppfattning är att alla asylsökande är väldigt olika. Det som förenar dem är ett tragiskt förflutet. Men det är starka, drömmande människor som vill starta ett bättre liv. Det är människor med kunskaper, förmågor och viljor, och de borde tas till vara.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

*Arbetsmarknad och
jämsköldhet*

Migration och asyl

Svensk flyktingpolitik har havererat. Dagens migrationspolitik skapar mänskliga vrak. Solidaritet, humanitet, rättvisa och rättssäkerhet har blivit till tomma ord.

Rapporter visar att det bara blir strängare och svårare att få uppehållstillstånd. Allt färre får uppehållstillstånd av flyktingskäl eller andra skyddsbehov. Endast 1,3 % av dem som söker asyl får flyktingstatus. Den siffran är i internationell jämförelse mycket låg.

Enligt statistik från Migrationsverket avvisas fler än 90 % av alla asylsökande. Det betyder att av de 55 000 människor som fanns i systemet i fjol ca 6 000 fick uppehållstillstånd och ca 49 000 avvisades eller ska avvisas. Till vad är oklart. Faktum är att Sverige är det land i världen som flest gånger prickats av FN:s tortyrkommitté för brott mot tortyrkonventionen.

Herr talman! En tidigare talare sade på förmiddagen: Var stolta, var glada, men var för Guds skull inte nöjda!

Jag är för Guds skull inte nöjd, glad eller stolt över att 160 barn i vårt land mår så dåligt att de inte är kontaktbara. De är apatiska och tvingas bo på barnpsykiatrisk avdelning. Jag är lika missnöjd när tusentalet gömda barn av rädsla inte kan gå i skolan eller uppsöka sjukvården – eller ens får göra det.

Herr talman! Man kan knappast heller vara nöjd med att barns asylskäl inte provas i dagens Sverige. Om barnkonventionen, som vi ratificerat, ska vara annat än en pappersprodukt borde barn ha rätt att få sina egna asylskäl prövade.

Man kan vidare konstatera att i inget annat jämförbart land i världen har invandrare och flyktingar drabbats så hårt av arbetslöshet, socialbidragsberoende och utanförskap som i Sverige. Och i inget annat land är det rådande politiska ledarskapet så handlingsförlamat som just här. I stället för att angripa orsakerna till den havererade flyktingpolitiken – en reglerad arbetsmarknad, bidrags- och skattefällor, ett institutionaliserat omhändertagande – har välfärdsstatens ingenjörer vänt sitt eget misslyckande mot nykomlingarna.

Med förslag som att inskränka rätten till eget boende och rätten till ny ansökan skjuter regeringen bredvid mål. Det är den enskilde asylsökande som ska ta konsekvenserna av kommuners och myndigheters misslyckande.

När det gäller handläggningstider bör regeln vara att ingen ska behöva vänta mer än sex månader på besked om asyl i första instans. För barn bör målet vara tre månader. Det är inte rimligt att människor ska tvingas vänta mer än så på ett livsavgörande beslut.

Dessutom måste alla asylsökande erbjudas undervisning i svenska under hela vistelsetiden eftersom just det är instrumentet för att kunna skaffa sig egen försörjning och senare integration. Alla barn måste få möjlighet att delta i den svenska undervisningen.

Herr talman! Ett annat problem är att det är så svårt att få arbetstillstånd i Sverige. Dörren är i princip stängd för människor som vill komma till Sverige för att arbeta och bygga sig en framtid. Endast 319 personer fick uppehållstillstånd av arbetsmarknadsskäl. Dagens system, där asylsökande måste ansöka om undantag från förbudet att arbeta, är barockt. Det har lett till att byråkrati hindrar och förbjuder människor att arbeta.

Förutom att det skapar tristess och maktlöshet är det absurt att arbetsvil-
liga människor måste ansöka om undantag från förbudet att arbeta.

Sverige behöver en ny migrationspolitik där utgångspunkten är att
människor är resurser, förmågor och möjligheter som med egen kraft
formar sin framtid – inte hot, problem eller kostnader. Sverige behöver
en ny migrationspolitik där asylprocessen präglas av verklig humanitet
och rättssäkerhet.

Anf. 390 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Herr talman! En kvinna från Dagestan hade blivit utsatt för våldtäkt i
sitt hemland. Hon flydde till Sverige med man och barn. Eftersom våld-
täkt i kvinnans hemland betraktas som en skam vågade hon inte berätta
detta för mannen. Men när familjen fick ett gemensamt avslagsbeslut
från Migrationsverket fanns kvinnans berättelse om våldtäkten med. När
mannen fick vetskap om detta lämnade han henne. Hon betraktas numera
som en skamfläck för familjen, och familjen hotar henne till och med
med hedersmord.

En annan kvinna, som tillhör en minoritet från Turkiet, blev våldta-
gen av polisen i sin hemstad i samband med att hennes make bortfördes
och senare dödades. Med hjälp av smugglare kom hon med sina barn till
Sverige i en container. Dessutom har hon konverterat till kristendomen.
Hon hotas till livet av sin familj eftersom även hon är en skam för famil-
jen.

I avslagsbeslutet från Migrationsverket står att eventuella hot och tra-
kasserier som man upplever ”är att betrakta som brott enligt turkisk lag.
Huvudprincipen måste vara att om en person känner sig hotad kontaktas
den lokala polismyndigheten.” Men vad gör kvinnan om hon blivit våld-
tagen av den lokala polisen? I Utrikesdepartementets promemoria från
2003 om mänskliga rättigheter i Turkiet sägs att hedersmord förekommer
på landsbygden.

Detta är två av de fall jag i sommar kommit i kontakt med där kvin-
nor står i fokus i asylprocessen. Båda kvinnorna mår för övrigt mycket
dåligt.

Herr talman! En kvinna som i dag befinner sig på flykt kan ha olika
skäl till det. Självklart kan skälet vara politisk förföljelse, men i dag
förekommer också skäl för förföljelse som är knutna till att kvinnan just
är kvinna.

Könsrelaterad förföljelse kan se olika ut. I dag är systematiska våld-
täkter och förnedring av kvinnor vanligt i krigssituationer. Våldtäkter
förekommer också när kvinnan eller kvinnans make är oliktankande eller
tillhör någon föraktad minoritet. Risk för hedersmord och könsstympning
är andra orsaker till att kvinnor flyr från sitt land.

De kvinnor som flyr har således ofta varit utsatta för skymfning, för-
nedring och sexuella övergrepp. De grymheter som kvinnor utsätts för är
i många kulturer mycket skuldbelagda och man vågar inte prata om dem.
Kvinnan kan inte ens berätta för sin egen man vad hon varit med om.

Herr talman! Kvinnor har således i många avseenden annorlunda
upplevelser än män när det gäller orsakerna till flykt. Samtidigt är regler
och lagar i asylprocessen oftast anpassade till män. Därför har Migrat-
ionsverket tagit fram riktlinjer till stöd vid asylutredningar av kvinnor.
Det handlar om ganska många sidor, vilka jag här håller upp. Riktlinjerna

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Migration och asyl

gäller både vad utredaren ska ta hänsyn till och vilka hänsyn man ska ta vid beslutsfattande. Tyvärr följs inte riktlinjerna. Hade så skett skulle de två kvinnornas situation varit helt annorlunda.

Herr talman! Kvinnor har svårt att berätta om de grymheter de varit med om. Det är tillräckligt svårt i vår svenska kultur att berätta att man varit med om en våldtäkt. I ett land där kvinnan dessutom riskerar att förskjutas av både man och övrig släkt är det ännu svårare. Det är därför inte konstigt att kvinnan vid en första asylintervju inte berättar att hon varit sexuellt utnyttjad. Detta måste en utredare kunna genomsöka. Därför måste utredaren vara synnerligen kompetent och ha kunskaper i både intervjueteknik och om de länder kvinnorna kommer från samt om kvinnors situation i dessa länder. Utredaren måste också ha inlevelseförmåga och tålamod. Dessa förslag till hur man ska gå till väga i asylprocessen står i riktlinjerna.

Sekretessen är viktig i alla asylärenden och gäller enligt lag. Detta återfinns i riktlinjerna. Ändå förekommer det, som i mitt första exempel, att det som kvinnan sagt under asylutredningen yppas för mannen. Om man hade följt riktlinjerna och gjort separata beslut för kvinnan och mannen hade kanske familjen kunnat hållas ihop.

Herr talman! I riktlinjerna nämns också att kvinnor kan ha svårare än män att återvända till någon annan ort i hemlandet än hemorten. Hur lätt är det för kvinnan i mitt andra exempel, som får rådet att bosätta sig någon annanstans om hon inte kan flytta till sin hemort – kvinna och utstött som hon är, och med barn att försörja? Risken för att hon hamnar i prostitution är stor.

Även om förhållandena på papperet förändras i ett land är det inte säkert att motsvarande sker i praktiken. Möjligheterna att skydda enskilda mot övergrepp varierar från land till land. Det är absurt att föreslå att en kvinna ska söka skydd hos polisen om samma polis eller dennes kollega våldtagit henne.

Herr talman! Kvinnor har ofta inte samma skäl som män att fly. Många gånger flyr de från förföljelse som innebär kränkningar i form av övergrepp och våldtäkter utförda av män. Sedan är det männen som fördömer kvinnorna för att de dragit skam över familjen. Självklart behöver mycket göras i världen för att förändra kvinnors situation, men så länge det finns kvinnor som förföljs just för att de är kvinnor måste vi beakta kvinnors asylskäl på ett mer humant sätt. Riktlinjerna är till stor hjälp och borde följas.

Anf. 391 GÖTE WAHLSTRÖM (s):

Herr talman! Sverige upplevs i det internationella sammanhanget som ett land med en stark förankring kring en human asylpolitik. Sverige upplevs också som ett land med en offensiv hållning i frågor som rör de globala migrationsfrågorna.

När socialförsäkringsutskottet för drygt ett halvår sedan besökte EU-administrationen för att lyssna av men också för att diskutera migrationspolitiken fick utskottet en bild som knappast känns igen i den inhemska debatten. Man markerade starkt att man hade mycket stor tilltro den svenska migrationspolitiken. Man lyfte även fram det internationella engagemanget genom bland annat förre migrationsministern Jan O Karlsson och statssekreteraren Gun-Britt Andersson. Det fanns och det

finns skäl för oss att hörsamma de positiva signalerna från den internationella expertisen.

Trots vackra ord från internationella organ har vi också skäl att vara självkritiska. Vi har brister i vår svenska asylpolitik:

- Vi har alltför långa handläggningstider i asylprocessen, och barn far fortfarande illa i den.
- Vi har andra brister i mottagningssystemen och integrationspolitiken.
- Vi kan se hur internationell brottslighet kan få fotfäste i Sverige i form av människosmuggling och utnyttjande av människors utsatthet.

Vi ser det som medborgare, som far och mor, syster och bror, och så vidare, och vi ser det som riksdagsledamöter.

Herr talman! När vi nu hört de internationella lovorden men också den kritik vi fått för vår asylpolitik är det inte onaturligt att vi också får en politisk debatt om vad vi borde göra och vad som kan göras för att förändra och förbättra.

Jag är glad över att riksdagspartierna här i Sverige har en hållning som innebär stor humanitet. Det känns skönt att konstatera att de främlingsfientliga krafter som har tagit plats i många andra europeiska parlament inte gjort intrång i den svenska riksdagen. Vi måste dock vara medvetna om att dessa partier finns företrädade i många av landets kommuner.

Det är därför viktigt att vi har en stark politik inom området med en bred förankring väl i linje med den diskussion som förs ute i samhället, på arbetsplatser, vid köksborden och så vidare.

Under de senaste dagarna har vi ledamöter i socialförsäkringsutskottet fått en rad meddelanden i våra datorer i frågor rörande hantering av ny ansökan inom ramen för asylprocessen. Dessa har visat på en bild av läget. Men vi vet att det också finns ytterligare synpunkter på hur Sverige ska hantera situationen med återkommande nya ansökningar. De löper risk att blockera den snabba och rättssäkra process i asylärenden som vi alla önskar oss. Förslag att förändra förutsättningarna för de så kallade NUT:arna är därför en del i processen för ett rättssäkrare och snabbare hanterande av asylprocessen som vi alla här i kammaren har ställt krav på.

I den budgetproposition som just lagts fram och som vi snart ska behandla här i kammaren finns förslag om en ny instans- och processordning. Trots att regeringen vid åtskilliga tillfällen markerat om en nedläggning av Utlänningsnämnden har frågan ständigt dykt upp från oppositionen. Regeringen har visat på sitt arbete med en förändring. Utredningen om hur utlänningslagstiftningen ska hanteras i domstolsprocess har lämnat sitt betänkande. Ekonomiska beräkningar har gjorts.

Trots detta har kritik mot hanteringen framförts här i kammaren. Jag har förståelse för otåligheten. Men också oppositionen har erhållit informationen om kostnadsberäkningar och svårigheter för införlivandet av asylprocessen i förvaltningsdomstolar.

Även om vi nu är överens om färdriktningen oroas jag av de ekonomiska konsekvenserna av den nya instans- och processordningen.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Migration och asyl

Även om ambitionen är att genom förändringen få en snabbare hantering finns det skäl att tro att det inledningsvis kan bli alltför långa förhandlingar.

Vi har även ett gemensamt ansvar för att de ingående balanserna inte blir alltför betungande. Vi vet hur situationen var för Utlänningsnämnden inledningsvis och hur man under sitt arbete haft svårt att komma ur denna situation.

Herr talman! Det känns fel att i den allmänpolitiska debatten vädja om ökat samförstånd på ett speciellt politikområde. Jag tror dock att migrations- och asylpolitiken och de personer som är berörda av detta är betjänta av ett ökat samförstånd och en bred politisk förankring.

Snabba kast inom detta viktiga politikområde kan snabbt lyftas fram av krafter som vill nå helt andra effekter än de som vi önskar i denna kammare.

Anf. 392 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! En minut räcker inte till att kommentera allt det som Göte Wahlström har sagt. Jag vill bara nämna några saker när det gäller att vi har en human flyktingpolitik.

I sommar har jag träffat många som jobbar med och träffar asylsökande. De är förtvivlade. Människor får så fruktansvärt illa och behandlas så inhumant. Att tala om att det bara är nya ansökningar som är skälet till att människor mår dåligt och barnen blir apatiska är fullständigt absurt.

Det finns ett exempel där en flicka skulle få vila upp sig hos en värdfamilj under en månad. De hade avvisningsbeslut. Man var medveten om det, och de var inte gömda. Men för att ta flickan åkte man inte hem till gården utan gjorde en fejkad poliskontroll. Tycker Göte Wahlström att det är rätt?

Anf. 393 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Anne-Marie Ekström lade ord i mun på mig som jag aldrig sade i anförandet. Jag har inte sagt att det löser allt med att ta bort möjligheten till ny ansökan när det gäller de problem som finns i asylprocessen. Anne-Marie Ekström vet att så är inte fallet. Vi gör inte det. Men vi måste hitta olika vägar för att komma åt den situation som vi i dag befinner oss i.

Vi är inte ensamma om problematiken. Också övriga länder i Europa sitter i samma situation. Jag vill likväl påstå att vi i det internationella perspektivet får lovord för den humana asyl- och flyktingpolitik som vi bedriver i det här landet. Vi har skäl att känna en viss stolthet över det.

Vi ska, som sagts tidigare i debatten, inte vara nöjda. Vi ska gå vidare och hitta ytterligare lösningar för att komma åt de problemställningar som bland annat Anne-Marie Ekström tog upp i sitt anförande här i kammaren.

Anf. 394 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag håller med om att det inte är bra med nya ansökningar. Men man kan inte ta bort dem utan att ha en rättssäker instansordning och rättssäker asylprocess. Det är först när man har en rättssäker asylprocess som man kan ta bort dem.

Göte Wahlströms talar i sitt anförande om hur väldigt bra det är i den svenska flyktingpolitiken och jämför med andra länder. Jag träffar många människor. Hemma i min bygd är det artiklar i tidningarna varje dag där man upplever hur människor far illa i asylprocessen.

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Allmänpolitisk debatt

Anf. 395 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Vi är medvetna om att en del far illa i asylprocessen. Bland annat hänvisar man till de långa handläggningstiderna. De långa handläggningstiderna beror ofta på förhållanden som också den asylsökande kan vara med att påverka.

Vi kan inte ha ett förhållande där 90 % saknar resedokument och identifikationshandlingar. Vi kan inte ha ett system där man ständigt kan återkomma med nya ansökningar i väntan på ett ja och säga att man inte har fått sitt ärende behandlat trots att man kanske har fått ett antal nej och avvisningsbeslut.

Jag tycker att det finns skäl att försöka finna breda lösningar. Men vi måste också vara ödmjuka när vi går fram i processen, och ta upp de problemställningar som också finns i handläggningsprocessen. Jag tycker att vi alla som finns i den här kammaren har skäl att vara ödmjuka och ta oss an detta för att hålla oss kvar vid en human flyktingpolitik.

Anf. 396 ULRIKA KARLSSON (m) replik:

Herr talman! Det är märkligt hur Göte Wahlström vill slå sig för bröstet över hur humana vi är. Är det humant att 160 barn är apatiska? Är det humant att barn försöker ta sina liv? Är det humant att människor inte ser någon annan utväg än att slänga sig framför tåg? Är det en human flyktingpolitik?

Du pratar om att du vill jämföra med andra länder och att Sverige internationellt sett har en human flyktingpolitik. Gömda barn i Sverige har inte rätt att gå i skola. De har inte rätt att uppsöka sjukvård. De kan bli hämtade av polis om de uppsöker sjukvård eller skola. I fascistiska kommuner i Italien har barn rätt till både sjukvård och skola till skillnad från i Sverige.

Du pratar vidare om att ta bort NUT:arna. Det löser inte allt, men det löser mycket, säger du. Jag vill säga att det löser mycket litet. Så länge systemet är genomruttet behöver man denna säkerhetsventil. Det är en humanitet.

Anf. 397 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag blir något bekymrad över tonläget från Moderaterna i debatten. Det är tillsammans med Moderaterna som vi har format den asylpolitik som vi i dag har i Sverige. Fram till förra valet var det i mycket nära samarbete med Moderaterna som diskussionen lades upp för den asyl- och migrationspolitik som vi i dag bedriver. När jag nu hör diskussionen från Moderaterna är det ett helt annat tonfall. Det är precis som om man inte lever i samma värld som man gjorde för två år sedan i den här riksdagen. Det gör mig naturligtvis bekymrad. Det får vi titta på även fortsättningsvis.

Migration och asyl

Jag slår mig inte för bröstet, men jag finner skäl att markera mot de mycket negativa signaler som sänds från talare i den här kammaren i dag och som jag inte tycker stämmer överens med den verklighet som vi i dag lever i.

Anf. 398 ULRIKA KARLSSON (m) replik:

Herr talman! Moderaterna har i så fall lämnat det samarbetet. Vi kräver att handläggningstiderna ska kortas. Vi vill ha sex månader, och tre månader för barn.

Barns asylskäl ska provas. Vi behöver en rättssäker process. Utlänningsnämnden ska läggas ned, vilket man inte har gjort trots upprepade påstötningar. Det finns många anledningar till att vi har lämnat Socialdemokraterna i detta. Ni står ensamma kvar om denna politik. Den skadar människor.

Vad är det egentligen som du vill lösa med att ta bort rätten till ny ansökan? Problematiken är väl egentligen att det är alldeles för få som får uppehållstillstånd i första instans. Nästan alla får ju avslag där, och alla överklagar. Därav kommer de långa handläggningstiderna. De kommer inte av att man tar bort NUT:arna utan av att alltför få får uppehållstillstånd i första instans.

Anf. 399 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! I ett tidigare inlägg försökte jag förklara att det här är en situation som hela Europa i dag befinner sig i. Det är människor med andra skäl än traditionella asylskäl som rör på sig. Därigenom får man inte ett ja i första instans utan en bedömning på annorlunda grunder. Jag tycker i och för sig inte att det är så onaturligt att effekten blir denna.

När det gäller ny ansökan måste väl Moderaterna också ställa sig frågan om hur de själva tänker hantera situationen efter det att vi får en domstolsprocess och en domstolsprövning av ärendena.

Fram till dess tycker jag att vi har ett ansvar för att titta på vilken balans som domstolsförfarandet ska få ta hand om. Vi vet ju också av debatten och genom den kritik vi har haft i den här kammaren av Utlänningsnämndens arbete att det var ett problem när man skulle starta verksamheten där.

Anf. 400 BIRGITTA CARLSSON (c):

Herr talman! Det sista debattämnet i dag har rubriken Migration och asyl. Inom detta politikområde har vi i Centerpartiet föreslagit en lång rad åtgärder som måste vidtas om vi ska kunna tala om att vi i vårt land har en generös och human migrations- och asylpolitik. I mitt anförande kommer jag i huvudsak att fokusera på barn och asyl, som är rubriken på vår senaste motion inom detta område.

Grunden för Centerpartiets migrationspolitik är visionen om ett öppet samhälle där människor i stor utsträckning själva kan välja var de ska bo och skapa sin framtid. Vi vill att vårt land ska vara en välkomnande tillflykt för människor som tvingas fly från sina länder på grund av politiskt förtryck eller andra hot mot liv och frihet. Men stämmer vår vision med verkligheten som den ser ut i Sverige i dag? Svaret på den frågan är ett rungande nej.

Väntetiden på besked om uppehållstillstånd kan i värsta fall vara flera år. Bristerna i mottagningssystemet har medfört ett stort mänskligt lidande hos många av de asylsökande. Särskilt dåligt mår barnen.

Herr talman! Ca 11 000 barn befinner sig i en asylprocess i Sverige i dag samtidigt som ett okänt antal barn från andra länder befinner sig här utan att ha sökt asyl. Det är framför allt barnen som far illa i dagens asylhantering med långa väntetider och bristande kompetens hos utlänningsmyndigheterna. Enligt utlänningslagen ska hänsyn tas till portalparagrafen om barnets bästa med hänvisning till barnkonventionen. Det är med stor oro vi ser hur liten betydelse portalparagrafen har i svensk asylpolitik. I förarbetena till lagen anfördes att kravet om barnets bästa ej är absolut, exempelvis kan hänsyn till samhällets intresse att reglera invandringen väga tyngre, vilket kan medföra att åtgärder vidtas som inte är förenliga med barnets bästa.

De senaste åren har en helt ny, tragisk företeelse etablerat sig inom svensk flyktinghantering – de apatiska barnen som i dag har blivit så många som närmare 150. Dessa barn har helt tappat livsgnistan och stänger ute omvärlden. De talar inte, äter inte och reagerar inte på någonting omkring sig. De som drabbats allra hårdast måste sondmatas, använda blöjor och vändas för att inte få liggsår. Apatiska barn är en ganska ny företeelse. För bara något år sedan var det ett ganska okänt begrepp. Det som känns särskilt bekymmersamt är att detta fenomen med apatiska barn i huvudsak förekommer här i vårt land, och därför är det naturligt att ställa sig frågan: Var gör vi för fel i asylhanteringen eftersom detta har blivit allt vanligare här hos oss?

Många barn kommer hit med traumatiska upplevelser i bagaget, och de behöver hjälp med att berätta om och bearbeta det som plågar dem. Men denna hjälp får de alltför sällan. Utan i stället blir det en lång och passiv väntan på besked om uppehållstillstånd tillsammans med föräldrar som också mår mycket dåligt. Den ovisshet som våra asylsökande familjer lever med är oerhört plågsam och medverkar alltså till onödiga lidanden som i värsta fall ger men för livet.

Herr talman! Ett annat problem är de gömda barnen som lever under helt oacceptabla omständigheter utan rätt till skolgång eller vård.

De ensamkommande barnens situation har också fortfarande brister. Likaså finns en problematik när det gäller asylsökande barns rätt till båda sina föräldrar. I dag finns flera exempel på situationer där de svenska myndigheterna splittrar familjer. De många svårigheter som drabbar barnen är en konsekvens av dagens asylpolitik. Det är en politik som vi i Centerpartiet vill förändra.

Både ensamkommande och gömda barn drabbas alltså negativt av de brister som finns i dagens asylpolitik. Det är oerhört viktigt att man tar mycket större hänsyn till barnen, både de som kommer hit ensamma och de som kommit hit tillsammans med sin familj. Detta kan ske genom en generösare bedömning av humanitära skäl.

Dessutom ser vi i dag hur den misslyckade migrationspolitiken genererat fattigdomsfällor, passivisering och en ”klientifiering” av flyktingar och asylsökande. De asylsökande mår oerhört dåligt, främst med anledning av den långa väntan de tvingas till för att få ett besked om uppehållstillstånd.

Herr talman! Centerpartiets recept på förbättringar inom migrations- och asylområdet är i korthet: Hälsokontroll när de kommer hit och söker asyl för att kontrollera hälsotillståndet, stor valfrihet att själva välja bostadsort och sedan svenskundervisning och tillgång till arbetsplatspraktik.

De långa väntetiderna skulle för ganska många personer kunna minska om Sverige öppnar upp för arbetskraftsinvandring, så att människor som vill komma hit och arbeta inte behöver belasta asylsystemet. I dag är det i princip omöjligt att få arbetstillstånd för människor från länder utanför EU, och därför är det många som söker asyl utan att ha något skyddsbehov. Om Sverige vidgar möjligheterna till arbetskraftsinvandring kan asylsystemet fokusera på människor med verkliga asylskäl.
(forts. prot. 14)

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2004/05:17 till konstitutionsutskottet
2004/05:20 till skatteutskottet
2004/05:22 till arbetsmarknadsutskottet
2004/05:26 till justitieutskottet

Framställning
2004/05:RB3 till finansutskottet

Motioner
2004/05:Kr1–Kr6 till kulturutskottet
2004/05:Fö1–Fö28 till försvarsutskottet
2004/05:U3–U5 till utrikesutskottet
2004/05:So4 och So5 till socialutskottet

5 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Propositioner
2004/05:8 Förlängd försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning i Skåne län och Västra Götalands län
2004/05:15 Mervärdesskatt vid omsättning av gas och el, m.m.
2004/05:19 Beskattnings av utomlands bosatta
2004/05:23 Nationaldagen den 6 juni som allmän helgdag
2004/05:24 Internationell redovisning i svenska företag

6 § Anmälan om interpellation

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Anmälades att följande interpellation framställdes

den 12 oktober

2004/05:56 av *Ana Maria Narti* (fp) till statsminister Göran Persson
Bekämpande av hat- och våldspolitik

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 oktober.

7 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 13 oktober

2004/05:103 av *Carina Adolfsson Elgestam* (s) till statsrådet Morgan Johansson

Olaglig alkoholreklam

2004/05:104 av *Sonja Fransson* (s) till socialminister Berit Andnor
Nationella hjälplinjen

2004/05:105 av *Anita Brodén* (fp) till finansminister Bosse Ringholm
Förmögenhetsskatt

2004/05:106 av *Rosita Runegrund* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds

Vapenembargot mot Libyen

2004/05:107 av *Marie Nordén* (s) till statsrådet Barbro Holmberg
Migrationsverkets regionalpolitiska ansvar

2004/05:108 av *Jan Ertsborn* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Polisnärvaron vid mindre flygplatser

2004/05:109 av *Luciano Astudillo* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Mångfald inom polisväsendet

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 oktober.

8 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 13 oktober

2004/05:56 av *Göte Wahlström* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Förvar av utvisningshotade kriminella

2004/05:75 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Barbro Holmberg
Väntetider hos Migrationsverket

2004/05:77 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till statsrådet Barbro Holmberg
Asylsökandes rätt att arbeta även efter ett avslag

2004/05:79 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Morgan Johansson
Spelvanor

2004/05:81 av *Sonja Fransson* (s) till statsrådet Barbro Holmberg
Asylsökandes rätt att arbeta

2004/05:85 av *Cecilia Wikström* (fp) till kulturminister Pär Nuder
Hyreskostnadsfaktorn vid PLO-omräkning

2004/05:86 av *Birgitta Ahlqvist* (s) till socialminister Berit Andnor
Sjukförsäkringen

2004/05:90 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Landstingens självbestämmande

2004/05:91 av *Mona Jönsson* (mp) till statsrådet Hans Karlsson
Pengar till rehabilitering

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 19 oktober.

9 § Kammaren åtskildes kl. 23.10.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till och med 1 § anf. 44 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 12.34,
av förste vice talmannen därefter till och med 3 § anf. 137 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med anf. 204 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med anf. 276 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Monica Gustafson

1 § Partiledardebatt.....	1
Anf. 1 FREDRIK REINFELDT (m)	1
Anf. 2 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	3
Anf. 3 FREDRIK REINFELDT (m) replik	4
Anf. 4 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	5
Anf. 5 FREDRIK REINFELDT (m) replik	5
Anf. 6 MAUD OLOFSSON (c) replik	6
Anf. 7 FREDRIK REINFELDT (m) replik	6
Anf. 8 MAUD OLOFSSON (c) replik	7
Anf. 9 PETER ERIKSSON (mp) replik	7
Anf. 10 FREDRIK REINFELDT (m) replik	7
Anf. 11 PETER ERIKSSON (mp) replik	8
Anf. 12 FREDRIK REINFELDT (m) replik	8
Anf. 13 LARS LEIJONBORG (fp)	9
Anf. 14 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	12
Anf. 15 LARS LEIJONBORG (fp) replik	12
Anf. 16 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	12
Anf. 17 LARS LEIJONBORG (fp) replik	13
Anf. 18 LARS OHLY (v) replik	13
Anf. 19 LARS LEIJONBORG (fp) replik	14
Anf. 20 LARS OHLY (v) replik	14
Anf. 21 LARS LEIJONBORG (fp) replik	15
Anf. 22 MAUD OLOFSSON (c) replik	15
Anf. 23 LARS LEIJONBORG (fp) replik	15
Anf. 24 PETER ERIKSSON (mp) replik	16
Anf. 25 LARS LEIJONBORG (fp) replik	16
Anf. 26 PETER ERIKSSON (mp) replik	16
Anf. 27 LARS LEIJONBORG (fp) replik	17
Anf. 28 GÖRAN HÄGGLUND (kd)	17
Anf. 29 LARS OHLY (v) replik	20
Anf. 30 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	21
Anf. 31 LARS OHLY (v) replik	21
Anf. 32 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	22
Anf. 33 MAUD OLOFSSON (c) replik	22
Anf. 34 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	22
Anf. 35 MAUD OLOFSSON (c) replik	22
Anf. 36 PETER ERIKSSON (mp) replik	23
Anf. 37 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	23
Anf. 38 PETER ERIKSSON (mp) replik	23
Anf. 39 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	24
Anf. 40 LARS OHLY (v)	24
Anf. 41 FREDRIK REINFELDT (m) replik	29
Anf. 42 LARS OHLY (v) replik	29
Anf. 43 FREDRIK REINFELDT (m) replik	30
Anf. 44 LARS OHLY (v) replik	31
Anf. 45 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	31

Anf. 46	LARS OHLY (v) replik	31
Anf. 47	GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	31
Anf. 48	LARS OHLY (v) replik	31
Anf. 49	MAUD OLOFSSON (c) replik	32
Anf. 50	LARS OHLY (v) replik	32
Anf. 51	MAUD OLOFSSON (c) replik	32
Anf. 52	LARS OHLY (v) replik	33
Anf. 53	PETER ERIKSSON (mp) replik	33
Anf. 54	LARS OHLY (v) replik	33
Anf. 55	PETER ERIKSSON (mp) replik	33
Anf. 56	MAUD OLOFSSON (c)	34
Anf. 57	TREDJE VICE TALMANNEN	38
Anf. 58	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	38
Anf. 59	MAUD OLOFSSON (c) replik	38
Anf. 60	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	39
Anf. 61	MAUD OLOFSSON (c) replik	39
Anf. 62	PETER ERIKSSON (mp)	39
Anf. 63	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	42
Anf. 64	PETER ERIKSSON (mp) replik	42
Anf. 65	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	42
Anf. 66	PETER ERIKSSON (mp) replik	43
Anf. 67	Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	43
Anf. 68	FREDRIK REINFELDT (m) replik	46
Anf. 69	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	47
Anf. 70	FREDRIK REINFELDT (m) replik	47
Anf. 71	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	48
Anf. 72	LARS LEIJONBORG (fp) replik	48
Anf. 73	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	49
Anf. 74	LARS LEIJONBORG (fp) replik	50
Anf. 75	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	50
Anf. 76	GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	51
Anf. 77	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	51
Anf. 78	GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	52
Anf. 79	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	52
Anf. 80	MAUD OLOFSSON (c) replik	53
Anf. 81	Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	53
Anf. 82	MAUD OLOFSSON (c) replik	53
2 §	Avsägelse	54
Ajournering.....		54
Återupptagna förhandlingar		54
3 § Allmänpolitisk debatt.....		54
<i>Förskola, skola och utbildning</i>		<i>54</i>
Anf. 83	ULF NILSSON (fp)	54
Anf. 84	SOFIA LARSEN (c)	56
Anf. 85	AGNETA LUNDBERG (s)	57
Anf. 86	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	59
Anf. 87	AGNETA LUNDBERG (s) replik	59
Anf. 88	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	59

Anf. 89	AGNETA LUNDBERG (s) replik	60
Anf. 90	ULF NILSSON (fp) replik	60
Anf. 91	AGNETA LUNDBERG (s) replik	60
Anf. 92	ULF NILSSON (fp) replik	61
Anf. 93	AGNETA LUNDBERG (s) replik	61
Anf. 94	TOBIAS BILLSTRÖM (m)	61
Anf. 95	MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s)	63
Anf. 96	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	64
Anf. 97	MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s) replik	64
Anf. 98	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	65
Anf. 99	MAJLÉNE WESTERLUND PANKE (s) replik	65
Anf. 100	MIKAEL DAMBERG (s)	66
Anf. 101	SOFIA LARSEN (c) replik	67
Anf. 102	MIKAEL DAMBERG (s) replik	67
Anf. 103	SOFIA LARSEN (c) replik	67
Anf. 104	MIKAEL DAMBERG (s) replik	68
Anf. 105	ULF NILSSON (fp) replik	68
Anf. 106	MIKAEL DAMBERG (s) replik	69
Anf. 107	ULF NILSSON (fp) replik	69
Anf. 108	MIKAEL DAMBERG (s) replik	69
Anf. 109	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	70
Anf. 110	MIKAEL DAMBERG (s) replik	70
Anf. 111	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	70
Anf. 112	MIKAEL DAMBERG (s) replik	71
Anf. 113	INGER DAVIDSON (kd) replik	71
Anf. 114	MIKAEL DAMBERG (s) replik	71
Anf. 115	INGER DAVIDSON (kd) replik	72
Anf. 116	MIKAEL DAMBERG (s) replik	72
Anf. 117	INGER DAVIDSON (kd)	72
Anf. 118	Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	74
Anf. 119	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	77
Anf. 120	Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	77
Anf. 121	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	77
Anf. 122	Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	78
Anf. 123	SOFIA LARSEN (c) replik	78
Anf. 124	Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	78
Anf. 125	SOFIA LARSEN (c) replik	79
Anf. 126	Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	79
Anf. 127	ULF NILSSON (fp) replik	79
Anf. 128	Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	80
Anf. 129	ULF NILSSON (fp) replik	80
Anf. 130	Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	80
Anf. 131	INGER DAVIDSON (kd) replik	81
Anf. 132	Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	81
Anf. 133	INGER DAVIDSON (kd) replik	82
Anf. 134	Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	82
<i>Kultur och tillväxt</i>		82
Anf. 135	LENNART KOLLMATS (fp)	82
Anf. 136	KENT OLSSON (m)	84

Anf. 137	GUNILLA TJERNBERG (kd).....	85
Anf. 138	LARS-IVAR ERICSON (c).....	87
Anf. 139	LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	88
Anf. 140	EVA ARVIDSSON (s)	90
Anf. 141	LENNART KOLLMATS (fp) replik	91
Anf. 142	EVA ARVIDSSON (s) replik	92
Anf. 143	LENNART KOLLMATS (fp) replik	92
Anf. 144	EVA ARVIDSSON (s) replik	92
Anf. 145	LARS-IVAR ERICSON (c) replik.....	92
Anf. 146	EVA ARVIDSSON (s) replik	92
Anf. 147	LARS-IVAR ERICSON (c) replik.....	93
Anf. 148	EVA ARVIDSSON (s) replik	93
Anf. 149	KENT OLSSON (m) replik	93
Anf. 150	EVA ARVIDSSON (s) replik	93
Anf. 151	KENT OLSSON (m) replik	94
Anf. 152	EVA ARVIDSSON (s) replik	94
Anf. 153	GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	94
Anf. 154	EVA ARVIDSSON (s) replik	94
Anf. 155	GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	95
Anf. 156	EVA ARVIDSSON (s) replik	95
Anf. 157	LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	95
Anf. 158	EVA ARVIDSSON (s) replik	95
Anf. 159	LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	95
Anf. 160	ANNA LINDGREN (m).....	95
Anf. 161	PAAVO VALLIUS (s).....	97
	<i>Barn- och familjepolitik samt psykiatrifrågor</i>	98
Anf. 162	MARITA ARONSON (fp).....	98
Anf. 163	MARGARETA ISRAELSSON (s) replik.....	100
Anf. 164	MARITA ARONSON (fp) replik	100
Anf. 165	MARGARETA ISRAELSSON (s) replik.....	100
Anf. 166	MARITA ARONSON (fp) replik	100
Anf. 167	ANNIKA QARLSSON (c)	101
Anf. 168	MARGARETA ISRAELSSON (s) replik.....	102
Anf. 169	ANNIKA QARLSSON (c) replik	102
Anf. 170	MARGARETA ISRAELSSON (s) replik.....	102
Anf. 171	ANNIKA QARLSSON (c) replik	103
Anf. 172	MARGARETA ISRAELSSON (s)	103
Anf. 173	TUVE SKÅNBERG (kd) replik.....	104
Anf. 174	MARGARETA ISRAELSSON (s) replik.....	105
Anf. 175	TUVE SKÅNBERG (kd) replik.....	105
Anf. 176	MARGARETA ISRAELSSON (s) replik.....	105
Anf. 177	ULRIK LINDGREN (kd) replik	106
Anf. 178	MARGARETA ISRAELSSON (s) replik.....	106
Anf. 179	ULRIK LINDGREN (kd) replik	106
Anf. 180	MARGARETA ISRAELSSON (s) replik.....	107
Anf. 181	MAGDALENA ANDERSSON (m) replik	107
Anf. 182	MARGARETA ISRAELSSON (s) replik.....	107
Anf. 183	MAGDALENA ANDERSSON (m) replik	107
Anf. 184	MARGARETA ISRAELSSON (s) replik.....	108

Anf. 185	ANNIKA QARLSSON (c) replik	108
Anf. 186	MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	108
Anf. 187	ANNIKA QARLSSON (c) replik	108
Anf. 188	MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	109
Anf. 189	MARITA ARONSON (fp) replik	109
Anf. 190	MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	109
Anf. 191	MARITA ARONSON (fp) replik	110
Anf. 192	MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	110
Anf. 193	SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik	110
Anf. 194	MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	110
Anf. 195	SOLVEIG HELLQUIST (fp) replik	110
Anf. 196	MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	111
Anf. 197	SOLVEIG HELLQUIST (fp)	111
Anf. 198	LISELOTT HAGBERG (fp)	112
Anf. 199	GUNNAR NORDMARK (fp)	114
Anf. 200	ANNIKA QARLSSON (c) replik	115
Anf. 201	GUNNAR NORDMARK (fp) replik	116
Anf. 202	ANNIKA QARLSSON (c) replik	116
Anf. 203	GUNNAR NORDMARK (fp) replik	116
<i>Regionalpolitik och infrastruktur.....</i>		<i>116</i>
Anf. 204	ELIZABETH NYSTRÖM (m)	116
Anf. 205	BÖRJE VESTLUND (s) replik	117
Anf. 206	ELIZABETH NYSTRÖM (m) replik	118
Anf. 207	BÖRJE VESTLUND (s) replik	118
Anf. 208	ELIZABETH NYSTRÖM (m) replik	118
Anf. 209	RUNAR PATRIKSSON (fp)	118
Anf. 210	LENNART KLOCKARE (s) replik	120
Anf. 211	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	120
Anf. 212	LENNART KLOCKARE (s) replik	120
Anf. 213	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	120
Anf. 214	BÖRJE VESTLUND (s) replik	121
Anf. 215	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	121
Anf. 216	BÖRJE VESTLUND (s) replik	121
Anf. 217	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	122
Anf. 218	JOHNNY GYLLING (kd)	122
Anf. 219	BÖRJE VESTLUND (s) replik	123
Anf. 220	JOHNNY GYLLING (kd) replik	124
Anf. 221	BÖRJE VESTLUND (s) replik	124
Anf. 222	JOHNNY GYLLING (kd) replik	124
Anf. 223	HÅKAN LARSSON (c)	125
Anf. 224	SYLVIA LINDGREN (s) replik	126
Anf. 225	HÅKAN LARSSON (c) replik	127
Anf. 226	SYLVIA LINDGREN (s) replik	127
Anf. 227	HÅKAN LARSSON (c) replik	127
Anf. 228	BÖRJE VESTLUND (s)	127
Anf. 229	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	129
Anf. 230	BÖRJE VESTLUND (s) replik	129
Anf. 231	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	129
Anf. 232	BÖRJE VESTLUND (s) replik	129

Anf. 233	JÖRGEN JOHANSSON (c) replik	130
Anf. 234	BÖRJE VESTLUND (s) replik	130
Anf. 235	JÖRGEN JOHANSSON (c) replik	130
Anf. 236	BÖRJE VESTLUND (s) replik	130
Anf. 237	HÅKAN LARSSON (c) replik	131
Anf. 238	BÖRJE VESTLUND (s) replik	131
Anf. 239	HÅKAN LARSSON (c) replik	131
Anf. 240	BÖRJE VESTLUND (s) replik	132
Anf. 241	BIRGITTA SELLÉN (c) replik	132
Anf. 242	BÖRJE VESTLUND (s) replik	132
Anf. 243	BIRGITTA SELLÉN (c) replik	133
Anf. 244	BÖRJE VESTLUND (s) replik	133
Anf. 245	JOHNNY GYLLING (kd) replik	133
Anf. 246	BÖRJE VESTLUND (s) replik	134
Anf. 247	JOHNNY GYLLING (kd) replik	134
Anf. 248	BÖRJE VESTLUND (s) replik	134
Anf. 249	CARL B HAMILTON (fp) replik	135
Anf. 250	BÖRJE VESTLUND (s) replik	135
Anf. 251	CARL B HAMILTON (fp) replik	135
Anf. 252	BÖRJE VESTLUND (s) replik	136
Anf. 253	HELI BERG (fp)	136
Anf. 254	BÖRJE VESTLUND (s) replik	137
Anf. 255	HELI BERG (fp) replik	138
Anf. 256	BÖRJE VESTLUND (s) replik	138
Anf. 257	HELI BERG (fp) replik	138
Anf. 258	BIRGITTA SELLÉN (c)	138
Anf. 259	BÖRJE VESTLUND (s) replik	140
Anf. 260	BIRGITTA SELLÉN (c) replik	140
Anf. 261	BÖRJE VESTLUND (s) replik	140
Anf. 262	BIRGITTA SELLÉN (c) replik	140
Anf. 263	KRISTER ÖRNFJÄDER (s)	141
Anf. 264	AGNE HANSSON (c) replik	142
Anf. 265	KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik	142
Anf. 266	AGNE HANSSON (c) replik	142
Anf. 267	KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik	143
Anf. 268	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	143
Anf. 269	KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik	143
Anf. 270	RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	144
Anf. 271	KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik	144
Anf. 272	JOHNNY GYLLING (kd) replik	144
Anf. 273	KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik	144
Anf. 274	JOHNNY GYLLING (kd) replik	145
Anf. 275	KRISTER ÖRNFJÄDER (s) replik	145
	<i>Integration och demokrati</i>	145
Anf. 276	ANA MARIA NARTI (fp)	145
Anf. 277	KERSTIN LUNDGREN (c)	146
Anf. 278	LARS BÄCKSTRÖM (v)	147
Anf. 279	ANA MARIA NARTI (fp) replik	148
Anf. 280	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	148

Anf. 281	ANA MARIA NARTI (fp) replik.....	149
Anf. 282	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	149
Anf. 283	TOBIAS KRANTZ (fp) replik.....	150
Anf. 284	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	150
Anf. 285	TOBIAS KRANTZ (fp) replik.....	150
Anf. 286	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	150
Anf. 287	KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	151
Anf. 288	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	151
Anf. 289	KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	151
Anf. 290	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	151
Anf. 291	CARL B HAMILTON (fp) replik.....	152
Anf. 292	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	152
Anf. 293	CARL B HAMILTON (fp) replik.....	152
Anf. 294	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	153
Anf. 295	TOBIAS KRANTZ (fp).....	153
Anf. 296	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	155
Anf. 297	TOBIAS KRANTZ (fp) replik.....	155
Anf. 298	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik.....	155
Anf. 299	TOBIAS KRANTZ (fp) replik.....	156
Anf. 300	MAURICIO ROJAS (fp).....	156
Anf. 301	LUCIANO ASTUDILLO (s) replik.....	157
Anf. 302	MAURICIO ROJAS (fp) replik.....	158
Anf. 303	LUCIANO ASTUDILLO (s) replik.....	158
Anf. 304	MAURICIO ROJAS (fp) replik.....	158
Anf. 305	MARIAM OSMAN SHERIFAY (s).....	159
Anf. 306	MAURICIO ROJAS (fp) replik.....	160
Anf. 307	MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik.....	160
Anf. 308	MAURICIO ROJAS (fp) replik.....	160
Anf. 309	MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik.....	160
Anf. 310	ANA MARIA NARTI (fp) replik.....	160
Anf. 311	MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik.....	161
Anf. 312	ANA MARIA NARTI (fp) replik.....	161
Anf. 313	MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik.....	161
Anf. 314	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik.....	161
Anf. 315	MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik.....	162
Anf. 316	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik.....	162
Anf. 317	MARIAM OSMAN SHERIFAY (s) replik.....	162
Anf. 318	CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	162
Anf. 319	LUCIANO ASTUDILLO (s) replik.....	164
Anf. 320	CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik.....	164
Anf. 321	LUCIANO ASTUDILLO (s) replik.....	164
Anf. 322	CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik.....	165
Anf. 323	LUCIANO ASTUDILLO (s).....	165
Anf. 324	TOBIAS KRANTZ (fp) replik.....	167
Anf. 325	LUCIANO ASTUDILLO (s) replik.....	167
Anf. 326	TOBIAS KRANTZ (fp) replik.....	167
Anf. 327	LUCIANO ASTUDILLO (s) replik.....	168
Anf. 328	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik.....	168
Anf. 329	LUCIANO ASTUDILLO (s) replik.....	168

Prot. 2004/05:13
13 oktober

Anf. 330	TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik.....	169
Anf. 331	LUCIANO ASTUDILLO (s) replik.....	169
Anf. 332	MAURICIO ROJAS (fp) replik.....	169
Anf. 333	LUCIANO ASTUDILLO (s) replik.....	170
Anf. 334	MAURICIO ROJAS (fp) replik.....	170
Anf. 335	LUCIANO ASTUDILLO (s) replik.....	170
Anf. 336	CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik.....	170
Anf. 337	LUCIANO ASTUDILLO (s) replik.....	171
Anf. 338	CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik.....	171
Anf. 339	LUCIANO ASTUDILLO (s) replik.....	171
Anf. 340	ANA MARIA NARTI (fp) replik.....	172
Anf. 341	LUCIANO ASTUDILLO (s) replik.....	172
Anf. 342	ANA MARIA NARTI (fp) replik.....	172
Anf. 343	LUCIANO ASTUDILLO (s) replik.....	173
Anf. 344	CARL B HAMILTON (fp) replik.....	173
Anf. 345	LUCIANO ASTUDILLO (s) replik.....	173
Anf. 346	CARL B HAMILTON (fp) replik.....	174
Anf. 347	LUCIANO ASTUDILLO (s) replik.....	174
<i>Utrikesfrågor.....</i>		<i>174</i>
Anf. 348	GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m).....	174
Anf. 349	BIRGITTA OHLSSON (fp).....	176
Anf. 350	BÖRJE VESTLUND (s) replik.....	177
Anf. 351	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik.....	178
Anf. 352	BÖRJE VESTLUND (s) replik.....	178
Anf. 353	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik.....	178
Anf. 354	STAFFAN DANIELSSON (c).....	178
Anf. 355	ULF HOLM (mp).....	180
Anf. 356	BÖRJE VESTLUND (s) replik.....	181
Anf. 357	ULF HOLM (mp) replik.....	182
Anf. 358	BÖRJE VESTLUND (s) replik.....	182
Anf. 359	ULF HOLM (mp) replik.....	182
<i>Arbetsmarknad och jämställdhet.....</i>		<i>183</i>
Anf. 360	ANDERS G HÖGMARK (m).....	183
Anf. 361	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	185
Anf. 362	ANDERS G HÖGMARK (m) replik.....	185
Anf. 363	GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	185
Anf. 364	ANDERS G HÖGMARK (m) replik.....	186
Anf. 365	TINA ACKETOFT (fp).....	186
Anf. 366	STEFAN ATTEFALL (kd).....	188
Anf. 367	MARGARETA ANDERSSON (c).....	190
Anf. 368	ANDERS KARLSSON (s).....	191
Anf. 369	STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	193
Anf. 370	ANDERS KARLSSON (s) replik.....	193
Anf. 371	STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	193
Anf. 372	ANDERS KARLSSON (s) replik.....	194
Anf. 373	ANDERS G HÖGMARK (m) replik.....	194
Anf. 374	ANDERS KARLSSON (s) replik.....	194
Anf. 375	ANDERS G HÖGMARK (m) replik.....	195

Anf. 376 ANDERS KARLSSON (s) replik	195	Prot. 2004/05:13
Anf. 377 MARGARETA ANDERSSON (c) replik	195	13 oktober
Anf. 378 ANDERS KARLSSON (s) replik	196	
Anf. 379 MARGARETA ANDERSSON (c) replik	196	
Anf. 380 ANDERS KARLSSON (s) replik	196	
Anf. 381 TINA ACKETOFT (fp) replik	196	
Anf. 382 ANDERS KARLSSON (s) replik	197	
Anf. 383 TINA ACKETOFT (fp) replik	197	
Anf. 384 ANDERS KARLSSON (s) replik	197	
Anf. 385 MATILDA ERNKRANS (s)	198	
Anf. 386 KAJ NORDQUIST (s)	199	
Anf. 387 STEFAN ATTEFALL (kd) replik	201	
Anf. 388 KAJ NORDQUIST (s) replik	201	
<i>Migration och asyl</i>	201	
Anf. 389 ULRIKA KARLSSON (m)	201	
Anf. 390 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	203	
Anf. 391 GÖTE WAHLSTRÖM (s)	204	
Anf. 392 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	206	
Anf. 393 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	206	
Anf. 394 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	206	
Anf. 395 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	207	
Anf. 396 ULRIKA KARLSSON (m) replik	207	
Anf. 397 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	207	
Anf. 398 ULRIKA KARLSSON (m) replik	208	
Anf. 399 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	208	
Anf. 400 BIRGITTA CARLSSON (c)	208	
(forts. prot. 14)	210	
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	210	
5 § Bordläggning	210	
6 § Anmälan om interpellation	211	
7 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	211	
8 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	211	
9 § Kammaren åtskildes kl. 23.10	212	

Elanders Gotab, Stockholm 2004